

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Historický ústav

Filozofická fakulta

Petra Tomečková

Solní obchod v pamětech
prachatických měšťanů

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Josef Hrdlička, Ph. D.

České Budějovice 2007

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala sama za použití uvedených pramenů a literatury a v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích dne 28. 11. 2007

Petra Tomečková

Poděkování

Za poskytnutí cenných rad a připomínek, jež mi pomohly k napsání této diplomové práce, bych chtěla poděkovat především PhDr. Josefu Hrdličkovi, Ph. D., Ph. Dr. Rostislavu Smíškovi a Mgr. Václavu Pražákovi. Dále bych chtěla poděkovat pracovníkům Státního okresního archivu Prachatice a Státního oblastního archivu Třeboň. Můj dík patří také mé rodině a přátelům, jež mi vždy poskytli podporu.

Anotace

Tato práce je prostřednictvím editovaného pramene *Zápisky Zikmunda Turnovského z Turnštejna a jeho zetě Tobiáše Rumpála z Kunratic v Prachaticích, počaté roku 1666* zaměřená na problematiku měšťanstva raného novověku. Tento rukopis patří do okruhu měšťanské memoárové literatury, která reflektuje vlastní život pisatelů i dění v jejich městě. Svým charakterem stojí rukopis na pomezí měšťanské a městské kroniky. Cílem této práce je nalézt či vyvrátit vztahy předkládaného rukopisu k dalším „pamětem“ 16. a 17. století. Hlavní důraz je kladen na společné znaky rukopisů s přihlédnutím k jejich specifickým zvláštnostem. Tato práce proto může být rozdělena na dvě části. Zatímco edice rukopisu se zabývá formálními znaky textu, interpretace je zaměřená na jeho tématické pojetí. Především se jedná o solní obchod, který měl velký vliv na historii a vývoj Prachatic i život jednotlivých měšťanů, mezi něž patřili také pisatelé zápisů. Jejich osobnost podmiňuje formální zpracování i tématické zaměření textu.

Annotation

The focus of this paper is on the bourgeoisie of Early New Age, as presented through the manuscript *Zápisky Zikmunda Turnovského z Turnštejna a jeho zetě Tobiáše Rumpála z Kunratic v Prachaticích, počaté roku 1666*. The manuscript represents the self written memoirs of the burgesses'. It reflects their experiences and events in their home town of Prachatice. The manuscript may be considered as both the burgess chronicle as well as the town chronicle. The purpose of this work is to confirm or refute the manuscript's relations to the other memoirs dating back to the sixteenth and seventeenth centuries. The main emphases will be on the common and specific signs of the manuscripts. This work can be divided into two parts, namely the edition and interpretation. While the edition deals with the writing and its specifics, the interpretation focuses on its content. The most important part is how the salt business had considerable influence on the history and development of the town and its residents. The authors of the presented manuscript represent Prachatice bourgeoisie. The authors' personalities determine the formal features and themes of the records in the manuscript.

Obsah

Úvod	7
1. kapitola Memoárová literatura a kroniky z městského prostředí	
16. a 17. století	15
2. kapitola Zápisky Zikmunda Turnovského a Tobiáše Rumpála	
v kontextu memoárové literatury 16. a 17. století	22
3. kapitola Historie Prachatic	39
4. kapitola Solní obchod	49
Pasovská sůl	51
Císařská sůl	63
5. kapitola Solní obchod optikou pramene	71
Privilegia vydaná městu Prachatice	73
6. kapitola Pisatelé	93
Zikmund Turnovský	95
Tobiáš Viktorín Rumpál	104
Závěr	118
Použité prameny a literatura	123
Seznam příloh	132
Mapa zlaté stezky – Prachatický systém	133
Místopis měšťanských domů na prachatickém náměstí roku 1585	134
Genealogie Rumpálsko-Turnovské rodiny	135
Edice rukopisu	136

Úvod

Hlavním tématem mé diplomové práce je zpřístupnění a interpretace rukopisu, který je nadepsaný titulem *Zápisky Zikmunda Turnovského z Turnštejna a jeho zetě Tobiáše Rumpála z Kunratic v Prachaticích, počaté roku 1666*.¹ Tématicky patří do okruhu historických pramenů vzniklých v městském prostředí v 17. století. Současná historiografie věnuje městským pramenům značnou pozornost. Cílem je snaha postihnout mentalitu a kulturu měšťanstva raného novověku. Badatelé čerpají své poznatky mimo jiné z dobových pramenů, které mají osobní výpovědní hodnotu. Jsou to především městské kroniky, memoárová literatura a deníky, které odráží městskou kulturu prostřednictvím svých pisatelů. Historiografie zaměřená na městské prostředí má však delší tradici. Nejedná se o ryze moderní badatelské téma. Urbánní historiografie začala vznikat v druhé polovině 19. století v souvislosti s právním rozvojem měst. Vývoji historiografie tématiky zaměřené na městské prostředí především 16. a 17. století věnovali pozornost ve své studii *Urbánní historie (raného novověku) ve středovýchodní Evropě: Stručná úvaha o minulosti, současném stavu a perspektivách oboru* Jaroslav Miller a Petr Černíkovský.² Ve své práci shrnuli nejen vývoj urbánní historiografie od 19. století až po současnost, ale zároveň nastínili největší metodologické problémy této tematiky v rámci středovýchodoevropského prostoru. Právě absence komparativně zaměřených syntéz je přivedla na myšlenku porovnání stavu urbánní historiografie v České republice, Polsku, Slovensku a Maďarsku. Podobně byla v Českém časopise historickém roku 2006 publikována studie, která se zabývala problematikou syntetického přístupu ke zpracování dějin společnosti v jednotlivých zemích habsburské monarchie v raném novověku.³

---

¹ Archiv Národního muzea v Praze (dále ANM v Praze), Sběrka rukopisů, sign. 1308.

² Jaroslav MILLER – Petr ČERNÍKOVSKÝ, *Urbánní historie (raného novověku) ve středovýchodní Evropě: Stručná úvaha o minulosti, současném stavu a perspektivách oboru*, ČČH 103, 2005, s. 861-884.

³ Václav BŮŽEK – Katrin KELLER – Eva KOWALSKÁ – Géza PÁLFY, *Společnost zemí habsburské monarchie 1526-1740 v české, maďarské, rakouské a slovenské historické vědě posledního desetiletí*, ČČH 104, 2006, s. 485-526.

Součástí této studie je také přehled o výzkumu dějin měst a měšťanstva v rakouské, české, maďarské a slovenské historiografii. Následující řádky jsou tedy shrnutím poznatků o vývoji české urbánní historiografie a jejím metodologickém pojetí převážně na základě výše uvedených studií.

První vědecké práce zaměřené na městské prostředí vznikly ve druhé polovině 19. století v souvislosti s právním rozvojem měst. Většina prací z druhé poloviny 19. století a první třetiny 20. století byla charakteristická popisným přístupem k tématice bez ambic nějaké hlubší analýzy. Hlavním cílem bylo vzbudit zájem o tuto tematiku u širší veřejnosti a podpořit tak rozvíjející se měšťanskou společnost. Kromě právních textů se připravovaly také edice literární textů, jejichž původci byly měšťané.⁴ Zikmund Winter pak napsal několik kulturně laděných prací urbánního charakteru.⁵ Zaměřoval se v nich především na oblast Prahy a Rakovníku. Marxistické dějepisceví projevilo zájem o města především z hlediska jejich ekonomického vývoje. Město bylo vnímáno jako hospodářský organizmus, kde ekonomika determinovala sociální zápasy. Od padesátých let 20. století vznikaly práce, které úzce propojovaly ekonomický vývoj měst s agrárními dějinami v podobě monografických zpracování dějin jednotlivých měst nebo synteticky pojatých prací.⁶ Ačkoliv se práce maďarské či polské historiografie řídily analogickým

---

⁴ Například Josef EMLER (ed.), *Paměti Rakovnické od r. 1425-1639*, Věstník Královské české společnosti nauk, 1894, s. 1-43; Jaromír ČELAKOVSKÝ (ed.), *Pichmannovské paměti Pelhřimovské z roku 1691*, Památky archeologické a místopisné 15, 1890, s. 227-242; Jan Bohuslav MILTNER, *Paměti Volyňské (1617-1647) Bartoloměje Prokopa*, Památky archeologické a místopisné 13, 1885-1886, s. 49-64, 163-170, 255-262, 315-320; Josef Vítězslav ŠIMÁK, *Paměti Vodňanských z Uračova*, Časopis Společnosti přátel starožitností 10, 1912, s. 10-15, 53-59; TÝŽ, *Vodňanští z Uračova a jejich zápisky*, Časopis Musea království Českého 68, 1894, s. 135-146, 274-285.

⁵ Například Zikmund WINTER, *Kulturní obraz českých měst: život veřejný v XV. a XVI. věku I-II*, Praha 1890-1892; TÝŽ, *Dějiny řemesel a obchodu v Čechách v XIV. a v XV. století*, Praha 1906; TÝŽ, *Český průmysl a obchod v XVI. věku*, Praha 1913.

⁶ Například Josef JANÁČEK, *Řemeslná výroba v českých městech v 16. století*, Praha 1961; TÝŽ, *Města v českých zemích v 16. století*, Hospodářské dějiny 4, 1979, s. 165-197.

paradigmatem, jednotlivé studie vznikaly na národní úrovni bez širší komparace. K výrazné změně ve vývoji urbánní historiografie došlo po roce 1989. Tato změna byla podmíněna politickými událostmi té doby. Některé práce udržovaly kontinuitu bádání ve snaze završit metodologické přístupy ze sedmdesátých a osmdesátých let 20. století. Šlo například o měšťanskou kulturu a vzdělanost.⁷ Práce Jaroslava Pánka naopak reflektovaly právní a politické postavení měst v 16. a 17. století.⁸ Výjimkou nebyly ani prosopografické přístupy k bádání o měšťanské společnosti.⁹ Z moderních syntetických prací je nutné zmínit práce Františka Hoffmana¹⁰ nebo Jaroslava Kejře.¹¹ Nelze opomenout ani demograficky a sociologicky laděné práce Pavly Horské, Eduarda Maura a Jiřího Musila.¹² V posledních desetiletích je patrný také výrazný posun k analytickému přístupu v reflexi pramenů. Pozornost se obrací také na memoárové prameny a městské kroniky převážně 16. a 17. století.¹³ Tyto prameny nezachycují pouze městské události. Prostřednictvím svých pisatelů umožňují vnímat mentalitu měšťanstva jako specifické společenské skupiny, která se snažila o reflexi svého okolí i sebe

---

⁷ Jiří PEŠEK, *Měšťanská vzdělanost a kultura v předbělohorských Čechách 1547-1620*, Praha 1993; Zdeněk HOJDA, *Výtvarná díla v domech staroměstských měšťanů v letech 1627-1740. Příspěvek k dějinám kultury barokní Prahy I*, Pražský sborník historický 26, 1993, s. 38-102; Michaela HRUBÁ, „Nedávej statku žádnému, dokud duše v těle“. *Pozůstalostní praxe a agenda královských měst severozápadních Čech v předbělohorské době*, Ústí nad Labem 2002.

⁸ Jaroslav PÁNEK, *Města v politickém systému předbělohorského státu*, in: Česká města v 16.-18. století, Praha 1991, s. 15-35.

⁹ Například Jaroslav DOUŠA, *Seznamy staroměstských konšelů z let 1547-1650*, Pražský sborník historický 14, 1981, s. 65-119.

¹⁰ František HOFFMANN, *České město ve středověku*, Praha 1992.

¹¹ Jaroslav KEJŘ, *Vznik městského zřízení v českých zemích*, Praha 1998.

¹² Například Pavla HORSKÁ – Eduard MAUR – Jiří MUSIL, *Zrod velkoměsta – urbanizace českých zemí a Evropa*, Praha-Litomyšl 2002.

¹³ Výběrově Alexandr STICH – Radek LUNGA (edd.), *Jan Kořínek, Paměti kutnohorské*, Praha 2000; Petr ZEMEK (ed.), *Bartoškova kronika*, Uherský Brod 2004; Martin ŠTINDL (ed.), *Velká Mezeříč Františka Ignáce Konteka 1401-1723. Městská kronika barokní Moravy*, Tišnov 2004.

sama. Formální pojetí jednotlivých pramenů, které spadají do tohoto okruhu historických památek, je velmi obsáhlé, a proto mu věnuji zvláštní pozornost v první kapitole své diplomové práce. Důsledný mikrohistorický přístup založený na historicko-antropologickém výzkumu je z metodologického hlediska cestou k poznání vztahů uvnitř městské společnosti.¹⁴

Edice

Editovat text historického pramene znamená zpřístupnit jej širšímu okruhu čtenářů v transliterované nebo transkribované podobě. Cílem je zachovat autenticitu textu v co největší míře, která by vyhovovala okruhu čtenářů, pro něž je edice určena.

Vydávání raně novověkých textů má v české historiografii poměrně dlouhou tradici, kterou zahájila už první obrozenecká generace.¹⁵ Vydávání textů se ale vždy potýkalo s problémem stanovení alespoň dílčích edičních zásad. Již v 19. století si editoři kladli otázku, zda by měli upřednostnit dobovou grafiku či spíše zachovat zvukovou podobu textu s použitím moderní grafiky.

Jednotné zásady, kterých by se bez výhrady držely všechny edice raně novověkých textů, se tedy dodnes nepodařilo stanovit. O tom, že diskuze o edičních zásadách neustále probíhá, svědčí některé příspěvky uveřejněné na stránkách několika historických časopisů.¹⁶ V textu jednotlivých písemností se odráží především účel jejich vzniku, tedy o jaký typ pramene se jedná.

---

¹⁴ Jaroslav MILLER – Petr ČERNIKOVSKÝ, *Urbánní historie*, s. 884.

¹⁵ O vývoji editologie a edičních zásadách viz blíže například Martin VALÁŠEK, *Jindy a nyní. (K historii vydávání raně novověkých česky psaných textů)*, *Listy filologické* 123, 2000, s. 341-346; Ivan ŠTOVÍČEK a kol., *Zásady vydávání raně novověkých historických pramenů z období od počátku 16. století do současnosti*, Praha 2002. Viz také Alexandr STICH – Radek LUNGA (edd.), *Jan Kořínek, Staré paměti kutnohorské*, Praha 2000.

¹⁶ Například Václav BŮŽEK, *Zpřístupňování pramenů k dějinám raného novověku*, *Archivní časopis* 55, 2005, s. 39-43. Autor zde shrnuje příspěvky, které zazněly k problematice zpřístupňování raně novověkých textů na mezinárodním vědeckém sympoziu *Společnost v zemích habsburské monarchie a její obraz v pramenech (1526-1740)*, které se konalo ve dnech 11. až 14. října 2004 v Českém Krumlově.

Ale také jazykový projev příbuzných textů se liší časově i teritoriálně: „Jednotná a přesně dodržovaná transkripční pravidla jsou ale nezbytně nutná pro každý konkrétní ediční projekt.“¹⁷ Tomáš Sterneček navíc ve svém příspěvku zdůraznil povinnost editora systémově se vyrovnat s prolínáním vícejazyčných zápisů v rámci jednoho pramene tak, aby byla zachována vnější struktura edice v co největší míře.¹⁸

V přiložené edici, která je součástí mé diplomové práce, je text transkribován in extenso s použitím novodobé grafiky při maximálním zachování zvukové podoby textu.¹⁹ Kronika obsahuje české, německé a latinské zápisy.²⁰ Zachována zůstala původní paginace textu, která by měla umožnit snadnější orientaci při současném využití edice a originálu. Značné úpravy byly provedeny v interpunkci, která v původním textu prakticky chybí. Byla přitom dodržována moderní pravidla českého pravopisu s přihlédnutím k významové struktuře větných celků. Podobně rozlišování psaní velkých a malých počátečních písmen slov bylo modernizováno.

Ediční změny v textu byly prováděny v takové míře, která byla nezbytná pro moderní zpřístupnění textu širšímu okruhu čtenářů při zachování značné míry autenticity. Její využití tak není omezeno pouze na uzavřený okruh badatelů. Z hlediska klasifikace se tedy řadí k edicím vědecko-populárního charakteru.

Interpretace

V 19. století, kdy se poprvé začala zpřístupňovat memoárová literatura z městského prostředí, se hlavním záměrem edic stala právě reprodukce textu bez zřetele na jeho interpretaci. Pramen tedy existoval, ale ztratila se jeho výpovědní hodnota z hlediska poznání dobové mentality a každodennosti. Přitom právě to bylo hlavním cílem vzniku „*pamětí*“.²¹ Jejich pisatelé často

---

¹⁷ TAMTÉŽ, s. 41.

¹⁸ TAMTÉŽ, s. 41.

¹⁹ O konkrétních hláskových změnách viz více přiložená edice.

²⁰ Z cizojazyčných textů jsou do českého jazyka přeloženy pouze latinské zápisy.

²¹ K problematice pamětí viz blíže první kapitola Memoárová literatura a kroniky z městského prostředí 16. a 17. století.

v úvodu zdůrazňují svou motivaci, jež spočívala v uchování obsažených informací „pro budoucí generace“. V pamětech měšťanů se přímo či nepřímo odráží osobnost pisatele. Jeho osobnost a životní příběh jsme však schopni pochopit pouze na základě konfrontace textu s dalšími typy pramenů podobné či odlišné povahy.²² Dnešní badatel tak musí na jedné straně pracovat s vlastním textem, aby odhalil jeho výpovědní hodnotu a pravý smysl, který je velmi často zastřen za zdánlivě nepodstatný výčet historických událostí či privilegií. Jednoduše řečeno, musí pochopit, proč si autor textu zapisoval poznámky právě tohoto charakteru. Jak se reflektuje jeho osobnost na stránkách pramene? Čím byly pro něho zaznamenané události natolik významné, že si je chtěl „zapamatovat“? Souvisely s jeho pracovními povinnostmi? Nebo spíše jeho rodinným životem? Rozlišoval vůbec mezi prací a rodinou? Nebo alespoň by se badatel prostřednictvím takových otázek měl pokusit pochopit významovou povahu zápisů.

Práce s textem editovaného pramene by ale nebyla úplná bez komparace s dalšími typy pramenů. Jestliže *Zápisky* patří mezi memoárovou literaturu raného novověku, pak je důležité porovnat je s některými z dosud editovaných pamětí či kronik vzniklých v přibližně stejném časovém období ve stejné společenské vrstvě. Vlastní text tak bude možné klasifikovat z hlediska jeho specifičnosti po formální i obsahové stránce. Nutně se tak objeví otázka, zda daný text odráží mentalitu velmi svérázného pisatele, který je spíše výlučným představitelem v řadách měšťanstva, nebo zda odpovídá nějakému dobovému úzu? Lze vůbec na stránkách memoárové literatury a kronik 16. a 17. století odhalit nějaké topoi? To ale k interpretaci vlastního textu nestačí. Výpovědní hodnota spočívá v závislosti textu na pisateli. Cílem je tedy poznat také osobnost pisatele, který se stal sepsáním rukopisu jakýmsi zástupcem své společenské skupiny a na stránkách svých pamětí zprostředkovává pro něj něco významného. Pouze syntéza těchto dvou pohledů vytvoří mozaiku mentality blíže vymezené skupiny lidí.

---

²² Ať už jde o prameny stejného typu tedy memoáry a kroniky nebo o prameny evidenčního a normativního charakteru.

Pramen se dnešnímu badateli může mnohdy zdát neúplný, pokud mu nezodpoví všechny položené otázky. Ale právě v tom je určitá specifičnost raně novověkých textů. Pramen je nutné vnímat jako autentický prvek, který lze za určitých podmínek vymezit po obsahové i formální stránce v rámci širšího okruhu pramenů. Nemůžeme jej interpretovat jako izolovaný prvek bez vázanosti na další prameny.

Struktura diplomové práce

Samotná diplomová práce je rozdělena do šesti kapitol, které interpretují obsah *Zápisů* v rámci několika konkrétních okruhů otázek.

První kapitola se zabývá klasifikací a metodologickým pojetím memoárové literatury a kronik z městského prostředí vzniklých v 16. a 17. století. Snaží se představit obecná formální i obsahová kritéria pro klasifikaci těchto typů pramenů. Jednotlivé skupiny jsou doloženy konkrétními příklady edic. *Zápisky* jsou pak obšírněji konfrontovány s *Mladoboleslavskou kronikou* Jana Kezelia Bydžovského,²³ která obsahuje řadu charakterově příbuzných zápisů.

V druhé kapitole jsem se snažila klasifikovat a charakterizovat editovaný text v rámci memoárové literatury a městských kronik 16. a 17. století. Už samotný název kapitol ale naznačuje jejich obsahovou příbuznost. Snad jen pro větší přehlednost diplomové práce jsem tento text vyčlenila do zvláštní kapitoly. Součástí této kapitoly je také tématické vymezení obsahu editovaných *Zápisů*.

V dalších kapitolách své diplomové práce jsem se zabývala konkrétními tématy pramene. Prvním z nich je lokální patriotizmus pisatelů, kteří si zaznamenávali zápisy odrážející především události a dění v jejich regionu. Třetí kapitola se zabývá historií Prachatic a vývojem města. S tím je neodmyslitelně spjatý solní obchod, který stál už u samotného vzniku města na počátku 14. století.

Vývoji solního obchodu v Prachaticích od jeho vzniku až do zániku na počátku 18. století jsem věnovala čtvrtou kapitolu. Při jejím zpracování

---

²³ Zdeněk KAMPER (ed.), *Kronika mladoboleslavská od Mistra Jiřího Bydžovského sepsaná*, Mladá Boleslav 1935.

jsem vycházela především z dostupné literatury věnovanému tomuto tématu. Pozornost jsem zaměřila na solní obchod jako celek i jeho jednotlivé aspekty, mezi něž patřilo budování solné stezky, převoz soli do českých zemí, předepsaná cla nebo konkurence gmundenské soli.

Jak se solní obchod konkrétně odrážel v zápisech měšťanů, kteří sami patřili mezi významné prachatické solníky, jsem vypsala v páté kapitole nazvané *Solní obchod optikou pramene*. Které aspekty z obchodu se solí zajímaly Zikmunda Turnovského a Tobiáše Rumpála nejvíce? Co naopak ponechali úplně stranou?

V šesté kapitole jsem nahlížela na oba pisatele jako individuality reflektující dění kolem sebe na stránkách „pamětí“ a současně se pohybující v určitém sociálním prostředí, které jim předepisovalo příslušnou roli a postavení. Na základě textu „pamětí“ v kombinaci s dalšími typy pramenů především evidenčního charakteru²⁴ jsem se pokusila sestavit jejich curriculum vitae. Tuto kapitolu jsem zařadila až na konec, protože bez důkladného pochopení textu pamětí, které odráží příběh obou pisatelů, by jejich životopis byl jen snůškou neúplných dat a událostí.

Závěr je pak jakýmsi shrnutím hlavních tezí a myšlenek diplomové práce včetně zhodnocení poznatků, ke kterým jsem dospěla. Současně nastiňuje další možné využití *Zápisů Zikmunda Turnovského z Turnštejna a jeho zete Tobiáše Rumpála z Kunratic* pro badatelský výzkum mentality „veřejného“ či „soukromého“ života měšťanů raného novověku. „Veřejný“ život reprezentují zápisy týkající se převážně privilegií na solní obchod. Ten však tvořil nedílnou součást života jednotlivých prachatických měšťanů. Měšťany zastupují v prameni především dva příslušníci Rumpálsko-Turnovské rodiny. Jsou to Zikmund Turnovský a Tobiáš Viktorín Rumpál. V Závěru své diplomové práce tedy hledám odpověď na otázku, proč pramen vznikl. Co bylo hlavní motivací pisatelů k zaznamenání vlastních životních příběhů a zachycení kdysi slavné solní historie Prachatic na stránkách jednoho rukopisu? Je vůbec možné od sebe oddělit „veřejný“ a „soukromý“ život prachatických měšťanů 16. a 17. století?

---

²⁴ Jedná se především o křestní, svatební a úmrtní matriky. Více viz šestá kapitola Pisatelé.

1. Kapitola

Memoárová literatura a kroniky z městského prostředí 16. a 17. století

Zápisky Zikmunda Turnovského a Tobiáše Rumpála patří mezi memoárovou literaturu 16. a 17. století. Jejich pisatelé byli pokrevně spřízněni prachatičtí měšťané zastávající významné funkce v městské správě. Teoretickým vymezením měšťanských pamětí raného novověku se ve své studii *Měšťanské paměti raného novověku – pramen poznávání každodennosti* zabývala Marie Tošnerová.²⁵ Autorka ve své studii rozděluje memoárovou literaturu na základě společných znaků do několika skupin. Pro období 16. a 17. století však nelze hovořit o přesně vyhraněných typech písemností, protože se jednotlivé znaky prolínají. Podobně se teoretickým vymezením pramenů osobní povahy zabýval v úvodních studiích svých prací Josef Hrdlička.²⁶ Snahu o postihnutí povahy „pamětí“ jako historického a literárního pramene 16. a 17. století najdeme také v edici Jaroslava Kolára z roku 1967.²⁷ Paměti jsou historický pramen zprostředkující fakta o minulosti. Současně je však možné paměti definovat jako literární pramen lokálního charakteru, který počítal s určitým publikem. Tomuto cíli je pak podřízena celá formální i slohová povaha rukopisu.

V městském prostředí se memoárová tvorba začala rozvíjet především od sedmdesátých let 16. století, kdy byla definitivně překonána krize spojená s represemi při potlačení protihabsburského odboje v letech 1546-1547. Memoárová tvorba měšťanů souvisela s rozvojem měšťanské kultury. Cílem bylo zachytit pro budoucí generace pohled na soudobé události politického, náboženského, společenského nebo osobního charakteru. Zpravidla se jednalo

---

²⁵ Marie TOŠNEROVÁ, *Měšťanské paměti raného novověku – pramen poznávání každodennosti*, in: Kateřina Handlová (ed.), *Paměti – způsob zobrazení skutečnosti*, Brno 2001 (= Problematika historických a vzácných knižních fondů Čech, Moravy a Slezka 2001), s. 83-91.

²⁶ Josef HRDLIČKA (ed.), *Autobiografie Jana Nikodéma Mařana Bohdaneckého z Hodkova*, České Budějovice 2003 (= Monographia historica 3); TÝŽ, *Deníkové záznamy jindřichohradeckého měšťana Jiříka Pavlovského z počátku 17. století*, Jihočeský sborník historický 72, 2003, s. 137-174.

²⁷ Jaroslav KOLÁR, „Pamětní knížka“ *Jana rakovnického z let 1575-1605 a české paměti 16.-17. století*, Listy filologické 90, 1967, s. 394-403.

o zprávy lokálního charakteru s bezprostředním významem pro město. Hlavní motivací pro sepsání pramene bylo doložit a podtrhnout význam města, na jehož půdě rukopis vznikl. Z velké části se jedná o zápisy o městských privilegiích, přestavbách města, slavnostech nebo nevšedních událostech, jako byly živelné pohromy. V pramenech ale také nalezneme události zemského i zahraničního rázu.²⁸ Z měšťanského prostředí se dochovala řada písemností z této doby. Patrný útlum měšťanské tvorby nastal bezprostředně po roce 1620 v souvislosti s pobělohorskou porážkou českých stavů. Brzy se však měšťané na stránkách svých memoárů uchylovali k vzpomínkám i na tyto události. Reflektovali tak především vlastní zkušenosti. Důležitou roli tady sehrálo jejich konfesijní přesvědčení.

V současnosti je však velmi obtížné klasifikovat i terminologicky vymežit prameny osobní povahy. Tyto písemnosti byly v dobové literatuře označovány jako „*paměti*“. Tento termín se velmi často objevoval v samotném titulu rukopisu, protože nejlépe vystihoval motivaci pisatelů, jíž bylo zachování kolektivní nebo individuální paměti pro budoucnost. Takto označované písemnosti ale měly různou literární formu. Ve snaze kategorizovat paměti si dnešní historiografie všímá vnějších znaků shodných pro určitý okruh pramenů. Je to například povaha svědectví, obsahové zaměření pramene, časový odstup pořízení pramene od zmiňované události, účel a cíl vzniku textu či jeho literární úroveň. Nejčastějším typem pramenů vzniklých v měšťanském prostředí 16. a 17. století byly měšťanské a městské kroniky. Měšťanské kroniky měly podobu rodinných zápisů či pouze přípisů v předtištěných kalendářích.²⁹ Dalším typem historického spisování byly kronikářské zápisky, paměti a deníky.

Mezi nejvýznamnější měšťanské paměti patří *Paměti Mikuláše Dačického z Heslova* zpřístupněné v edici Antonína Rezka.³⁰ Rodinné zápisy tvoří také nedílnou součást *Autobiografie Jana Nikodéma Mařana*

---

²⁸ Týkají se především dění v hlavním městě nebo vojenských tažení.

²⁹ Velmi často se jednalo o Veleslavínův *Kalendář historický* vydaný poprvé v roce 1578 a podruhé v roce 1590.

³⁰ Antonín REZEK (ed.), *Paměti Mikuláše Dačického z Heslova I-II*, Praha 1878-1880.

*Bohdaneckého z Hodkova*³¹ nebo časově mladších *Paměti pelhřimovských měšťanů*.³² Nikdy se ale nejedná o výhradně rodinnou kroniku. Rodinné zápisy jsou doplněny kronikářskými zápisy lokálního, celozemského i zahraničního významu. V řadě případů pak tyto zápisy kvantitativně převážily nad zápisy rodinnými. Tak je tomu také v předkládaném editovaném textu.

Dalším typem historického pramene jsou paměti opírající se především o politické a společenské události, ve kterých se rodinné zápisy objevují pouze okrajově. Pisatelé těchto pamětí byli zpravidla měšťané působící v městské správě, kteří měli přístup k nejrůznějším městským písemnostem. Na základě informací v nich obsažených pak vytvářeli jednotlivé zápisy.

Patří sem rozsahem nepříliš velká *Pamětní knížka Jana Rakovnického*.³³ Jan Rakovnický byl zámožný kožešník, který vlastnil dům na Staroměstském náměstí v Praze. Jeho „*pamětní knížka*“ věnuje pozornost současně událostem lokálního i celozemského charakteru. Jako většina autorů „pamětí“ z té doby, působil rovněž Rakovnický v městské správě, což bezpochyby ovlivnilo stylizaci i obsah zápisů rukopisu.

Podobný charakter mají také kalendářové zápisy staroměstských měšťanů zachycujících především každodenní události na Starém Městě pražském.³⁴ Původcem zápisů bylo hned několik staroměstských měšťanů, kteří téměř bez výjimky zastávali nějakou úřednickou funkci. Pisatelé zaznamenávali události lokálního charakteru, které však mnohdy měly celozemský ráz (poselstva, vyhlášení Majestátu, apod.).

Do Veleoslavínova kalendáře si zaznamenával své „*paměti*“ také Jiří Hanuš Velimský.³⁵ Velimský pocházel z Kostelce nad Labem, kde patřil mezi politicky a literárně činné měšťany. Kalendář, který sepisoval „*k budoucí*

---

³¹ Josef HRDLÍČKA (ed.), *Autobiografie*.

³² Lenka MARTÍNKOVÁ (ed.), *Paměti pelhřimovských měšťanů z přelomu 18. a 19. století. Filip Ignác Dremsa a Antonín Štěpán*, Brno-Pelhřimov 2005.

³³ Jaroslav KOLÁR, „*Pamětní knížka*“.

³⁴ Milada SVOBODOVÁ (ed.), *Paměti obyvatel Menšího Města pražského z let 1581-1628 ve Veleoslavínově kalendáři historickém*, Miscellanea oddělení rukopisů a starých tisků 7/1 1990, s. 75-105.

³⁵ Josef HEJNIC (ed.), *Paměti Jiřího Hanuše Velimského a humanistické doby rudolfínské v Kostelci nad Labem*, *Knihy a dějiny* 6, 1999, s. 1-35.

paměti rodu, potomkům a přátelům svým“, dokládá jednak jeho humanistické vzdělání v podobě zapsaných veršů, ale také jeho sociální kontakty především s tamějšími zámožnými měšťany. Jeho zápisy tak lze pojmout jako kosteleckou kroniku 16. a 17. století.

Původně jako obroční písař při vrchnostenské správě a později jako městský úředník vedl a zapisoval své záznamy také Jiřík Pavlovský.³⁶ Pavlovský po celý svůj život měl vyhraněný zájem o byrokratickou kariéru. Na stránkách svých deníkových záznamů se reprezentoval jako hospodář a ekonom spravující vlastní osobní majetek i majetek obecní. Jeho důležitost pak podtrhuje ještě skutečnost, že vlastnil a vedl tamější šenk, který byl především vnímán jako místo sociálního kontaktu.

Významnou událostí první poloviny 17. století ale byla třicetiletá válka, která bezpochyby významně zasáhla myšlení tehdejších lidí. Byli totiž nuceni na vlastní kůži zakoušet každodenní realitu války spojenou s přechody a ubytováním vojsk, s válkou, hladem a smrtí. Z této doby pochází řada „pamětí“, jejichž hlavní obsahový námět se týká právě této události.

Z takových „pamětí“ jmenuji *Valašské Meziříčí v pamětech třicetileté války*, zachycující průběh a důsledky třicetileté války na Moravě.³⁷ *Paměti volyňské* odráží dobovou realitu vnímání třicetileté války³⁸ i událostí jí předcházejících na jihu Čech. Události konce třicetileté války v Praze zachytil ve svých zápiscích i Jan Norbert Zatočil z Levenburku,³⁹ písař na Starém Městě pražském.

---

³⁶ Josef HRDLÍČKA (ed.), *Deníkové záznamy*.

³⁷ František DOSTÁL (ed.), *Valašské Meziříčí v pamětech třicetileté války*, Ostrava 1962.

³⁸ Jan Bohuslav MILTNER (ed.), *Paměti Volyňské (1617-1647) Bartoloměje Prokopa*, Památky archeologické a místopisné 13, 1885-1886, sl. 49-64, 163-170, 255-262, 315-320.

³⁹ Jan HERBEN (ed.), *Leto a denopis celého královského Starého i Nového měst Pražských léta Páně 1648 patnácte neděl, dnem i nocí trvajícicho obležení Švédského*, Praha 1914.

Ovšem obsahově nejbližší je předkládanému prameni *Kronika mladoboleslavská Jiřího Bydžovského*.⁴⁰ Jan Kezelius Bydžovský byl synem zámožného a váženého novobydžovského soukeníka, který byl současně členem tamní městské rady. Jiří Kezelius se po studiích filozofie a sedmera umění v Praze přestěhoval do Mladé Boleslavi, kde začal působit jako správce školy a městský písař. Jako znalec chrámového zpěvu a horlivý hudebník se aktivně podílel na obnově tamního literátského kůru. V úřednické kariéře zaznamenal nebývalý rozmach především v druhém desetiletí 17. století, kdy se stal primasem a později dohlížel na městské účty. Bydžovský se oženil dvakrát. První sňatek a manželství s Johanou, vdovou po Vojtěchovi Vartovském z Varty, zmiňuje v kronice pouze okrajově. Druhý sňatek s Lidmilou, dcerou soukeníka Vavřince Novoměstského, se jeví ve světle kroniky jako harmonický, zvláště v době nuceného exilu. Kezelius Bydžovský, sám bratrského vyznání, byl zbaven úřednických postů a společenského vlivu v souvislosti s porážkou stavovského povstání a následnou rekatolizací českých zemí. Nikdy však přehnaně nezdůrazňoval vlastní problémy a těžkosti. Po návratu zpět do města roku 1639 však pro něj bylo obtížné vyrovnat se se ztrátou majetku i někdejší sociální role ve městě.

Jaká je tedy *Mladoboleslavská kronika*? Co se stalo ústředním tématem tohoto rukopisu? A proč právě jemu je na tomto místě věnována výrazně větší pozornost než jiným pramenům? *Mladoboleslavská kronika* svým charakterem podává svědectví o hospodářském i sociálním aspektu života ve městě především prostřednictvím městských privilegií na jarmarky, solnici, kšafty a odúmrť, krčmy a pivovar apod. Sumovní vypsání privilegií najdeme v edici na stranách 20-57, přičemž nejstarší privilegium z roku 1334 je uvedeno in extenso v latinském znění. Další privilegia jsou naopak uvedena pouze v několika větách odkazujících na jejich dataci a obsah. Kezelius Bydžovský věnoval také značnou pozornost původcům privilegií a svědkům, kteří dodávali platnosti privilegia právní i společenskou váhu. Privilegia a císařské mandáty

---

⁴⁰ Zdeněk KAMPER (ed.), *Kronika mladoboleslavská od Mistra Jiřího Bydžovského sepsaná*, Mladá Boleslav 1935. K životu Jiřího Bydžovského viz také životopisná studie Josef PEKAŘ, *M. Jiřík Kezelius Bydžovský*, Památky archeologické a místopisné, 1888, s. 401-404; 1889, s. 452-456, 500-504.

tak představují značnou část z obsahu *Mladoboleslavské kroniky*. Výjimkou nejsou ani seznamy primasů, záznamy o úmrtí některých měšťanů či o přírodních pohromách. Kezelius byl městský písař a později také tamní radní. To mu umožňovalo přístup k městským právním dokumentům, mezi které patřila především privilegia. Jejich opisem nebo případně alespoň krátkou zmínkou o jednotlivých privilegích vytvářel pro budoucí generace obraz o politickém i hospodářském vývoji města. Kdysi daná privilegia, která zaznamenával do svého rukopisu, považoval za platná bez ohledu na případné pozdější změny. Prostřednictvím svých zápisů udržoval kontinuitu městských práv vymezených jednotlivými privilegii. Naopak svému soukromému rodinnému životu Kezelius Bydžovský tak velkou pozornost nevěnoval. Z tohoto pohledu se tedy spíše jedná o městskou kroniku Mladé Boleslavi, než o rodinnou kroniku jejího pisatele.

Komparativní metoda poskytuje možnost porovnat oba rukopisy, *Mladoboleslavskou kroniku* a *Zápisky*, po vnější i obsahové stránce. Podobné jsou si totiž životní osudy samotných pisatelů i jejich myšlenkový svět odrážející se v jejich „pamětech“. *Zápisky* mají alespoň dva původce, Zikmunda Turnovského a Tobiáše Viktorína Rumpála. Tobiáš Rumpál byl veřejně činný až ve druhé polovině 17. století, a proto budu na následujících řádcích porovnávat spíše životní příběhy a záznamy Kezelia Bydžovského a Zikmunda Turnovského.

Oba zahájili úřednickou kariéru již před stavovským povstáním, ale Turnovský, který byl starší, dosáhl v té době již významného postu českokrumlovského hejtmána. Stavovské povstání a následná rekatolizace však jejich životní osud rozděljuje. Kezelius byl nucen roku 1623 opustit zemi v souvislosti s rekatolizací po porážce stavovského povstání. Turnovský se ale v té době již vrací do Čech i do někdejších úřednických funkcí. Jako stoupenec katolické strany musel odejít už roku 1618. Na počátku třicátých let 17. století tedy Zikmund Turnovský umírá jako vážený prachatický měšťan a jeden z nejvlivnějších císařských úředníků v jižních Čechách. Na druhou stranu Kezelius se vrací do Čech až s příchodem švédské armády roku 1639. Jeho návrat je však ztížen konfiskací majetku i ztrátou sociální role ve městě. Ačkoliv se znovu objevil při městské správě jako prokurátor, nedosáhl již někdejší kariéry. Ze záznamů obou zmiňovaných pisatelů ovšem vyplývá,

že patřili především mezi kariéristy, kteří prostřednictvím zápisů úřední povahy deklarovali nejen význam dané lokality, ale také své vlastní osoby. Oba totiž svého času patřili mezi zámožné měšťany s rozhodujícím vlivem na chod města. Jejich zápisy se tak obsahově vztahují spíše k hospodářskému chodu i sociálním aspektům života ve městě než k jejich vlastnímu rodinnému životu. Se zápisy rodinné povahy se v *Zápisích* setkáváme až v pozdější době u Tobiáše Rumpála.

Závěrem lze tedy konstatovat, že *Mladoboleslavská kronika* i *Zápisky* se prostřednictvím privilegií dotýkají dění v daném městě, ale současně kariéry pisatelů, kteří v obou případech patřili mezi přední měšťany. Hlavní odlišnost lze pak nalézt ve formě zpracování, kdy na stránkách *Zápisů* jsou privilegia zpravidla opsaná in extenso, zatímco Kezelius opisuje obsah jen některých privilegií. V Kezeliově podání jde spíše o výčet privilegií doplněný řadou dalších zápisů. Narozdíl od Turnovského však neopomíná také pozadí vydání privilegia, kdy se zmiňuje také o původcích daných písemností.

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že *Mladoboleslavská kronika* i *Zápisky* patří po obsahové i formální stránce k velmi podobným typům osobních pramenů. Na druhou stranu je potřeba zdůraznit, že oba dva zmiňovaní pisatelé patřili mezi kariéristy, kteří prostřednictvím svých zápisů zdůrazňovali nejen vývoj v dané lokalitě, ale také vlastní politickou a sociální roli. V rukopisech se odráží individualita obou pisatelů, která dává pramenům jejich unikátnost. Na příkladu dvou byrokratů vytváří společně *Mladoboleslavská kronika* i *Zápisky* představu o myšlenkovém světě měšťanů v 16. a 17. století.

2. Kapitola

Zápisky Zikmunda Turnovského a Tobiáše Rumpála v kontextu memoárové literatury 16. a 17. století

Předmětem této kapitoly bude snaha klasifikovat a charakterizovat editovaný text na základě jeho formálních a obsahových znaků v rámci memoárové literatury z měšťanského prostředí 16. a 17. století.

Více než polovinu textu tvoří privilegia právně vymezující život v Prachaticích se zvláštním důrazem na solní obchod. Tato privilegia jsou opsána na stránkách pramene většinou v plném znění, takže jejich právní platnost měla být nezpochybnitelná. Důležitou roli pak sehrálo to, že oba pisatelé patřili mezi přední měšťany a solníky, kteří také působili v prachatické městské správě. Zikmund Turnovský však dosáhl vrcholu své úřednické kariéry až v době, kdy zastával úřad českokrumlovského hejtmána. Naopak pro Tobiáše Viktorína Rumpála byla vrcholem kariéry právě prachatická městská rada. Zápisky povětšinou ryze politického a obchodního rázu tak odráží dobovou mentalitu prachatických měšťanů. Význam solního obchodu pro zdejší měšťany dokládá už skutečnost, že tyto zápisy kvantitativně jednoznačně převážily nad zápisy jiného charakteru. Pro budoucí generace tak měl tento rukopis uchovat obraz bohaté a slavné éry prachatického obchodu od druhé poloviny 16. století přibližně do třicátých let 17. století. Tuto dobu reprezentuje především osoba Zikmunda Turnovského. Tobiáš Rumpál žijící až v druhé polovině 17. století reprezentuje pozdější dobu, kdy obchod s pasovskou solí musel ustoupit vlastním císařským zájmům. Ke konkurenčnímu boji pasovské a gmundenské soli se ale na stránkách rukopisu vztahují pouze dva zápisy.

Privilegia a výsady vypsané v editovaném textu zdaleka nepředstavují veškerý dostupný materiál vztahující se k solnímu obchodu. Je tedy pravděpodobné, že jednotlivé zápisy byly vybrány tak, aby podtrhly význam Prachatic a jejich výsadní postavení v solním obchodu vůči okolním městům.

Další zápisy v prameni se pak týkají historických událostí ve městě i v Českém království.⁴¹ Nalezneme zde také několik rodinných zápisů

---

⁴¹ Viz především historické paměti na p. 132-148.

především Tobiáše Rumpála.⁴² Zdá se, že s úpadkem prachatického solního obchodu je od druhé poloviny 17. století patrný posun od zápisů veřejných k zápisům rodinným. V několika případech se Tobiáš Rumpál přímo odvolává na slavného předka Zikmunda Turnovského, který sehrál nemalou roli v životě města. Nejsou tak Rumpálovy zápisy snahou legitimovat rodinné postavení v rámci života města, kdy solní obchod upadal a role solníků byla zpochybněna?

Bez důkladného paleografického rozboru je obtížné určit, který zápis lze připsat zmiňovaným pisatelům. V rukopise lze rozpoznat několik rukopisců, kteří zápisy pořizovali. Jejich identita je ale skrytá, protože většina zápisů není opatřena podpisem pisatele. Je těžké zodpovědět otázku, zda bylo pro autora zápisů samozřejmé, že jeho identita bude čtenáři známá už tím, že se jedná o jakousi rodinnou výpověď, která bude předávána z generace na generaci. Možná právě jen necítil potřebu zdůrazňovat vlastní osobu nad skutečností, že bude jeho „paměť“ uchována. To je však zpochybněno několika zápisy vztahujícími se především k osobě Zikmunda Turnovského, které jsou po formální stránce psány v „ich-formě“. Na druhou stranu ani to nevyklučuje skutečnost, že záznamy byly pouze opsány, nikoliv zaznamenány samotným Zikmundem Turnovským.⁴³ Vzhledem k tomu že zápisy ve velké většině postrádají podpis či osobní komentáře pisatelů, můžeme charakterizovat pramen jako celek. Předkládaný pramen na první pohled nijak nevybočuje z dobového úzu měšťanských pamětí. Odráží rodinný život pisatelů i veřejný život města. Vzhledem k silnému lokálnímu elementu v podobě privilegií vztahujících se k solnímu obchodu ale můžeme konstatovat, že je tento pramen do určité míry ojedinělý. Bezpochyby jej můžeme vnímat jako odraz dobové mentality prachatických měšťanů od poloviny 16. století do počátku 17. století.

---

⁴² Viz především p. 1-12.

⁴³ Několikrát se totiž u těchto zápisů objevuje přepis, že „*toto jest vypsáno z manuálu n[ebožtíka] urozeného Zikmunda Turnovského z Turnštejna.*“ (viz například p. 154)

Podobně jako jiné rukopisy z městského prostředí 16. a 17. století nelze jednoznačně zařadit do některé z kategorií pramenů osobní povahy,⁴⁴ stojí i *Zápisky* na pomezí měšťanské a městské kroniky. Život jejich pisatelů byl nerozlučně spjatý s děním ve městě, kde se jejich rodina těšila velké vážnosti a z toho plynoucích sociálních výhod. Předkládaný text tedy nelze badatelsky analyzovat bez znalosti historického vývoje Prachatic s důrazem na rozvoj a úpadek solního obchodu stejně jako bez znalosti životních osudů obou pisatelů. Těmto tématům budu věnovat pozornost v následujících kapitolách.

Rukopis obsahuje bez mála 240 stran textu. Již při běžném nahlédnutí do rukopisu je patrné, že jsou jednotlivé zápisy po formální stránce izolované. Není mezi nimi žádná časová posloupnost. Vztah mezi jednotlivými zápisy je nutné hledat v jejich obsahu. Pro snadnější orientaci v textu jsem tedy vymezila několik základních tématických okruhů. Co nám jednotlivé zápisy sdělují? Co je jejich primární funkcí? Jak se v nich odráží myšlenkový svět příslušníků Rumpálsko-Turnovské rodiny, kteří tento rukopis sepisovali? Co bylo pro ně natolik významné, že pocítili potřebu si to uchovat „v paměti“? Odráží jejich myšlenkový svět dobové představy o „*pamětech*“ nebo naopak zachovává určitou výjimečnost?

Jednotlivé zápisy rukopisu jsem podle jejich obsahu roztřídila do základních tématických skupin. Jedná se o solní obchod, „kolektivní“ městskou paměť a „osobní“ paměť Rumpálsko-Turnovské rodiny. Tyto tři skupiny si ovšem nekladou za cíl tématicky postihnout všechny zápisy rukopisu. Navíc ne vždy je hranice mezi skupinami jednoznačně určená obsahem zápisu. Řada zápisů stojí na pomezí jednotlivých skupin, kdy pojítkem je skutečnost, že jsou zapsány na stránkách jednoho rukopisu. První skupina obsahuje zápisy spojené se solním obchodem, který měl přímý vliv na hospodářský i společenský rozvoj města. Příslušníci Rumpálsko-Turnovské rodiny patřili mezi přední solníky, kteří prostřednictvím solního obchodu a zisků z něho plynoucích upevňovali své ekonomické i sociální postavení ve městě. Na stránkách pramene tak udržovali „paměť“ na dění

---

⁴⁴ Viz první kapitola Memoárová literatura a kroniky z městského prostředí 16. a 17. století.

ve městě, které dlouhá staletí dominovalo solnímu obchodu v Českém království. V polovině 16. století, kdy se slavná „zlatá éra“ prachatického solního obchodu pozvolna stávala minulostí, však byli vedeni potřebou legitimovat prachatická práva. Nástup konkurenční císařské soli na trh byl natolik silný, že už v polovině 17. století plně ovládla solní obchod v Českém království gmundenská sůl. Jak se s touto skutečností vyrovnávali příslušníci Rumpálsko-Turnovské rodiny dokládají zápisy v rukopise.

Mezi množstvím opisů městských privilegií se objevují ryze osobní zápisy. Tobiáš Viktorín hledal cestu, jak se identifikovat se společností mimo solní obchod. Řada zápisů se tak váže ke společenským událostem jako byli křty, svatby či úmrtí blízkých členů rodiny. Rodové jméno a čest vystupují také z řady zápisů, které se týkají majetkových poměrů rodiny. Pro celý rukopis je však patrný silný lokální patriotizmus. Téměř všechny události se dotýkají dění ve městě a jeho blízkém okolí. Rumpálsko-Turnovská rodina není izolována od tohoto dění. Je jeho součástí. Prostřednictvím „osobní“ paměti jejich příslušníků, poznáváme „kolektivní“ paměť města.

První tématickou skupinu rukopisu charakterizují zápisy spojené se solním obchodem. Pisatelé,⁴⁵ příslušníci Rumpálsko-Turnovské rodiny, patřili mezi prachatické měšťany, kteří obchodovali se solí. Není tedy překvapivé, že solnímu obchodu věnovali téměř polovinu zápisů z celého rukopisu. Zápisy obrací čtenářovu pozornost k vývoji solního obchodu v Prachaticích v průběhu několika staletí především prostřednictvím právních textů. Většinou se jedná o opisy privilegií a listin právně legalizujících výsadní postavení Prachatic v solním obchodu. Ačkoliv tedy pisatelé *Zápisů* patřili mezi solníky, jejich individuality se v zápisech neprojevují. Nereflektovali vlastní zážitky a zkušenosti. Soukromé obchodní zájmy nemohly převýšit význam solního obchodu města jako celku. Určitou roli jistě sehrálo také časové pořízení zápisů, které je ale dnes obtížné prokazatelně zjistit.

---

⁴⁵ Záměrně neidentifikuji konkrétní jednotlivce a to hned ze dvou důvodů. Ačkoliv lze v textu rozlišit hned několik rukopisců, bez důkladného rozboru nelze konkrétně přiřadit k jednotlivým zápisům jejich původce. Protože se však jedná o osoby příbuzensky spřízněné, budu je pro potřeby této kapitoly vnímat jako představitele několika generací jedné rodiny.

Vzhledem k početnosti solních zápisů v rukopise však věnuji této tématické skupině zvláštní pozornost v páté kapitole své diplomové práce *Solní obchod optikou pramene*. Jakýmsi jejím prologem je čtvrtá kapitola *Solní obchod*, která se zabývá vývojem solního obchodu v Českém království. Čtvrtá kapitola je nezbytným úvodem do problematiky solního obchodu, reprezentovaného na stránkách rukopisu především prostřednictvím opisů jednotlivých privilegií.

Ačkoliv pro historický vývoj Prachatic měla prvořadý význam privilegia týkající se solního obchodu, nelze opomenout další městská privilegia. Právě zápisy týkající se městského prostředí jako celku tvoří další tématickou skupinu. Jedná se o několik typů zápisů odrážejících politický, hospodářský i sociální život ve městě z pohledu příslušníků Rumpálsko-Turnovské rodiny. Oni prováděli selekci událostí a rozhodovali o tom, co bude obsahem zápisu.

Mezi tyto zápisy patřily opisy z městských a dalších právních knih, které zajišťovali legitimitu a kontinuitu prachatických práv. Na **p. 13** nalezneme dva zápisy ze 17. století, které byly opsány z prachatických městských knih. První zápis z roku 1636 se zmiňuje o měšťanských odkazech záduší kostelů svatého Jakuba a svatých Petra a Pavla. Každé osobě, která připsala k záduší odkaz v minimální výši deseti kop, mělo být přiznáno pohřební místo „*bud' v kostele aneb na krchově*“. Druhý zápis z roku 1610, který byl opsán z trhových knih, se pak vztahuje k majetkoprávním záležitostem konkrétních prachatických měšťanů. Jejich vztah k příslušníkům Rumpálsko-Turnovské rodiny není nijak blíže určen. **P. 51** podává zprávu o vložení prachatických městských privilegií do zemských desek roku 1608. Z nich byl pak pořízen roku 1623 opis, který byl předán zástupcům města Prachatic. Zápis privilegií v deskách zemských jim dával nezpochybnitelnou právní hodnotu. Vzhledem k tomu, že se Prachatičtí a jejich privilegované postavení v rámci solního obchodu stávali často terčem soudních žalob ze stran konkurenčních solních měst, měly tyto opisy pro Prachatické nedocenitelnou hodnotu. Prachatičtí tak mohli prokázat platnost svých privilegií.

Pisatelé se ale také zajímali o dění ve městě v rámci měšťanských sporů. Mohly k tomu vést hned dva důvody. Je pravděpodobné, že existovala určitá sociální či rodinná vazby na měšťany zmíněné v zápisech, která je však obtížně prokazatelná vzhledem k neúplnosti evidenčních pramenů, mezi něž

patří především matriky. Druhou motivací pořizování těchto záznamů mohla být skutečnost, že sami pisatelé vedly často majetkoprávní spory o rodinnou pozůstalost.⁴⁶ Na **p. 53-58** tak nalezneme záznamy o dvou majetkoprávních sporech měšťanů projednávaných před prachatickou městskou radou. První spor byl veden roku 1462 mezi Otíkem mlynářem a paní Příbcovou o louku, jejichž užívání bylo vázáno na odvádění pravidelného ročního platu ve výši jedné libry vosku k záduší kostela svatého Jakuba. Oba dva poukazovali na své právo k užívání louky. Otík se opíral o svědectví pamětníků a odmítal platit předepsanou dávku. Tu však Příbcová platila bez námitek, neboť tvrdila, že jí právo na louku přísluší po jejím otci. Rada nakonec rozhodla ve prospěch Příbcové, „že ona Příbcová dobrou vůlí a příchýlností k náboženství a držení té louky majíc“. Po její smrti však měla být louka předána k užívání Otíkovi mlynáři a jeho potomkům. Druhý spor z roku 1612 se týkal odúmrtního práva města na nekšaftovaný statek po zemřelé Martě Alšové. Měšťanka Mariana Niadlová si se svými dětmi nárokovala užívání tohoto statku. Protože ale dostatečně neprokázali krevní příbuzenství k zemřelé Martě Alšové, byl jejich požadavek zamítnut. Syn Mariany Niadlové, Tomáš Vajmon, se však rozhodl odvolat proti tomuto rozhodnutí k vyššímu právu: „*Dáno mu za odpověď, když se podle práva zachová, čeho žádati bude, že mu toho odeprěno býti nemá*“. O tom, jak celý spor nakonec dopadl, se ale zápis nezmiňuje.

Ve výčtu městských pamětí, které se týkaly finančních poměrů měšťanů, nelze opomenout zápisy týkající se výběru daní. Takové nalezneme v rukopise například na **p. 227-229**, které se týkají odvodu předepsané kontribuce pro rok 1695. **P. 237** se opět vztahuje ke kontribuci předepsané k roku 1695. **P. 240** obsahuje částečně pokračování zápisů o zaplacení předepsané daně za rok 1691 z předchozí strany. Jsou zde ale také zaznamenány rodinné zápisy z počátku 17. století.

K významné události, která pozměnila právní postavení Prachatic, se vztahují opisy listů na **p. 95-96** a následně na **p. 97**. Oba zde opsané listy pochází z roku 1622 a jejich autorem byl Adam mladší z Valdštejna, v té době nejvyšší hofmistr a purkrabí Českého království. První list je adresován Zikmundovi Turnovskému, který zastával úřad hejtmana českokrumlovského

---

⁴⁶ O těchto sporech viz blíže v charakteristice rodinných zápisů.

panství. Tomu tímto listem bylo roku 1622 svěřeno do správy také město Prachatic. V druhém listu opsaném na p. 97 se Adam mladší z Valdštejna obrátil na purkmistra a zástupce města Prachatic, aby „*dotčeného hejtmána krumlovského za správce přijíti a k němu své zření míti hleděli*“.

Ucelenější tématický okruh v rámci městských pamětí Prachatic představují zápisy o obnovách městských rad. Už zápis na p. 153 se vztahuje k událostem roku 1794, kdy byla potvrzena prachatická městská rada vedená purkmistrem Tomášem Pitim. Časově se tedy jedná o jeden z nejmladších záznamů.⁴⁷ Obnovy prachatických městských rad obsahují také zápisy na p. 165-171. Jmenovitě se jedná o roky 1584, 1585, 1602, 1603, 1612, 1614 a 1615. Zápisy tak netvoří souvislou řadu, ačkoliv jsou uvedeny v chronologickém pořadí. Po jazykové stránce je pouze zápis na p. 165 latinský, další jsou psány česky. Mezi jmenovanými radními bylo také několik příslušníků Rumpálsko-Turnovské rodiny. Už v prvním latinském zápisu o obnově městské rady z roku 1584 je uvedeno jméno Jana Pihona, tchána Zikmunda Turnovského. Zikmund Turnovský se totiž pravděpodobně krátce po příchodu do Prachatic oženil s Dorotou,⁴⁸ dcerou již tehdy váženého a zámožného prachatického měšťana. Sňatkem tak významně upevnil své společenské postavení. Jméno Zikmunda Turnovského je uvedeno mezi radními roku 1585 na prvním místě. Toho roku zasedal v městské radě také Jakub Rumpál. S určitou pravidelností se mezi radními začal v roce 1602 objevovat také Tobiáš Rumpál. Již v tomto roce nalezneme za jeho jménem přívlastek „*patricius*“, který potvrzuje jeho významné postavení v rámci rodiny i celé prachatické společnosti. Roku 1603 a poté znovu roku 1615 se stal Tobiáš Rumpál rychtářem. Roku 1614 patřil mezi starší obecní. V letech 1602, 1603 a 1615 patřil mezi „*přední starší obecní*“ Řehoř Rumpál,⁴⁹ Tobiášův bratr. Z hlediska propojení Rumpálsko-Turnovské rodiny je ale nejdůležitější jméno Matouše Rumpála. Ten se totiž roku 1618 oženil s Dorotou, dcerou

---

⁴⁷ U řady zápisů chybí vlastní datace pořízení. Pro časové zařazení pramene je tedy primární jeho obsahová stránka.

⁴⁸ Přesné datum sňatku neznáme, protože se pro toto období nedochovaly matriky.

⁴⁹ Roku 1603 je zapsán jako Říha Rumpál, ale bezpochyby se jedná pouze o jmennou variantu.

Zikmunda Turnovského a tímto sňatkem pokrevně spříznil dvě významné prachatické měšťanské rodiny Rumpálů a Turnovských.⁵⁰ Matouš Rumpál se objevil mezi radními v letech 1614 a 1615. Zápis o obnově prachatické městské rady z roku 1614 uvádí ještě jedno příslušníka Rumpálsko-Turnovské rodiny. Byl jím Šebestián Rumpál, otec tří výše zmíněných bratrů Tobiáše, Matouše a Řehoře.

Pro další časová období zápisy o obnovách městské rady v rukopise chybí. Pravděpodobně právě toto období bylo pro členy Rumpálsko-Turnovské rodiny nejúspěšnější z hlediska jejich působení v městské správě. Prameny o obnovách městských rad v Prachaticích se dochovaly i pro další léta 17. století, ale bez větší časové souvislosti. Tyto prameny jsou uloženy v SOA Třeboň, pracoviště Český Krumlov, protože v té době byly Prachatice pod správou českokrumlovského panství.⁵¹ Alespoň částečně se dá na těchto záznamech rekonstruovat působení Tobiáše Viktorína Rumpála, pisatele rukopisu z druhé poloviny 17. století, při městské správě. Ačkoliv bezesporu usiloval o to, zaujmout co nejvýznamnější místo v radě, zdaleka nebyl tak úspěšný jako jeho předkové z počátku 17. století.⁵² Nabízí se tady otázka, zda právě Tobiáš Viktorín nepoživoval záznamy o obnovách městských rad. Bez pochyby byl totiž pisatel těchto zápisů veden motivací zaznamenávat údaje o obnovách z těch let, kdy se v městské radě objevil alespoň jeden či více příslušníků rodiny. Je to snad ze strany Tobiáše Viktorína snaha legitimovat svoje vlastní nároky v rámci prachatické městské rady?

Mezi městské zápisy patří také souvislé německy psané texty.⁵³ První z nich nalezneme na **p. 14-16**. Je to text přísahy tureckého sultána k pobití

---

⁵⁰ Zatímco Rumpálové pocházeli z Prachatic, Zikmund Turnovský se přistěhoval z Kutné Hory. Své společenské postavení ve městě ale legitimoval sňatkem s Dorotou, dcerou Jana Pihona.

⁵¹ SOA Třeboň, pracoviště Český Krumlov, Vrchní úřad český Krumlov, sign. II C 5 AS 1.

⁵² O Tobiáši Viktorínovi a jeho působení v prachatické městské radě viz více šestá kapitola Pisatelé.

⁵³ Rukopis totiž obsahuje řadu kratších německých zápisů, které mají spíše podobu komentáře nebo pisatelovy připomínky. Nijak se však tématicky nevztahují do některé ze skupin zápisů.

všech křesťanů, kteří by se mu stavěli na odpor. Zápis je dokladem o informovanosti měšťanů o tureckých válkách v 17. století.⁵⁴ Žádný osobní komentář pisatele ale zápis neobsahuje. Pod vlastním textem přísahy na **p. 16** je německý přípis, který s ní ale obsahově nijak nesouvisí. Německý zápis na **p. 125** pojednává o událostech roku 1771, kdy se v důsledku velkého tání ledu rozvodnila řeka Dunaj. Pod textem je český přípis vztahující se k někdejšími prachatickým držitelům Ladislavovi z Rabštejna a Kateřině z Gutenštejna. Jako u jednoho z mála zápisů v prameni je zde uveden autor této poznámky, kterým byl František Josef Sláma Bojenický.⁵⁵ Také **p. 126** je psána dvojjazyčně. Nejdříve je zde uveden český zápis vztahující se k majetkovým poměrům Matouše Rumpála. Německý text se opět vztahuje k událostem roku 1771. Tentokrát zmiňuje hned dvě události, drahotu obilí a povodeň. **P. 132-147** obsahují jakýsi výčet historických událostí převážně se týkajících Prachatic, ale nalezneme mezi nimi i zápisy celozemského charakteru. Zápisy jsou psané německy a v několika případech jsou faktograficky chybné. Pouze ojedinele se mezi nimi objevuje český záznam. Po formální stránce je vždy uvedeno časové zařazení⁵⁶ a poté je stručně uvedena samotná událost. V zápisech je patrný silný lokální patriotizmus. Už první zápis se vztahuje k založení města. Několik záznamů odkazuje na prodej města a jejich držitele. K majetkovým poměrům města se vztahuje také zápis o koupi helfenburského panství roku 1594.

K tradičním zápisům v městských kronikách patřily také záznamy o přírodních katastrofách. Podle tohoto výčtu postihlo roku 1590 Prachatice zemětřesení. Toho roku však bylo také velmi suché léto, které způsobilo obrovský požár. Spíše výjimečně informují zápisy o událostech mimo lokalitu Prachatic nebo dokonce Českého království. Zpravidla se jedná o záznamy vojenského rázu. Například se jedná o husitské boje Táboritů, které jsou však chybně datovány, nebo také o boje německého císaře proti tamějším knížatům.

---

⁵⁴ K tomu blíže viz Tomáš RATAJ, *České země ve stínu půlměsíce: Obraz Turka v raně novověké literatuře z českých zemí*, Praha 2002.

⁵⁵ František Josef Sláma-Bojenický byl jihočeský rodák a historik. Blíže viz třetí kapitola Historie Prachatic.

⁵⁶ Zajímavé je, že se jedná většinou o události z 16. století.

Bohužel pisatel zápisu na p. 132-147 je anonymní. Nevíme také nic o předloze textu. Používal pisatel předlohu, ze které zápisy opisoval i s faktografickými chybami? Opisoval nepozorně? Vzhledem k tomu, že se zápis tohoto charakteru v městských knihách neobjevuje, je jen velmi obtížné určit pisatelům zdroj. Zápis však připouští ještě možnost, že pisatel zapisoval něco, co sám uchovával v paměti, ale dopustil se omylů.

Další zápis patřící svým obsahem do „kolektivní“ paměti města nalezneme na p. 206. Podobně jako zápisy z p. 125 či 126 podává tento zápis zprávu o přírodní katastrofě, jež ovlivnila roku 1697 společenský i hospodářský život města plně závislý na solním obchodu. Zápis obsahuje zmínku o velkém přívalu sněhu, který značně zkomplikoval dopravu zboží na stezce z Pasova do Prachatic, protože „*lidé na té cestě pomrzno[u]ti na nohy mohli*“.

Druhou skupinu zápisů, o které se zmíním podrobněji v této kapitole, představují zápisy rodinného charakteru. Svým obsahem se dotýkají životních osudů především členů Rumpálsko-Turnovské rodiny. Vždy to byli zámožní prachatičtí měšťané, k čemuž patřilo také určité společenské uznání a sociální role. O tom, že majetek i „rodové jméno“ patřily mezi důležité složky jejich identity, svědčí několik zápisů zachycujících spory o pozůstalost zemřelých členů rodiny. K osobním pamětem ale také patří zápisy týkající se křtů, narození popřípadě úmrtí jednotlivých příslušníků rodiny.⁵⁷

Celý rukopis začíná formálně i obsahově příbuznými zápisy. Jsou to záznamy o narození a křtech dětí. V raném novověku bylo narození dítěte považováno za významnou událost, v níž se prolínala duchovní i sociální stránka. Každé narozené dítě bylo uvedeno do křesťanské společnosti křtem. Ten zajišťoval novorozenci účast na spasení a věčném životě v křesťanské rodině. Společenskou stránku obřadu naplňovala přítomnost kmotrů. Prostřednictvím výběru kmotrů totiž rodina novorozence legitimovala své společenské postavení.

---

⁵⁷ Blíže o formální podobě těchto zápisů v rukopise viz šestá kapitola Pisatelé. Tam se také blíže zabývám výpovědní hodnotou těchto zápisů ve vztahu ke curiculu vitae Tobiáše Viktorína Rumpála a genealogii celé Rumpálsko-Turnovské rodiny.

Na **p. 1-12** nalezneme rodinné zápisy Tobiáše Viktorína Rumpála. Zpravidla jde o zápisy zaznamenávající narození, křty a úmrtí jeho dětí, jen výjimečně pak dalších členů rodiny. Mezi těmito zápisy je pak na **p. 7-10** zaznamenán spor o Rumpálskou pozůstalost vedený roku 1698. Ze zápisu ovšem vyplývá, že více než o vyměřenou finanční částku šlo ve sporu o dobré jméno a čest rodiny. Jan Krejtus, prachatický měšťan, napadl roku 1678 Tobiáše Viktorína Rumpála ve věci majetkových pohledávek vůči městu. Zároveň si nárokoval určitý podíl na Rumpálovské pozůstalosti. „*Však jich sme mu je dlužný neproved*“, a proto se svým protestem před městskou radou neuspěl. Jan Krejtus dále „*protestíroval, že s námi na nový soud začne*“. V té době se s povolením vrchnosti schylovalo k obnově městské rady. Obě zúčastněné strany sporu byly proto vyzvány, aby „*kdo naproti komu co má, aby to po domácku vyjeviti, a to se ráčí porovnati*“. Jan Krejtus byl napomenut od městské rady a musel slíbit, že již nebude on ani jeho potomci napadat Rumpálovskou rodinu. Tobiáš Viktorín žádal úřední stvrzení tohoto příslibu, ale dostatečnou zárukou pojištění majetku mu měl být již „*prvotní kontrakt mezi nápadníky*“.⁵⁸ Jan Krejtus byl nucen „*rukou dáním před ouřadem*“ potvrdit platnost tohoto rozhodnutí. Poté byl tři dny „*arestem stižen v rathauzi*“ za tento prohraný spor.

Pro Tobiáše Viktorína Rumpála měl tento zápis jistě velký význam. Dokázal totiž veřejně uhájit nejen rodinný majetek, ale také „dobré jméno“ rodiny. Jan Krejtus nebyl schopen dostatečně legitimovat své nároky na část Rumpálského majetku a trestem mu bylo nejen třídní vězení, ale také veřejná omluva stvrzená podáním ruky. Jan Krejtus se tak zavázal ke splnění příslibu, že již nebude opakovaně vznášet svůj požadavek.

Tento zápis však není jediný svého druhu v rukopise. Nesetkáme se sice již se zápisy o projednávaných sporech, v tomto směru je výše uvedený zápis na **p. 7-10** ojedinělý. Následující zápisy však potvrzují skutečnost, že si i nadále Rumpálové vedli povědomí o svém majetku také na stránkách rukopisu. Částečně už **p. 218** a poté **p. 220** informují o dědickém vyrovnání Rumpálovské pozůstalosti mezi jednotlivými členy rodiny. Podobný zápis také obsahuje **p. 232**.

---

⁵⁸ Pravděpodobně kšaft.

Všechny výše uvedené zápisy se týkají majetkových poměrů Rumpálovské rodiny a především správy pozůstalosti po předcích. Skutečnost, že takových zápisů je obsaženo v rukopise několik, svědčí o pilnosti ale také o problémech, se kterými se členové rodiny potýkali při správě rodinného majetku.

Další okruh osobních zápisů, o kterých se zmíním podrobněji, je úzce spojen s osobou Zikmunda Turnovského. První takový záznam nalezneme na **p. 67**. Pisatel se v něm zmiňuje o svém vystoupení před úřadem pražského arcibiskupa roku 1614 kvůli působení kalvínského kněze v Prachaticích. Také zápis na **p. 68** patří k osobním záznamům. Blíže neurčený pisatel se v něm zmiňuje o hradu Hus nacházejícím se na vimperském panství. Zápisy na **p. 153-157** stojí na pomezí osobních vzpomínek Zikmunda Turnovského⁵⁹ a městských událostí. Všechny zápisy jsou si časově velmi blízké. První z nich z roku 1602 se vztahuje k majetkovým nárokům Zikmunda Turnovského na tzv. pihonovskou louku. Téhož roku byl Zikmund Turnovský z pověření císařského prokurátora Jakuba Menšíka z Menštejna jmenován správcem prachatického panství, což mu zajišťovalo vliv na dění ve městě samotném. Poslední zápis na p. 153 z roku 1603 zmiňuje prachatický požár, který vznikl z „*veliké nešetrnosti a původem vína páleného*“.

P. 172-174 lze obsahově zařadit k osobním „pamětem“ Zikmunda Turnovského především z doby, kdy působil jako hejtman českokrumlovského panství. V zápise vzpomíná na osobní setkání s arciknížetem Maxmiliánem II. Rakouským, který mu při své návštěvě panství roku 1617 daroval „*krásný všecek vnitř i zevnitř pozlacený koflík s přikryvadlem, na něm Cupido střela postavena*“. **P. 176-177** obsahují německy psaný list císaře Matyáše, který roku 1614 připsal Zikmundovi Turnovskému za prokázané věrné služby odměnu ve výši 2000 kop grošů. Tento list je pak na **p. 178-179** uveden v českém přepisu. Na **p. 180** je zápis o převzetí slibované částky Zikmundem Turnovským roku 1615. Také **p. 181-185** se vztahují k působení Zikmunda Turnovského na českokrumlovském zámku, kdy k jeho povinnostem přibyla

---

⁵⁹ Které byly podle přípisu na p. 153 opsány z blíže neurčených Turnovského osobních „pamětí“.

péče o duševně nemocného dona Julia de Austria, levobočka císaře Rudolfa II.⁶⁰

Dalším příslušníkem rodiny, který je jmenovitě zmíněn na stránkách rukopisu, je Tobiáš Antonín, druhorozený syn Tobiáše Viktorína Rumpála.⁶¹ Právě on se stal pravděpodobně pokračovatelem pamětí po smrti svého otce na počátku 18. století. K osobě Antonína Tobiáše se váže zápis z roku 1694 na p. 147. V té době byl již komisařem, který měl na starosti odvod vojáků pro potřeby císařské armády v souvislosti s tureckými válkami. Tento zápis je dobovým svědectvím o tom, jak lidé vnímali tyto války. Svědčí o jejich strachu, protože „*po domech i truhlách se přídírovali a někderý přes městskou zed' utíkali*“. Ve snaze vyhnout se odvodu do války si ale také sekali prsty na ruku i nohách nebo „*jiný sobě do vočí soli a pepře sypali, aby raději oslepli*“. Již dříve jsem se zmínila o německy psaném zápisu o přísaze tureckého sultána zaznamenaném v rukopise na p. 14-16. Není vyloučeno, že jsou si tyto zápisy tématicky a původem autora blízké. Antonín Tobiáš je podepsán také pod německým opisem listu na p. 189-192, který byl adresovaný městské radě Prachatic. V listu je několik odkazů na městské knihy a znovu se tak týká majetkových poměrů rodiny. Z roku 1692 pochází opět německy psaný list na p. 216-217. Obsahově se pojí s dalšími německými listy na p. 214, 215 a poté p. 234 a 235. Všechny listy upravují postavení Prachatic v rámci českokrumlovského panství na konci 17. století, kdy byl tamější vrchností Jan Kristián z Eggenberku.

Vzhledem k tomu, že k osobě Antonína Tobiáše se pojí prokazatelně hned několik německých zápisů, nelze vyloučit, že to byl právě on, kdo je zapisoval na stránky rukopisu. Jako prachatický měšťan a císařský úředník tak znovu následoval životní příběh Zikmunda Turnovského. Reflektuje zápisy, které zasazují jeho osobu do aktuálního dění v Prachaticích a na českokrumlovském panství.

---

⁶⁰ Anna KUBÍKOVÁ, *Císařův vězeň v Českém Krumlově*, Výběr 35, č. 2, 1998, s. 103-105; TAMTÉŽ, *Don Julius de Austria - další dodatek*, Výběr 35, č. 3, 1998, s. 193-195; Anton BLASCHKO, *Das Schicksal Don Julius de Austria*, Mitteilungen des Vereines für Geschichte der Deutschen in Böhmen, 1932.

⁶¹ Jeho jméno je poprvé zmíněno v prvním zápisu rukopisu na p. 1.

K rodinným pamětem patří také zápis na **p. 231**. Jedná se o list Doroty Rumpálové adresovaný paní Anně Marii z Eggenberku roku 1694. Jeho bližší obsah ale v zápisu uveden není. Je to však jediný záznam v rukopise, který psala žena.

Poslední stránka rukopisu obsahuje znovu rodinné zápisy z počátku 17. století. Jedná se opět o záznamy o narození a křtu dvou pokračovatelů Rumpálsko-Turnovské rodiny z let 1714 a 1717. V zápise nejsou uvedena jména rodičů dětí. Nelze je však dohledat ani v dochovaných matrikách. Charakter těchto posledních zápisů tak pouze stvrzuje celkový formální ráz rukopisu, kdy konkrétní postavy jsou sice tvůrci událostí, ale stojí v jejich pozadí. Rukopis je osobním svědectvím několika příslušníků Rumpálsko-Turnovské rodiny, kteří se identifikují v rámci společenských a ekonomických vztahů svého města.

Z jazykové stánky je rukopis psán převážně česky, některé zápisy jsou zapsány německy a latinsky. Z německých zápisů jsem výše uvedla především ty, které tvoří souvislejší text, který lze obsahově vymezit v rámci výše uvedených témat. Řada německých textů však tvoří pouze jakési krátké přípisy či poznámky pisatele, které jsou uvedeny v dolní části stránky nebo na jejích okrajích. Ve většině případů se jedná o stručné poučení, které je však uvedeno v rukopise bez souvislosti na některý z dalších zápisů. Například na **p. 16** je uveden německý přípis z roku 1692 vyjadřující poučení o tom, že je lidským údělem mít práci, která přináší nějaký užitek druhým. **P. 221** obsahuje zase tzv. remedium, tedy jakési lékařské ponaučení.

Naopak latinské zápisy představují již souvislý text. Kromě stručného zápisu, který vypočítává členy městské rady z roku 1584 na **p. 165**, patří mezi latinské texty opisy privilegií. První z nich nalezneme na **p. 40-44**. Jedná se o privilegium vyšehradského probošta Jana z roku 1373, který jím upravil majetkové nároky prachatických měšťanů a právně vymezil jejich vztah k vyšehradské kapitule. Druhé latinsky psané privilegium nalezneme na **p. 130-131**. Privilegium bylo vydáno císařem Zikmundem Lucemburským roku 1436, kdy přijal Prachatice mezi královská města.

Tématicky i jazykově se tedy jedná o poměrně rozmanitý rukopis. *Zápisky* patří mezi memoárovou literaturu v raném novověku označovanou nejčastěji slovem „*paměti*“. Co to jsou „*paměti*“? Memoárová tvorba či paměti jsou písemným projevem tvůrce, který tak komentuje nějaké události na základě vlastních prožitků.⁶² Pisatelé byli přitom často přímými účastníky popisovaných událostí nebo alespoň jejich svědky. Jejich popis je tak autentický, nemusí však být bezvýhradně pravdivý. Do textu a způsobu zachycení události vstupuje pisatelova osobnost. Důležitou roli hraje také jeho osobní motivace spisování. Tu také velmi často zmiňovali pisatelé hned v úvodu svých rukopisů. Na prvních stránkách rukopisů tak většinou nalezneme příписы „*aby všichni věděli*“, „*pro budoucí naše*“ nebo „*pro paměť*“. Motivace příslušníků Rumpálsko-Turnovské rodiny a jejich příslušníků k sepisování *Zápisů* nám v tomto ohledu zůstala utajena. Motivace pisatele se však vždy odráží ve formálních i obsahových znacích rukopisu.

Pro příslušníky Rumpálsko-Turnovské rodiny patrně nebyla příliš důležitá jejich vlastní osoba. Většina zápisů není opatřena podpisem, ačkoliv se obsahově některé zápisy váží na konkrétní příslušníky rodiny. Nepovažovali za nutné zdůrazňovat svoji osobu v rámci rodiny. Jednotlivý pisatelé se spíše prezentují právě jako příslušníci vlivné Rumpálsko-Turnovské rodiny žijící v Prachaticích. Rukopis ale také postrádá jakoukoliv jednotnou časovou linii. Zápisy jsou v rukopise uspořádány bez časové posloupnosti. Není ani zřejmé datum jejich původu. Pro jednotlivé zápisy tedy není důležité, kdy byly pořízeny. Primární je jejich obsahová stránka.

To nám také umožní zodpovědět otázku, proč rukopis vznikl. Již výše jsem uvedla, že dění v Prachaticích bylo vždy silně spjaté se solním obchodem. Více než polovina zápisů se váže k této tématice. Je ovšem zřejmé, že zápisy byly do rukopisu pořízeny až v době, kdy byl prachatický solní obchod dávno

---

⁶² Viz například Jindřich GARČIC, *Paměti – tradice – skutečnost (Memoárová literatura jako jedna z forem přetváření světa)*, <http://dig.vkol.cz/konf>; TAMTÉŽ, Miloslav KRBEČ, *Paměti jako historický pramen*. Oba příspěvky zazněly na 10. ročníku odborné konference Problematika historických a vzácných knižních fondů Čech, Moravy a Slezska, která se konala 17.-18. října 2001. Viz Kateřina HANDLOVÁ (ed.), *Paměti – způsob zobrazení skutečnosti*, Brno 2001 (= Problematika historických a vzácných knižních fondů Čech, Moravy a Slezska 2001).

minulostí. Zápisy jsou tak jakýmsi nostalgickým ohlédnutím za touto etapou vývoje města. Pro jeho obyvatele v 16. i 17. století však bylo výsadní právo Prachatic na solní obchod stále platné. Většinu zápisů proto představují privilegia, která měla legitimovat nároky města v rámci solního obchodu. Jedná se o práva a privilegia, které město obdrželo v průběhu staletí od svých držitelů. Pro prachatické měšťany byla tato práva stále legitimní. Příslušníci Rumpálsko-Turnovské rodiny tak na stránkách svého rukopisu vyjadřují postoj prachatických měšťanů. V plném znění opisují privilegia z městských knih a legitimní cestou se snaží bránit městská práva. Rukopis však postrádá jakýkoliv osobní komentář pisatele. Ten pouze zaznamenává prachatická práva. Není tedy rukopis spíše jakousi „pasivní formou rezistence“ v době, kdy zánik solního obchodu byl jasně určován razantním nástupem císařské soli na český trh? *Zápisky* ale nenechávají stranou ani další události ve městě i jeho blízkém okolí. Je z nich patrný silný lokální patriotizmus. Dovídáme se tak o dalších politických i společenských událostech z města a nejbližšího okolí. Častým tématem na stránkách memoárových rukopisů raného novověku bývají přírodní katastrofy či vojenské události spojené s určeným regionem. Spíše výjimečně se objevují události celozemského či přímo zahraničního rázu. I v takovém případě však vypovídají o určitých důsledcích pro danou lokalitu nebo alespoň odráží pisatelův zájem o tyto události.

Zápisky však mají přes silnou „kolektivní“ výpověď také osobní charakter. To dosvědčují především zápisy o narozeních, křtech či sňatcích jednotlivých členů rodiny. Všechny tyto události však měly také silný společenský ráz, které zasazují rodinu do širších sociálních vztahů v rámci určité lokality. Po materiální stránce pak rodinu prezentují zápisy týkající se především Rumpálského majetku v druhé polovině 17. století. Je pouze otázkou, zda Tobiáš Viktorín Rumpál zaznamenával tyto zápisy „pro paměť budoucích“ či ho k tomu motivovala spíše ryze praktická stránka.

Na stránkách editovaného rukopisu se tak prostřednictvím záznamů příslušníků Rumpálsko-Turnovské rodiny prolíná „osobní“ i „kolektivní“ paměť prachatických měšťanů silně zaměřená na tamější solní obchod. Zikmund Turnovský či Tobiáš Viktorín a Antonín Tobiáš Rumpálové byli prachatickými měšťany, kteří tuto „paměť“ zaznamenávali na stránkách rukopisu. Patřili do jedné rodiny, která zajišťovala kontinuitu vzniku zápisů

a udržování „paměti“. *Zápisky* svým charakterem stojí na pomezí měšťanské a městské tvorby 16. a 17. století. Rukopis nijak výrazně nepřekračuje dobový kolorit takových pramenů. Jeho jedinečnost však podtrhuje silný lokální ráz spojený se solním obchodem, který hrál v historii Prachatic důležitou roli.

3. Kapitola

Historie Prachatic

Prachatice dodnes postrádají celkové spolehlivé a kritické zpracování dějin města, ačkoliv se jejich historií zabývalo již několik autorů. Jedná se především o práce publikované v 19. století.⁶³ Historií Prachatic i dílčími tématy v jeho vývoji se později zabýval archivář Státního okresního archivu Prachatice Václav Starý.⁶⁴

Město Prachatice bylo vybudováno na přelomu 13. a 14. století poblíž tržní osady (Staré) Prachatice.⁶⁵ Neznáme přesný rok založení této staré osady,⁶⁶ ale již na počátku 11. století můžeme najít zmínky o znovuvystavění Prachatic. Listina krále Vratislava II.⁶⁷ připomíná Prachatice v souvislosti

---

⁶³ Například Bedřich BERNAU, *Studien und Materialien zur Specialgeschichte und Heimatkunde des deutschen Sprachgebiets in Böhmen und Mähren*, Praha 1903, s. 538-576; Gustav GERSON, *Aus der Vergangenheit von Prachatitz*, Deutsche Arbeit, Monatschrift für das geistige Leben der Deutschen in Böhmen VII, Praha 1907, s. 537-567; Rudolf KUBITSCHKEK, *Zur ältesten Geschichte von Prachatitz*, Waldheimat 10, 1933, s. 150-151; Josef MESSNER, *Ein Städtebild*, České Budějovice 1885; August SEDLÁČEK, *Hrady, zámky a tvrze království českého VII*, Praha 1890, s. 219-227; František Josef SLÁMA-BOJENICKÝ, *Obraz minulosti starožitného města Prachatic*, Praha 1838. Slámová práce byla později doplněna a znovu vydaná: Vincenc ŠOFFERLE, *Obraz minulosti starožitného města Prachatic*, Prachatice 1891.

⁶⁴ Například Václav STARÝ, *Počátky města Prachatic*, JSH 47, 1978, s. 1-12. Více viz Václav STARÝ, *Personální bibliografie prací Václava Starého 1961-2003*, Prachatice 2004.

⁶⁵ Od roku 1370 byla tržní osada uváděna v pramenech jako Staré Prachatice. Téhož roku se společně s Ostrovem a lesy Libichov, Ostrov a Zdenický vrch dostala do majetku města.

⁶⁶ Někdy se uvádí rok 811, ale tento letopočet není historicky doložený. K tomuto datu Vincenc ŠOFFERLE, *Obraz*, s. 59. V souvislosti s tímto letopočtem odkazuje na zápisky Zikmunda Turnovského. Nelze však přesně určit, zda se jedná o stejný pramen jako v případě editovaného textu.

⁶⁷ Sporné je časové zařazení listiny. Uvádí se rok 1086. S touto datací se objevuje opis listiny také v předkládané edici. Podobně také například Vincenc ŠOFFERLE, *Obraz*,

se solním obchodem, kdy bylo k majetku vyšehradské kapituly připsáno území na prachatické cestě. Rovněž jí bylo uděleno právo vybírat clo na obchodní cestě z Pasova do Prachatic. Roku 1130 bylo clo rozděleno mezi kapitolu a probošta. Jejich spory byly ukončeny až roku 1285 ve prospěch probošta, kterému připadla za ústupek některých důchodů i druhá polovina cla. Osada se tak ocitla v majetku vyšehradských proboštů. S rozvojem solního obchodu a postupu velké kolonizace již nebylo dosavadní osídlení dostačující, a tak bylo na přelomu 13. a 14. století založeno nové město Prachatice.

Za svůj vznik vděčily Prachatice vzkvétajícímu solnímu obchodu a díky němu se brzy proměnily v bohaté prosperující město. Právně byl vznik města dovršen listinou Jana Lucemburského vydanou roku 1323. Král potvrdil, že vyšehradský probošt Jan (1309-1334) vysadil městečko Prachatice na emfyteutickém právu a pronajal mu obchodní cestu do Pasova. Listina privilegovala Prachatice k monopolnímu dovozu bavorské soli. Městu bylo uděleno obchodní právo předkupní,⁶⁸ právo skladní⁶⁹ a právo nucené cesty.⁷⁰ Původní tržní osada tak ztratila svůj význam a již po roce 1370 bývá uváděná v pramenech jako Staré Prachatice. Významnou roli při samotné výstavbě města sehrál také Bruno z Vitějovic, který později zajišťoval společně s Bavorsky ze Strakonice bezpečnost dopravy zboží a osob. V budoucnu se ale musely Prachatice potýkat se snahami okolních měst (Vimperk, Kašperské Hory, Sušice, Vodňany, Písek, České Budějovice) omezit jejich výhradní právo na dovoz pasovské soli.⁷¹ I přes zřizování vedlejších větví Zlaté stezky,

---

s. 60. Ale Václav STARÝ, *Počátky*, s. 4 zmiňuje tuto listinu s rokem 1088. Zároveň udává, že se jedná o falzum ze 12. století složené podle nepravé listiny vydané kolem roku 1070 Vratislavem II. kolegiátní kapitule sv. Petra a Pavla na Vyšehradě.

⁶⁸ Prachaticím náleží přede všemi právo nakupovat pasovskou sůl a rozesílat ji po Čechách.

⁶⁹ Obyvatelé Čech a Moravy byli vázáni nákupem soli výhradně z prachatického skladu.

⁷⁰ Každý soumar, vozka i krosnař byli nuceni se zastavit během cesty v Prachaticích a proclít jakékoliv vezené zboží. Pokud by tak nečinili, mohli být postiženi pokutou nebo zabavením potahu i zboží.

⁷¹ Vymišňovali si právo na obchodní cestu, která by vedla jejich městem a jim tak plynul zisk z placeného cla a mýta. Ne vždy však byli v nepravu. Například již

se těšily Prachatice z přízně českých králů, jak mohly doložit potvrzováním a obnovováním udělených privilegií.

V 15. století byly Prachatice zasaženy husitskými válkami. Poprvé přitáhli husité k Prachaticím v dubnu 1420, město však bylo dobyto až 12. listopadu téhož roku. Prosby Prachatických o ochranu vyslyšel král roku 1436, kdy byly Prachatice přijaty mezi královská města. Již roku 1437 bylo ale město prodáno Smilovi z Křemže. Následně se držitelem Prachatic stal Jan Řitka ze Sedlce a jeho synové. Roku 1444 získalo město nového majitele, jímž se stal Oldřich z Rožmberka.⁷² Roku 1444 udělil městu privilegium, ve kterém se zavázal za slib věrnosti a poslušnosti dodržovat právo Prachatických na přijímání podobojí a uznání artikulů. Zároveň povolil, aby ve městě působil jeden nebo více kněží vzdělaných v takovém učení. Oldřich z Rožmberka myslel také na rozvoj města, kdy chtěl zajistit, aby „staří“ měšťané nijak neutiskovali v právech nově příchozí lidi.⁷³ Ale už roku 1457 přešlo prachatické panství pod správu vyšehradského probošta Jana a jeho bratra Prokopa.⁷⁴ Poté se město ocitlo v rukou královských správců Mikuláše z Gutenštejna a Buriana z Martinic. Roku 1481 nabyli důchodů spojených s městem Jindřich z Rabštejna a poté roku 1492 jeho syn Ladislav. Již v roce 1493 připadlo město Janovi z Roupova. Jeho syn Václav pak prodal město roku 1501 bratrům Petrovi, Vokovi a Oldřichovi z Rožmberka. Roku 1551 převzal tehdy šestnáctiletý Vilém z Rožmberka vládu nad rožmberským

---

od roku 1366 je doložená druhá větev Zlaté stezky vedoucí přes Kašperské Hory. Roku 1465 se ale Prachaticí zcela právem ohradili proti zřízení skladu v Netolicích, který nebyl schválen králem. Více viz František ROUBÍK, *Spory jihočeských měst o směr obchodních cest ve 14. až 17. století*, JSH 40, 1971, s. 1-18.

⁷² Státní okresní archiv Prachatice (dále SOkA Prachatice), Archiv města Prachatice (dále AM Prachatice) 1373-1945 (1960), inventář (sestavil Václav STARÝ), 1967. Oldřich z Rožmberka padělal listinu z roku 1421 podle které mu Zikmund zastavil Prachatice, Volary i s příslušnými vesnicemi za 300 kop.

⁷³ TAMTÉŽ, *Knihopis městských privilegií, 1623*, inv. č. 63, sign. II-13, fol. 28a-28b.

⁷⁴ František KAVKA, *Zlatý věk růží*, České Budějovice 1966, s. 15.

dominiem, k němuž náleželo také město Prachatice.⁷⁵ Ty navštívil poprvé roku 1552. Při návratu ze svatby Pavla Malovce na Štěkni odjel 4. listopadu do Prachatic, kde přespal. Odtud se přes Netolice a Hlubokou vrátil do Třeboně.⁷⁶ Jeho dojmy z návštěvy Prachatic ale blíže neznáme. V následujících letech byla ve městě zahájena renesanční přestavba některých domů.

Stavební činnost se plně rozvinula především po roce 1569, kdy Vilém z Rožmberka obnovil městu stará privilegia a výsady.⁷⁷ Současně daroval městu zámek z roku 1448 se všemi lukami a pozemky, které Prachatictí užívali, mezi nimi i hory Proboštovice a Hvozdec. Mezi lety 1570-1571 byla postavena radnice.⁷⁸ Ačkoli byly Rožmberkové prachatickými pány již od počátku 16. století, až roku 1562 odstoupil Ferdinand I. Vilémovi z Rožmberka regální právo na vybírání poplatků ze zboží dováženého po cestě z Pasova do Čech přes Prachatice, pro kterou se v 16. století vžilo označení Zlatá stezka.⁷⁹ Často se smlouvy uzavírané mezi Prachatickými a pány z Rožmberka týkaly vaření a prodeje piva. Od roku 1547 museli Prachatictí za udělené právo vaření piva odvádět posudné ve výši 2 míšeňských grošů z jednoho věrtele. Roku 1575 pak

---

⁷⁵ Jaroslav PÁNEK (ed.), *Václav Březan, Životy posledních Rožmberků I*, Praha 1985, s. 56, 59.

⁷⁶ TAMTÉŽ, s. 72. Také Václav STARÝ, *Prachatice a Vilém z Rožmberka*, in: Václav Bůžek (ed.), *Život na dvoře a v rezidenčních městech posledních Rožmberků*, České Budějovice 1993 (= Opera Historica 3), s. 329-333. Václav STARÝ také uvádí, že znovu chtěl Vilém z Rožmberka navštívit Prachatice roku 1561. Jestli k této návštěvě skutečně došlo, nevíme. Do Prachatic zavítala 29. července 1559 také Anna Rožmberská, která zde přespala i se svým doprovodem při cestě z Českého Krumlova do Vinterberku. Více viz Jaroslav PÁNEK (ed.), *Václav Březan, Životy I*, s. 171.

⁷⁷ SOKA Prachatice, AM Prachatice, *Knihopis městských privilegií, 1623*, inv. č. 63, sign.II-13, fol. 30a-32b.

⁷⁸ Více Václav STARÝ, *Městská radnice v Prachaticích*, JSH 59, 1990, s. 198-207. Autor uvádí, že ve 14. století se zasedání městské rady odehrávala v domech měšťanů. Po ukončení husitských válek lze předpokládat, že byla postavena po vzoru jiných měst samostatná radnice, ale to nebylo zatím bezpečně prokázáno. Příloha článku obsahuje přehled výdajů na stavbu radnice v letech 1570-1571.

⁷⁹ Jaroslav PÁNEK (ed.), *Václav Březan, Životy I*, s. 189.

byla mezi oběma stranami podepsána smlouva ohledně drslavského pivovaru. Za 2000 kop míšeňských grošů zaplacených Vilémovi z Rožmberka ve dvou termínech měly být várky v drslavském pivovaru zastaveny ve prospěch prachatického městského pivovaru.⁸⁰ Vilém z Rožmberka hájil často privilegia proti samotnému českému králi, který se snažil prosadit na český trh svoji vlastní sůl dováženou z hornorakouských salin. Nutně tak panovník omezoval prachatický obchod.⁸¹ Vzhledem k postupnému zadlužování dominia patřily Prachatice svými půjčkami mezi rožmberské věřitele. Vilém z Rožmberka zemřel 31. srpna roku 1592. Smutečních obřadů na Krumlově se v prosinci toho roku zúčastnilo i 24 úředních a obecních zástupců Prachatic. Mezi nimi byl i Zikmund Turnovský.⁸² Vladařství rožmberského domu se tak roku 1592 ujal Vilémův bratr Petr Vok z Rožmberka. Ve snaze alespoň částečně oddlužit panství, začal Petr Vok rozprodávat jeho okrajové části.⁸³ Roku 1593 od něj Prachatice odkoupily helfenburské panství s městy Bavorov a Strunkovice nad Blanicí s přilehlými vesnicemi.⁸⁴ Cena byla stanovena na 40000 kop míšeňských, které měly být zaplacený ve třech splátkách během let 1594 a 1595. Celou sumu samozřejmě Prachatičtí k dispozici neměli, a tak žádali okolní města (Sušice, Klatovy, Plzeň atd.) o půjčku.⁸⁵ Petr Vok nakonec roku 1601 prodal císaři Rudolfovi II. českokrumlovské panství, jehož součástí byly

---

⁸⁰ TAMTÉŽ, s. 276.

⁸¹ Více viz čtvrtá kapitola Solní obchod – Pasovská sůl..

⁸² O této účasti viz editovaný text p. 27. K pohřbu Viléma z Rožmberka viz Jaroslav PÁNEK, *Poslední Rožmberkové*, s. 236.

⁸³ TAMTÉŽ, s. 274-276.

⁸⁴ SOKA Prachatice, AM Prachatice, Vejpisy z desk zemských privilegí a obdarování města Prachatic, 1639, inv. č. 62, sign. II-12, fol. 33a-34b. Prachatice tak kromě výše zmíněných měst ještě získaly okolní vesnice Blanice, Budyně, Hájek, Kojčín, Krajníčko, Leskovec, Měky nec, Svinětice, Štětín, Útěšov, Záluží a Žichovec. Z části pak také Javornice, Tourov a Chrást. Opis smlouvy o helfenburské panství nalezneme také v editovaném textu p. 114-120. Ke koupi helfenburského panství také Václav STARÝ, *Cesta Prachatických v roce 1594 za peníze*, JSH 49, 1980, s. 269-271.

⁸⁵ Václav STARÝ, *Cesta*.

také Prachatice.⁸⁶ Roku 1609 byly Prachatice povýšeny do třetího stavu mezi královská města. Za tuto výsadu pak museli Prachatičtí odvést do české komory 4500 kop míšeňských.⁸⁷

V dějinách Prachatic bývá 16. století označováno jako období nebyvalého rozvoje. Právě v této době se poprvé objevil pro obchodní cestu vedoucí z Pasova název „Zlatá stezka“, což mělo jen potvrdit příjmy plynoucí ze solního obchodu.⁸⁸ To se pak příznivě odráželo v majetkových poměrech města i jednotlivých měšťanů.⁸⁹ Jak dokazuje Václav Polata ve své diplomové práci *Domácnosti prachatických měšťanů obchodujících se solí koncem 16. století*, podíl na solním obchodu a z něho plynoucí zisky měly určitou souvislost s místopisem města. Roku 1585 žilo na prachatickém náměstí 29 rodin, přičemž pouze jedna z nich se nepodílela na solním obchodu. Právě z této skupiny zpravidla pocházeli měšťané s rozhodujícím vlivem na vývoj

---

⁸⁶ Konečná smlouva stvrzující prodej byla stvrzená 24. října 1601. Panovník na sebe převzal také rožmberské dluhy ve výši 340000 kop míšeňských. Dalších 82000 kop se zavázal zaplatit hotově. Viz Jaroslav PÁNEK, *Poslední Rožmberkové*, s. 294-295; TÝŽ, *Václav Březan, Životy posledních Rožmberků II*, Praha 1985, s. 560. K prodeji panství také Anna KUBÍKOVÁ, *Prodej českokrumlovské panství císaři Rudolfovi II. a přestěhování rožmberského archivu do Třeboně*, Archivum Trebonense 10, 2002, s. 3-13; TÁŽ, *K prodeji českokrumlovského panství císaři Rudolfovi II.*, JSH 48, 1979, s. 308-316.

⁸⁷ SOKA Prachatic, AM Prachatic, Vejpisy z desk zemských privilegy a obdarování města Prachatic, 1639, inv. č. 62, sign. II-12, fol. 23a-24b.

⁸⁸ O problematice solního obchodu pojednává více kapitola Solní obchod.

⁸⁹ Martina NOVOZÁMSKÁ, *Prachatice roku 1585. Sonda do poměrů v raně novověkém poddanském městě*, Ústav hospodářských a sociálních dějin FF UK v Praze (diplomová práce), Praha 1999; Václav POLATA, *Domácnosti Prachatických měšťanů obchodujících se solí koncem 16. století*, Historický ústav JČU v Českých Budějovicích (diplomová práce), České Budějovice 1992; TÝŽ, *Držba měšťanských domů na Prachatickém náměstí koncem 16. století*, in: Václav Bůžek (ed.), *Život na dvoře a v rezidenčních městech posledních Rožmberků*, České Budějovice 1993 (= Opera Historica 3), s. 335-342; Václav STARÝ, *Majetkové poměry obyvatel města Prachatic v polovině 16. století*, JSH 56, 1987, s. 138-139; TÝŽ, *Soupis obyvatel města Prachatic z roku 1585*, Archivum Trebonense 6, 1986, s. 70-110.

ve městě a městské správě. Patřili mezi ně i Zikmund Turnovský a několik členů rodiny Rumpálů.

Správě města a jejímu fungování věnovala pak větší pozornost Martina Novozámská.⁹⁰ Chod města zajišťovala městská rada, k jejímuž zasedání byla v letech 1570 až 1571 postavena radnice. V městské radě zasedalo dvanáct konšelů, z nichž každý řídil čtyři týdny z titulu purkmistra městskou radu. Purkmistr pak dohlížel na příjmy a vydání města. Policejní orgán představoval rychtář. V jeho pravomoci bylo soudní řízení. Dohlížel také na naplnění rozsudků. Pozemkovou vrchnost zastupoval na panství hejtman. Ten byl až do roku 1561 podřízen přímo vladaři rožmberského domu. Poté však byl zřízen úřad regenta, mezi jehož povinnosti patřil dohled na práci jednotlivých hejtmanů.⁹¹ Při městské kanceláři působili zpravidla dva písaři. Mladší písař prováděl zpravidla méně významné zápisy.⁹² Dále tu působili úředníci zaměstnaní při solním obchodu, například solní písař nebo tzv. kladští. Výčet městských zaměstnanců uzavírá cihlář, vápeník, vodák, bakalář a kantor, pastýř, branný, dlaždič, mlynář, zvoník a sekáči.

Zatímco 16. století bylo pro Prachatice obdobím rozkvětu, v následujícím století nastával pozvolna obrat, který na počátku 18. století způsobil konec obchodu na Zlaté stezce. Po vypuknutí stavovského povstání roku 1618 se objevila ve městě nejdříve stavovská posádka brzy vystřídaná císařskou posádkou. Ta setrvala pouze do roku 1619. Poté, co generál Buquoy porazil 10. června 1619 v bitvě u Záblatí stavovskou armádu, začal se stahovat

---

⁹⁰ Martina NOVOZÁMSKÁ, *Prachatice*, s. 25-27.

⁹¹ Eva BARBOROVÁ, *Funkce hejtmanů (úředníků) na rožmberských panstvích*, JSH 38, 1969, s. 198-201. Hejtman vykonával politickou, soudní i hospodářskou správu. V ideálním případě také dohlížel na trhy a šacuňky. Měl být přítomen u podepisování kšaftů. V jednotlivých městech se však vyvinula různá praxe, a tak se v Prachaticích zápisy trhů, šacuňků i kšaftů pořizovaly bez účasti hejtmana. K tomuto tématu také Eva CIRONISOVÁ, *Vývoj správy rožmberských panství ve 13.-17. století*, Sborník archivních prací 13, 1981, s. 105-178; Anna KUBÍKOVÁ, *Pohled na úlohu krajských hejtmanů v české minulosti (se zvláštním zřetelem na raný novověk)*, Výběr 39, č. 1, 2002, s. 8-12.

⁹² V letech 1587-1589 zastával tento úřad Zikmund Turnovský. V letech 1602-1607 zastával funkci českokrumlovského hejtmana.

k Vídní. Situace využil Mansfeld a osvobodil Prachatice od císařské posádky. V listopadu 1619 pak byli prachatičtí měšťané Maxmilián Rumpál, Matěj Zigl a Jiřík Pelhřimovský vysláni do Prahy ke korunovaci Fridricha Falckého českým králem. Císařské vojsko vedené plukovníkem Baltazarem Maradasem mělo své centrum v Českých Budějovicích a odtud ohrožovalo okolní města. V květnu 1620 se jeho vojsko dostalo až k Prachaticím, ale obléhání nebylo úspěšné. Město dobyl až koncem září 1620 generál Buquoy.⁹³ Za účast na povstání ztratilo město roku 1621 veškerý svůj majetek. Také byly zrušeny městské výsady k prosazování práva výběru mýta.

Roku 1622 daroval císař Ferdinand II. prachatické a krumlovské panství Janu Oldřichovi z Eggenberku.⁹⁴ Ten se ocitl v nelehké situaci. Město bylo v katastrofálním stavu a jeho obyvatelé se hlásili k augšpurské konfesi. Rekatolizační období v Prachaticích mezi lety 1622-1626 můžeme poměrně dobře rekonstruovat díky dochovaným pramenům.⁹⁵ Město s přistoupením

---

⁹³ O dobývání jihočeských měst během třicetileté války viz například Josef JANÁČEK (ed.) *Pavel Skála ze Zhoře, Historie česká*, Praha 1984, s. 286-289. Prachatice dobyla Buquoyova armáda až koncem září 1620, protože Prachatičtí „*nechtíce se dobrovolně poddati, odpírali jeho moci velmi statečně*“. Řádění jeho armády padlo za oběť údajně na 900 osob. Ztráty na císařské straně však nepřesáhli 60 vojáků. Podobně viz s. 317 nebo 329.

⁹⁴ Viz Anna KUBÍKOVÁ – Věra MAŠKOVÁ – Jiří VESELÝ, *Českokrumlovsko 1620-1850*, s. 9-11. Jan Oldřich působil ve službách Ferdinanda II. už od konce 16. století. Když se tedy stal z arcivévody Ferdinanda Štýrského král a císař, služební postup neminul ani Jana Oldřicha. Císař mu za prokázané služby udělil řadu poct, například řád zlatého rouna, hejtmanství ve Štýrsku, později byl také povýšen do stavu říšských knížat. Hmotnou odměnou se pak stalo českokrumlovské panství s Prachaticemi a Netolicemi darované Janu Oldřichovi 23. prosince 1623. V souvislosti s aférami kolem Albrechta z Valdštejna ztratil nakonec roku 1634 své pozice u dvora. K Eggenberkům Jiří ZÁLOHA, *Přehled vývoje eggenberské državy v jižních Čechách*, JSH 27, 1958, s. 27-29; TÝŽ, *Eggenberské dědictví v Čechách*, JSH 38, 1969, s. 10-14.

⁹⁵ Jedná se především o SOkA Prachatice, AM Prachatice, radní manuál z let 1622-1626 a 1630-1631, inv. č. 246, sign. II-196; TAMTÉŽ, „Manuale listův a jiných copii od ouřadu konšelského města Prachatic začaté 4. Novemb. A. 1622“ z let 1622-1625, inv. č. 367, sign. II-317. Viz Václav STARÝ, *Rekatolizace Prachatic v letech*

ke katolické víře otálelo. Několikrát mu byla prodloužena lhůta. Mezi ty, jenž Prachatické několikrát nabádali ke konverzi, patřil i Zikmund Turnovský, v té době zastávající funkci českokrumlovského hejtmana. Ale ještě na zasedání městské rady 5. března 1625, kterého se účastnil i vrchnostenský úředník Adam Chrizostom Klášterský z Rozngartnu, měšťané prohlásili, že chtějí vytrvat při augšpurské víře.⁹⁶ V dubnu 1625 byl Klášterský nahrazen ve funkci hejtmana Matyášem Rudnerem, od kterého se očekávala větší důslednost. Problémy ale přetrvávaly až do roku 1626. Tehdy je nově zmiňován v úřadu prachatického děkana German Eberle. Téhož roku byla obnovena činnost literátského bratrstva.⁹⁷ Lze tedy předpokládat, že roku 1626 byla většina obyvatel přihlášena ke katolické víře. Není však vyloučeno, že někteří zatvrzelí nekatolíci opustili veřejně nebo tajně město.⁹⁸ V dubnu 1628 byla císařským patentem sjednocena panství Český Krumlov, Netolice, Prachatice a Volary.

Další vývoj Prachatic zbrzdila třicetiletá válka, během níž tudy často procházelo vojsko.⁹⁹ Od roku 1634 spravoval rodový majetek Eggenberků Jan Antonín, syn zemřelého Jana Oldřicha.¹⁰⁰ Roku 1641 bylo město dobyto

---

1625-1626, in: *Rekatolizace v Českých zemích* (Sborník příspěvků z konference v Jičíně dne 10. září 1993), Pardubice 1995, s. 125-130.

⁹⁶ V odpověď na toto prohlášení byli Prachatičtí potrestáni zákazem všech živností, byli zbaveni práva užívat dříví a nájmu městských lesů, nesměli užívat městské knihy pro zápisy a prodávat statky nekatolíkům. Ve středu, pátek a neděli měli být přítomni v kostele.

⁹⁷ Poprvé se sešli v domě již zmiňovaného Zikmunda Turnovského. O činnosti literátského bratrstva se dochovala pamětní kniha uložená v SOkA Prachatice, Literátské bratrstvo Prachatice 1554-1949, sign. I-A-1.

⁹⁸ Václav STARÝ, *Rekatolizace*, s. 125-130.

⁹⁹ Na udržování každého kapitána jízdy musela obec odvádět měsíčně 80 liber chleba, 80 liber masa, 8 žejdlíků, másla, 8 mázlíků soli, 1 sud piva, 20 vajec, 4 pinty octa, 4 libry svíček, 4 libry mýdla, 8 strychů ovsu, 8 centů sena, 60 otepí slámy, 4 sáhy měkkého a 1 sáh tvrdého dříví. K tomu se připočítávaly kontribuční dávky. Viz Vincenc ŠOFFERLE, *Obraz*, s. 118.

¹⁰⁰ Anna KUBÍKOVÁ – Věra MAŠKOVÁ – Jiří VESELÝ, *Českokrumlovsko*, s. 11-13. Také on se osvědčil službou u panovnického dvora. Ferdinand III. mu svědčil

Švédy. Válkou utrpěl také vzhled města. Vincenc Šofferle uvádí,¹⁰¹ že ještě roku 1654 bylo ve městě i na předměstích 41 zpustlých a rozbořených domů. Rozbořené zůstaly také hradby i městské zdi. Ke špatnému stavu navíc přispělo v letech 1632 a 1640 krupobití, v letech 1647 a 1670 mor. Následně se městu nevyhnuly ani turecké války, kdy byla řada mužů odváděna do boje.¹⁰²

Po smrti Jana Kristiána z Eggenberku¹⁰³ roku 1710 se stala univerzální dědičkou města jeho manželka Marie Arnoštka,¹⁰⁴ vévodkyně Krumlovská, kněžna z Eggenberku, rozená Schwarzenberská. Za příslib věrnosti, poslušnosti a nově i poddanosti vrátila a obnovila Prachaticím jejich práva, zejména právo na Zlatou stezku, solní sklad a výroční trhy. Privilegia pak byla několikrát potvrzována (1727, 1730, 1747, 1783 a naposledy 1794). Solní obchod, kdysi tolik významný pro město, už ale nebyl schopný čelit konkurenci císařské gmundenské soli. Roku 1706 byl solní sklad přenesen do Českého Krumlova a k zastavení solního obchodu na Zlaté stezce došlo o několik let později.

---

diplomatická jednání vedená s papežem Urbanem VIII. Po smrti Jana Antonína roku 1649 se ujala panství sirotčí správa, protože jeho synové byli ještě nezletilí (Jan Kristián 8 let, Jan Seyfried 5 let). Praktická správa panství podléhala úřadu vrchního hejtmána v Českém Krumlově. Mezi lety 1642 až 1664 tuto funkci zastával Jan Dětrich z Germersheimu.

¹⁰¹ Vincenc ŠOFFERLE, *Obraz*, s. 122.

¹⁰² Ve snaze vyhnout se odvodu se někteří schovávali, utíkali, prsty si usekávali nebo si sypali do očí sůl a pepř. Viz editovaný text p. 147.

¹⁰³ Markéta KORYCHOVÁ, *Dvůr posledního Eggenberka v Českém Krumlově (Každodenní život českokrumlovské zámecké rezidence v letech 1665-1667)*, in: Václav Bůžek (ed.) *Život na dvorech barokní šlechty 1600-1670 (= Opera historica 5)*, 1996, s. 423-441.

¹⁰⁴ Anna KUBÍKOVÁ – Věra MAŠKOVÁ – Jiří VESELÝ, *Českokrumlovsko*, s. 17. Jan Kristián svá česká panství moc nerozšířil, ale z osmdesátých let 17. století pochází přestavba krumlovského zámku, kterou se snažil pozvednout jihočeské sídlo na úroveň doby. Byla zřízena divadelní budova, stálý herecký soubor, kapela, zámecká lékárna a také nová zahrada.

4. Kapitola

Solní obchod

Čechy i Morava neměly nikdy vlastní solná ložiska, která by byla schopná s úspěchem pokrýt poptávku domácího solního trhu. Přesto v minulosti došlo k několika pokusům o nalezení takových ložisek, vždy však bez očekávaného výsledku.¹⁰⁵ Sůl se tak stala jedním z hlavních artiklů mezinárodního obchodu.

S určitostí lze říci, že od 12. století existovali tři dodavatelé soli do Čech. Byl to pasovský biskup a později solní nákladníci v Pasově, kteří nakupovali sůl od salcburského arcibiskupa v okolí Halleinu. Tato sůl bývá nejčastěji označována jako „pasovská“ a směřovala z Pasova směrem na (Staré) Prachatice.¹⁰⁶ Druhým dodavatelem bylo Sasko. „Saská“ sůl zásobovala především oblast severních Čech, kde se hlavním střediskem obchodu staly Litoměřice. Do Čech se dovážela také sůl z polského království. Teprve v polovině 16. století se objevili noví dodavatelé. Byl to bavorský vévoda a později pak český král. V tomto případě mluvíme nejčastěji o soli „císařské“ či „gmundenské“. Během staletí si nejvýznamnější postavení na solním obchodu v Čechách získala pasovská sůl, od 16. století významně omezována solí gmundenskou. Vzhledem k povaze předkládaného pramene a vývoji solného obchodu vůbec se bude následující výklad týkat především těchto dvou druhů soli.

---

¹⁰⁵ Jiří ANDRESKA, *Šumavské solné stezky*, Praha 1994, s. 11 odkazuje na práci Bohuslava Balbína. Viz Zdeňka TICHÁ – Helena BUSINSKÁ (edd.), *Bohuslav Balbín, Krásy a bohatství země české*, Praha 1986. Balbín zde popsal několik solných ložisek a pramenů v Čechách (pramen ve Slaném, v Úšovicích u Teplé, v Hořenicích u Kadaně, u Mnichova Hradiště a u Dvora Králové). Podobně na solný pramen ve Slaném nebo u Bíliny odkazuje ve své studii Miloslav VOLF, *Boj o solný monopol v Čechách v 16. a na počátku 17. století*, ČČH 39, 1933, s. 325. Ten ale vychází z díla Pavla Stránského *Respublica Bojema*. Viz Bohumil Ryba (ed.), *Pavel Stránský ze Zapské Stránky, Respublica Bojema*, Praha 1953. V souvislosti s prosazováním gmundenské soli v 16. století, docházelo opět k pokusům nalézt nejen solná ložiska, ale také ložiska dalších surovin jako bylo uhlí či kovy. V tomto případě odkazuje Miloslav Volf na akta dvorské komory (zvláště po roce 1556).

¹⁰⁶ Viz třetí kapitola Historie Prachatic.

Pasovská sůl pocházela především ze solav v Halleinu, kde byla její bohatá ložiska. Do Pasova byla dopravovaná po řekách Salzach a Inn. Odtud pak vedla nejkratší cesta do Čech směrem na Prachatice. Z Prachatic byla dopravovaná především na pražský trh. Část byla dovážena také na východočeský, kutnohorský a jihlavský trh. Obchodní cesta mezi Pasovem a Prachaticemi nabývala na svém významu, tak jak v průběhu staletí rostl solní obchod. V 16. století, kdy obchod s pasovskou solí dosáhl svého vrcholu, se pro tuto cestu vžilo označení „Zlatá stezka.“ Názvosloví cesty bylo rozmanité,¹⁰⁷ stejně jako historie samotného solního obchodu. Tak jak se vyvíjel obchod, měnily se i trasy, po kterých byla sůl dovážena. Svůj podíl na tom měly četné soudní spory a pře vedené o právo na tuto obchodní cestu. Nelze však opomenout ani přírodní podmínky horských terénů. Od 11. století, kdy je skrze královskou donaci „českého cla“ nesporně doložena obchodní cesta vedoucí z Pasova přes Šumavu do jižních Čech, můžeme sledovat vývoj Zlaté stezky a solního obchodu od počátku, přes období nebývalého rozkvětu ve 14. a poté v 16. století až do samotného zániku v 18. století.

V této práci mne bude nejvíce zajímat prachatická část Zlaté stezky.¹⁰⁸ Po této cca 75 km dlouhé cestě putovali soumaři přibližně dva a půl dne. Šumavské stezky vedly zpravidla po návrších, kde si koně sami vyšlapali trasu. Úpravy cesty (vyložení dřevem) lze předpokládat jen na určitých úsecích.

Starší práce zabývající se problematikou solného obchodu, se většinou soustředí na jeho historii viděnou optikou jednotlivých privilegií, popřípadě sporů vedených mezi Prachaticemi a okolními městy.¹⁰⁹ Staly se tak

---

¹⁰⁷ Často se uvádí Prachatická cesta, soumarská cesta nebo Guldin Steig. Více viz Paul PRAXL, *Zur Namensgeschichte des Goldegen Steiges*, Zlatá stezka 1, 1994, s. 27-35; Václav STARÝ, *K názvu Zlaté stezky*, Zlatá stezka 2, 1995, s. 202-204.

¹⁰⁸ Její trasu můžeme vymezit takto: Pasov – Illzstadt – Salzweg – Sraßkirchen – Leoprechting – Kringell – Großthannensteig – Vendelsberg – Außernbrünst – Deching – Ernsting – Oberleinbach – Schiefweg – Waldkirchen – Böhmzwiesel – Fürholz – Grainet – Leopoldsreut – Bischofsreut – České Žleby – Soumarský most – Volary – Blažejovice – Albrechtovice – Libínské Sedlo – Prachatice.

¹⁰⁹ František GABRIEL, *Pasovská sůl v jižních Čechách v 17. a 18. století*, JSH 35, 1966, s. 143-157; Ivan HLAVÁČEK, *Boj o Zlatou stezku na počátku 15. století*, JSH 31, 1962, s. 76-79; František ROUBÍK, *Spory*; František Josef SLÁMA-

nezbytným předpokladem pro další práce, které se zabývají každodenností obchodu, zejména způsobem dopravy soli, správní organizací obchodu nebo jeho vlivu na sociokulturní rozvoj společnosti.¹¹⁰

Pasovká sůl

Přes české území procházela řada obchodních cest zprostředkujících dálkový obchod. Četné archeologické nálezy dokládají tyto cesty již v pravěku.¹¹¹ Jednou z nejstarších a nejznámějších cest byla ta, pro kterou se od 16. století běžně užívá názvu Zlatá stezka. Jako historická komunikace je poprvé zmiňovaná v 11. století, kdy německý císař Jindřich II. daroval roku 1010 klášteru v Niedernburgu v Pasově rozsáhlé území mezi řekami Ilz, Rodel, Dunaj a hraničním hvozdem. Podobný význam pak měla na české straně listina českého krále Vratislava II.¹¹² Ten daroval vyšehradské kapitule území položené na prachatické cestě společně s právem vybírat clo na obchodní cestě vedoucí z Prachatic do Pasova.

V této nejstarší fázi měla cesta podobu jednoduché linie vedoucí pravděpodobně mezi Libínem a Černou horou. Až do přelomu 13. a 14. století bychom našli pouze jedno trvale osídlené území sídlištní aglomerace severně od osady Staré Prachatice. Sídlíště zbudované kolem románského kostela sv. Petra a Pavla hostilo soumarské karavany na jejich cestě neosídlenou krajinou přes Vltavu a pohraniční hory. Alespoň částečné pohodlí a odpočinek poskytovala rozptýlená odpočívadla a napajedla pro koně.

Již roku 1130 došlo k rozdělení cla dříve určeného výhradně vyšehradské kapitule. Rozsáhlá majetková držba kapituly vedla k poklesu

---

BOJENICKÝ, *Obraz*; Václav STARÝ, *Počátky*; TÝŽ, *Prameny k dějinám Zlaté stezky I*, Zlatá stezka 4, 1997, s. 91-98; TÝŽ, *Prameny k dějinám Zlaté stezky II*, Zlatá stezka 5, 1998, s. 133-140; Aleš STEJSKAL, „*Vesnice se stanou Prachaticemi a Prachatice zpustlou vesnicí*“. *Studie k hustotě provozu na Zlaté stezce za třicetileté války*, Zlatá stezka 7, 2000, s. 23-42.

¹¹⁰ Jiří ANDRESKA, *Šumavské solné stezky*; Martina NOVOZÁMSKÁ, *Prachatice*; Václav POLATA, *Domácnosti*; TÝŽ, *Držba*.

¹¹¹ Pozornost by měla být věnovaná především četným studiím Františka KUBŮ a Petra ZAVŘELA.

¹¹² Podrobněji o této listině viz předchozí kapitola Historie Prachatic.

řeholní kázně, a proto kníže Soběslav I. zavedl pořádek, jehož součástí bylo rozdělení výnosu ze cla v Prachaticích mezi probošta a kapitolu. Následné spory mezi oběma stranami byly ukončeny až roku 1285 dohodou a ústupky na obou stranách.¹¹³

Hlavním artiklem obchodu na Zlaté stezce byla sůl dovážená z Pasova. Lze se ovšem domnívat, že již od 10. století se obchodovalo i s jiným zbožím. Do Čech se dováželo také koření, jižní ovoce, italská vína a vzácné látky, naopak z Čech se vyváželo především obilí a další zemědělské suroviny. S rozvojem obchodu se staré kupecké osady stávaly nevyhovujícími. Na české straně byl proces osidlování krajiny urychlen velkou kolonizací v druhé polovině 13. století, která dala vzniknout novému městu Prachatice. Samotná výstavba města trvala několik desítek let. Až listinou Jana Lucemburského datovanou roku 1323 došlo k završení městského právního vývoje. Listina opravňovala Prachatice k monopolnímu dovozu bavorské soli do Čech.¹¹⁴

Nemalé příjmy plynoucí vyšehradské kapitule z obchodu se ale brzy staly předmětem zájmu vrchností okolních panství i měst.¹¹⁵ Prachatickým byla s pravidelností obnovována práva na výhradní obchod se solí dováženou z Pasova, podobně jako právo na solní sklad. Čeští králové však často udělovali práva na obchodní cestu také okolním městům. Právě to se pak stávalo příčinou vedených sporů. Například už Jan Lucemburský udělil roku 1327 privilegium na obchodní cestu Písku.¹¹⁶ Protože Písečtí vyslali na cestu ozbrojené hlídky, které měly obracet formany a soumary k jejich městu, cítili se Prachatictí

---

¹¹³ Probošt si vymínil i druhou polovinu cla za postoupení důchodů na Sitenici, Malečnu, Žinci a Újezdu.

¹¹⁴ Podrobněji viz třetí kapitola Historie Prachatic.

¹¹⁵ K této problematice František ROUBÍK, *Spory*. Jedná se tak o přehled jednotlivých sporů vedených o právo na Zlatou stezku a solní sklad. Ivan HLAVÁČEK, *Boj*, s. 76-79 se zabývá především diskutabilním výkladem některých listin udělených městu Prachatice králem Václavem IV.

¹¹⁶ To zaručovalo Píseckým, že každý kdo by jel z Rakouska přes České Budějovice k Plzni nebo z Bavorska přes Prachatice dále na sever, byl povinen jet přes jejich město. Protože si podobné privilegium roku 1335 vymohly také Vodňany, vznikl mezi oběma městy spor, urovnaný právně až roku 1409. Formani tak museli jezdit z Vodňan na Písek. Viz František ROUBÍK, *Spory*, s. 3-4.

omezování v jejich obchodu. Roku 1544 byla mezi nimi uzavřena dohoda, podle které byl do Prachatic dosazen také písecký celný. Další významná konkurence pro prachatický obchod se objevila v roce 1366. Tehdy udělil Karel IV. Rejštejnským právo na cestu vedoucí z Pasova přes Kvildu.¹¹⁷ Roku 1465 se Prachatičtí ohradili proti zřízení solního skladu bez králova souhlasu v Netolicích.¹¹⁸ Roku 1493 byl ukončen několikaletý spor mezi Prachatickými a Zábzlatskými.¹¹⁹ Mezi další města, se kterými Prachatičtí vedli spory, patřily například České Budějovice, Sušice, Kašperské Hory, Vodňany a Vimperk.

Konkurence měst o sůl napomáhala rozvoji podloudného obchodu, kdy soumaři prodávali zboží již během cesty jako nevyclené. Vedle „pravých“ cest směřujících do Prachatic, navíc vznikla poměrně hustá síť postranních „neobyčejných“ cest a stezek. Snižovaly se tak příjmy ze cla plynoucí do císařské pokladny. Městská rada Prachatic sepisovala řadu stížností vyjadřujících její nespokojenost a rozhořčenost nad celou situací. Snad nejvýmluvněji to dokládá často citovaná věta: „*Vesnice se stanou Prachaticemi a Prachatice vesnicí*“.¹²⁰ Ve snaze zamezit obchodu s nevyclenou solí začali Pasovští v 17. století vystavovat soumarům poukázky

---

¹¹⁷ SOKA Prachatice, AM Prachatice, Městská pamětní kniha tzv. malá, 1373-1790, inv. č. 51, sign. II-1, fol. 71a. Panovník zřídil tuto cestu „*pro obecní dobré a vzdělání království*“. Rejnštejnští mají být zachovávaní při právech na tuto cestu. Tomu ale, kdo by je v jejich právech chtěl „*hydrovat*“, byla vyměřena pokuta ve výši 100 hřiven zlata.

¹¹⁸ František ROUBÍK, *Spory*, s. 2.

¹¹⁹ SOKA Prachatice, AM Prachatice, Městská kniha pamětní tzv. malá, fol. 8a. Příčinou sporu byl opět směr obchodní cesty a sklady zřízené v obou městech. Obě strany se hájily privilegii udělenými jim od českých králů. Zemský soud ale nakonec vynesl rozsudek ve prospěch Prachatických, jimž byla privilegia udělena dříve.

¹²⁰ Jedná se o citaci slov uvedených v říjnu 1634 městskou radou jako reakce na pokračující pokoutní obchod v jedné z četných stížností adresovaných eggenberské vrchnosti. TAMTÉŽ, Kopiař listů odeslaných 1634-1641, inv. č. 368, sign. II-318, f. 15 b.

o vydané soli a žádali Prachatické, aby je kontrolovali při jejím odevzdání.¹²¹ Tento způsob obchodu se ale příliš neosvědčil a brzy byl zavedený pořádek zrušen. Jinou cestou, jak nalákat soumary, aby dováželi sůl až do Prachatic, bylo odpuštění od placení městského mýta ve výši tři krejcarů z jedné prostice. Mýto bylo převedeno na obchodníky, kteří si mohli následně připsat až deset krejcarů zisku. Zamezit pokoutnímu obchodu také vyžadovalo zajištění hranic. To vykonávali celní pojezdni. Prachatická městská rada zaměstnávala navíc svého vlastního pojezdného. K posílení ochrany cesty pak ve třicátých a čtyřicátých letech 17. století vysílala ještě hlídky měšťanů, vždy po dvaceti až třiceti osobách.

K zastavení obchodu s pasovskou solí na Zlaté stezce po roce 1716 však nejvýrazněji přispěly události jiného charakteru. Od poloviny 16. století se objevuje pro pasovskou sůl zpočátku nepřilíš silná konkurence v podobě císařské gmundenské soli pocházející ze solav v Gmundenu a Aussee, později i Ischlu a Ebensee.¹²² Prvním významným krokem k ovládnutí českého trhu bylo rozdělení sfér obchodu se solí, které si panovník vymínil mandátem roku 1564. Gmundenská sůl měla být dodávána do oblastí východně od řeky Vltavy, pasovská pak západně.¹²³ Zpočátku to zasáhlo spíše podnikání jednotlivých měšťanů. Od dvacátých let 17. století byl ale v celém solném obchodu patrný nezadržitelný jev, kdy pasovská sůl byla vytlačována na úkor soli císařské. Politické události této doby výrazně ovlivňovaly další vývoj obchodu. Dvacátá léta 17. století jsou tak v literatuře často interpretována jako doba zásadní proměny solného obchodu na Zlaté stezce.¹²⁴ Pasovská sůl musela čelit císařským snahám o prosazování vlastní gmundenské soli. Prachatictí tak roku 1621 přišli o právo na prosazování vlastního mýta. Ačkoli na znovuzískání mýta měl zájem také nový držitel Prachatic, kterým se roku 1622 stal Jan Oldřich z Eggenberku, nebyly tyto snahy příliš úspěšné.

---

¹²¹ TAMTĚŽ, Radní manuál 1639-1641, inv. č. 248, II-198, f. 228 b. Viz také František GABRIEL, *Pasovská sůl*, s. 146.

¹²² Vývoji obchodu s císařskou solí se podrobněji věnuje následující podkapitola Císařská sůl.

¹²³ Miloslav VOLF, *Boj*, s. 310-312.

¹²⁴ Například Aleš STEJSKAL, *Vesnice*; František GABRIEL, *Pasovská sůl*.

V průběhu dvacátých let došlo několikrát v důsledku císařských nařízení k navýšení mýta vybíraného z každé dovezené prostice. Zatímco v předbělohorské době bylo mýto stanoveno na tři krejcarý za prostici, v roce 1624 to už bylo 45 krejcarů, v roce 1628 pak jeden zlatý.¹²⁵ Nově pak byly poměry uspořádány mandátem císaře Ferdinanda II. vydaným roku 1628.¹²⁶

Zajímavým příspěvkem k vývoji obchodu s pasovskou solí v letech 1615 až 1635 představuje studie Aleše Stejskala *Vesnice se stanou Prachaticemi a Prachatice zpusťou vesnicí*.¹²⁷ Trend poklesu pasovské soli byl podle autora patrný již v období před Bílou horou, kdy celkový objem dovezené soli představoval asi polovinu až třetinu roční výše uváděné pro léta 1558 až 1560. Maximálně tak bylo dovezeno do Čech ročně 20000 prostic soli.¹²⁸ Roky 1618 a 1619 byly ještě poměrně výnosné, protože během této doby bylo importováno až 30 % z celkového objemu soli dovezené v letech 1615 až 1635. Stavovské povstání tak nebylo bezprostředním impulsem pro pokles soli. Ale politické události z počátku měly samozřejmě velký vliv na solní obchod. Ten byl téměř zastaven po roce 1620, kdy bylo dovezeno jen minimální množství soli. Roku 1621 pak Prachatice přišly o svá privilegia na solný obchod. Trend poklesu dovozu soli je však patrný pro toto období také v císařském obchodu.¹²⁹ Obnova obchodu s pasovskou solí po roce 1623 však byla pomalá a již nedosáhla takového objemu jako v uplynulých desetiletích. Do roku 1620 procházelo pravidelně prachatickým mýtem 10 až 20000 prostic soli ročně. Roku 1625 však bylo vyúčtováno pouze 7000 až 8000 prostic.¹³⁰ V roce 1629 se dovoz propadl na méně než 3000 prostic.

V souvislosti s poklesem solního obchodu na Zlaté stezce je ale nutné zmínit ještě jednu skutečnost. Zatímco solní obchod stagnoval, import či export

---

¹²⁵ TAMTÉŽ, s. 144.

¹²⁶ Viz také Miloslav VOLF, *Boj*, s. 529-530.

¹²⁷ Aleš STEJSKAL, *Vesnice*. Autor celou studii obohatil o několik grafů, na jejichž základě formuloval své závěry. Viz také František GABRIEL, *Pasovská sůl*.

¹²⁸ Aleš STEJSKAL, *Vesnice*, s. 26.

¹²⁹ Císařskému solnímu obchodu se podrobněji věnuje následující kapitola.

¹³⁰ Z roku 1625 pochází první souhrnný zápis o počtu vybírané soli od října 1623.

jiného zboží tímto trendem postižen nebyl.¹³¹ Lze se tedy domnívat, že do té doby primárně „solní“ cesta se vlivem okolností (císařský obchod, stavovské povstání, třicetiletá válka) pomalu transformovala na běžnou obchodní tepnu. Zatím však nebyla uspokojivě zodpovězena otázka, co bylo hlavní příčinou takové změny, například do jaké míry měla na dovoz jiného zboží přítomnost vojenských posádek, iniciativa nového držitele panství nebo snaha nějakým způsobem vyrovnat ušlé zisky ze solného obchodu.

Dalším faktorem ovlivňujícím solní obchod mohla být sezónnost provozu, který tak přímo ovlivňoval život prachatické komunity. Aleš Stejskal zkoumal tuto problematiku na základě výše vybraného mýta a studia jednotlivých týdenních rejstříků.¹³² Soumarský obchod byl podle uvedených údajů každotýdenní aktivitou bez ohledu na církevní svátky nebo klimatické podmínky. Soumaři byli rozdělováni na „německé“ a „české“, nelze však přesně určit kritérium podle kterého byli takto označováni.¹³³ Zvláštní skupinou pak byli soumaři „volarští.“ Počet soumarů odpovídal počtu koní používaných k přepravě soli, nikoliv osob. Evidence zahrnovala také „vozy“ a „káry“.¹³⁴ V průběhu třicátých let 17. století přijíždělo s nákladem do Prachatic asi 320 až 690 koní a volů týdně. Jejich týdenní doprovod pak čítal 200 až 300 osob. To však představovalo pouze desetinu z odhadovaného provozu na Zlaté stezce v 16. století.

---

¹³¹ Aleš STEJSKAL, *Vesnice*, s. 26-27. V letech 1615-1618 byla celková výše vybraného mýta za sůl čtyřnásobná proti mýtu za jiné zboží. V letech 1619-1635 se poměr vyrovnal na 1,1:1.

¹³² TAMTÉŽ, s. 27-39. Mýto bylo nejdříve vybíráno v tradičních pololetních termínech o sv. Jiří (23. dubna) a sv. Havlu (16. října). Později se vybíralo vždy na konci června a prosince.

¹³³ TAMTÉŽ, s. 30. Rozdíl mohl být v tom, zda se jednalo o importéry nebo exportéry. Přirozeně se nabízí také možnost, zda toto označení neodpovídalo spíše původu jednotlivých soumarů. Stejskal uvádí, že soumaři pocházející z českých zemí platili poloviční mýto.

¹³⁴ TAMTÉŽ. Vozy byly rozděleny do tří skupin podle počtu tažných koní (čtyři, tři nebo dva). Káry pak byly rozdělovány podle velikosti volského potahu (čtyři až jeden). Toto rozdělení se používalo až do konce 17. století.

Třicetiletá válka postihla řadu jihočeských měst, mezi nimi i Prachatice. Vojenská rekvizice zabavila měšťanům koně a tím je výrazně omezila v obchodu. Později bylo obchodování omezeno také časově – byly předepsány konkrétní dny, ve kterých mohli příslušní nákladníci obchodovat. Když pak v roce 1644 došlo opět k úpravě organizace obchodu, převzala obec prakticky veškeré obchodování.¹³⁵ Přes veškerý úpadek obchod pokračoval i po třicetileté válce.

Po třicetileté válce byly v západních a jižních Čechách zřizovány nové solné sklady (Plzeň, Sušice, Klatovy).¹³⁶ Roku 1659 byl zřízen sklad konkurenční soli také v Prachaticích. V čele prachatického solného obchodu stál tehdy Zikmund Weisenregner z Weisenfeldu, člen jedné z nejvlivnějších měšťanských rodin. Ale ani zřízení těchto skladů situaci nijak výrazně nezlepšilo a již roku 1661 byly rušeny. Nedílnou součástí solního obchodu bylo obilí dovážené při zpáteční cestě z Prachatic do Pasova. V druhé polovině 17. století měli už Pasovští dostatečné zásoby vlastního obilí, a tak se pro mnohé soumary stávaly cesty ztrátovými.

Roku 1702 byl zaveden povinný odběr jedné prostice soli ročně pro každých jedenáct lidí starších deseti let.¹³⁷ V té době převzala organizaci obchodu vrchnost, která tím chtěla obohatit svoji panskou pokladnu. Císařské solivary zvýšily produkci soli a ta byla nově dopravovaná přes Freistadt a České Budějovice. Obchod na Zlaté stezce probíhal pouze na jejích vedlejších větvích. K dalšímu výraznému omezení prachatického obchodování došlo roku 1706, kdy byl solní sklad přenesen do Českého Krumlova. Roku 1710 proto žádali města Prachatice i Vimperk o povolení obchodu. Jan Kristián z Eggenberku k tomu svolil s podmínkou, že budou dovezenou sůl prodávat pouze obyvatelům města nebo cizím lidem, kteří o ni projeví zájem. To však zmařilo jejich plány – kupci mimo dominium k nim už nejezdili.

---

¹³⁵ Měšťané ztratili zájem o obchod. Jedním z důvodů byla také skutečnost, že se i panský písař nebo příslušníci vyššího stavu podíleli na obchodu. Přirozeně tak rostly obavy měšťanů z vrchnostenského podnikání.

¹³⁶ Právě to bývá uváděno jako hlavní příčina úpadku obchodu s pasovskou solí, ale výzkumy dokazují, že samy městské rady žádaly o zřízení těchto skladů vzhledem k celkově špatné situaci na Zlaté stezce.

¹³⁷ František GABRIEL, *Pasovská sůl*, s. 151.

Naopak vzrostl zájem o gmundenskou sůl dopravovanou do západních Čech po kvildské cestě.

K prosazení státního monopolu dovozu gmundenské soli došlo ale až po roce 1716, kdy byl zastaven obchod na Zlaté stezce. Už jen smutnou tečkou za kdysi slavnou obchodní cestou bylo zavření solního skladu v Pasově roku 1744.

Způsobu dopravy pasovské soli do Čech se nejvíce věnuje ve své práci *Šumavské solné stezky* Jiří Andreska. Využití této práce je však do určité míry omezeno jejím popularizačním záměrem. Chybí zde podrobnější odkazy na použitou literaturu či archivní prameny, jak je tomu například v případě studie Miloslava Volfa *Boj o solný monopol v Čechách v 16. a na počátku 17. století* věnující se organizaci obchodu s císařskou solí. Přesto však Andreskova práce poskytuje určitou představu o dopravě soli.

Jedním z nejstarších ložisek alpské soli bylo město Hallstatt, kde se sůl těžila již v pravěku. Později připadla tato oblast pod správu salcburského biskupa. K dalším významným arcibiskupským salinám patřil Reichenhall. Od konce 12. století byla zřízena nová salina v oblasti Halleinu, která se brzy stala nejvýznamnějším dodavatelem soli do Čech. Z Halleinu byla sůl dopravována do Pasova na lodích. Každá loď přivezla přibližně 15 tun soli. Sůl byla převážena a odměřována v tzv. prosticích (Kufen). Jednalo se o dřevěné nádoby uzavřené víkem.¹³⁸ Byly vyráběny v několika velikostech – prostice byla také jednotkou měrného systému.¹³⁹ Když byla sůl nosiči vyložena z lodí, byla rozvážena do sklepů a skladů ve městě. Sůl, kterou pasovští obchodníci prodali soumarům, evidoval solní úřad. V polovině 16. století byla jedna prostice prodávána za 92 feniků. Soumarství bylo nejrozšířenějším způsobem

---

¹³⁸ Přesný tvar prostice neznáme. Určitou představu si můžeme udělat, díky znaku města Hartmanic na Šumavě, v jehož poli je prostice vyobrazená. Byla to dřevěná nádoba mírně kónického tvaru, na kterou se nasazovaly obruče. Po dovozu byly pravděpodobně páleny, protože byly slané a nevhodné pro přepravu dalšího zboží.

¹³⁹ Pasovská prostice byla vyráběna pro množství 107 liber soli (cca 54,96 kg soli). Císařská prostice byla vyráběna ve třech základních velikostech: 133, 144 a 147 liber (cca 70-75 kg soli). Kromě toho byly vyráběny také menší prostice, například dvacetiliberní. Viz Jiří ANDRESKA, *Šumavské solné stezky*, s. 29-30. Podobně Miloslav VOLF, *Boj*, s. 310.

dopravy soli. Dopravu soli zajišťovali v pravěku a raném středověku především tzv. krosnaři (Kraxenträger). Byli to otroci, v pozdější době mladí mužové bez koní, nesoucí na zádech náklad přibližně o váze 55 kg. Jejich úlohu pak převzali již zmiňovaní soumaři. Název pochází z německého Saumer nebo také Saumtiertreiber, jak se označoval poháněč soumarů (nákladní koně). V češtině se pak slovem soumar označuje jak kůň používaný k přepravě, tak samotná profese. Soumarství vykonávali především rolníci, kteří měli vlastní hospodářství i potravu pro koně, dále pak povozníci žijící ve městech nebo soumarští „podnikatelé“, kteří zaměstnávali další soumary. Na jednoho soumara se nakládaly 2 prostice po 55 kg. Byly zavěšeny vodorovně do držáků sedla. Jeden soumar pak vedl několik koní jdoucích v řadě za sebou.¹⁴⁰ Většinou putovali v karavanách, aby si v případě ohrožení mohli pomoci. Dalším způsobem dopravy bylo formanství, kdy byla sůl přepravovaná na vozech. Vůz podobně jako prostice představoval určitou měrnou jednotku. Na jeden vůz se nakládalo asi 12 prostic velké soli, přičemž jedna prostice vážila 74 kg soli. Celkem tak bylo na jednom voze převezeno 888 kg soli. Kromě toho byla dovážena kusová sůl v pytlích a nebo jednotlivé solné špalky, tzv. krušce (Fuder).¹⁴¹

Z Pasova si nechali soumaři převézt sůl lodí do Illzstadtu, kde stály na předměstí soumarské domy určené pro ustájení koní. Odsud se pak vydali po výše zmíněné trase na cestu. Cílem jejich cesty měly být Prachatice, kde po zaplacení mýta a cla z dovezené soli prodávali sůl v ceně 140 feniků (20 grošů českých) za jednu prostici. Za osm dovezených prostic utržil soumar celkem 320 feniků (cca 45 grošů). Počítáme-li i s výdělkem za zpáteční cestu, kdy se do Pasova dováželo především obilí, ale i jiné hospodářské produkty, příjem činil asi 90 grošů. Z této sumy musíme odečíst náklady vzniklé cestou (ustájení, krmení, ubytování, strava). Týdenní příjem soumara činil tedy asi 60 českých grošů.¹⁴²

---

¹⁴⁰ Jiří ANDRESKA, *Šumavské solné stezky*, s. 48. Od roku 1554 nesměl mít žádný soumar více než 4 koně.

¹⁴¹ TAMTÉŽ, s. 27-31, 47-49.

¹⁴² TAMTÉŽ, s. 51.

I v Prachaticích bylo při správě solního obchodu zaměstnáno několik úředníků. Funkci registrátora tady plnil solní písař. Jeho povinností bylo vybírat od formanů příslušné poplatky za dovezenou sůl. Tyto částky pak uváděl do solných rejstříků.¹⁴³ Roku 1585 sepsal tehdejší solní písař Jakub Petráček dopis adresovaný purkmistrovi Šebestiánovi Zábblatskému,¹⁴⁴ ve kterém si stěžoval na obtížnost svojí práce, za kterou dostával skromnou mzdu. Žádal, aby byl od solního úřadu propuštěn jeden z šesti nakladačů a jeho plat aby připadl Petráčkovi, protože jeho práce mu nedovoluje se věnovat jinému způsobu obživy. Protože úkolem písaře bylo evidovat dovezenou a následně prodanou sůl, musel být na rynku vždy mezi prvními a odcházet mezi posledními, aby tak neobmeškal svou povinnost a nemusel později jednotlivé obchodníky shánět po městě.

U solního úřadu byli tedy zaměstnáni také tzv. kladští. Jejich povinností bylo skládání a nakládání soli. Měli také kontrolovat, jestli jsou bečky dobře naložené. Pokud tomu tak nebylo, museli je soumaři před kladskými doplnit. Pak byly nádoby staženy obručí, aby se sůl nevysypávala. Teprve poté obdrželi od formanů a soumarů plat. I o práci kladských se dovídáme ze stížnosti, kterou zaslali „*páni starší obecní a na větším díle obec*“ k městské radě. Poukazují na nekázeň kladských, které musí často formané hledat po hospodách a prosit je o vykonání práce.¹⁴⁵ Sůl od soumarů a formanů přebírali měšťané oprávnění k takovému obchodu a ukládali ji pak ve svých domech.

Do Prachatic se dopravovalo v polovině 16. století, kdy obchod s pasovkou solí dosáhl svého vrcholu, přibližně 40000 prostic soli ročně. Obchod se solí vedla městská obec. Za určitý poplatek odváděný obci i vrchnosti bylo dovoleno obchodovat se solí také jednotlivým měšťanům. Byli však vázáni dodržováním předepsané nákupní i prodejní ceny. Podle množství

---

¹⁴³ Solní rejstříky a registra, stejně jako seznamy příjmů a vydání za sůl jsou dochovaná jen pro určitá léta ve fondu Archiv města Prachatice uloženém v SOkA Prachatice. Nejstarší registra jsou dochovaná pro období 1560-1562. Poslední solní rejstřík je udáván pro rok 1767. Blíže odkazují na inventář fondu AM Prachatice.

¹⁴⁴ Více viz Václav STARÝ, *Ze života v Prachaticích v 16. století*, Zlatá stezka 5, 1998, s. 293-296.

¹⁴⁵ Martina NOVOZÁMSKÁ, *Prachatice*, s. 27-28.

odebrané soli za týden rozlišujeme čtyři skupiny obchodníků. Maximální povolený odběr soli byl vyhrazený pouze pro osobu zastávající úřad hejtmána a činil 40 prostic soli týdně. Členové další skupiny, která bývá označovaná jako „konšelé“ (městská rada, někteří úředníci jako městský písař, rychtář a děkan) odebírali 30 prostic soli týdně. Celkem 20 prostic soli týdně odebírali zámožní měšťané, kteří nebyli členy městské rady tzv. nákladníci. Nejméně, tedy 10 prostic týdně pak odebírali řemeslníci.¹⁴⁶

Podíl jednotlivých měšťanů na solním obchodu odrážel sociální stratifikaci města. Pro bližší demografickou a do určité míry sociokulturní rekonstrukci života v Prachaticích v 16. století se dochoval unikátní pramen, kterým je *Soupis obyvatel města Prachatic a k městu přidružených vesnic sestavený k 15. listopadu roku 1585*.¹⁴⁷ Rozborem údajů v něm obsažených se v literatuře zabývalo již několik autorů.¹⁴⁸ Záznamy jsou seřazeny podle posloupnosti domů ve městě a na předměstích. Z každé rodiny je na prvním místě uveden majitel domu. Zápis ho uvádí jménem, dále je uvedeno místo původu a věk. Většina obchodníků pocházela přímo z Prachatic nebo míst ležících v Čechách. Ke změně došlo po třicetileté válce, kdy se staly Prachatice silně germanizovaným městem. Po majiteli domu jsou uvedeny údaje o příslušnících rodiny popřípadě čeládky, která v domě žila.

Pro demografickou analýzu města Prachatic pro období druhé poloviny 16. století lze také využít soupisu obyvatel z roku 1579.¹⁴⁹ Z počátku 17. století pochází soupis sepsaný v roce 1612.¹⁵⁰ Již roku 1570 byl pořízen soupis

---

¹⁴⁶ Řemeslníci byli sdružováni do cechů. Již v 15. století byl založen cech pekařský, mlynářský, sladovnický a řeznický. V průběhu 16. století pak vznikly cechy: koželužský, bednářský, kolářský a kovářský, postřihačský a krejčovský, tkalcovský, provaznický a soukenický. Viz Václav STARÝ, *Soupis*.

¹⁴⁷ SOKA Prachatic, AM Prachatic, Rapiář městského písaře Jeronýma Strachotínského I., 1577-1591, inv. č. 366, sign. II-316.

¹⁴⁸ Poprvé na něj upozornil Zikmund WINTER, *Popis Prachatic r. 1585*, Zvon 7, 1907, s. 64. Dále Otto PLACHT, *Lidnatost a společenská skladba českého státu v 16.-18. století*, Praha 1957. Z novějších prací například Martina NOVOZÁMSKÁ, *Prachatice*; Václav POLATA, *Domácnosti*; TÝŽ, *Držba*; Václav STARÝ, *Soupis*.

¹⁴⁹ SOKA Prachatic, AM Prachatic, Rapiář I., fol. 160a-161a.

¹⁵⁰ TAMTÉŽ, *Soupis 1612*, inv. č. 332a, sign. II-332a.

solních obchodníků, který najdeme v jedné z pamětních knih.¹⁵¹ Podobný soupis pak pochází z roku 1585.¹⁵²

To, že solní obchod odrážel společenské postavení příslušné osoby respektive rodiny ve městě, zahrnují mimo jiné závěry uvedené v diplomové práci Václava Polaty. Ten na základě soupisu z roku 1585 sestavil místopis domů na prachatickém náměstí. V uvedeném roce žilo na prachatickém náměstí 29 měšťanských rodin, z nichž se 28 tehdy podílelo na solním obchodě.¹⁵³ Pouze jeden majitel patřil do řemeslnické skupiny obuvníků. Skupina nákladníků byla zastoupena 16 rodinami.¹⁵⁴ Z celkového počtu se pak 10 držitelů domů na náměstí podílelo aktivně také na správě města. Zastupovali skupinu konšelů.¹⁵⁵ Na prachatickém náměstí vlastnil dům také hejtman panství, kterým byl toho času Jiřík Boskovský. Martin Havlátko byl jediným solníkem, který vlastnil dům na náměstí a podle množství odebírané soli patřil do skupiny řemeslníků. Z hlediska editovaného pramene je nutno podotknout, že v roce 1585 figuroval mezi solními nákladníky žijícími v domě na náměstí také Zikmund Turnovský. Šebestián Rumpál s právem odebírat 30 prostic soli

---

¹⁵¹ TAMTÉŽ, Kniha pamětních přípisů a svobod, 1535-1601, inv. č. 52, sign. II-2, fol. 139.

¹⁵² TAMTÉŽ, Rapiář I., fol 396a.

¹⁵³ Mezi solníky, kteří vlastnili na prachatickém náměstí dům patřili: Havlátko Martin, Hájek Matěj, Hamlíř Tomáš, Jádl Matěj, Kotník Jiří, Krejčí Martin, Kutil Tomáš, Pelhřimovský Jiří, Plánská Voršila, Sitter Tomáš, Sládek Pavel, Smetánka Pavel, Strakonický Václav, Šartlová Ludmila, Tokynarová Anna, Turnovský Zikmund, Záblatský Samuel, Bakalář Linhart, Boskovský Jiří, Hiers Jan, Khern Jan, Kutil Jiří, Pihon Jan, Rumpál Šebestián, Sochor Šebestián, Strachotínský Jeroným, Winterberský Martin, Záblatský Šebestián. Jediný měšťan, který vlastnil na náměstí dům a nepatřil mezi solní obchodníky, byl Vít Regál. Místopis měšťanských domů prachatického náměstí viz příloha č. 2.

¹⁵⁴ Hájek Matěj, Hamlíř Tomáš, Jádl Matěj, Kotník Jiří, Krejčí Martin, Kutil Tomáš, Pelhřimovský Jiří, Plánská Voršila, Sitter Tomáš, Sládek Pavel, Smetánka Pavel, Strakonický Václav, Šartlová Ludmila, Tokynarová Anna, Turnovský Zikmund, Záblatský Samuel.

¹⁵⁵ Bakalář Linhart, Hiers Jan, Khern Jan, Kutil Jiří, Pihon Jan, Rumpál Šebestián, Sochor Šebestián, Strachotínský Jeroným, Winterberský Martin, Záblatský Šebestián.

týdně patřil již do skupiny konšelů. Protože solní obchod vyžadoval neustále nové finanční investice, nebyly nalezeny zatím žádné doklady o tom, že by prachatičtí měšťané tezaurovali zisk z obchodu v nákupu umělecko-řemeslnických výrobků. Utržené peníze tak spíše chtěli investovat do vlastnictví hospodářských usedlostí, které by jim sloužily k výrobě zemědělských produktů. Obchod se solí jim pak umožňoval prodávat tyto výrobky bez zprostředkovatele přímo soumarům a formanům s vidinou vyššího zisku.

Císařská sůl

Následující stránky se budou zabývat solním obchodem z pohledu císařské gmundenské soli jako nejvýznamnějšího konkurenta soli pasovské. Dobře využitelnou pro zpracování tohoto tématu se stala studie Miloslava Volfa, která se věnuje problematice císařské soli poměrně podrobně.¹⁵⁶ Autor si všímá způsobu prosazování soli na českém trhu a problémů s tím spojených. Doprava soli na pražský trh si například vyžádala úpravy vodní cesty po Vltavě. Podle řady nařízení a císařských mandátů nebylo ani samotné právní prosazení soli jednoduchou záležitostí. Gmundenská sůl se navíc na český trh dostala jako sůl konkurenční, a to mělo samozřejmě za následek řadu stížností ze strany obchodníků s pasovskou solí. Ta se do té doby těšila z dominantního postavení na českém solném trhu. Císař začal společně s českou komorou hledat prostředky, jak více zvýhodnit prodej své vlastní soli a získat tak větší finanční prostředky, které mu takový obchod přinášel. Kromě práce Miloslava Volfa se o gmundenská soli dozvídáme také z prací, které se primárně zabývají solí pasovskou.¹⁵⁷ Obě témata však nelze od sebe jednoznačně oddělit, protože se oba solní trhy ocitly na několik desítek let v konkurenčním postavení.¹⁵⁸

---

¹⁵⁶ Miloslav VOLF, *Boj*. Ačkoli studie byla otištěná již v roce 1933, poskytuje dostatek informací o organizaci a správě císařského solního obchodu. Autor se neopírá pouze o dosavadní literaturu, ale také o pramenný materiál uchovaný v archivech české i dvorské komory.

¹⁵⁷ Je to například práce Františka GABRIELA, *Pasovská sůl*. Autor se věnuje otázce prosazování gmundenské soli na český trh, které bylo spojeno se zavedením a opětovným zvyšováním cla placeného z veškeré jiné soli než gmundenské. Svůj

Císařská sůl pocházela z hornorakouských salin v Gmundenu a Aussee. Později byly otevřeny saliny v Ischlu a Ebensee. První panovník, který projevil skutečný zájem o český trh jako odbytiště pro svou sůl, byl Ferdinand I.¹⁵⁹ Roku 1544 zakázal Ferdinand I. dovážet konkurenční sůl salcburského arcibiskupa do skladů v Neufeldenu, Hofkirchenu a Rohrbachu.¹⁶⁰ Od roku 1547 pak začal prosazovat svůj plán na ovládnutí českého solního trhu více na severu, především mu šlo o Prahu a polabské oblasti.

Úspěšné zavedení gmundenské soli na prosperujícím českém trhu, kde měla výsadní postavení sůl pasovská, předpokládalo splnění několika důležitých podmínek. Sůl měla být dopravována do Prahy po Vltavě. Muselo však dojít k úpravě vodní trasy, protože po řece se doposud dopravovaly pouze vory se dřívím. Nebezpečnost vodního toku by tak ohrozila celý náklad a případné zisky z jeho prodeje. Bylo potřeba trasu pořádně prozkoumat, stejně jako lokalizovat místa vzniku nebezpečných proudů a vírů. Častým problémem byla také výška jednotlivých jezů.¹⁶¹ Roku 1548 byl vyslán do Čech gmundenský solní úředník Jan Wucherer, který měl celou situaci na Vltavě zhodnotit. Na základě jeho zprávy byl pak vypracovaný konkrétní plán na splavnění Vltavy. První dozorcem by jmenován v Čechách neoblíbený Petr

---

výklad pak opírá především o dobu pobělohorskou, kdy byla pasovská sůl systematicky vytlačována ze svých obchodních pozic.

¹⁵⁸ Gmundenská sůl se objevila na českém trhu v polovině 16. století, jako z počátku nepřilíš silný konkurent pasovské soli a Prachatických obchodníků, kteří měli na tomto obchodu výsadní postavení. V šedesátých letech se ale situace začala pozvolna měnit. Politické události 17. století jen potvrdily započatý trend, kdy se solní obchod s pasovskou solí ukazoval konkurence neschopný. K prosazení státního monopolu v solním obchodu došlo ale až v prvních dvou desetiletích 18. století.

¹⁵⁹ Solařství v této oblasti je ale staršího původu. Již ke konci 15. století začali Habsburkové skupovat jednotlivé saliny. Viz Miloslav VOLF, *Boj*, s. 299-300.

¹⁶⁰ TAMTÉŽ, s. 301. Salcburská sůl tudy byla dopravovaná z Pasova přes Český Krumlov do Budějovic.

¹⁶¹ TAMTÉŽ, s. 302-303; 317-319. O tom, že nebylo jednouché celou situaci vyřešit, svědčí také řada sporů vedená ještě na konci 16. století proti mlynářům žijícím u jezů, kteří zvyšovali jejich výšku pro lovení lososů. Motivem byl také větší spád vody pro mlýny a pily u řeky.

Richter.¹⁶² Roku 1550 tak byla podniknuta první plavba se solí z Českých Budějovic do Prahy. Další úpravy pak pokračovaly za provozu.¹⁶³ Z Českých Budějovic do Týna nad Vltavou byla sůl přepravovaná na speciálních lodích. Z Týna do Prahy byla převážena zpočátku pouze na vorech. Bezpečnost celého nákladu pak měli zajišťovat plavci.¹⁶⁴

Další podmínkou pro úspěšné zavedení obchodu bylo zřizování solných skladů. Zpočátku se počítalo se sklady v Praze (hlavní odbytiště), Českých Budějovicích a Mathausenu (překladiště soli). Jednání o zřízení skladů, se ale protáhla na několik let.¹⁶⁵ V dochované instrukci z roku 1571 se dovídáme o povinnostech správce pražského skladu.¹⁶⁶ Tehdy byl do tohoto úřadu

---

¹⁶² TAMTÉŽ, s. 302.

¹⁶³ TAMTÉŽ. Například nový „gegenhändler“, kterým se stal Ondřej Ungnad, navrhl další úpravy pro zvelebení trasy a zlepšení obchodu. Šlo o zastávky pro lodě nebo zřízení skladišť.

¹⁶⁴ TAMTÉŽ, s. 303-304.

¹⁶⁵ TAMTÉŽ, s. 305-306. Budějovičtí měšťané byli zpočátku proti zřízení skladu v jejich městě. Až roku 1555 byl jmenován do úřadu správce tamějšího skladu Wolfgang Eckenfelder. V Praze byl sklad zřízen dokonce až roku 1562. Do čela císařského solního skladu na Starém městě pražském byl jmenován Kašpar Granovský. K ruce měl pak písaře Melchiora Rittera.

¹⁶⁶ TAMTÉŽ, s. 306. Kopie instrukce je uložena v archivu české komory, přesnější citace ale chybí. Správce skladu měl evidovat přijaté a vrácené dopravní prostředky. Zároveň měl vést záznamy o množství soli dodané od plavců a vozků včetně jejich jmen. Na případné doplnění každých 1000 prostic měl uchovávat rezervu šesti prostic. Za každou prostici měl solnému úřadu v Gmundenu odvádět 35 krejcarů a případný přebytek odevzdávat v měsíčních splátkách rentmistrovskému úřadu české komory. Jeho povinností bylo také dbát na to, aby ve všech českých skladech bylo vždy alespoň 20000 prostic. Občas měl také zajet na revizi do Týna nad Vltavou a rovněž prohlížet účty posílané opisem z Českých Budějovic. Pokud pak zůstaly přes zimu lodě v Praze, měl dohlédnout na to, aby byly vytaženy z řeky a jaře znovu spuštěny na vodu. O své činnosti měl pak vydávat účetní zprávy určené pro českou i dvorskou komoru. K jeho povinnostem patřilo ještě odevzdávat ročně darem dvě prostice soli konventu kláštera sv. Anny, kde byl umístěn sklad. Správci se pak za dopravu jedné prostice soli z podolského přístavu do skladu, jejich složení a doplnění dával plat sedm českých denárů.

jmenován dřívější písař při solném skladu Melchior Ritter. Lze předpokládat, že v některých bodech, jako je evidence přijaté soli či dodavatelů, se nijak nelišil od správců ostatních skladů. Do jisté míry měl mezi nimi výjimečné postavení, které vyplývalo z jeho kontrolních pravomocí nad těmito sklady.

Již od počátku císařského solního obchodu podporoval arcikníže Ferdinand myšlenku zavedení cel na dovoz „konkurenčních“ solí. První jednání probíhala už v roce 1548, ale nebyla úspěšná. Od šedesátých let 16. století pak byla správa obchodu svěřena zvláštní solné komisi české komory. Prosazování císařské soli bylo provázeno politickým záměrem oslabit salcburského arcibiskupa a pasovského biskupa, kteří podporovali Viléma z Rožmberka.¹⁶⁷ Vladař domu rožmberského jako držitel města Prachatic stál na straně svých poddaných, protože omezení jejich obchodu se přirozeně odrazilo také v jeho příjmech. Jeho stížnosti však zůstávaly po dlouhou dobu nevyslyšené.¹⁶⁸ K jeho stížnostem se od roku 1565 přidaly i stížnosti českých stavů, které žádaly panovníka o dodržování starých zvyků.

Panovník musel samozřejmě zakotvit svůj obchod právně. Nemohl si zatím dovolit zavést solný monopol, protože produkce jeho hornorakouských salin nebyla ještě úměrná poptávce českého trhu. Od roku 1564 zavedl alespoň solný monopol pro část českého království ležící východně od Vltavy. Vyhlásil jej mandátem z 5. července 1564.¹⁶⁹ Jak již bylo zmíněno výše, prosadit tuto

---

¹⁶⁷ TAMTÉŽ, s. 308.

¹⁶⁸ TAMTÉŽ, s. 309-314. Na první stížnost podanou v roce 1564 mu odpověď ještě přišla. Ačkoliv panovník slíbil zakročit proti způsobeným škodám, nic se nezměnilo. Na další stížnosti už odpověď nepřišla. Ve snaze urovnat tyto spory nabídla česká komora Vilémovi z Rožmberka jeden krejcar z každé prostice soli, pokud dovolí vybírat v Prachaticích, na Vimperku a v Kašperských Horách clo o sedm krejcarů vyšší (do té doby byla výše mýta stanovená na 4 groše). To však Vilém z Rožmberka po poradě s Prachatickými zamítnul. K urovnání vzniklých sporů měly přispět vzájemné obchodní styky. Vilémovi z Rožmberka byla prodávána sůl v Českých Budějovicích, a to při ceně 80 krejcarů za prostici. Za to však měl dodávat do Budějovic omastek, pivo, slad, ryby a jiné potraviny, určené pro dělníky v Gmundenu.

¹⁶⁹ TAMTÉŽ, s. 310-312. Císař se obrátil ke kupcům, formanům a jiným obchodníkům v Čechách. Vylíčil s jakou péčí a obětmi zařídil, že může vlastní solí

skutečnost v praxi nebylo jednoduché. Proti panovníkovi se postavili Prachatičtí společně s Vilémem z Rožmberka. Dlouholetý spor vyvolaly také stížnosti stavů. Ačkoliv produkce habsburských salin nebyla dostatečná, chtěl panovník povolení na dodávání až 20000 prostic ročně.¹⁷⁰ Na vývoj císařského obchodu mělo také vliv pozdní odesílání platů, které měly být odváděny gmundenskému solnému úřadu.¹⁷¹ Významnou roli v solném obchodu s císařskou solí sehrála česká komora. Již dříve jsem se zmínila o tom, že jí od šedesátých let 16. století byla svěřena péče o tento obchod. Roku 1567 tak byl z podnětu české komory podán návrh na zákaz veškeré nehabsburské soli. To však panovník zamítl. Jeho požadavky se omezovaly pouze na zvyšování cel z „cizí“ soli.¹⁷²

Období rozkvětu císařského obchodu mělo teprve přijít. V roce 1566 byl poprvé vyúčtován čistý zisk. V následujících letech sice opět přetrvávaly spory o úpravu vodní trasy i o samotné právní pojištění obchodu. Nástup habsburské soli k ovládnutí trhu byl už ale nezadržitelný. Když pak roku 1601 panovník odkoupil od zadluženého Petra Voka z Rožmberka Prachatice, začal se více zajímat i o dovoz pasovské soli. Nadále však měly být dodržovány

---

zásobovat nejen rakouské země, ale i část českého království, Moravy a Slezska. Dále pak bylo oznámeno, jak měla být napříště dovážena sůl. Navíc byly v Českých Budějovicích, Týně a Praze zřízeny sklady, kde bylo možné koupit sůl za „slušnou“ cenu. Zároveň mandát obsahoval hrozbu pobrání nákladu těm, kteří by se jím neřídili a jezdili by pro sůl přes Vltavu.

¹⁷⁰ TAMTÉŽ, s. 314. Množství dodávané soli však bylo podstatně nižší. Roku 1556 bylo dodáno 4800 velkých prostic tzv. „probesalz“. Ačkoliv se tato sůl osvědčila, ani v následujících letech se dodávky nijak výrazně nezlepšily. V roce 1560 bylo dodáno asi 2800 velkých prostic a dalších 500 malých prostic. Roku 1568 pak 6019 prostic.

¹⁷¹ TAMTÉŽ, s. 313. Ještě v prosinci 1654 požadoval panovník zaplacení dlužné částky ve výši 10000 zlatých. Protože císařských obchod upadal, následující rok požadoval alespoň odeslání 1000 zlatých.

¹⁷² TAMTÉŽ, s. 320. Například v roce 1581 požadoval zvýšení cla o tři krejcarey se zdůvodněním, že právě jeho sůl je znevýhodněná, protože nemá staré odběratele jako jiné soli.

sféry odbytu ustanovené mandátem z roku 1564, který zakazoval dovoz pasovské soli přes Vltavu.

Cena císařské soli se také měnila. Většinou se prodávaly prostice o váze 144 a 150 liber. V roce 1573 byla cena prostice 42 českých grošů. Roku 1578 se prodávala prostice za 1 zlatý a 45 krejcarů. Sůl dovezená z Prachatic se prodávala v Praze za 1 zlatý 31 krejcarů. Protože byla ale objemově menší, její cena byla vyšší než u soli císařské. V polovině sedmdesátých let mělo být ke každé prostici „cizí“ soli přiřazeno sedm grošů. V devadesátých letech došlo k částečnému poklesu, kdy se pak prostice císařské soli prodávala v průměru za 45 grošů. Do Bílé hory nepřekročila cenu 50 grošů.¹⁷³

V roce 1619 však obchod s císařskou solí poklesl a převahu ještě naposledy získala sůl pasovská.¹⁷⁴ Po porážce stavovského povstání došlo opět k obratu ve vývoji solného obchodu. Roku 1625 předložila česká komora návrh na novou smlouvu s gmundenským úřadem, podle které mělo být do Čech dodáváno 30 až 50000 prostic ročně. K definitivní obnově císařského obchodu došlo až vydáním císařského mandátu 17. prosince 1628.¹⁷⁵ Císař v něm vyjádřil péči o chudé obyvatelstvo a slíbil prodávat sůl za pevně stanovené ceny, kdy měla být do Prahy dodávána prostice soli za 5 zlatých a 15 krejcarů. Mandát také zahrnoval zvýšení cla z dovozu soli o 15 krejcarů, takže jeho cena vzrostla na jeden zlatý za prostici. Tak jak bylo běžnou praxí, měl být tomu, kdo by se chtěl vyhnout placení cla, zabaven celý náklad. Nově pak byla svěřena péče o odbyt soli dvěma italským obchodníkům, Františku Chiesovi a Antonínu Binagovi, kterým císař na základě nájemní smlouvy ze 7. prosince pronajal český solný obchod.

Ještě jedna událost ovlivnila vývoj solního obchodu. Roku 1621 totiž vystoupila církev s požadavkem restituace církevního majetku v rozsahu z doby předhusitské. Protože její požadavek na zhruba dvě třetiny půdy byl

---

¹⁷³ Více o vývoji cen císařské soli TAMTĚŽ, s. 517-519.

¹⁷⁴ Viz Aleš STEJSKAL, *Vesnice*, s. 24. Podle uvedeného grafu byly právě léta 1618 a 1619 úspěšné v dopravě pasovské soli. Roku 1618 bylo dovezeno ještě téměř 20000 prostic soli, o rok později došlo sice k poklesu na zhruba 6000 prostic. Za tyto dva roky však bylo dovezeno do Čech asi 30 % z celkového objemu pasovské soli pro léta 1615-1635.

¹⁷⁵ Miloslav VOLF, *Boj*, s. 529-530.

pro panovníka nepřijatelný, bylo dohodnuto, že bude odškodněna z výnosů cla uvaleného na dovoz soli. Tento poplatek byl označován jako „cassa salis“.¹⁷⁶ Vzhledem k úbytku obyvatelstva během třicetileté války však nemohlo být dosaženo předpokládaného výnosu 100000 zlatých ročně.¹⁷⁷

Ve třicátých letech už bylo zřejmé vítězství císařské soli na českém solním trhu. Předpokládaný celkový konzum soli ve třicátých letech se pohybuje mezi 140 až 150000 prostatic soli ročně.¹⁷⁸ Podíl císařské soli na tomto objemu lze vyjádřit přibližně takto: 1629 – 42 %; 1630 – 35 %; 1631 – 58 %; 1632 – 26% (do května byli v Čechách Sasové); 1633 – 61 %; 1634 – 52%, 1635 – 80 %, 1636 – 77 %. Pokles odbytu soli byl následně způsoben vpádem Švédů. Svoje pozice na české trhu už ale císařská sůl nikdy neopustila.¹⁷⁹ K prosazení státního monopolu pak došlo po roce 1716, kdy byl zastaven obchod na Zlaté stezce.

Na závěr této kapitoly ještě několik poznámek o samotné správě gmundenského solního obchodu.¹⁸⁰ Ústřední správa sídlila v Gmundenu v Horním Rakousku. Při této správě jsou uváděni „*ambtmann*“, „*gegenhändler*“, „*salzschreiber*“, úředník ve skladišti a další písaři

---

¹⁷⁶ TAMTÉŽ, s. 531-533. Cena byla několikrát upravovaná. Církvi mělo připadnout z každé prostice deset krejcarů. Po skončení války měl pak císař ke každé prostici zaplatit dalších deset krejcarů. Panovník však souhlasil pouze s částkou poloviční. Výše solné přirážky pak byla definitivně roku 1629 stanovena na 15 krejcarů za prostici. Správa „cassa salis“ byla svěřena duchovním osobám, pražskému arcibiskupovi a dvěma kanovníkům kapituly.

¹⁷⁷ Z demografických prací zabývajících se obdobím třicetileté války například Eduard MAUR, *Problémy demografické struktury Čech v polovině 17. století*, ČsČH 19, 1971, s. 839-867; TÝŽ, *Populační důsledky třicetileté války*, Historická demografie 12, 1987, s. 137-152; Otto PLACHT, *Lidnatost*.

¹⁷⁸ Miloslav VOLF, *Boj*, s. 534-536.

¹⁷⁹ V polovině 17. století bylo clo na pasovskou sůl stanoveno na 1 zlatý a 49 krejcarů. Z prostice císařské soli se platilo clo pouze ve výši 39 krejcarů. Více viz Josef MESSNER, *Prachatiz*.

¹⁸⁰ Více viz Miloslav VOLF, *Boj*, s. 505-514.

a zřízenci.¹⁸¹ Sůl v českých skladech poté přijímali k tomu určení úředníci, kteří ji rozprodávali přímo konzumentům nebo do jednotlivých městských skladů.¹⁸² Roku 1563 byl v Praze zřízen císařský pražský solný úřad, jehož agendu do té doby vyřizovala česká komora. Při české komoře byl ustanoven rentmistrovský úřad, ke kterému byly odesílány peníze za vybranou sůl. Česká komora pak také vydávala výroční zprávy o vývoji obchodu. Soukromé zájmy panovníka pak zastupovala dvorská komora.

---

¹⁸¹ Řídili práce spojené s dobýváním soli, dohlíželi na její odbyt, účtovali dodávky a následně přijímali peníze za dodanou sůl. Přesnější vymezení jejich pracovních povinností ale Volf ve své práci neuvádí.

¹⁸² O povinnostech správce pražského solného skladu bylo pojednáno již výše v souvislosti s nástupem Melchiora Rittera do této funkce roku 1571.

5. Kapitola

Solní obchod optikou pramene

Dějiny Prachatic jsou nerozlučně spjaté se solním obchodem.¹⁸³ Protože Zikmund Turnovský i Tobiáš Rumpál patřili mezi solní obchodníky,¹⁸⁴ vztahuje se řada zápisů v předkládaném prameni právě k tomuto tématu. V textu tak vedle zápisů osobní povahy jako jsou křty, svatby nebo úmrtí blízkých osob nalezneme také velké množství právních zápisů. Většinou se jedná o opisy privilegií a nařízení, které město obdrželo v souvislosti se solním obchodem. Výjimkou nejsou ani záznamy týkající se soudních sporů Prachatic s okolními městy, která se také chtěla podílet na prosperujícím solním obchodu a stávala se tak pro Prachatické nevídanou konkurencí.

Hned v úvodu se pokusím zodpovědět otázku, odkud pisatelé tato privilegia a záznamy opisovali. Stranou přitom zatím ponechám konkrétní důvody, které je k tomu vedly. Víme, že oba údajní pisatelé, Zikmund Turnovský i Tobiáš Rumpál, patřili mezi významné prachatické měšťany. Více informací máme o Zikmundovi Turnovském, který zastával úřední funkce v městské i vrchnostenské správě. Několik let působil v Prachaticích jako městský písař. Jeho kariéra ale dosáhla vrcholu až roku 1603, kdy byl jmenován českokrumlovským hejtmanem. O tom, že s Prachaticemi neztrácel kontakt, svědčí jeho činnost při tamním literátském kůru.¹⁸⁵ Navíc byl pokrevně spřízněn s významnou prachatickou rodinou Rumpálů, jejíž členové pravidelně zasedali v tamní městské radě. Tobiáš Rumpál se tak často ve svých pamětech odvolával na tohoto slavného předka.¹⁸⁶ Vzhledem k výše zmíněným okolnostem se lze domnívat, že oba pisatelé měli přístup k úředním knihám uchovaným na prachatické radnici.

---

¹⁸³ Více viz kapitola Solní obchod.

¹⁸⁴ Zikmund Turnovský i příslušníci rodiny Rumpálů jsou uváděni mezi solními obchodníky již v soupisu z roku 1585. Více viz kapitola Solní obchod.

¹⁸⁵ Ve dvacátých letech 17. století se několikrát pokoušel přimět Prachatické k přestupu ke katolické víře. O rekatolizaci Prachatic viz více Václav STARÝ, *Rekatolizace*.

¹⁸⁶ O životě Zikmunda Turnovského a Tobiáše Rumpála viz šestá kapitola Pisatelé.

Součástí fondu Archiv města Prachatic, který je uložený ve Státním okresním archivu Prachatic, je několik knih vztahujících se k problematice městských práv a solního obchodu. Pod názvem *Knihy k pojištění práv města jako celku* nalezneme jednotlivé pamětní knihy, na jejichž stránkách jsou zapsaná také privilegia či vedené spory.¹⁸⁷ Přehledněji jsou však jednotlivá privilegia vedená v *Knihách městského zákonodárství*, kterých je celkem pět. Většinou jde o opisy privilegií pořízených při úřadu zemských desek v Praze během 17. a 18. století a následně dodaných do Prachatic. Jmenovitě se jedná o *Vejpisy z desk zemských privilegí a obdarování města Prachatic* z roku 1639,¹⁸⁸ *Knihu opisů městských privilegí* z roku 1623¹⁸⁹ a *Knihu opisů městských privilegí* z roku 1721.¹⁹⁰ Následují *Opisy privilegí*.¹⁹¹ Pátá kniha je psaná německy. Jedná se o *Kopiář císařských listin císaře Rudolfa II.* z let 1595-1596.¹⁹² Časově nejbliže oběma pisatelům i samotnému prameni jsou opisy privilegí z let 1623 a 1639. Je velmi pravděpodobné, že právě z těchto dvou knih pisatelé opisovali privilegia na stránky rukopisu.

K tématice solního obchodu a finanční správy města jsou ve fondu Archiv města Prachatic dochovány knihy městských financí a věcného účetnictví, mezi které patří berní rejstříky, knihy kontribuční a solní registra.¹⁹³

---

¹⁸⁷ Knihy zahrnují s přestávkami časové období od roku 1373 do roku 1947. Jednotlivé knihy viz SOkA Prachatic, AM Prachatic, *Knihy k pojištění práv města jako celku*, inv. č. 51-61.

¹⁸⁸ TAMTÉŽ, inv. č. 62, sign. II-12, *Vejpisy z desk zemských privilegí a obdarování města Prachatic*.

¹⁸⁹ TAMTÉŽ, inv. č. 63, sign. II-13, *Knihy opisů městských privilegí*. (Extrakt aneboližto vejtah všelijakých privilegí města tohoto Prachatic).

¹⁹⁰ TAMTÉŽ, inv. č. 64, sign. II-14, *Knihy opisů městských privilegí*. (Vejpis z desk zemských privilegí a obdarování města Prachatic).

¹⁹¹ TAMTÉŽ, inv. č. 64, sign. II-14 a, *Opisy privilegí, výpisy z desk zemských*.

¹⁹² TAMTÉŽ, inv. č. 65, sign. II-15, *Kopiář císařských listin Rudolfa II. vydaných pro říšské kanceláře Passau-Neiderburg*.

¹⁹³ TAMTÉŽ, *Inventář* (sestavili František KOTĚŠOVEC – Václav STARÝ), 2007, s. 4-10.

Privilegia vydaná městu Prachatice

Jednotlivá privilegia jsou v prameni uvedena bez časové posloupnosti. U některých navíc chybí datace. Následující stránky poskytují přehled všech solních privilegií v rukopise, který by měl umožnit snadnější orientaci v editovaném textu. Při jejich uspořádání jsem tedy postupovala podle původní paginace rukopisu. Až po výčtu privilegií se zabývám jejich interpretací z hlediska obsahu a vztahu k autorům zápisů.

První zápis vztahující se k městským právům nalezneme na **p. 17-20**. Jedná se o odpověď císaře Rudolfa II. z roku 1608 na žádost Prachatických, aby je zbavil povinnosti platit daň „z vína, piva a pálení kotlův“. Za to mu oni přirozeně nabídli určitou majetkovou kompenzaci.

Zápis na **p. 21-22** je opisem privilegia, kterým roku 1444 udělil Oldřich z Rožmberka Prachatickým náboženskou svobodu. V editovaném textu je na **p. 23-24** uveden otevřený list arciknížete Ferdinanda II. Tyrolského z roku 1548. Týká se hájení silnic a potrestání lidí, kteří se vyhýbají placení předepsaných cel a mýtného. **P. 28-34** obsahuje poměrně rozsáhlé, ale neúplné privilegium Viléma z Rožmberka vydané roku 1569. Ten Prachatickým svým jménem i jménem svého mladšího bratra Petra Voka nejdříve potvrdil dřívější privilegia, jmenovitě právo na solní sklad, aby nadále mohla tato privilegia sloužit k rozvoji celé obce. Dále například upravil podmínky vaření piva. Na **p. 35-39** nalezneme další privilegium, jehož vydavatelem byl Rudolf II. Roku 1604 potvrdil městu dřívější i dosud nepotvrzená privilegia. Za tuto službu byl obdarován mlýnem a loukou a právem vystavět ve městě vlastní pivovar. **P. 40-44** obsahuje latinské privilegium udělené Prachatickým vyšehradským proboštem Janem roku 1373,¹⁹⁴ v němž právně upravil postavení prachatických měšťanů. Na **p. 45-50** je editovaný text privilegia udělený městu Petrem Vokem z Rožmberka a Kateřinou z Ludanic roku 1594. Oba potvrdili městu dříve nabyté výsady a dále rozšířili jeho majetková práva na helfenburské panství. Na **p. 59-63** je vypsáný text smlouvy, která měla vyřešit spor o horu Libín mezi Prachatickými na jedné straně a Fefrovskými a Rohanovskými na straně druhé. Smlouva byla sepsána na příkaz Viléma z Rožmberka roku 1552. Na **p. 64-65** následuje neúplný text majestátu

---

¹⁹⁴ Jeho český překlad je součástí přiložené edice.

z roku 1609, kterým Rudolf II. stvrdil přijetí města Prachatic do třetího stavu mezi královská města.

P. 69-73 obsahuje opis privilegia z roku 1492. Vladislav Jagellonským jím ustanovil na žádost měšťanů a pro ochranu jejich práv jako jedinou „pravou obchodní cestu“ tu, která vede z Pasova do Prachatic. **P. 75-78** obsahuje text, ve kterém se v několika bodech vymezují obchodní vztahy mezi Pasovem a Prachaticemi. Tento text je ale uveden bez příslušné datace. Na několika následujících stranách (**p. 78-82**) nalezneme zápisy o pobrání nevyčleněného výhradně solního nákladu mezi lety 1492-1587. Text na **p. 83-87** se týká sporu vedeného roku 1608 mezi Krumlovskými a Prachatickými o směr obchodní cesty. **P. 88** odkazuje na majestát na obchodní cestu, který byl vydán v úterý na den narození Panny Marie roku 1461. V rukopise se píše, že vydavatelem majestátu byl král Václav IV., ale v té době vládl v Českém království Jiří z Poděbrad. Na **p. 88** je ještě odkaz na privilegium udělené městu Rejštejnu císařem Karlem IV.

Na **p. 89-94** následuje první ze dvou souhrnných seznamů privilegií, které najdeme v editovaném textu. Jedná se o „*Kratičké vyznamenání privilegium od desk zemských v letu 1623 (1632) v sobotu po neděli Cantate vyzvižených, mezi nimiž nejprve vynachází se latinských 7*“.¹⁹⁵ Celkem se jedná o 23 různých privilegií. Jako první je uvedeno privilegium krále Jana Lucemburského z roku 1323, jímž bylo Prachatickým uděleno právo

---

¹⁹⁵ V prameni je výtah uveden pouze rokem 1623. Jednotlivá privilegia jsou pak zaznamenána bez přímé datace. Je u nich pouze uveden počet let, který pravděpodobně odkazuje na dobu jejich platnosti. Naopak v editovaném textu je uveden jako pozdější přípis také rok 1632. Nelze s určitostí říci, kdo tento přípis provedl, ale zřejmě se jedná o rok, kdy byl výtah privilegií zaznamenán do městské knihy. Podle charakteru zápisů se zdá, že text uvedený na p. 89-94 byl opsán podle předlohy z SOkA Prachatice, AM Prachatice, inv. č. 63, sign. II-13, f. 39a – 40b. Podle výše zmíněného lze ale mezi oběma zápisy nalézt určité odlišnosti v dataci jednotlivých privilegií. Proto jsem se při určování datace privilegií snažila vycházet hned z několika městských knih. V samotném názvu „*Kratičkého vyznamenání*“ se přímo odkazuje na sedm latinských privilegií. Podle porovnání s dalšími městskými knihami ale mohu konstatovat pouze to, že latinsky jsou zaznamenána téměř výhradně privilegia vyšehradských proboštů.

na obchodní cestu vedoucí z Pasova a na sůl po ní dováženou. Druhé je privilegium krále Václava IV. z roku 1393, kterým panovník obnovil městu stávající privilegia. V pořadí třetím privilegiu udělil Václav IV. roku 1394 městu právo na tzv. svatojakubský jarmark. Čtvrté privilegium udělil Prachaticím císař Zikmund roku 1436 a opět se týkalo práv na obchodní cestu vedoucí z Pasova. Zároveň jím byly Prachatice přijaty do třetího stavu mezi královská města. Pátým privilegiem obnovil král Ladislav Pohrobek výsady udělené městu císařem Zikmundem. Problematická je ale jeho datace.¹⁹⁶ Chybná datace je také u privilegia krále Jiřího z Poděbrad, kterým král potvrdil – podobně jako Ladislav Pohrobek – výsady udělené městu císařem Zikmundem.¹⁹⁷ Král Vladislav Jagellonský obnovil městu privilegia hned dvakrát. Poprvé v roce 1479, podruhé pak roku 1492.¹⁹⁸ Téhož roku vydal Vladislav Jagellonský Prachatickým ještě jedno privilegium, ve kterém je osvobodil od placení poplatků z vaření piva. Všechna dosavadní privilegia potvrdil městu i král Ludvík Jagellonský. Učinil tak listinou z roku 1523. Za jedenácté je ve výše zmíněném výtahu uvedeno privilegium z roku 1528, kterým Ferdinand I. obnovil městu všechna dřívější privilegia. Jmenovitě pak roku 1560 dalším privilegiem obnovil Ferdinand I. Prachatickým právo na svatojakubský jarmark. Jako třinácté je uvedeno privilegium z roku 1569, jímž Maxmilián II. obnovil všechna dřívější práva a výsady. Pod číslem 14 je zmíněno obnovení dřívějších privilegií Rudolfem II. z roku 1577. Znovu obnovil tato privilegia Rudolf II. roku 1607, zároveň je ale obohatil o novou výsadu, ve které osvobodil Prachatické od platu z vaření vína a piva.¹⁹⁹

Poté následují privilegia udělená městu již nikoliv českými panovníky, ale vyšehradskými probošty a také Rožmberky, někdejšími držiteli Prachatic.

---

¹⁹⁶ Uvedený počet let (228) určuje vydání privilegia do roku 1404. Pozdější přípis udává rok 1441. V městských knihách najdeme toto privilegium ještě s dvěma dalšími letopočty. Viz TAMTÉŽ, inv.č. 62, sign. II-12, f. 10a – 11a. Zde je uveden rok 1440. Ale TAMTÉŽ, inv. č. 63, sign. II-13, f. 9b – 10a se uvádí rok 1454. V obou privilegiích je ale uvedeno shodné datum 6. července.

¹⁹⁷ TAMTÉŽ, inv. č. 62, sign. II-12, f. 11a – 12a; TAMTÉŽ, inv. č. 63, sign. II-13, f. 10a – 10b. V obou případech se uvádí, že bylo privilegium vydáno roku 1458.

¹⁹⁸ Privilegium z roku 1492 je v plném znění uvedeno na p. 69-73.

¹⁹⁹ Celý text tohoto privilegia je uveden na p. 35-40.

Roku 1370 udělil Prachaticím privilegium vyšehradský probošt Jan. Téhož roku bylo vydáno privilegium vyšehradským děkanem Konrádem. Další privilegium vydal roku 1381 z titulu vyšehradského probošta Vilém z Landštejna. V editovaném textu se dále uvádí, že Václav, patriarcha antiochijský a kancléř Českého království, obnovil prachatická privilegia roku 1408.²⁰⁰ Následující privilegium udělil roku 1544 Petr V. z Rožmberka, který podle jeho textu nechal Prachatickým za předepsaný roční plat pozemky v okolí tamnějšiho hradu.²⁰¹ Následuje starší privilegium Oldřicha z Rožmberka z roku 1444, týkající se náboženské svobody udělené Prachatickým.²⁰² Vilém z Rožmberka vydal roku 1569 privilegium, ve kterém obnovil stávající výsady a práva města. Zároveň upravil výši některých odváděných platů, například z vaření piva nebo obilní desátek. Také rozšířil majetek města, když do jeho vlastnictví předal několik okolních pozemků. Jako poslední je zapsáno privilegium udělené městu společně Petrem Vokem z Rožmberka a jeho manželkou Kateřinou z Ludanic roku 1594.²⁰³

P. 98-99 obsahují hned tři časově odlišné zápisy. Prvním je privilegium knížete Vratislava z roku 1086, jímž vyšehradské kapitule připadl podíl na obchodní cestě směřující z Pasova do Čech. Následuje privilegium, v němž Soběslav rozdělil důchody z cesty mezi vyšehradského probošta a kapitolu. V textu není uvedeno časové zařazení privilegia, ale literatura ho datuje rokem 1130.²⁰⁴ Jako třetí je zde uveden zápis, podle kterého byly vyřešeny spory o rozdělení důchodů na stezce ve prospěch probošta. Opět zde chybí rok vydání, literatura jej ale zařazuje do roku 1285.²⁰⁵

---

²⁰⁰ Ale SOkA Prachatic, inv. č. 62, sign. II-12, f. 37b – 39a je uveden rok 1405. Podobně TAMTÉŽ, inv. č. 64, sign. II-14, f. 45b – 47a.

²⁰¹ TAMTÉŽ, inv. č. 62, sign. II-12, f. 39a – 40a; TAMTÉŽ, inv. č. 64, sign. II-14, f. 47a – 48b. V obou případech je uvedeno rokem 1534. Srov. s TAMTÉŽ, inv. č. 63, sign. II-13, f. 29a, kde je privilegium datováno rokem 1544.

²⁰² Tento text je uveden také na p. 21-22.

²⁰³ TAMTÉŽ, inv. č. 62, sign. II-12, f. 48a – 52; TAMTÉŽ, inv. č. 64, sign. II-14, f. 57b – 62b. Ale TAMTÉŽ, inv. č. 63, sign. II-13, f. 17b – 19a jej uvádí rokem 1596. Jeho obsah je v plném znění zapsán na p. 45-50.

²⁰⁴ Například Václav STARÝ, *Počátky města Prachatic*, s. 4.

²⁰⁵ TAMTÉŽ, s. 5.

Na **p. 100-101** je editován list z roku 1563 určený Pasovským, ve kterém se poukazuje na to, aby dodržovali předepsané cesty a aby také dohlédli na formany dopravující jejich sůl do Prachatic. Na **p. 102-103** jsou pak opsána privilegia Budějovických z roku 1381, jimiž jim Karel IV. udělil právo na solní cestu vedoucí přes Cáhlov a současně právo solního skladu.

Z roku 1492 pochází list Ladislava z Rabštejna, tehdejšího držitele Prachatic, který je adresovaný Vilémovi z Pernštejna. List je uveden jako pozdější přípis na **p. 103, 105 a 106**. Vilém z Pernštejna si stěžoval na chování prachatických měšťanů, kteří zabavili jeho poddaným náklad. Ladislav z Rabštejna na to reagoval svým listem, ve kterém poukazoval na to, že Prachatictí jednali v mezích jim udělených práv. Ta jim dovolovala zabavit veškeré nevyclené zboží.

Na **p. 104-105** je uveden další list arciknížete Ferdinanda II. Tyrolského, který byl vydán roku 1551. List byl adresován všem obyvatelům Českého království a zejména těm, kteří byli pověřeni vybírat na prachatické cestě clo. Na **p. 107-109** je opsán text majestátu Rudolfa II. z roku 1601 vztahujícího se k pokoutnímu solnímu obchodu, který snižoval zisky královské komory. Text na **p. 110-112** z roku 1602 je určený zástupcům města Volar. Ti byli napomínáni za nevhodné chování vůči pojezdnému, který kontroloval dodržování určených tras a placení cla. Pokud by se napadení pojezdného ještě opakovalo, měl být takový člověk „*bez milosti na hrdle skutečně ztrestán.*“ Další Rudolfův mandát byl vydán roku 1606. V editovaném textu je zmíněn hned dvakrát. Poprvé na **p. 113**.²⁰⁶ Jeho obsah se opět vztahuje k solnímu obchodu a způsobu dopravy solí. Na **p. 114-120** je opsána smlouva mezi Petrem Vokem z Rožmberka a Prachatickými o prodeji helfenburského panství do majetku města roku 1594.²⁰⁷ Na **p. 121** je opsán otevřený list Vladislava Jagellonského vydaný roku 1479, ve kterém hájil privilegia Prachatických. Zápis z roku 1481 na **p. 122-124** se týká předání města, které dočasně

---

²⁰⁶ V editovaném textu viz. p. 195-199.

²⁰⁷ K tomu viz také p. 45-50.

spravoval Burian z Martinic, nové držitelce Kateřině z Gutenštejna. Jsou zde uvedena některá práva, která má Kateřina vůči Prachatickým zachovávat.²⁰⁸

P. 130-131 obsahuje další privilegium zapsané v rukopise v latinském znění. Jde o privilegium císaře Zikmunda Lucemburského datované roku 1436. Tímto privilegiem přijal císař Prachatické i samotné město „*do ochrany a vlastnictví*“ královského majestátu.

Na **p. 148-152** se nachází druhý výťah privilegií nadepsaný „*Vejtah artikulův někderých z privilegií obce města Prachatic*“.²⁰⁹ Hned na začátku se znovu uvádí privilegia krále Jana z roku 1323, privilegium krále Václava z roku 1393 a Zikmundovo privilegium z roku 1436. Následuje krátká zmínka z roku 1584 o prodeji podílů v lese. Pod ní je pak uvedeno další privilegium ze 14. století, jímž Vítek Černín roku 1387 potvrdil Prachaticím jejich privilegia a svobody. Roku 1405 pak potvrdil městu privilegia Václav, patriarcha antiochijský a kancléř Českého království.²¹⁰ Následuje privilegium Jana z Rabštejna z roku 1469.²¹¹ Zápis z roku 1481 se vztahuje k předání města nové držitelce Kateřině z Gutenštejna.²¹² Roku 1492 tehdejší držitel Ladislav z Rabštejna připsal městu vybírané clo a mýto. Další zápis z roku 1594 se netýká městských privilegií, ale soudní pře vedené toho roku s Jiřím Popelem z Lobkovic na Pražském hradě.²¹³ Svým charakterem patří zápis mezi paměti Zikmunda Turnovského, jehož jméno je také na konci textu výslovně uvedeno. K jeho osobním vzpomínkám se vztahuje i zápis z roku 1594. Tentokrát se jedná o postoupení ungelu císařským komisařům, což bylo stvrzeno v „*hořejší světnici*“ Turnovského domu.

---

²⁰⁸ Jedná se například o městská privilegia, nároku na odběr dřeva a ryb, prodej majetku, apod.

²⁰⁹ Narozdíl od „*Kratičkého vyznamenání*“ na p. 89-94 se však tento výťah nenachází ve výše uvedených městských knihách v takové podobě jako v editovaném textu.

²¹⁰ *Kratičké vyznamenání* jej datuje rokem 1408. Porovnej s poznámkou č. 200.

²¹¹ Porovnej s SOKA Prachatice, AM Prachatice, inv. č. 63, sign. II-13, f. 2a – 3a. Privilegium Jana z Rabštejna, kterým potvrzuje výsady vyšehradského probošta Jana, je zde datováno rokem 1377.

²¹² Tento text je v plném znění uveden na p. 122-124.

²¹³ K tomuto tématu Josef JANÁČEK, *Rudolf II. a jeho doba*, Praha 2003.

Na p. 158-161 je opsán list císaře Ferdinanda I. z roku 1562 adresovaný pasovskému biskupovi. Císař jej v listu žádal, aby dohlédl na své poddané, kteří byli pověřeni dovozem soli z Pasova do Prachatic. Pokud by i nadále měl být tento obchod ztrátový pro císařskou pokladu, pohrozil panovník zastavením dovozu obilí a jiného zboží z Českého království do Pasova.

P. 162 obsahuje několik krátkých zápisů odkazujících na privilegia, kterými bylo městu povoleno konání jarmarků. Šlo celkem o tři jarmarky: svatojakubský, svatomatoušský a tříkrálový. První z nich, svatojakubský jarmark, udělil městu Václav IV. roku 1394.²¹⁴ Právo na svatoumatoušský jarmark vydal městu roku 1526 Ludvík Jagellonský.²¹⁵ Naposledy je to pak jarmark tříkrálový, který udělil městu roku 1570 Maxmilián II., tedy nikoliv Ferdinand I., jak je uvedeno v textu.²¹⁶ Kromě toho dovolil městu pořádat pravidelné týdenní čtvrtední trhy s dobyt看kem. Znovu se zde zdůrazňuje privilegium z roku 1436 a následně jeho obnova z roku 1458. Již v minulosti používali Prachatictí vlastnili pečeť. Roku 1493 pak byly městské výsady rozhodnutím císaře Fridricha III. rozšířeny o městský znak.

Na p. 163-165 jsou v editovaném textu uvedeny dva listy arciknížete Ferdinanda II. Tyrolského z roku 1548, ve kterých apeloval zejména na Prachatické, aby neopomíjeli svou povinnost hájení silnic. **P. 175** obsahuje krátký zápis o jednání v Pasově z roku 1596, kdy mezi sebou vedli spor pasovští solníci a blíže neurčený bavorský kníže. Do Pasova byli téhož roku vysláni také zástupci města Prachatic, kteří učinili výpověď na tamější radnici.²¹⁷ Poté byli posláni zpět s příslibem, že jim bude zaslaná odpověď na jejich vystoupení. Nic bližšího o sporu ale text neuvádí. Editovaný text na **p. 187-188** se vztahuje k solnímu obchodu města Rejštejnu, když roku 1366 Karel IV. zřídil novou větev obchodní cesty vedoucí z Pasova směrem na Kvildu. **P. 193-194** obsahuje zápis z roku 1612, podle kterého měla být Prachatickým z panovníkových důchodů vyplacena dlužná částka 6000 kop

---

²¹⁴ Na p. 162 je mylně uveden rok 1439.

²¹⁵ V textu je uveden rok 1524. Ale SOkA Prachatic, AM Prachatic, inv. č. 63, sign. II-13, f. 13b – 14a jej datuje rokem 1526.

²¹⁶ TAMTÉŽ, Kniha opisů, inv. č. 63, sign. II-13, f. 15a – 15b.

²¹⁷ Vysláni byli Zikmund Turnovský, Jiří Niadl, Ambrož Pachner a Jan Švorcour.

míšeňských grošů. Na **p. 195-199** najdeme plné znění majestátu Rudolfa II. z roku 1606 zmíněného již výše na p. 113. Jmenovitě je v něm zmíněná gmundenská sůl, která je oproti „cizí“ soli zvýhodněná výší mýta.²¹⁸

Další text vztahující se k prachatickým privilegiím nalezneme na **p. 199-203**. Je to list císaře Ferdinanda II. z roku 1630 určený obyvatelům Českého království. Panovník byl podle mých slov informován o tom, že lidé v minulosti bránili dovozu hallenské (bavorské) soli do Čech, což tímto listem výslovně pod pohrůžkou trestu zakázal. **P. 204** se vztahuje k privilegiím města České Budějovice. Na **p. 204-205** nalezneme znovu opis listiny arciknížete Ferdinanda II. Tyrolského poprvé uvedené v rukopise již dříve na p. 163. Podle textu na **p. 206-207** si císař Matyáš vypůjčil roku 1613 od Jana Mornorora z Dekhandorfu 2000 kop míšeňských grošů. Následně pak požádal Prachatické, aby se za takovou půjčku zaručili přivěšením městské pečeti.²¹⁹

Roku 1453 byl u zemského soudu v Praze projednáván spor Prachatických se Zábblatskými. Předmětem sporu bylo právo na obchodní cestu a solní sklad. Soud se přiklonil na stranu Prachatických, protože prokázali, že jsou jejich výsady staršího data. Ani to však Zábblatské neodradilo od stížnosti adresované královské komoře. Konečný rozsudek z roku 1489 už ale žádnou změnu nepřinesl. V editovaném textu je tento spor zaznamenán na **p. 210-212**.

Již dříve jsem uvedla, že císař Rudolf II. povýšil Prachatice mezi královská města.²²⁰ Text na **p. 222-223** se pak týká peněžní částky, kterou měli Prachatictí za udělenou milost zaplatit. Na **p. 223-225** následuje list z roku 1609 adresovaný Zikmundovi Turnovskému, tehdy českokrumlovskému správci. Turnovský měl osobně dohlédnout na výběr předepsaných „*ungeltův a důchodův*“ ze solního obchodu. Naposledy se práva města objevují v editovaném textu na **p. 239**, kdy tehdejší držitel města, probošt Jan z Dubé, udělil roku 1387 Prachatickým právo pořizovat a sepisovat kšafy.

---

²¹⁸ O konkurenci pasovské a gmundenské soli viz kapitola Solní obchod.

²¹⁹ Pod textem je poznámka, že byl tento zápis opsán z originálu uloženého na radnici, ale ve výše uvedených městských knihách zmíněn není.

²²⁰ Neúplný text viz p. 64-65.

Na předchozích stránkách jsem podala poměrně obsírný výčet nejrůznějších privilegií a práv, která městu udělili jeho někdejší držitelé. Ve velké většině se pak jednalo o výsady přímo či nepřímo spojené se solním obchodem a jeho organizací. Několikrát se objevila také privilegia jiných měst. Některá z nich nalezneme také na stránkách prachatických městských knih. Vzhledem k tomu že se jednalo o města, která byla pro Prachatice nevíтанou konkurencí v solním obchodu, není překvapivé, že si Prachatičtí zaznamenávali také znění těchto privilegií.

Následující řádky obsahují strukturovaný přehled solních privilegií obsažených v rukopise. Snažila jsem se je seřadit podle obsahu do několika tématických skupin, což by mělo usnadnit jejich badatelské využití. Do první skupiny jsem zařadila privilegia, která právně upravují podmínky prachatického solního obchodu. Do druhé skupiny patří zápisy podávající zprávu o sporech, které vedli Prachatičtí s jinými městy v souvislosti se solním obchodem. Třetí skupinu pak reprezentují solní privilegia konkurenčních měst. Do čtvrté skupiny patří zápisy týkající se pokoutního obchodu. Poslední pátou skupinu reprezentují panovnické listiny, které se vztahují k pronikání císařské soli na trh. V poznámkovém aparátu pak uvádím, ve kterých prachatických městských knihách lze daná privilegia dohledat. Vzhledem k časovému zařazení pramene i pisatelů jsem využívala pouze výše uvedených pět městských knih, které se svým obsahem přímo vztahují k uděleným privilegiím. Některé zápisy tak nebylo možné v daných městských knihách nalézt.

První skupinu představují privilegia, která se přímo vztahují k právnímu vymezení solního obchodu. Zpravidla je udělovali Prachatickým tehdejší držitelé města, mezi které patřili čeští králové, vyšehradští probošti i šlechtické rody, především Rožmberkové. Formálně i obsahově se tato privilegia od sebe příliš neodlišují. Zpravidla potvrzují výhradní právo Prachatických na držení obchodní solní cesty vedoucí z Pasova. Současně pak povolují výběr cel a mýta na této cestě. Často však také rozšiřují majetková práva města. Jmenovitě jsou to tato:

- **p. 21-22:** privilegium Oldřicha z Rožmberka z roku 1444²²¹
- **p. 45-50:** privilegium Petra Voka z Rožmberka a Kateřiny z Ludanic z roku 1594²²²
- **p. 59-63:** smlouva o horu Libín mezi Prachatickými, Fefrovskými a Rohanovskými z roku 1552²²³
- **p. 64-65:** majestát Rudolfa II. z roku 1609²²⁴
- **p. 88:** privilegium krále Václava z roku 1461²²⁵
- **p. 89-94:** „*Kratičké vyznamenání privilegium od desk zemských v letu 1623 (1632) v sobotu po neděli Cantate vyzdvižených, mezi nimiž vynachází se latinských 7*“.²²⁶
  1. Privilegium krále Jana Lucemburského z roku 1323²²⁷
  2. Privilegium krále Václava IV. z roku 1393²²⁸
  3. Privilegium krále Václava IV. z roku 1394²²⁹

²²¹ Jedná se o privilegium na náboženskou svobodu. V editovaném textu je uvedeno in extenso. Viz také SOKA Prachatice, AM Prachatice, inv. č. 63, sign. II-13, f. 28a – 29b.

²²² Obnova privilegií a rozšíření majetkových práv města. V editovaném textu je uvedeno in extenso. TAMTÉŽ, inv. č. 62, sign. II-12, f. 48a – 52a. Ale TAMTÉŽ, inv. č. 63, sign. II-13, f. 17b – 19a jej uvádí s rokem 1596. Vlastní text smlouvy o prodeji helfenburského panství viz také p. 114-120.

²²³ Smlouva měla vyřešit majetkoprávní spory vedené mezi těmito stranami o výše zmíněnou horu. Viz TAMTÉŽ, inv. č. 59, sign. II-59 (kopiář městského písaře Víta Zigla II), f. 18a-19a.

²²⁴ V editovaném textu in regesto. TAMTÉŽ, inv. č. 63, sign. II-13, f. 23a – 24b.

²²⁵ Jedná se pouze o zmínku o vydání privilegia. není zde uveden jeho obsah. Pisatel měl na mysli pravděpodobně krále Václava IV. To by ale znamenalo, že uvedl chybnou dataci. Výše zmíněné městské knihy uvádějí v souvislosti s Václavem IV. pouze privilegia z let 1382 a 1394. Viz SOKA Prachatice, AM Prachatice, inv. č. 62, sign. II-12, f. 4a – 5b; TAMTÉŽ, inv. č. 63, sign. II-13, f. 7b – 8a.

²²⁶ TAMTÉŽ, inv. č. 63, sign. II-13, f. 39a – 40b. Jedná se souhrn privilegií, proto zde není uveden jejich obsah.

²²⁷ TAMTÉŽ, inv. č. 62, sign. II-12, f. 3a – 3b; TAMTÉŽ, inv. č. 63, sign. II-13, f. 7b – 8a.

²²⁸ Není uvedeno v městských knihách.

4. Privilegium císaře Zikmunda z roku 1436²³⁰
5. Privilegium krále Ladislava Pohrobka²³¹
6. Privilegium krále Jiřího z Poděbrad²³²
7. Privilegium krále Vladislava Jagellonského z roku 1479²³³
8. Privilegium krále Vladislava Jagellonského z roku 1492²³⁴
9. Privilegium krále Vladislava Jagellonského z roku 1492²³⁵
10. Privilegium krále Ludvíka Jagellonského z roku 1523²³⁶
11. Privilegium krále Ferdinanda I. z roku 1528²³⁷
12. Privilegium krále Ferdinanda I. z roku 1560²³⁸
13. Privilegium krále Maxmiliána II. z roku 1569²³⁹
14. Privilegium císaře Rudolfa II. z roku 1577²⁴⁰

---

²²⁹ Jde o právo na konání svatojakubského jarmarku. SOkA Prachatice, AM Prachatice, inv. č. 62, sign. II-12, f. 5b – 7a; TAMTÉŽ, inv. č. 63, sign. II-13, f. 7b – 8a; TAMTÉŽ, Městská pamětní kniha tzv. malá, 1373-1790, inv. č. 51, sign. II-1, f. 93b – 94a.

²³⁰ Obnova dřívějších práv a nově přijetí do třetího stavu královských měst. TAMTÉŽ, inv. č. 62, sign. II-12, f. 7b – 10a; TAMTÉŽ, inv. č. 63, sign. II-13, f. 8b – 9b.

²³¹ Problematická datace. Viz poznámka č. 196.

²³² V editovaném textu je uvedena chybná datace (1479). TAMTÉŽ, inv. č. 62, sign. II-12, f. 11a – 12a; TAMTÉŽ, inv. č. 63, sign. II-13, f. 10a – 10b. V obou případech se uvádí, že bylo privilegium vydáno roku 1458.

²³³ TAMTÉŽ, inv. č. 62, sign. II-12, f. 12a – 14b; TAMTÉŽ, inv. č. 63, sign. II-13, f. 10b – 11a.

²³⁴ TAMTÉŽ, inv. č. 62, sign. II-12, f. 14a – 16b; TAMTÉŽ, inv. č. 63, sign. II-13, f. 11b – 12a. Privilegium z roku 1492 je v plném znění uvedeno na p. 69-73.

²³⁵ Nejedná se o solní obchod, ale várečné právo. TAMTÉŽ, inv. č. 62, sign. II-12, f. 16b – 17b; TAMTÉŽ, inv. č. 63, sign. II-13, f. 12b.

²³⁶ TAMTÉŽ, inv. č. 62, sign. II-12, f. 17b – 19a; TAMTÉŽ, inv. č. 63, sign. II-13, f. 12b – 13a.

²³⁷ TAMTÉŽ, inv. č. 62, sign. II-12, f. 19a – 20b; TAMTÉŽ, inv. č. 63, sign. II-13, f. 14a – 14b.

²³⁸ Potvrzení práva na svatojakubský jarmark. TAMTÉŽ, inv. č. 62, sign. II-12, f. 20b – 22a; TAMTÉŽ, inv. č. 63, sign. II-13, f. 14b – 15a.

²³⁹ TAMTÉŽ, inv. č. 62, sign. II-12, f. 22b – 24a; TAMTÉŽ, inv. č. 63, sign. II-13, f. 15a – 15b.

15. Privilegium císaře Rudolfa II. z roku 1607²⁴¹
16. Privilegium vyšehradského probošta Jana z roku 1370²⁴²
17. Privilegium vyšehradského děkana Konráda z roku 1370²⁴³
18. Privilegium vyšehradského probošta Viléma z Landštejna z roku 1381²⁴⁴
19. Privilegium Václava, antiochijského patriarchy a kancléře Českého království²⁴⁵
20. Privilegium Petra z Rožmberka z roku 1544²⁴⁶
21. Privilegium Oldřicha z Rožmberka z roku 1444²⁴⁷
22. Privilegium Viléma z Rožmberka z roku 1569²⁴⁸
23. Privilegium Petra Voka z Rožmberka a Kateřiny z Ludanic z roku 1594²⁴⁹

---

²⁴⁰ TAMTÉŽ, inv. č. 62, sign II-12, f. 24a – 25b; TAMTÉŽ, inv. č. 63, sign. II-13, f. 16b – 17a.

²⁴¹ Kromě obnovy starých výsad je zde také zmíněno várečné právo. TAMTÉŽ, inv. č. 62, sign. II-12, f. 26a – 30a; TAMTÉŽ, inv. č. 63, sign. II-13, f. 19b – 21a. Celý text tohoto privilegia je uveden v edici na p. 35-40.

²⁴² TAMTÉŽ, inv. č. 64, sign. II-14, f. 37b – 40b.

²⁴³ TAMTÉŽ, inv. č. 62, sign. II-12, f. 33a – 34a; TAMTÉŽ, inv. č. 64, sign. II-14, f. 40b – 41b.

²⁴⁴ TAMTÉŽ, inv. č. 62, sign. II-12, f. 34a – 37b; TAMTÉŽ, inv. č. 64, sign. II-14, f. 41b – 45b.

²⁴⁵ Problematická datace. Editovaný text uvádí roku 1408. Ale TAMTÉŽ, inv. č. 62, sign. II-12, f. 37b – 39a je uveden rok 1405. Podobně TAMTÉŽ, inv. č. 64, sign. II-14, f. 45b – 47a.

²⁴⁶ Týká se majetkových práv města. TAMTÉŽ, inv. č. 62, sign. II-12, f. 39a – 40a; TAMTÉŽ, inv. č. 64, sign. II-14, f. 47a – 48b. V obou případech je uvedeno rokem 1534. Srovnej s TAMTÉŽ, inv. č. 63, sign. II-13, f. 29a, kde je privilegium datováno rokem 1544.

²⁴⁷ Privilegium na náboženskou svobodu. TAMTÉŽ, inv. č. 63, sign. II-13, f. 28a – 29b. Tento text je uveden také na p. 21-22.

²⁴⁸ Kromě obnovy starších privilegií také upravil výši některých odváděných platů. TAMTÉŽ, inv. č. 62, sign. II-12, f. 40b – 48a; TAMTÉŽ, inv. č. 63, sign. II-13, f. 30a – 32b.

- **p. 114-120:** smlouva o prodeji helfenburského panství roku 1594²⁵⁰
- **p. 122-124:** smlouva o předání města nové držitelce Kateřině z Gutenštejna z roku 1481²⁵¹
- **p. 148-152:** „*Vejtah artikulův někderých z privilegií obce města Prachatic*“. ²⁵²
  1. Privilegium krále Jana Lucemburského z roku 1323²⁵³
  2. Privilegium krále Václava z roku 1393²⁵⁴
  3. Privilegium krále Zikmunda z roku 1436²⁵⁵
  4. Zápis o prodeji podílů v lese z roku 1584²⁵⁶
  5. Privilegium Vítka Černína z roku 1387²⁵⁷
  6. Privilegium Václava, patriarchy antiochijského a kancléře království českého²⁵⁸
  7. Privilegium Jana z Rabštejna z roku 1469²⁵⁹

---

²⁴⁹ Obnova starších výsad a prodej helfenburského panství. TAMTÉŽ, inv. č. 62, sign. II-12, f. 48a – 52a. TAMTÉŽ, inv. č. 64, sign. II-14, f. 57b – 62b. Ale TAMTÉŽ, inv. č. 63, sign. II-13, f. 17b – 19a jej uvádí s rokem 1596. Jeho obsah je v plném znění uveden na p. 45-50.

²⁵⁰ Smlouva je v editovaném textu uvedena in extenso. TAMTÉŽ, inv. č. II-13, f. 33a – 34b.

²⁵¹ Text je uveden v edici in extenso. TAMTÉŽ, inv. č. 63, sign. II-13, f. 38a – 38b.

²⁵² Narozdíl od „*Kratičkého vyznamenání*“ na p. 89-94 nenalezneme tento výtah v městských knihách v ucelené podobě. Jednotlivé zápisy stručně nastiňují obsah jednotlivých privilegií.

²⁵³ SOkA Prachatic, inv. č. 62, sign. II-12, f. 3a – 3b; TAMTÉŽ, inv. č. 63, sign. II-13, f. 7b – 8a.

²⁵⁴ Není uvedeno v městských knihách.

²⁵⁵ Obnova dřívějších práv a nově přijetí do třetího stavu královských měst. SOkA Prachatic, inv. č. 62, sign. II-12, f. 7b – 10a; TAMTÉŽ, inv. č. 63, sign. II-13, f. 8b – 9b.

²⁵⁶ Není uvedeno v městských knihách.

²⁵⁷ SOkA Prachatic, AM Prachatic, inv. č. 63, sign. II-13, f. 7a - 7b.

²⁵⁸ Problematická datace. Editovaný text uvádí roku 1408. Ale TAMTÉŽ, inv. č. 62, sign. II-12, f. 37b – 39a je uveden rok 1405. Podobně TAMTÉŽ, inv. č. 64, sign. II-14, f. 45b – 47a.

8. Smlouva o předání města nové držitelce Kateřině z Gutenštejna z roku 1481²⁶⁰
  9. Privilegium Ladislava z Rabštejna z roku 1492²⁶¹
  10. Zápis o soudní procesu vedeném proti Jiřímu z Lobkovic z roku 1594²⁶²
  11. Zápis o vybírání ungeltu z roku 1594²⁶³
- **p. 162:** privilegia na konání jarmarků, zmíněna je i výsada držení městské pečeti a znaku
1. Privilegium o přijetí města do královského stavu a právo na obchodní cestu od krále Zikmunda z roku 1436²⁶⁴
  2. Privilegium krále Jiřího z roku 1458²⁶⁵
  3. Privilegium na svatojakubský jarmark od krále Václava IV. z roku 1394²⁶⁶
  4. Privilegium na svatomatoušský jarmark od krále Ludvíka Jagellonského z roku 1526²⁶⁷
  5. Privilegium na městský znak od císaře Fridricha III. z roku 1493²⁶⁸
  6. Privilegium na tříkrálový jarmark od Maxmiliána II. z roku 1570²⁶⁹

---

²⁵⁹ Porovnej s SOkA Prachatice, AM Prachatice, inv. č. 63, sign. II-13, f. 2a – 3a. Privilegium Jana z Rabštejna, kterým potvrzuje výsady vyšehradského probošta Jana, je zde datováno rokem 1377.

²⁶⁰ Viz Smlouva je v editovaném textu uvedena in extenso. TAMTÉŽ, inv. č. II-13, f. 33a – 34b.

²⁶¹ Týká se práva výběru cla a mýta. Není uvedeno v městských knihách.

²⁶² Charakterem patří spíše do osobních pamětí Zikmunda Turnovského.

²⁶³ Také tento zápis patří svým charakterem mezi osobní paměti Zikmunda Turnovského.

²⁶⁴ Obnova dřívějších práv a nově přijetí do třetího stavu královských měst. TAMTÉŽ, inv. č. 62, sign. II-12, f. 7b – 10a; TAMTÉŽ, inv. č. 63, sign. II-13, f. 8b – 9b.

²⁶⁵ Viz poznámka č. 232.

²⁶⁶ Na p. 162 je mylně uveden rok 1439. Není uvedeno v městských knihách.

²⁶⁷ V textu je uveden rok 1524. Ale SOkA Prachatice, AM Prachatice, inv. č. 63, sign. II-13, f. 13b – 14a jej datuje rokem 1526.

²⁶⁸ Není uvedeno ve výše zmíněných městských knihách.

- **p. 193-194:** zápis z roku 1612 o panovníkovu dluhu vůči Prachatickým²⁷⁰
- **p. 206-207:** zápis z roku 1613 o dluhu císaře Matyáše vůči Janovi Mornorovi z Dekhandorfu²⁷¹
- **p. 222-223:** zápis o výši částky, kterou mají Prachatictí zaplatit do královské komory za udělenou výsadu přijetí mezi královská města²⁷²
- **p. 239:** privilegium z roku 1387 od Jana z Dubé, vyšehradského probošta, na sepisování kšaftů²⁷³

Pro Prachatické měšťany měla jejich privilegia týkající se solního obchodu prvořadý význam už od konce 11. století, kdy se v listině krále Vratislava II. připomíná právo vyšehradské kapituly na clo vybírané na prachatické cestě. Prakticky od této doby se totiž privilegia udělovaná městu obnovovala v duchu výhradního postavení města Prachatic v organizaci solního obchodu.²⁷⁴ Jejich postavení se ale stávalo předmětem konfliktů a sporů s okolními městy, o jejichž průběhu nalezneme v několika případech také zmínku na stránkách editovaného pramene. Zajímavé je, že se vesměs jedná spory, ve kterých byla neomylně potvrzena práva a postavení Prachatic. Na základě kapitoly *Solní obchod* ale víme, že v některých případech byla naopak práva Prachatických omezena, především v souvislosti se zřizováním vedlejších cest prachatické

---

²⁶⁹ V editovaném textu je mylně uveden Ferdinand I. Císař Maxmilián II. udělil městu tímto privilegiem také právo pořádat čtvrtěční trhy s dobyt看em. Viz TAMTÉŽ, Kniha opisů, inv. č. 63, sign. II-13, f. 15a – 15b.

²⁷⁰ Není uveden v městských knihách.

²⁷¹ Za tento dluh se měli zaručit Prachatictí přivěšením vlastní pečeti. Pod textem je poznámka, že byl tento zápis opsán z originálu uloženého na radnici, ale ve výše uvedených městských knihách zmíněn není.

²⁷² Text bez datace. Ale císař Rudolf II. povýšil Prachatice mezi královská města roku 1609. Viz p. 64-65.

²⁷³ SOkA Prachatic, AM Prachatic, inv. č. 63, sign. II-13, f. 6a – 7b.

²⁷⁴ Více viz předchozí kapitoly Historie Prachatic a Solní obchod.

solní stezky.²⁷⁵ V editovaném textu se k této problematice vztahují především tyto stránky:

- **p. 83-87:** spor mezi Prachatickými a Krumlovskými o směr obchodní cesty z roku 1608²⁷⁶
- **p. 175:** spor mezi pasovskými solníky a bavorským knížetem z roku 1596²⁷⁷
- **p. 210-212:** spor mezi Prachatickými a Zábřatskými z roku 1453, konečný rozsudek byl učiněn až roku 1489²⁷⁸

Úspěšná obhajoba vlastních práv předpokládala znalost privilegií a výsad také druhé strany. V editovaném textu tak nalezneme několik odkazů na privilegia okolních konkurenčních měst. Jedná se výhradně o privilegia spojená se solním obchodem a zřizováním vedlejších větví obchodní cesty vedoucí z Pasova na české území:

- **p. 75-78:** smlouva mezi Prachatickými a Pasovem o solním obchodu²⁷⁹
- **p. 88, 187-188:** privilegium Karla IV. z roku 1366 udělené městu Rejštejnu na obchodní cestu.²⁸⁰
- **p. 100-101:** list z roku 1563 určený Pasovským, ve které jsou nabádání, aby dohlíželi na své formany dopravující sůl do Čech.²⁸¹
- **p. 102-103:** privilegia Budějovických z roku 1381²⁸²

---

²⁷⁵ O tom více např. František ROUBÍK, *Spory*.

²⁷⁶ Text je uveden in extenso. SOkA Prachatice, AM Prachatice, inv. č. 63, sign. II-13, f. 26b – 27b.

²⁷⁷ Prachatičtí měšťané byli přizváni k učinění výpovědi. Není uveden v městských knihách.

²⁷⁸ Text je uveden in extenso. SOkA Prachatice, AM Prachatice, inv. č. 63, sign. II-13, f. 25a – 25b.

²⁷⁹ Bez datace. TAMTÉŽ, inv. č. 58, sign. II-58 (Kopíř městského písaře Víta Zigla I.), f. 73a – 73b.

²⁸⁰ Na p. 88 se jedná pouze o zmínku privilegia. Jeho text je in extenso uveden až na p. 187-188. SOkA Prachatice, AM Prachatice, inv. č. 63, sign. II-13, f. 45a.

²⁸¹ Není uveden v městských knihách.

²⁸² Není uvedeno v městských knihách. Městské knihy ale odkazují na privilegia Budějovických z roku 1353 a 1358. Viz SOkA Prachatice, AM Prachatice, inv. č. 63,

- **p. 204:** privilegia Budějovických v listině z roku 1573, kterou vydal arcikníže Ferdinand II. Tyrolský²⁸³

Jednou z častých příčin sporů mezi Prachatickými a okolními městy bylo vybírání předepsaného cla a mýta na „pravých“ cestách. Všechno dovážené zboží podléhalo celní kontrole, z níž plynuly nemalé zisky do královské komory. K výběru cel opravňovala měšťany udělená privilegia. Současně se ale rozvíjel pokoutní obchod, kdy se formani snažili vyhnout placení cel a pro dopravu soli volili méně schůdné, ale nehlídané stezky. Panovníci tak často adresovali měšťanům listy, ve kterých je nabádali k větší důslednosti při kontrole formanů a soumarů. Veškeré nevyclené zboží mělo být zabaveno. Polovina zboží měla být odevzdána do královské komory a druhá pak byla vyhrazena pro obec a ty, kteří zboží zabavili. Z toho je patrná snaha panovníků motivovat výběrčí cel a pojezdné v jejich práci vidinou vlastního prospěchu. Uhlídat všechny cesty ale bylo nad síly nejen prachatických měšťanů. O tom svědčí neustále se opakující panovnické listy, ale také zápisy o zabaveném zboží. K tomuto tématu se vztahují zápisy:

- **p. 23-24:** otevřený list arciknížete Ferdinanda II. Tyrolského z roku 1548²⁸⁴
- **p. 78-82:** seznam osob, kterým a v jakém množství byl v letech 1492-1587 zabaven nevyclený náklad²⁸⁵
- **p. 103, 105 a 106:** list Ladislava z Rabštejna Vilémovi z Pernštejna z roku 1492²⁸⁶
- **p. 104-105:** otevřený list arciknížete Ferdinanda II. Tyrolského z roku 1551²⁸⁷

---

sign. II-13, f. 43a – 43b. Obnova Budějovických privilegií TAMTÉŽ, inv. č. 63, sign. II-13, f. 46a – 46b.

²⁸³ Jde pouze o krátký výtah z listiny. Více viz předchozí poznámka.

²⁸⁴ Text v edici uveden in extenso. TAMTÉŽ, inv. č. 63, sign. II-13, f. 28b.

²⁸⁵ O tom viz blíže, Václav STARÝ, *Co všechno Prachaticí zabírali na cestách I.*, Zlatá stezka 4, 1997, s. 213-217. Viz SOKA Prachatice, AM Prachatice, inv. č. 58, sign. II-58, f. 74a – 74b; 77a.

²⁸⁶ Není uveden ve výše zmíněných městských knihách.

²⁸⁷ Není uveden ve výše zmíněných městských knihách.

- p. 107-109: majestát Rudolfa II. z roku 1601²⁸⁸
- p. 110-112: otevřený list zástupcům města Volar z roku 1602²⁸⁹
- p. 121: list Vladislava Jagellonského z roku 1479²⁹⁰
- p. 163-165: dva listy arciknížete Ferdinanda II. Tyrolského z roku 1548²⁹¹

Obsahově jsou si jednotlivé listy velmi blízké. Mnohem konkrétnější představu o rozvoji pokoutního obchodu představují zápisy z p. 78-82 a poté z p. 110-112. V prvním případě jde o seznam osob množství zabaveného zboží v letech 1492-1587.²⁹² Ve druhém zápisu na p. 110-112 jsou napomínání zástupci města Volar, za „*nevhodné*“ chování lidí z okolních vesnic, kteří slovně i fyzicky napadli pojezdného pověřeného výběrem cla. Výběr cla a mýta mohl být do jisté míry prestižní záležitostí, ze které plynuly určité finanční výhody. Na druhou stranu byli takoví lidé vystaveni nebezpečí napadení ze strany poddaných. Proč se ale tento zápis objevil na stránkách pramene, téměř výlučně spojeného s Prachaticemi? Bezpochyby potvrzuje, že ačkoli Prachatičtí zaujímal v solním obchodu výhradní pozici, nebyl bez výhrady pod jejich kontrolou. Byl však tento případ výjimečný? Jako potrestání za případné další napadení pojezdného, měl být viník „*bez milosti na hrdle skutečně ztrestán*“. Nedokládá tak tento zápis spíše snahu prachatických měšťanů zdůraznit, že oni jsou při hájení „*pravých*“ silnic a výběru cla důslednější? V editovaném textu sice nalezneme zprávy o zboží zabaveném Prachatickými, ale nějaké bližší zmínky o otevřeném konfliktu tady chybí.

Ačkoli prachatický solní obchod získal od poloviny 16. století nového konkurenta v císařské gmundenské soli, v editovaném textu o ní najdeme pouze dvě konkrétní zmínky:

---

²⁸⁸ Není uveden ve výše zmíněných městských knihách.

²⁸⁹ Není uveden ve výše zmíněných městských knihách.

²⁹⁰ Není uvedeno ve výše zmíněných městských knihách.

²⁹¹ Nejsou uvedeny ve výše zmíněných městských knihách.

²⁹² Pravděpodobně se nejedná o úplný seznam. Viz Václav STARÝ, *Co všechno I; TÝŽ, Co všechno Prachatičtí zabírali na cestách II*, Zlatá stezka 5, 1998, s. 265-284.

- p. 113, 195-199: majestát císaře Rudolfa II z roku 1606²⁹³
- p. 199-203: otevřený list císaře Ferdinanda II. z roku 1630²⁹⁴

Městská privilegia a zápisy týkající se solního obchodu zabírají téměř polovinu editovaného textu. Pro větší přehlednost jsem je rozdělila do pěti skupin, ačkoliv se zápisy svým obsahem vzájemně prolínají. Nejobsáhlejší je první skupina městských práv a privilegií, jejichž nejdůležitější část se vztahuje zpravidla k právu udržování solní cesty a právu solního skladu ve městě. Tato privilegia lze také nejlépe dohledat v městských knihách uložených v Státním okresním archivu v Prachaticích. Do této skupiny jsem pak také zařadila majetková práva města, která byla často součástí udělovaných privilegií. Držitelé města při obnově dřívějších práv zpravidla dále rozšiřovali majetek města.²⁹⁵

V pořadí druhá skupina zahrnuje spory, které vedli prachatičtí měšťané s okolními městy kvůli solnímu obchodu. V editovaném textu nalezneme pouze dva spory, ve kterých se objevují Prachatičtí jako žalovaná strana. V obou případech pak rozsudek vyzněl ve prospěch Prachatických s odvoláním se na jejich privilegia, která jsou staršího data než privilegia konkurenčního města. Tak například v zápise o sporu, kteří vedli proti Prachatickým roku 1608 krumlovští měšťané se píše: *„Proti tomu od krumlovských aby jaké nadání a vejsady na tuto silnici před do[t]čenou míti měli, v ničemž ukázáno nejni“*²⁹⁶ V rozsudku soudního sporu vedeném Záblatskými roku 1453 se znovu *„dává za právo“* Prachatickým s tímto odůvodněním: *„Poněvadž oni prachatičtí ukázali sou vejsady své i také užívání ty stezky a cesty mnohem*

---

²⁹³ Jeho text se nejdříve dotýká problematiky pokoutního obchodu. Jmenovitě je zde potom také zmíněna gmundenská sůl, která je oproti „cizí“ soli zvýhodněna nižší celní sazbou. Na p. 113 jde o pouhou zmínku majestátu, celý text je uveden až na p. 195-199. Není ale uveden ve výše zmíněných městských knihách.

²⁹⁴ Není uveden ve výše zmíněných městských knihách. Panovník v něm nařizuje pod pohrůžkou trestu obyvatelům Českého království, aby nebránili dovozu hallenské soli.

²⁹⁵ Patří sem přepisování pozemkového majetku, snížení odváděných platů z vaření piva či vína, právo zřizování jarmarků, apod.

²⁹⁶ P. 86.

starší a prvnější nežli vejsady a užívání záblatských“.²⁹⁷ Třetí spor mezi sebou vedli bavorský kníže a pasovští solníci. Prachatičtí měšťané byli pozváni do Pasova, aby učinili v této při výpověď. Mezi čtyřčlennou skupinou zástupců města, kteří roku 1596 odjeli do Pasova, byl také Zikmund Turnovský. Bližší informace o jednání v Pasově i o sporu samotném ale nemáme.

Čeští panovníci privilegia vztahující se k solnímu obchodu udělovali také jiným městům. Ta jsem proto zařadila do třetí skupiny. Bezesporu byla pro Prachatické znalost privilegií „konkurenčních“ měst nezbytným předpokladem k úspěšné obhajobě vlastního postavení v solním obchodu. To bylo také zřejmě hlavním důvodem, proč si tato privilegia zaznamenávali prachatičtí měšťané do vlastních městských knih.

Do čtvrté skupiny jsem zařadila zápisy týkající se pokoutního obchodu. Formani a soumaři se snažili vyhýbat placení cla na „pravých“ cestách a dováželi sůl po postraních stezkách. Často ji pak rozprodávali ještě během cesty po okolních vesnicích jako nevyclenou. O tom, že měli panovníci velký zájem na zákazu takého obchodu, nelze pochybovat. Dokladem jsou pak četné otevřené listy apelující na představitele města pověřené správou obchodu i formany a obyvatele království vůbec.

Pátou skupinu představují zápisy týkající se císařské gmundenské soli. Ta se začala prosazovat na českém solním trhu od poloviny 16. století. Panovník zvýhodňoval gmundenskou sůl výší předepsaného cla a mýta za dovoz. S rostoucím zájmem o levnější císařskou sůl klesal podíl prachatických měšťanů na solním obchodu v království. Nepříznivé politické události první poloviny 17. století a neschopnost čelit snahám panovníka přispěly na počátku 18. století k definitivnímu zániku solního obchodu na Zlaté stezce.

---

²⁹⁷ P. 211.

6. Kapitola

Pisatelé

Již na úvodní stránce editovaného pramene je uveden název *Zápisky Zikmunda Turnovského z Turnštejna a jeho zetě Tobiáše Rumpála z Kunratic v Prachaticích, počaté roku 1666*. V předcházející kapitole *Solní obchod optikou pramene* jsem se zmínila o některých důvodech, které vedly pisatele v jejich osobní potřebě pořizovat si zápisy o dění v soukromém i veřejném životě. Na následujících stránkách se tedy pokusím rekonstruovat jejich curriculum vitae. Vycházet budu nejen z údajů uvedených v prameni, ale také v matrikách a dostupné literatuře.

Rodinnou příbuznost Zikmunda Turnovského a Rumpálů lze částečně doložit na základě výzkumu matrik Farního úřadu římsko-katolické církve v Prachaticích, které jsou uloženy ve Státním oblastním archivu v Třeboni.²⁹⁸ Bohužel je jejich využití omezeno skutečností, že tyto matriky byly vedeny až od roku 1632 a i přes soustavné vedení zápisů lze předpokládat, že některé údaje chybí. Celkem se jedná o 15 matričních knih vedených v letech 1632-1915.²⁹⁹ Matriky křestní byly vedeny pro léta 1632-1915, matriky svatební zahrnují léta 1633-1890, matriky úmrtní jsou dochované pro léta 1679-1907. Pro svou práci jsem využívala celkem pět matričních knih. První kniha byla vedená ve dvou řadách: pro léta 1632-1659 je to Liber Babtizatorum a pro léta 1633-1659 Liber Copulatorum.³⁰⁰ Druhá kniha byla pro léta 1654-1665 vedená pouze jako matrika křestní.³⁰¹ Třetí kniha byla vedena rovněž jako křestní matrika pro léta 1666-1720.³⁰² Rovněž jsem využívala dvanáctou knihu vedenou pro léta 1660-1741 ve dvou řadách: jako matriku

---

²⁹⁸ SOA Třeboň, Farní úřad římsko-katolické církve: Prachatice, inv. č. 1-15.

²⁹⁹ Například některé z dětí Tobiáše Rumpála nejsou v matrice vůbec zapsány. To dokládá také zápis v úmrtní matrice z let 1686-1762, kde je zapsána smrt Erasma, syna Tobiáše Rumpála. Viz TAMTÉŽ, Farní úřad římsko-katolické církve: Prachatice, inv. č. 15, fol. 13.

³⁰⁰ TAMTÉŽ, inv. č. 1.

³⁰¹ TAMTÉŽ, inv. č. 2.

³⁰² TAMTÉŽ, inv. č. 3.

oddací v letech 1660-1741 a mezi lety 1679-1683 je to matrika úmrtí.³⁰³ Naposledy jsem využívala patnáctou knihu, která byla mezi lety 1686-1762 vedená jako matrika úmrtí.³⁰⁴

Ve Státním okresním archivu v Prachaticích jsou pak uloženy knihy svatebních smluv a posledních pořízení. Jedná se o knihu svatebních smluv pro léta 1552-1780³⁰⁵ a knihu posledních pořízení zahrnující časové období 1513-1726.³⁰⁶

Z obou pisatelů nalezneme v literatuře dílčí informace pouze o Zikmundovi Turnovském, který zastával významné úřednické posty. Jde například o edici *Historie české* Pavla Skály ze Zhoře.³⁰⁷ Na Historickém ústavu Jihočeské univerzity (dnes Historický ústav Filozofické fakulty) byly obhájeny dvě diplomové práce zachycující každodenní život na českokrumlovském panství, které se tak svým časovým zařazením překrývají s působením Zikmunda Turnovského ve správě panství. Pro léta 1602-1610 je to diplomová práce Martina Jakaba.³⁰⁸ Na ni časově navazuje diplomová práce Pavla Krále zahrnující léta 1612-1622.³⁰⁹ Jméno Zikmunda Turnovského je také několikrát zmíněno v Březanově edici *Životy posledních Rožmberků*.³¹⁰ Turnovskému je dedikováno několik humanistických prací. On sám je pak autorem dvou latinských prací.³¹¹

---

³⁰³ TAMTÉŽ, inv. č. 12.

³⁰⁴ TAMTÉŽ, inv. č. 15.

³⁰⁵ SOkA Prachatice, AM Prachatice, inv. č. 400, sign. II-350.

³⁰⁶ TAMTÉŽ, inv. č. 402, sign. II-352.

³⁰⁷ Josef JANÁČEK (ed.), *Pavel Skála ze Zhoře, Historie*.

³⁰⁸ Martin JAKAB, *Každodenní život v českokrumlovské zámecké rezidenci v letech 1602-1610*, Historický ústav JČU v Českých Budějovicích (diplomová práce), České Budějovice 1994.

³⁰⁹ Pavel KRÁL, *Život v českokrumlovské zámecké rezidenci mezi léty 1612-1622*, Historický ústav JČU v Českých Budějovicích (diplomová práce), České Budějovice 1996.

³¹⁰ Jaroslav PÁNEK (ed.), *Václav Březan. Životy*, Praha 1985. Jedná se pouze o heslovité zápisy spojené s jeho působením v rožmberských službách.

³¹¹ Viz TRUHLÁŘ, Antonín – HRDINA, Karel – HEJNIC, Martin – MARTÍNEK, Jan, *Rukověť humanistického básnictví 5*, Praha 1982, s. 413-414.

Zikmund Turnovský

Jeho jméno se objevuje v editovaném textu hned v několika zápisech. Ty se zpravidla vztahují k výkonu jeho úřednické funkce v prachatické městské správě i na českokrumlovském panství. Poprvé je jméno Zikmunda Turnovského zmíněno v krátkém přípisu na **p. 20**, podle kterého se roku 1608 ujal úřadu českokrumlovského hejtmana. Na **p. 154** nalezneme text vztahující se k majetkovým poměrům Turnovského roku 1602. Z hlediska autorství zápisů v editovaném textu je důležitý přípis na levém dolním okraji p. 154. Ten za určitých okolností zpochybňuje Zikmunda Turnovského jako původce zápisů v editovaném prameni.³¹² Na **p. 155** nalezneme text, podle kterého byl Zikmund Turnovský roku 1602 uveden do úřadu hejtmana prachatického panství. Současně mu byl darován Bartošovský mlýn.³¹³ Text na **p. 156** se vztahuje ke zřízení nového pivovaru, následně pak text na **p. 157** připomíná velký požár z roku 1603.

Znovu se k výkonu úřednických povinností Zikmunda Turnovského vztahuje text na **p. 172-174**. Je zde zmíněná návštěva arciknížete Maxmiliána II. Rakouského v Prachaticích při jeho cestě z Drážďan přes Prahu do Tyrol roku 1617. Součástí textu je dopis určený „*Slovutnému panu Zikmundovi Turnovskému z Turnštejna, J[eho] M[ilosti] C[ísařské] hejtmanu panství krumlovského, příteli milému*“. Tento list ho pověřoval dohledem nad organizací přivítání i pobytu arciknížete. Maxmilián II. přespal na zámku Kratochvíle, kde také následujícího dne předal Zikmundovi Turnovskému dar za projevené služby. Šlo o pozlacený koflík s příkravadlem, na němž byl vyobrazen Cupido se střelou. Na **p. 174** najdeme také krátkou zmínku o tom, že Zikmund Turnovský provdal roku 1618 svou dceru Dorotu za Matouše

---

³¹² Přípis zní takto: „*Toto jest vypsáno z manuálu n[ebožtíka] urozeného Zikmunda Turnovského z Turnštejna. Toho času jemu to přináležela louka.*“ Podobný přípis odkazující na opis z manuálu Zikmunda Turnovského se objevuje v textu ještě několikrát. Lze se tedy domnívat, že zápisy vztahující se k osobě Zikmunda Turnovského jsou pouze opisem z nedochovaného či ztraceného manuálu Zikmunda Turnovského?

³¹³ Nejdůležitější část Bartošovského gruntu poté odkázal ve své závěti dceři Dorotě a jejímu manželovi Matouši Rumpálovi.

Rumpála.³¹⁴ Již v předchozí kapitole jsem se zmínila o textu na **p. 175**, podle kterého byl v Pasově roku 1596 projednáván spor pasovských solníků s bavorským knížetem. Do Pasova byli toho roku vysláni k výpovědi čtyři zástupci města Prachatic, mezi nimiž je na prvním místě uveden Zikmund Turnovský.³¹⁵ Na **p. 176-177** nalezneme německy psaný text, jehož znění je následně opsáno na **p. 178-179** v češtině. Roku 1614 totiž císař Matyáš udělil Zikmundovi Turnovskému za věrné služby odměnu ve výši 2000 kop míšeňských, která mu měla být vyplacena z odúmrťí a důchodů na českokrumlovském panství. K tomu se pak úzce vztahuje text na **p. 180**, podle něhož Zikmund Turnovský přijal roku 1615 výše zmíněnou sumu. Následuje krátký přípis, který pro události let 1618-1623 odkazuje na kalendářové zápisy, pořízené pravděpodobně při úřadu českokrumlovského hejtmana.³¹⁶

P. 181 obsahuje opět text patřící svým obsahem mezi osobní paměti Zikmunda Turnovského. Roku 1614 přijeli do Českého Krumlova kněz Jan Amenda, tehdejší kazatel na císařském dvoře, a Petr Jöbl, císařský komorník. Účelem jejich návštěvy bylo mimo jiné vyzdvižení ostatků svatého Kalixta a svaté Bibiany ze zámecké kaple a jejich převezení do Lince. Text na **p. 182-185** se vztahuje k událostem let 1608-1609, kdy byl do péče Zikmunda Turnovského a Jiřího Čakle svěřen duševně nemocný levoboček Rudolfa II., don Julius de Austria.³¹⁷ I tyto zápisy svým charakterem patří mezi osobní vzpomínky Zikmunda Turnovského.

Toto jsou tedy konkrétní zmínky o Zikmundovi Turnovském v editovaném textu. Až na ojedinělé výjimky jsou spojené s jeho výkonem

---

³¹⁴ U tohoto zápisu je připsaná poznámka, že více informací najde čtenář „jinde“. V celém editovaném textu však k této události již žádná zmínka není.

³¹⁵ Dále to byli Jiří Niadle, Ambrož Pachner a Jan Švorcour.

³¹⁶ P. 180: „*Co se v pozdvížen[ý]ch letech jako 1618, 1619, 1620, 1621, 1622, 1623 s žalostivou zkázou Království českého i mnohých poctivých lidí záhubou dalo, to se v kalendářích na díle poznamenáno najde*“.

³¹⁷ Anna KUBÍKOVÁ, *Císařův vězeň v Českém Krumlově*, Výběr, 1998, č. 2, s. 103-105; TATÁŽ, *Don Julius*; Eugen VENCOVSKÝ, *Duševní choroba dona Julia Cesara d'Austria*, in: Eugen Vencovský (ed.), *Čtení o psychiatrii*, Praha 1983, s. 172-174.

úřadu českokrumlovského hejtmana, což bylo beze sporu vrcholné období jeho úřednické kariéry. Proto se na následujících řádcích pokusím rekonstruovat „veřejný“ život Zikmunda Turnovského na základě informací obsažených v editovaném textu v kombinaci s informacemi dostupnými v dalších typech pramenů a literatury, které jsem uvedla na začátku této kapitoly. Až poté bude zmíněn jeho rodinný život.

Zikmund Turnovský se narodil roku 1558 v Kutné Hoře. Nevíme, kdy se přestěhoval do Prachatic, ani neznáme důvody, které k tomu vedly. Už roku 1581 působil v Prachaticích jako rektor tamní školy.³¹⁸ Poté se dostal do prachatické městské správy, kde začal působit jako městský písař. V polovině 16. století působili při městské správě dva písaři. Zikmund Turnovský zastával v letech 1587-1589 úřad mladšího písaře, který prováděl méně významné zápisy.³¹⁹ Od roku 1589 držel úřad prachatického hejtmana. Stal se zástupcem a zmocněncem vrchnosti ve městě. Současně ale působil v městské radě. Například roku 1595 je uveden jako primas.³²⁰

Jeho kariéra dosáhla vrcholu v době, kdy působil v Českém Krumlově. Časové údaje pro toto období nejsou úplné. V editovaném textu najdeme na p. 20 přípis, že se Turnovský ujal úřadu českokrumlovského hejtmana už v roce 1608. Tehdy byl svěřen do péče Zikmunda Turnovského a Jiřího Čakle duševně nemocný levoboček Rudolfa II. don Julius de Austria. Vzpomínky Zikmunda Turnovského na tyto události nalezneme na p. 182-185. V té době ale pravděpodobně ještě přebýval Turnovský častěji v Prachaticích.³²¹ Nicméně úřad českokrumlovského hejtmana mu zajišťoval rozsáhlé pravomoci. Hejtman měl dohlížet na politickou, soudní, policejní i hospodářskou správu panství. V případě potřeby řídil také vojenskou správu panství. Do jeho kompetencí spadala také údržba zámku, kdy měl zajišťovat

---

³¹⁸ Václav STARÝ, *Literátská škola v Prachaticích. Mýtus a skutečnost*, Zlatá stezka 11, 2004, s. 16-26; Josef MAŠEK, *Paměti o školách a učitelích na Prachaticku*, Prachatice 1969.

³¹⁹ SOkA Prachatic, AM Prachatic, Inventář (sestavil Václav STARÝ), 1967, s. 11.

³²⁰ TAMTÉŽ, s. 10.

³²¹ Ve své závěti z roku 1631 se zmiňuje o patnáctiletém působení v Českém Krumlově. Předtím zastával sedm let císařský úřad v Prachaticích; TAMTÉŽ, inv. č. 402, sign. II-352, fol. 181a – 186a.

jeho případné opravy. S podřízenými úředníky se scházel na pravidelných týdenních konferencích, kdy jim tlumočil příkazy vrchnosti a rozděloval úkoly. Hejtman byl pak podřízen přímo vrchnosti.³²²

Turnovského kariéru nepříjemně zasáhlo stavovské povstání roku 1618. Jeho jméno se objevilo na seznamu lidí, kteří měli být zbaveni svého úřadu, „aby jaký stálý a bezpečný pokoj způsoben býti mohl“.³²³ Vzhledem k jejich počínání v minulosti, kdy se tito úředníci „nad stavy podobojí vymstívati a všecken dobrý řád a pokoj zrušiti vynasnažovali“, bylo rozhodnuto o jejich vyhoštění ze země. Definitivně byli do úřadu znovu uvedeni až změnou politických poměrů po porážce stavovského povstání v bitvě na Bílé hoře 8. listopadu 1620.³²⁴ Je zajímavé, že o těchto událostech nenalezneme v prameni žádné konkrétní zmínky. Pouze na p. 180 je krátký přípis zmiňující se o „*pozdvižených letech*“ 1618-1623, které znamenaly zkázu pro řadu lidí i samotné České království. Bližší informace by měly být obsaženy v kalendářích, pravděpodobně vedených při úřadu českokrumlovského hejtmana. Proč nenalezneme tyto zápisy také na stránkách editovaného textu? Jedná se o zjevnou autocenzuru pisatele? Nesnažil se prezentovat svou osobu pouze ve světle úspěšného úředního vzestupu? Autocenzura v dobových pamětech 16. a 17. století nebyla nijak výjimečným prvkem.³²⁵

Zikmund Turnovský byl vždy loajálním císařským úředníkem. Současně ale po celý život udržoval úzké vztahy s předními prachatickými

---

³²² O funkcích a povinnostech hejtmanů viz blíže Eva BARBOROVÁ, *Funkce hejtmanů*; Eva CIRONISOVÁ, *Vývoj*. Viz také Václav ČERNÝ, *Hospodářské instrukce. Přehled zemědělských dějin v době patrimoniálního velkostatku v XV.-XIX. století*, Praha 1930.

³²³ Josef JANÁČEK, *Pavel Skála ze Zhoře, Historie*, s. 126, 128. Na seznamu jsou uvedeni nejvýznamnější úředníci českého království té doby, například nejvyšší kancléř Zdeněk z Lobkovic, Jaroslav Bořita z Martinic, Václav z Vřesovic, Albrecht Šebestián Leskovec z Leskovce, Zdeněk Lev Libštejnský z Kolorvrat, atd.

³²⁴ Pavel KRÁL, *Každodenní život*, s. 150. V tabulce úředníků českokrumlovského panství v letech 1619-1622 nalezneme jméno Zikmunda Turnovského v hejtmanském i buchalterském úřadu.

³²⁵ Viz například Marie KOLDINSKÁ – Petr MAŤA (edd.), *Deník rudolfinského dvořana. Adam mladší z Valdštejna 1602-1633*, Praha 1997.

měšťany, se kterými byl často pokrevně spřízněn. Jeho jméno se také objevuje ve studii Václava Starého věnující pozornost rekatolizaci Prachatic ve dvacátých letech 17. století.³²⁶ Turnovský několikrát navštívil Prachatice a snažil se dobrou radou přimět Prachatické k přijetí katolické víry a poslušnosti panovníkovi.

Definitivní tečkou za životem Turnovského je jeho kšaft sepsaný 6. února 1631.³²⁷ V té době byl již těžce nemocný a jako správný křesťan chtěl před svou smrtí uspořádat své majtkové poměry a zaopatřit své nejbližší. Jakou roli přikládal své kariéře, je zdůrazněno hned na začátku závěti, kdy zmiňuje své patnáctileté působení v úřadu českokrumlovského hejtmána a předtím sedmiletou službu v Prachaticích. Znovu tak zdůraznil svou loajalitu vůči císařům domu rakouského a českým panovníkům. Jmenovitě šlo o císaře Rudolfa II., císaře Matyáše a krále Ferdinanda II. Teprve poté se v kšaftu zabýval dědickými nároky svých příbuzných a přátel. Jeho hlavními dědičkami byli dcery Dorota a Kateřina se svými manžely. V pořadí třetí je uvedena jeho manželka Eva. Vyměřil jim jednotlivé podíly na dědictví a zároveň určil vztahy mezi dcerami a manželkou Evou. Neopomněl ani na jednotlivé prachatické měšťany, kterým odkázal určitou peněžní částku. „*Pro pohodlí celé obce a pro jeho památku*“ pak věnoval Prachatickým velké hodiny. Součástí závěti byly tradičně také peněžité odkazy církevním úřadům. Především šlo o děkanství při kostele svatého Jakuba a jmenovitě k oltáři svaté Anny, „*kde své místo pohřební mám*“.³²⁸ Menší částku odkázal také kostelu svatých Petra a Pavla. Další odkazy připsal „*krumlovským měšťanům a přátelům*“. V závěti neopomněl ani své služebné.³²⁹ To jen potvrzuje skutečnost, že bezpochyby nějakou dobu bydlel také v Českém Krumlově. K předání Turnovského

---

³²⁶ Václav STARÝ, *Rekatolizace*.

³²⁷ SOkA Prachatice, AM Prachatice, inv. č. 402, sign. II-352, fol. 181a-185b.

³²⁸ TAMTÉŽ, inv. č. 402, sign. II-352, fol. 183b.

³²⁹ Johana Zíglová, šafářka horního dvora Starachotína; Júlia, šafářka dolního dvora; Lucie, kuchařka; Voršila, služebná v domě; Melichar Vodický, služebník. Kromě určitého finančního obnosu jim většinou odkázal také několik kusů hospodářských zvířat.

pozůstalosti pod správu dědiců se vztahuje závětek sepsaný 2. června roku 1632.³³⁰

Nelze také opomenout jeho působení při kůru literátského bratrstva v Prachaticích. Ve fondu týkajícího se působení literátského bratrstva se kromě náboženských textů a kancionálů dochovala také Pamětní kniha.³³¹ Literátská bratrstva se objevovala ve městech už od 15. století. Hlavní dobou rozkvětu těchto bratrstev ale bylo až 16. století. Bratrstva sdružovala laiky z řad měšťanů, kteří zajišťovali český i latinský chrámový zpěv. Ačkoli se chrámový zpěv v Prachaticích provozoval již dříve, tamnější literátské bratrstvo bylo založeno až listinou Viléma z Rožmberka roku 1569.³³² Výše zmíněná pamětní kniha byla zřízena pro evidenci členů bratrstva, kteří se v ní měli zapsat vlastní rukou. Kromě toho byla hned v úvodu uvedena privilegia vedoucí ke zřízení bratrstva v Prachaticích, a to v latinském i českém znění. Na stránkách knihy tak nalezneme hned několik příslušníků Rumpálsko-Turnovské rodiny, kteří patřili mezi členy latinského nebo českého kůru. Jmenovitě to byli Jakub Rumpál a Vitus Pihon,³³³ Řehoř Rumpál,³³⁴ Šebestián a Maxmilián Rumpálové,³³⁵ Joannes Pihon,³³⁶ Zikmund Turnovský a Matouš Rumpál³³⁷ a naposledy Pavel Rumpál.³³⁸

K osobě Zikmunda Turnovského se ale vztahuje také několik zápisů mimo vlastní seznamy členů. Ačkoliv nevíme, v kterém roce se stal Zikmund Turnovský členem literátského bratrstva, podle zápisů patřil mezi nejváženější členy, což bezesporu plynulo také z jeho úřednické funkce hejtmana panství.

---

³³⁰ SOkA Prachatice, AM Prachatice, inv. č. 402, sign. II-352, fol. 185b – 186a.

³³¹ TAMTÉŽ, Literátské bratrstvo Prachatice 1554-1949, Kniha pamětní, inv. č. 1, sign. I-A-1.

³³² TAMTÉŽ, Inventář (sestavila Jana KOUTNÁ), Prachatice 2003. Vilém z Rožmberka podle dochovaného opisu listiny z roku 1569 stanovil za počátek bratrstva výroční slavnost konanou 6. února 1670.

³³³ Vít Pihon, TAMTÉŽ, inv. č. 1, sign. I-A-1, f. 11a.

³³⁴ TAMTÉŽ, f. 12a.

³³⁵ TAMTÉŽ, f. 13a.

³³⁶ Jan Pihon, TAMTÉŽ, f. 15a.

³³⁷ TAMTÉŽ, f. 32a.

³³⁸ TAMTÉŽ, f. 32b.

Bratrstvo se scházelo na slavnostních shromážděních, která se odehrávala v síni na radnici, popřípadě v domě některého z předních literátů. Rozhodující pro postavení v bratrstvu byl bezesporu společenský status daného měšťana, ale velkou roli hrála také doba jeho členství v samotném bratrstvu. „*Nejstarší bratr*“ tak hrál zpravidla hlavní roli při shromáždění bratrstva, kdy nabádal členy k bratrské svornosti a následování Božích přikázání.³³⁹ Například roku 1627 se shromáždění bratrstva odehrálo přímo v domě Zikmunda Turnovského.³⁴⁰ Vzhledem k povaze editovaného pramene je pro nás mnohem zajímavější zápis uvedený v pamětní knize na fol. 95b.³⁴¹ Znovu je zde zmíněn Zikmund Turnovský a v souvislosti s ním také jeho „*památná knížka*“. Jak jsem již uvedla v kapitole *Historie Prachatic*, nelze s přesností určit vznik staré osady Prachatice. Anonymní autor zápisu v pamětní knize literátského bratrstva se přiklání k roku 811 a v poznámce pod čarou vypočítává důvody, které mají doložit jeho tvrzení. Především však odkazuje na „*památnou knížku*“ Zikmunda Turnovského, podle které byly Prachatice založeny už roku 811. Autor udává, že není sice jisté, odkud Turnovský tyto informace čerpal, ale současně zdůrazňuje, že to byl muž „*poctivý a nábožný a učený*.“ Je tento zápis odkazem na historické paměti uvedené v editovaném textu v převážně německém znění na **p. 132-145**? Jedná se totiž o jakýsi výčet událostí lokálního i celozemského dosahu, kdy hned první zápis uvádí, že Prachatice byly založeny právě roku 811.³⁴² Mohl by tedy být editovaný rukopis totožný se zmiňovanou „*památnou knížkou*“ Zikmunda Turnovského?

Vzhledem ke skutečnosti, že matriky dochované při Farním úřadu římsko-katolické církve v Prachaticích byly vedeny až od roku 1632, tedy po smrti Zikmunda Turnovského, je velmi těžké rekonstruovat jeho rodinný život. Určitým vodítkem může být zápis týkající se jeho osoby v *Soupisu*

---

³³⁹ Roku 1626 je Zikmund Turnovský uváděn pouze jako „*nejstarší bratr*“, což by mohlo vést k určitému zpochybnění významu tohoto spojení, zda toto odkazuje na věk nebo dobu členství; TAMTÉŽ, f. 24b. V zápise z roku 1628 je ale uveden s přídomkem „*lety i časem nejstarší pan bratr*“; TAMTÉŽ, inv. č. 1, sign. I-A-1, f. 28b – 29a.

³⁴⁰ TAMTÉŽ, f. 26b.

³⁴¹ TAMTÉŽ, f. 95b.

³⁴² Viz edice p. 132: „*811 Im Jar ist die Stat Prachatiz verlegt zu pauen*“.

obyvatel města Prachatic z roku 1585.³⁴³ Zikmund Turnovský je tam uveden jako sedmadvacetiletý měšťan společně se svou manželkou Dorotou, dcerou zámožného prachatického měšťana Jana Pihona, která byla o osm let mladší. Zikmund Turnovský tak sňatkem s Dorotou Pihonovou roku 1581 legitimoval své postavení mezi předními měšťany prachatické obce. S první manželkou Dorotou měli již v té době dvě dcery, Marjanu a Dorotu. Protože jeho první dcera není dále nikdy zmiňována, lze se domnívat, že velmi brzy zemřela.³⁴⁴ Díky zápisu v jeho závěti víme, že se Turnovský po smrti první manželky Doroty oženil podruhé. Vzal si vdovu Evu Matyášovou z Sriedetu. Zda se v závěti zmiňovaná dcera Kateřina narodila až z druhého manželství, nelze určit vzhledem k časovým mezerám v pramenech.

S další významnou prachatickou rodinou se Zikmund Turnovský pokrevně spříznil roku 1618 výše zmíněným sňatkem jeho dcery Doroty s Matoušem Rumpálem. Druhou dceru Kateřinu pak provdal za Jiřího Viktorína Pelhřimovského.

Otázkou ale zůstává jak byli spolu spříznění Zikmund Turnovský a Tobiáš Rumpál? Díky matričním zápisům víme, že Tobiáš Rumpál, k jehož rodině se vztahují zápisy již na prvních stránkách pramene, byl ženatý hned dvakrát. Poprvé se oženil roku 1660 s Annou. Měli spolu dvě dcery, Evu Rosinu a Annu Marju, které jsou uvedeny v matrice.³⁴⁵ V editovaném textu však uvádí, že roku 1668 mu zemřela dcera Dorota Alžběta, která ještě pocházela z prvního manželství. Po smrti své první manželky se totiž už roku 1664 oženil podruhé. Tentokrát si vzal za manželku Dorotu, která mu porodila hned několik dětí.³⁴⁶ Jako první se jim narodil rok 1665 první syn

---

³⁴³ SOka Prachatice, AM Prachatice, Rapiář městského písaře Jeronýma Strachotínského I., 1577-1591, inv. č. 366, sign. II-316.

³⁴⁴ Na tuto možnost také poukazuje text v *Rukověti humanistického básnictví*, kde se uvádí, že Bartoloměj Cirrinus napsal chronodisticha na smrt jeho dcer. Pravděpodobně měl tedy již dříve dcer více, protože v pořadí první uvedená Marjana měla v roce 1585 teprve dva roky. Turnovský se ale oženil už v roce 1581. V *Rukověti* se uvádí, že tehdy mu věnoval blahopřání ke sňatku Václav Michelis, podobně je zmíněna i gratulace Jana Rosacia a Jana Hovorina.

³⁴⁵ SOA Třeboň, Farní úřad římsko-katolické církve: Prachatice, inv. č. 2, fol. 203.

³⁴⁶ O nich viz podrobněji podkapitola věnovaná Tobiáši Rumpálovi.

Tobiáš Ignatius. Ten pravděpodobně zemřel velmi brzy. Zápisy v editovaném textu ho totiž vůbec nezmiňují. Tobiáš Rumpál začal zaznamenávat své rodinné paměti, až po narození druhého syna, Tobiáše Antonína, který se narodil 7. září 1666.

Je tedy zjevné, že Zikmund Turnovský a Tobiáš Rumpál sice byli pokrevně spřízněni, ale nejednalo se o příbuzenský vztah tchán-zeť, jak uvádí název rukopisu. Vzhledem k neúplnosti matričních záznamů je ovšem velmi obtížné přesně stanovit jejich příbuznost, protože právě pro období mezi smrtí Zikmunda Turnovského roku 1632 a prvním sňatkem Tobiáše Rumpála roku 1660 prameny poskytují jen dílčí informace, které nelze bez spekulací spojit dohromady tak, abychom sestavili úplnou genealogii Rumpálsko-Turnovské rodiny.

Protože se čtenář může v pouhém výčtu jmen obou rodin rychle ztratit, přikládám k textu také přílohu v podobě grafického znázornění pravděpodobných generačních linií obou rodin.³⁴⁷

Východiskem pro sestavení rodokmenu Rumpálsko-Turnovské rodiny je sňatek Doroty Turnovské s Matoušem Rumpálem roku 1618. Matouš Rumpál byl synem Šebestiána Rumpála a jeho manželky Kateřiny, kteří jsou zmíněni na stránkách editovaného pramene v opisu zápisu pořázeného ze *Soupisu obyvatel z roku 1585*. V té době měli Šebestián Rumpál a Kateřina již čtyři děti: Tobiáše, Matouše, Řehoře a Annu. Synové Tobiáš, Matouš i Řehoř se objevují jako členové prachatické městské rady především v druhém desetiletí 17. století, k čemuž se vztahují zápisy v editovaném textu na **p. 165-171**.

Roku 1618 se Matouš Rumpál oženil s Dorotou, dcerou Zikmunda Turnovského, předního prachatického měšťana a v té době již českokrumlovského hejtmana. Bohužel pro následující období se objevuje v pramenech hned několik příslušníků rodiny Rumpálů, ale jejich přesné rodinné vazby nelze určit. Rukopis poskytuje pouze dílčí informace, které jsem poté konfrontovala s prameny evidenční povahy. Celá genealogie se odvíjí od Šebestiána Rumpála a Zikmunda Turnovského. Jejich děti jsou první skutečnou zakladatelskou generací Rumpálsko-Turnovské rodiny (G1).

---

³⁴⁷ Příloha č. 3.

Sňatkem Matouše Rumpála a Doroty Turnovské roku 1618 byla založena druhá generace (G2). Ve třicátých letech bychom tak mohli hovořit již o třetí generaci, kdy se podle pramenů roku 1639 oženil Pavel Rumpál s Annou a z tohoto sňatku se jim v letech 1642-1646 narodili tři děti: Kateřina, Gregory a Paulus. Pavel Rumpál ale roku 1646 zemřel a Anna se provdala podruhé za Tobiáše Kozla. Zápisy v matrikách z let 1651 a 1654 zmiňují sňatky dvou dcer zemřelého Šimona Rumpála: Ledetu a Annu. Ačkoliv neznáme přímý vztah mezi Pavlem Rumpálem a Šimonem Rumpálem, lze je společně zařadit do třetí generace (G3). Jejich děti pak do generace čtvrté (G4).³⁴⁸ Do této generace pak patří také bezesporu Tobiáš Rumpál, který roku 1660 uzavřel první sňatek. Jeho děti z obou manželství tak představují pátou generaci Rumpálsko-Turnovské rodiny (G5).

Znamenalo by to, že Šebestián Rumpál poprvé připomínaný v *Soupisu obyvatel z roku 1585* je pradědem Tobiáše Rumpála, pisatele předkládaného textu. To by potvrzoval také přípis na p. 127.³⁴⁹ Pokud by pak byl Tobiáš Rumpál v přímé linii potomkem Matouše Rumpála a Doroty Turnovské, znamenalo by to, že i Zikmund Turnovský by byl pradědem Tobiáše Rumpála, nikoliv tchán. Je nutné ovšem zmínit také možnost, že by byl Tobiáš Rumpál spřízněn v přímé linii s některým z jiných potomků Šebestiána Rumpála. To by však nijak nevyklučovalo jeho příbuznost se Zikmundem Turnovským, pouze by ji posunulo na jinou úroveň.

Tobiáš Viktorín Rumpál

Zápisy spojené s osobou Tobiáše Viktorína Rumpála mají odlišnou povahu. Velkou pozornost v nich věnoval rodinným příslušníkům. Bohužel matriky neposkytují informace o datu jeho narození, ale známe datum jeho úmrtí.

---

³⁴⁸ Příslušníci třetí (G3) a čtvrté (G4) generace rodiny se v textu *Zápisů* jmenovitě neobjevují. Na jejich jména jsem narazila při studiu matrik v SOA Třeboň. Pro samotnou edici a vlastní rozbor textu tedy nejsou nijak významní, ale považovala jsem za nezbytné je zmínit ve vztahu k rekonstrukci Rumpálsko-Turnovské genealogie.

³⁴⁹ V rodinném záznamu opsaném ze *Soupisu obyvatel z roku 1585* je poznámka „Šebestián Rumpál, praděd můj“. Viz p. 127.

Matrika úmrtí vedená pro léta 1689-1762 uvádí, že 2. listopadu 1698 zemřel „*civis senator*“ Tobiáš Rumpál.³⁵⁰

Již dříve jsem se zmínila, že Tobiáš Viktorín byl dvakrát ženatý. S první manželkou Annou se oženil roku 1660. Anna Rallajová byla v té době již vdovou po Cypriánovi Rallajovi, někdejším prachatickém měšťanu. Zmínku o Annině smrti nalezneme již na **p. 2** v souvislosti se smrtí Rumpálovy dcery z prvního manželství Doroty Alžběty roku 1668. Tobiáš Viktorín se znovu oženil v prosinci roku 1664. Jeho druhou ženou byla Dorota, dcera zemřelého měšťana a prachatického spoluradního Linharta Pavota. Už v roce 1665 se jim narodil syn Tobiáš Ignatius, ale pravděpodobně velmi brzy zemřel. Rumpál totiž v prvním zápisu svých pamětí (**p. 1**) uvádí až v pořadí druhého syna, Tobiáše Antonína. Ten se narodil 7. září 1666 a se stejným datem je uveden křestní zápis v matrice. Jméno Tobiáše Antonína se objevuje v několika dalších zápisech editovaného textu.³⁵¹ Podle zápisu na **p. 2** se dne 25. dubna 1667 narodil Tobiáši Rumpálovi syn Jan, ale zemřel krátce po porodu. Byl-li ohrožen život dítěte, mohla ho pokřtít místo kněze také porodní bába. Když tedy porodní bába viděla, že byl chlapec velmi bledý, pokřtila ho ještě před smrtí tak, aby jeho duše mohla dojít spasení a neulpěla na ní tíha dědičného hříchu. Až po výpovědi porodní báby u děkana, mohlo být jeho tělíčko pochováno na hřbitově. Zmínku o této události nalezneme ale pouze v editovaném textu na **p. 2**, v matrikách totiž jakýkoliv záznam chybí. Také další syn, Jan Jiří, zemřel brzy po porodu. Narodil se 15. dubna 1669, následujícího dne byl pokřtěn, ale již 22. dubna zemřel. Dne 24. května 1670 se narodila Rumpálovi a jeho ženě Dorotě dcera Johana Kateřina (**p. 3**). Holčička ale zemřela ještě před završením roku života 18. března 1671. Následujícího roku 1672 se 2. srpna narodil Rumpálovi další potomek, který dostal při křtu jméno František Bornhart (**p. 3**). Poprvé jsou v tomto zápisu zmiňována

---

³⁵⁰ SOA Třeboň, Farní úřad římsko-katolické církve: Prachatice, inv. č. 15, fol. 15.

³⁵¹ Je to například p. 147, která obsahuje zápis z roku 1694, kdy Antonín Tobiáš působil v úřadu císařského komisaře, jehož úkolem bylo zajistit odvod vojáků, kteří měli narukovat do turecké vojny. Další text spojený s jeho osobou nalezneme na p. 189-192, kde se jedná o německy psanou listinu vztahující se mimo jiné k majetkovým poměrům Rumpálů.

nebeská znamení i přání „*šťastné budoucnosti*“ v souvislosti s narozením dítěte. U chlapců se zpravidla udávala alespoň přibližná hodina narození. Až jako pozdější přípis je uvedena poznámka, že František Bornhart zemřel 15. března 1682. Jako poslední se na **p. 3** objevuje zápis z roku 1673 o mrtvě narozeném chlapci, který byl pochován jako nepokřtěný. Zápis na **p. 4** se vztahuje k narození dalšího syna roku 1674. Následujícího dne po pohřbu, 3. května, byl chlapec pokřtěn jménem Zikmund, protože na den narození připadl svátek svatého Zikmunda krále. I v tomto zápisu už se objevuje znamení, ve kterém byl chlapec narozen.

Na **p. 5** odkazuje Rumpál na narození dalších dvou synů. První se narodil 31. července 1675 a protože ten den se slavil svátek svatého Ignáce z Loyoly, dostal chlapec při křtu jméno Matouš Ignátius. Křestí zápis je ale datován v matrice až 4. srpna 1675. O více než rok později, dne 27. listopadu, se narodil chlapec, kterému bylo dáno jméno Jan Mikuláš. Také v tomto zápisu je vedle přání „*zdraví a šťastného vzrostu*“ uvedeno znamení, ve kterém se chlapec narodil.³⁵² Tento zápis končí poznamenáním chlapcova úmrtí 14. srpna 1684. Na **p. 6** nalezneme první obsáhlejší zápis při příležitosti narození dcery. V editovaném textu se uvádí, že byla dívka pokřtěna jménem Johana Kateřina, ačkoliv podle křestního zápisu v matrice s datem 4. dubna 1678 dostala jméno Johana Veronika. Do této doby byly děti křtěny prachatickým děkanem, ale v případě Johany Veroniky provedl křestní obřad páter Hucutin z českokrumlovského kláštera řádu svatého Františka. Až 20. června 1680 se narodil Rumpálovi další syn, Jan Václav. Dne 2. října 1681 se narodil syn Vít Josef, ale zemřel již 13. října téhož roku.

Rodinné zápisy Rumpálovi pokračují také na **p. 7-10**, kde zmiňuje spor vedený s Janem Krejtusem, který napadl Rumpálskou pozůstalost, z níž požadoval určitý podíl. Protože mělo v prosinci 1678 dojít k obnově městské rady, nabádal tehdejší držitel města Jan Kristián z Eggenberku prachatické měšťany, aby si takové spory urovnali „*po domácímu*“, nikoli před soudem. Celý spor tak byl urovnán ve prospěch Tobiáše Rumpála, zatímco Jan Krejtus

---

³⁵² Rumpál zde ale uvádí, že se narodil na znamení lva. Pravděpodobně si tak spletl datum narození a úmrtí, protože chlapec se narodil až v listopadu. Mohli bychom tak připustit skutečnost, že byly zápisy pořizovány zpětně?

byl odsouzen ke třem dnům arestu. Na konci **p. 10** nalezneme zápis týkající se úmrtí Rumpálovy sestry Anny 28. února 1692. **P. 11** obsahuje hned tři různé rodinné zápisy. Dne 28. dubna 1684 se narodil Rumpálovi další syn, František Adalbert. Ale ani ten se nedožil dospělosti a zemřel měsíc po svém narození. Následně 9. srpna 1684 zemřela Rumpálova matka. Brzy po ní, dne 14. srpna 1684, zemřel na úplavici jeho syn Jan Mikuláš.³⁵³ Také **p. 12** obsahuje zápisy o Rumpálových dětech. Jmenovitě je to Dorota Terezie, která se narodila 28. března 1687. Úmrtní matrika uvádí, že zemřela 8. července 1688. Dne 27. října 1688 se pak narodil syn František Xaverius Bohuslav Bernhart.

Ačkoliv se dospělosti dožilo více dětí, pouze Antonín Tobiáš a Matouš Ignátius jsou zmiňováni také na následujících stránkách v prameni. Na **p. 12** nalezneme zmínku o tom, že byl Matouš Ignátius poslán roku 1691 do učení ke koželužskému mistru. Tobiáš Rumpál si proto v letech 1691, 1692 a 1693 vedl záznamy o tom, co v naturáliích odvedl jeho mistru Janovi Příkopskému jako odměnu za prokázanou službu. V závěru editovaného pramene na **p. 240** nalezneme ještě dva rodinné zápisy. Dne 19. května 1714 se narodil nový člen Rumpálské rodiny, Jakub Dominik. Dne 15. května roku 1717 se pak narodilo děvče, které dostalo jméno Žofie. Bohužel v obou případech nevíme, kdo byli jejich rodiče.³⁵⁴ V zápisu jsou uvedena tradičně jména kněze a kmotrů. Bezesporu se ale jedná o příslušníky šesté generace Rumpálsko-Turnovské rodiny.

Tyto rodinné zápisy společně s křestními matrikami umožňují zasadit osobu Tobiáše Rumpála nejen do sítě rodinných vztahů, ale také do širšího sociálního prostředí, ve kterém se pohyboval.

Na následujících řádcích interpretuji rodinné paměti Tobiáše Rumpála na základě obecné charakteristiky křestních zápisů a reflexe křtu v měšťanské společnosti raného novověku. Křestní matriky spadají do skupiny evidenčních pramenů. Jejich vedení bylo nařízeno tridentským koncilem již roku 1563, ale v českém prostředí se začaly zavádět až od třicátých let 17. století.³⁵⁵

---

³⁵³ Viz p. 5.

³⁵⁴ Chybí také záznamy v matrikách.

³⁵⁵ Například Eduard MAUR, *Matriky a další prameny pro historicko-demografický výzkum v centrálních a církevních knihovnách*, *Historická demografie* 29, 2005,

Z tohoto období pochází také nejstarší křestní matrika vedená při farním úřadu v Prachaticích.³⁵⁶ Jednotlivé zápisy mají stejnou strukturu. Dovídáme se z nich datum křtu, jméno křtěnce a jeho rodičů a jména kmotrů. Druhým typem pramene jsou již zmíněné rodinné zápisy. Při porovnání jednotlivých zápisů v předkládaném prameni lze vysledovat určitá pravidla.³⁵⁷ V zápisu se zpravidla objevují dvě data. První se vztahuje k narození dítěte, druhé ke křtu. U data narození je také uvedeno zasvěcení tohoto dne případně nejbližší svátek uvedený v církevním kalendáři.³⁵⁸ U mnohých zápisů také můžeme nalézt bližší časový údaj o narození dítěte.³⁵⁹ Nezřídka je také uvedeno znamení ve kterém se dítě narodilo. Rok narození dokládá vysokou porodnost v jednotlivých rodinách. Meziporodní intervaly se zpravidla pohybovaly v rozmezí jednoho až dvou a půl let. V 17. století tak byly zcela běžné početné rodiny, ve kterých se narodilo v průměru tři až čtrnáct dětí.³⁶⁰ Vysoká úmrtnost dětí krátce po porodu byla způsobena především nedostatečnou hygienou. Jak vnímal raněnovověký měšťan smrt svého dítěte? Smrt pro ně nebyla ničím výlučným. Setkávali se s ní dennodenně. Díky církevním rituálům odehrávajícím se v jejich bezprostřední blízkosti byla smrt součástí jejich

---

s. 21-26; Ludmila FIALOVÁ – Pavla HORSKÁ, *Novoměstské matriky pražské očima historika sociálních dějin 17. a 18. století*, in: *Nové město pražské ve 14.-18. století*, Praha 1998, s. 191-204; TYTÉŽ, *Pražské barokní matriky jako pramen pro studium sociálních dějin*, in: *Historik zapomenutých dějin. Sborník příspěvků věnovaných prof. dr. Eduardu Maurovi*, Praha 2003, s. 71-82.

³⁵⁶ SOA Třeboň, Farní úřad římsko-katolické církve: Prachatice, inv. č. 1.

³⁵⁷ K problematice reflexe křtu viz blíže Josef GRULICH, *"Slavnostní okamžiky" - svatební a křestní obřad v období raného novověku. (Závěry tridentského koncilu a pražské synody ve světle jihočeských matričních zápisů z 2. poloviny 17. století)*, *Historická demografie* 24, 2000, s. 49-82; Miroslava MELKESOVÁ, *Adhiberi solent, qui compadres vocantur. Kmotrovství ve venkovském prostředí raného novověku na základě výzkumu chýnovské farnosti*, *Historická demografie* 27, 2003, s. 63-122.

³⁵⁸ Svátek mohl často rozhodovat o volbě jména pro dítě. Světec se tak stával jeho patronem.

³⁵⁹ Hodiny jsou uvedeny buď v celém nebo polovičním orloji.

³⁶⁰ Zpravidla ze dvou manželství.

života.³⁶¹ Nicméně narození dítěte bývalo vždy vnímáno jako radostná událost. Dítě zajišťovalo kontinuitu rodiny i rodinného majetku. Pokud ale zemřelo krátce po porodu, znamenalo to pro rodinu nové období nejistoty. Součástí zápisů tak bývají prosby k Bohu o zajištění „*zrostu a štěstí ke všemu dobrému*“.³⁶² Vzhledem k vysoké úmrtnosti jsou nedílnou součástí zápisů také přípisy o úmrtí. Bližší komentář nalezneme ale pouze u těch dětí, které zemřely nepřirozenou smrtí,³⁶³ nebo těch, které zemřely již jako starší. I tady se objevuje poměrně ustálená formulace o „*povolání z plačtivého údolí*“ k Bohu s prosbou o dosažení „*milosrdenství*“, „*neskončené slávy*“ a „*blahoslavenství*“.³⁶⁴

Pro reflexi sociálních vztahů jsou však nejdůležitější součástí jména kmotrů. Role kmotra byla velmi důležitá, neboť legitimoval společenské postavení dítěte. Právě to bylo pravděpodobně primárním kritériem při výběru kmotra. Často nejde o pouhý výčet jmen, ale také je zde uveden sociální a profesní statut kmotra. Právě on měl garantovat křesťanskou výchovu dítěte a v případě úmrtí rodičů převzít starost o nezaopatřené dítě. Současně ale jeho sociální a profesní statut měl být pro dítě garancí určité pozice, která mu v hierarchii společnosti přináležela. Součástí zápisů je i jméno kněze, který vykonával křestní obřad. Ten také mohl figurovat jako kmotr dítěte. Na druhou stranu kmotrovství s sebou přinášelo dané osobě určitou prestiž ve společnosti, neboť deklarovalo jeho společenské postavení.

Jak konkrétně se odráží tato teorie na stránkách editovaného pramene? Již výše jsem uvedla, že v *Zápisích* nejsou uvedeny všechny Rumpálovy děti. Úplně jsou zde opomenuty děti z prvního manželství.³⁶⁵ Rovněž zde chybí, zápis o prvním synovi z druhého manželství. V pořadí první zápis na p. 1 se

---

³⁶¹ Například Phillipe ARIÉS, *Dějiny smrti I-II*, Praha 2000; Alexandra NAVRÁTILOVÁ, *Narození a smrt v české lidové kultuře*, Praha 2004.

³⁶² Například p. 3. Zajímavé je, že první zápisy se objevují bez těchto proseb. Vzbuzovala snad úmrtí předchozích dětí u Tobiáše Rumpála větší nejistotu, kterou měl potřebu reflektovat na stránkách svých pamětí?

³⁶³ Nemoc, bez křtu nebo se již narodily mrtvé.

³⁶⁴ Viz například zápisy na p. 1-12.

³⁶⁵ Jedinou výjimkou je Dorota Alžběta, o které se dovídáme v souvislosti s jejím úmrtím roku 1668 na p. 2.

vztahuje až k druhému synovi, Tobiášovi Antonínovi. Celkem v rodinných pamětech nalezneme zmínku o šestnácti dětech (včetně Doroty Alžběty). Z nich bylo dvanáct chlapců a čtyři děvčata. Z celkového počtu šestnácti dětí ale šest zemřelo do jednoho roku života a další tři děti zemřely ve starším věku. Pouze o sedmi dětech lze tvrdit, že se dožily dospělosti, respektive že o jejich úmrtí není na stránkách pramene další zmínka.

Zbývá ještě položit si otázku, zda lze u jednotlivých zápisů nalézt nějaký gendrový aspekt, který se odráží v jejich formální podobě? Věnovali pisatelé větší pozornost narození syna nebo dcery? Odráželo se pohlaví dítěte ve volbě kmotrů? Pokud si budeme všimnout editovaných zápisů, nelze s určitostí tvrdit, zda pisatel věnoval větší pozornost dcerám nebo synům. Většinu narozených i zemřelých dětí představují synové. Protože často umírali bezprostředně po porodu nebo během šestinedělí, některé zápisy se omezují pouze na konstatování smrti. Na druhou stranu u křestních zápisů tří dcer se Tobiáš Rumpál omezil na informace o datu narození, knězi, který provedl křest, a kmotrech, případně úmrtí. U synů jsou zápisy mnohem podrobnější, kdy se vedle hodiny narození objevuje velmi často znamení, ve kterém se dítě narodilo. Jakou roli přikládal Tobiáš Rumpál právě této informaci, ale nelze přesněji určit.

Kmotrů bylo zpravidla několik. Kateřina Ebenhohová zmiňuje ve své bakalářské práci *Křest v myšlení raně novověkého měšťana* souvislost mezi pohlavím dítěte a kmotra.³⁶⁶ Podle jejího výzkumu se ukazuje, že pokud se narodil syn, byl hlavním kmotrem muž. Pokud se ale narodila dcera, hlavním kmotrem byla žena. Nejčastěji však šlo až o tři kmotry.³⁶⁷ Toto tvrzení se příliš nepotvrdilo v zápisech uvedeného pramene. U každého dítěte jsou vždy uvedeni kmotři mužského i ženského pohlaví. Na prvním místě se však vždy objevují muži. Také jejich počet kolísal. Nejčastěji jde pouze o dva kmotry. Ve třech případech jsou uvedeni tři kmotrové. Pouze u Tobiáše Antonína jsou celkem čtyři kmotrové. Jejich sociální statut je uveden, pokud zastávali

---

³⁶⁶ Kateřina EBENHÖHOVÁ, *Křest v myšlení raně novověkého měšťana*, Historický ústav FF Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích (bakalářská práce), České Budějovice 2006.

³⁶⁷ Mohlo jít také o manželské páry.

nějakou významnější společenskou funkci zpravidla spojenou s působením v prachatické městske nebo vrchnostenské správě.³⁶⁸ U ostatních kmotrů lze alespoň předpokládat, že podobně jako Tobiáš Rumpál patřili mezi přední prachatické měšťany. Společensky nejvýznamnější kmotrové se objevují u křtu Tobiáše Antonína. Na prvním místě je to Jan Krazner, císařský poručík. Na druhém místě je pak Matěj Kontantin Rajka, tehdejší správce volarského panství. Až poté jsou uvedeni prachatictí měšťané Matěj Šiponký a Anna Běžková. Poslední tři jmenovaní byli kmotry také Janovi Jiřímu narozenému roku 1669. Od křtu Johany Kateřiny se s pravidelností objevuje mezi kmotry také Kateřina Šiponská, která tak převzala roli ženské kmotry po Anně Běžkové. Od roku 1674 se mezi kmotry Rumpálových dětí objevuje také jméno tehdejšího primase Matyáše Krimtenogla. Společně s Kateřinou Šiponskou byli kmotry celkem sedmi dětem. Ve dvou případech se vedle nich objevilo také jméno Jakuba Čecha, který mezi lety 1673-1684 vykonával úřad prachatického děkana. Až u posledních dvou křtů na p. 12 jsou jako kmotři uvedeni Ondřej a Salomena Balouškovi.

Další zápis týkající se rodinných pamětí nalezneme na **p. 127**. Jedná se o opis ze *Soupisu obyvatel z roku 1585* týkající se Šebestiána Rumpála, jeho manželky Kateřiny a jejich čtyř dětí Tobiáše, Matouše, Řehoře a Anny. Znovu nalezneme tento opis na **p. 236**.

Častým tématem, které se objevuje v textu pramene v souvislosti s rodinou Rumpálů, jsou také jejich majetkové poměry.³⁶⁹ Jejich majetkové državy, systematicky budované díky postavení rodiny Rumpálů v prachatické obci a její pokrevní příbuzností s dalšími tamnějšími měšťanskými rodinami po několik desítek let, jistě představovaly na tehdejší dobu poměrně rozsáhlý měšťanský majetek. Zmíněné zápisy tak často uvádí jména jejich věřitelů. Byly tyto zápisy pořizovány s cílenou snahou zachovat pro budoucí generace pozitivní obraz majetkového a společenského statutu rodiny? Nebo jde spíše o zápisy sepisované s ryze praktickými záměry uchovat v paměti jména věřitelů?

---

³⁶⁸ Mezi kmotry nalezneme například Matyáše Krimtenogla, toho času prachatického primase, nebo Matěje Konstantina Rajku, správce volarského panství.

³⁶⁹ Jsou to p. 7-9, p. 218, p. 220 nebo p. 232.

Mnohem složitější je rekonstruovat „veřejný život“ Tobiáše Rumpála. V matrikách se objevuje s přídomkem „*senatus*“ či „*senator*“, což dokládá jeho působení v městské radě. Ale narozdíl od Zikmunda Turnovského nenalezneme na stránkách pramene žádné zmínky o jeho úřednické kariéře. Druhým typem pramene, který nám poskytuje informace o jeho působení ve městské správě, jsou zápisy o obnově městské rady. Protože v té době byly Prachatice součástí českokrumlovského panství, jsou tyto písemnosti uloženy v SOA Třeboň, pracoviště Český Krumlov. Jmenovitě jde o písemnosti uložené v archivním fondu Vrchní úřad Český Krumlov.³⁷⁰ V časovém rozsahu se jedná o písemnosti vydané mezi lety 1530-1699 v souvislosti se správou panství. Především jsou to seznamy radních pořizované v době volby a obnovy městské rady. Z badatelského hlediska jsou pak důležitá volební vota měšťanů dochovaná především z druhé poloviny 17. století. S volbou a sčítáním hlasů zvolených měšťanů souvisí také jmenné tabulky těchto volenců se součty získaných hlasů. Právě na základě těchto písemností jsem se pokusila alespoň částečně shrnout působení Tobiáše Viktorína Rumpála v městské správě.

Charakter městské správy určovaly vrchní orgány Českého království v Praze. K problematice městské správy lze nalézt řadu studií a prací.³⁷¹ Především bych chtěla jmenovat práci kolektivu autorů Zdeňka Hledíková, Jan Janák a Jan Dobeš *Dějiny správy od počátků státu po současnost*,³⁷² která čtenářům poskytuje ucelený pohled na vývoj nejenom městské správy. Ačkoliv se tedy městská správa opírala o normativní prameny a právní předpisy vyšších úřadů, nalezneme vždy určité lokální odlišnosti.

Správním orgánem na lokální rovině mocenského aparátu byla u měst městská nebo-li konšelská rada. V ní zasedalo dvanáct volených zástupců daného města. S určitou pravidelností se scházela dvakrát až třikrát týdně „*na rathauzu*“, popřípadě v domě některého z radních či významných

---

³⁷⁰ SOA Třeboň, pracoviště Český Krumlov, Vrchní úřad český Krumlov, sign. II C 5 AS 1.

³⁷¹ Podrobněji viz první kapitola Memoárová literatura a kroniky z městského prostředí 16. a 17. století.

³⁷² Zdeňka HLEDÍKOVÁ – Jan JANÁK – Jan DOBEŠ, *Dějiny správy od počátků státu po současnost*, Praha 2005.

měšťanů.³⁷³ Vedle této konšelské rady se při správě města uplatnila také rada „obecních starších“. V Prachaticích se počet jejích členů shodoval s počtem konšelů.³⁷⁴ Ve výše uvedených archiváliích uložených ve fondu Vrchní úřad Český Krumlov nalezneme vedle výčtu členů konšelské rady a rady obecních starších ještě jeden seznam. Jedná se o skupinu lidí označenou jako „*lidé z obce*“. Bezsporně muselo jít o skupinu lidí, která se vedle konšelské rady a rady obecních starších podílela na správě města. Pravděpodobně šlo o významné měšťany, kteří se těšili důležitému sociálnímu statutu, ale nepatřili mezi zvolené konšely. Co rozhodovalo o jejich zařazení do skupiny „*lidé z obce*“ ale nevíme. Byl to skutečně společenský status? Výše drženého majetku? Neúspěch při volbě městské rady? Nebo to byli lidé, kteří se báli zodpovědnosti spojené s konšelským úřadem? Na druhou stranu jim ale tato rada poskytovala určitý podíl na řízení města. A jak velký podíl to byl? Byli přizváni k některým důležitým hlasováním nebo byla jejich role spíše reprezentativní? Je velmi těžké zodpovědět dané otázky pouze na základě uvedených pramenů. Lze předpokládat, že rozhodně šlo o osoby společensky a majetkově významnější, které se snažily získat podíl na moci ve městě, ale z nejrůznějších důvodů neuspěly.

V tom mě utvrzuje „kariéra“ samotného Tobiáše Viktorína Rumpála. Dochované prameny zahrnují sice poměrně rozsáhlé časové období let 1530-1699, nejedná se však o všechny pořízené písemnosti. Převážná většina dochovaného materiálu vznikla až v druhé polovině 17. století, souvislejší řadu pak představují písemnosti mezi šedesátými a devadesátými lety 17. století. Z velké části se tak časově kryjí s životem Tobiáše Viktorína Rumpála. Jeho jméno se poprvé objevilo na seznamu členů rad, který není datován. V té době Tobiáš Rumpál ale ještě nebyl členem konšelské rady. Patřil mezi „*geschworen*“, tzn. přísežné.³⁷⁵ Také další seznam je uveden bez datace.

---

³⁷³ Frekvence jednotlivých schůzí odrážela dobovou lokální zvyklost. Lze předpokládat, že schůzky se konaly pravidelněji v případně nutnosti projednat závažnější témata týkající se města.

³⁷⁴ Viz SOA Třeboň, pracoviště Český Krumlov, Vrchní úřad český Krumlov, sign. II C 5 AS 1, nebo editovaný pramen p.165-171.

³⁷⁵ TAMTÉŽ.

Rumpál je tentokrát uveden mezi „*lidmi z obce*“, kterých je zde celkem 26.³⁷⁶ S pravidelností se objevuje jeho jméno na seznamech mimo konšelskou radu až do roku 1671. Tehdy se poprvé objevuje jako člen prachatické městské rady. Hrál pořadí konšelů nějakou významnější roli? Nejsou totiž uvedeni s pořadovým číslem, jejich jména nejsou seřazena abecedně. Tobiáš Viktorín Rumpál se v roce 1671 objevuje na seznamu jako devátý, v roce 1675 je už pátý a na dalším nedatovaném seznamu se jeho jméno objevuje na třetím místě. Ovšem po celá osmdesátá léta se opět objevuje nejčastěji na osmém až devátém místě.³⁷⁷ V devadesátých letech se ale znovu objevuje jeho jméno mezi prvními pěti konšely.³⁷⁸ Podle dochovaných pramenů se objevuje jeho jméno mezi radními naposledy roku 1697. Tobiáš Viktorín Rumpál zemřel 2. listopadu 1698.³⁷⁹

Bylo by ovšem velkým nedostatkem, kdyby nás na těchto seznamech zajímalo pouze jediné jméno. Již dříve jsem se zmínila o tom, že zápisy v editovaném textu, které lze bezesporu připsat Tobiáši Viktorínovi Rumpálovi, mají spíše povahu rodinné kroniky. Zbývá tedy položit si otázku, zda kmotrové jeho dětí byli také uváděni na radních seznamech? Případně zda tato služba kmotrovství byla vzájemná?

Rodinné zápisy Tobiáše Viktorína Rumpála vztahující se k narození a křtu jeho dětí nalezneme v editovaném textu na **p. 1-12**. Tobiáš Viktorín Rumpál si za kmotry svých dětí volil s pravidelností osm měšťanů. Jmenovitě to jsou Jan Krazner („*kapitán lajtenont*“),³⁸⁰ Matěj Konstantin Rajka (správce volarského panství),³⁸¹ Matěj Šiponský (prachatický měšťan a radní),³⁸² Anna Kotcomeková – Běžková (vdova po Petru Běžkovi, prachatickém měšťanovi a radním),³⁸³ Kateřina Šiponská (manželka Matěje Šiponského),³⁸⁴ Matyáš

---

³⁷⁶ V originále „*An Statt unñßerer Personen*“. TAMTÉŽ.

³⁷⁷ Jde o seznamy z let 1680, 1682, 1685, 1687 a 1688; TAMTÉŽ.

³⁷⁸ Střídavě jde o třetí až páté místo.

³⁷⁹ SOA Třeboň, Farní úřad římsko-katolické církve: Prachatice, inv. č. 15, fol. 15.

³⁸⁰ Kmotr pouze v roce 1666.

³⁸¹ Kmotr v letech 1666, 1669, 1670.

³⁸² Kmotr v letech 1666, 1669 a 1672.

³⁸³ Kmotra v letech 1666 a 1669.

³⁸⁴ Kmotra v letech 1670, 1672, 1674, 1675, 1676, 1678, 1680, 1681a 1684.

Krimtenogl (prachatický měšťan a radní),³⁸⁵ Ondřej Baloušek (prachatický měšťan a radní)³⁸⁶ a Salomena Baloušková (manželka Ondřeje Balouška).³⁸⁷ Pravidelně se mezi kmotry objevuje ještě jméno Jakuba Čecha, který od roku 1673 zastával úřad prachatického děkana. Jakub Čech byl kmotrem pouze těch Rumpálových dětí, které sám křtil.³⁸⁸ Zajímavé je, že žádný z dalších církevních představitelů, který křest vykonával, se kmotrem nestal. Lze se tedy domnívat, že měl Tobiáš Rumpál k Jakobovi Čechovi nějaké osobní vazby. Také ostatní kmotrové nebyli zřejmě vybíráni náhodně. Nejpozději od roku 1670 bylo na seznamech radních uvedeno jméno Matěje Šipona, a to zpravidla v roli primase. Od roku 1671 se objevil na radničních seznamech také Matyáš Krimtenogl, který od roku 1674 převzal roli hlavního mužského kmotra.³⁸⁹ Proč přestal Tobiáš Rumpál žádat Matěje Šipona o kmotrovství? Z editovaného textu nevyplývá, zda měl bližší vazby spíše k Matyáši Krimtenoglovi. Ale nejpozději v roce 1680 se objevuje na radničních seznamech pouze Matyáš Krimtenogl. Byla tedy volba kmotra dána sociálním postavením daného měšťana? Zajímavé je, že Kateřina Šiponská se objevuje ve výčtu kmotrů společně s manželem Matějem pouze v roce 1672. S Matyášem Krimtenoglem byla kmotrou hned sedmi Rumpálovým dětem.

Byla tato služba kmotrovství vzájemná? V křestních matrikách se jméno Tobiáše Rumpála v roli kmotra vůbec neobjevuje.³⁹⁰ Jeho jméno ale uvádí dvakrát v devadesátých letech 17. století v roli svědka matrika sňatků.³⁹¹

---

³⁸⁵ Kmotr v letech 1674, 1675, 1676, 1678, 1680, 1681 a 1684.

³⁸⁶ Kmotr v letech 1687 a 1688.

³⁸⁷ Kmotra v letech 1687 a 1688.

³⁸⁸ Bylo to v letech 1674, 1675, 1676, 1680 a 1681.

³⁸⁹ Pomineme-li Jakuba Čecha jako tamějšího děkana, který byl mezi kmotry uváděn vždy na prvním místě.

³⁹⁰ Zápisy týkající se Rumpálovské rodiny se vztahují především k třicátým letům 17. století. Například křestní matrika uložená v SOA Třeboň, Farní úřad římsko-katolické církve: Prachatice, inv. č. 1. uvádí mezi kmotry Matouše Rumpála (1637), Ludmilu Rumpálku (1637), Dorotu Rumpálku (1638) nebo Pavla Rumpála (1639).

³⁹¹ TAMTÉŽ, Farní úřad římsko-katolické církve: Prachatice, inv. č. 12., fol. 120; fol. 137.

Již dříve jsem uvedla, že dochované prameny nejsou časově úplné, ale zdá se, že si Tobiáš Rumpál s kmotry svých dětí neprokazovali tyto společensko-sociální služby vzájemně. Přitom právě společenská a sociální role dané osoby představovala jedno z důležitých kritérií při výběru křestního kmotra nebo svatebního svědka.

Ačkoliv nad mnohými údaji v curriculum vitae obou pisatelů rukopisu stále visí otazníky, tato kapitola poskytuje shrnutí toho nejpodstatnějšího, co se dá zjistit při studiu textu editovaného rukopisu v kombinaci s dalšími dochovanými prameny převážně evidenčního charakteru a dostupnou literaturou. K osobě Zikmunda Turnovského lze nalézt především údaje týkající se jeho úřednické kariéry. Záznamy s touto tematikou se objevují také v editovaném textu. Naopak u Tobiáše Rumpála vystupují do popředí rodinné záznamy, které ho v širším kontextu zařazují do sociální sítě v Prachaticích v 17. století.

Vlastní text rukopisu však bezpochyby pořizovalo více pisatelů než pouze Zikmund Turnovský a Tobiáš Viktorín Rumpál. To také odpovídá rodinnému pojetí rukopisu. Jednotlivé pisatele je ovšem obtížné identifikovat, protože většina zápisů byla psána anonymně. Výjimku mezi dalšími pisateli rukopisu představuje Tobiáš Antonín Rumpál, druhorozený syn Tobiáše Viktorína Rumpála. Poprvé je jméno Tobiáše Antonína zmíněno na p. 2 rukopisu. Zápis informuje o jeho narození a křtu v září roku 1666. Další záznamy naznačují, že působil v prachatické městské i vrchnostenské správě. V devadesátých letech 17. století zastával funkci vojenského komisaře, jehož úkolem bylo zajišťovat odvod vojáků pro potřebu války. Tobiáš Antonín je pravděpodobně autorem některých německy psaných zápisů, což dokazuje jeho jméno uvedené v závěru těchto záznamů. Tobiáš Antonín byl pokračovatelem rukopisu, formální i obsahové zaměření textu se však pozvolna měnilo. Také on reflektoval události spojené s děním v Prachaticích a na českokrumlovském panství. Solní obchod, který představoval do té doby hlavní téma rukopisu, byl už dávnou minulostí, a proto mu Tobiáš Antonín nevěnoval prakticky žádnou pozornost. Jako vrchnostenský úředník měl na starosti chod panství a v době vojenského ohrožení rostla důležitost jeho role. Podobně jako Zikmund Turnovský reflektoval více tyto své pracovní zkušenosti než vlastní rodinné události. Na stránkách rukopisu se ale objevovalo stále více přípisů či krátkých

zápisů nijak nesouvislých s dalším textem. Proto je tyto zápisy i jejich pisatele velmi obtížné blíže identifikovat.

Editovaný pramen byl už při přijetí mezi sbírky Národního muzea v Praze roku 1880 zapsán do registratury pod titulem *Zápisky Zikmunda Turnovského z Turnštejna a jeho zetě Tobiáše Rumpála z Kunratic v Prachaticích, počaté roku 1666*. Nelze zjistit, zda jde o dobový zápis či pouze archivářský přepis, ale obsahově se text rukopisu váže nejvíce právě na Zikmunda Turnovského a Tobiáše Viktorína Rumpála. Především z tohoto důvodu jsem jim věnovala největší pozornost v souvislosti s pisateli rukopisu.

Závěr

Více než dvousetstránkový rukopis nadepsaný *Zápisky Zikmunda Turnovského z Turnštejna a jeho zeť Tobiáše Rumpála z Kunratic v Prachaticích, počaté roku 1666* patří po formální i obsahové stránce mezi memoárovou literaturu raného novověku. Už samotný titul ale vyvolává řadu otázek z hlediska časového zařazení pramene i původců jednotlivých zápisů. V prameni lze rozpoznat několik rukopisů, které však nelze bez důkladného paleografického rozboru bezpečně identifikovat s osobami, které zápisy pořídily. Z velké části se tak jedná o anonymní text, který postrádá dataci pořízení vlastního zápisu i podpis autora. Zápisy je tedy nutné analyzovat především z hlediska obsahu. Tento přístup mě přivedl především ke třem příslušníkům rodiny. Prvním z nich byl Zikmund Turnovský, který žil v druhé polovině 16. a první třetině 17. století. Naopak Tobiáš Viktorín Rumpál žil v druhé polovině 17. století. Několik převážně německy psaných zápisů jeho syna Tobiáše Antonína Rumpála nasvědčuje, že kniha byla uchovávána v rodině i v 18. století. Ačkoliv tedy neznáme konkrétní pisatele, kontinuita předávání a udržování „rodinné paměti“ byla zachována. *Zápisky* jsou osobní výpovědi příslušníků Rumpálsko-Turnovské rodiny žijící v Prachaticích. Jsou to memoáry prachatických měšťanů, pro které nebylo primární zmínit vlastní osobu, ale spíše uchovat „pro paměť“ událost obsaženou v prameni. *Zápisky* tak stojí na pomezí měšťanské a městské memoárové literatury raného novověku.

Městská memoárová literatura raného novověku má silný lokální charakter. Pisateli městských kronik byly především osoby zastávající nějakou úřední funkci. Ve svých rukopisech uchovali „pro paměť“ budoucích generací vzpomínky na svou přítomnost, minulost i předky. Na stránkách městských kronik tak nalezneme řadu zápisů vztahujících se k politickému i společenskému dění ve městě. Značná pozornost byla vždy věnována správě města. Velmi časté jsou zápisy o obnovách městských rad, které řídily politický i hospodářský chod města. Město bylo hospodářským i společenským organismem. Podíl na dění ve městě se sebou nesl vždy určitou míru společenské reprezentace. Motivace pisatelů byla také jistě podmíněna skutečností, že to byli právě oni, kdo zasedal alespoň nějakou dobu v městské

radě. Zapisovali tak události, které se jich bezprostředně týkaly. Do okruhu městských pamětí však nepatřilo pouze aktuální dění ve městě, ale také jeho dějiny. Pisatelé se často ve svém výkladu vraceli zpět až k počátkům založení města. Jejich snaha byla vedena touhou zachytit vývoj města kontinuálně od raného začátku až po jejich současnost. Podle své pozice na společenském žebříčku města reflektovali pisatelé svou současnost buď jako vrcholnou či naopak špatnou etapu dějin města.

V *Zápisích* je silný lokální patriotismus umocněn účastí Prachatic na solním obchodu v zemi. Prachatice již od svého založení ve 14. století zaujímaly výsadní postavení v solním obchodu. Město se těšilo velkému zájmu a pozornosti ze strany jeho vrchností i českých panovníků, kterým obchod se solí přinášel nemalé zisky do královské pokladny. Prachatice obdržely řadu privilegií, které právně zakotvovaly jejich pravomoci v rámci organizace solního obchodu. Přibližně od poloviny 16. století se však objevila prachatickému obchodu konkurence v podobě císařské gmundenské soli. Dlouho trvající spor nakonec skončil na počátku 18. století uzavřením všech skladů mimo ty, které obchodovaly s císařskou solí. *Zápisky* tak obsahují řadu opisů městských privilegií vymezujících postavení Prachatic v rámci solního obchodu. Pokud tyto zápisy byly skutečně pořízeny až v 17. století, musíme je vnímat jako vzpomínku na někdejší slávu města. Pisatelé se však zdržovali jakýchkoli osobních komentářů či stížností. Opisy privilegií jsou jakousi “faktografickou“ vzpomínkou na slavnou minulost města, která může být dostatečně legitimní pouze ve světle právních dokumentů.

Pouze ojediněle nalezneme v prameni také zápisy celozemského nebo i evropského významu.³⁹² Takové záznamy zachycují spíše události, které byly pro lidi nevěšdní a vzbuzovaly v nich určité obavy. Svým charakterem však nevybočují z dobového rámce pamětí. Zcela běžně se totiž na stránkách historických pramenů objevují poznámky o přírodních katastrofách a následném zvýšení cen zboží. Výjimkou nebývají ani tažení cizích armád přes české území.

Nelze však opomenout rodinnou stránku pramene. Tu reprezentují zápisy přímo spojené s třemi výše uvedenými členy Rumpálsko-Turnovské

---

³⁹² Například zápis o tureckém sultánovi na p. 14-16.

rodiny. Zikmund Turnovský je představován v zápisech především jako loajální císařský úředník. Zpočátku se angažoval při správě Prachatic, ale vrcholem jeho kariéry byl úřad českokrumlovského hejtmana. Ačkoliv se tyto zápisy týkají jeho působení ve správě panství, nijak formálně nepřekročily povahu osobních vzpomínek. Jeho rodinný život však na stránkách pramene zaznamenán není. Jedinou výjimkou je sňatek Turnovského dcery Doroty s Matoušem Rumpálem roku 1618. Právě tímto sňatkem byla založena Rumpálsko-Turnovská rodina.

Naopak zápisy vztahující se k Tobiáši Viktorínovi Rumpálovi mají ryze rodinnou povahu. Jedná se především o záznamy o narození a křtech jeho dětí. Ponechme stranou praktický význam záznamů, které reflektovaly narození, křty a popřípadě úmrtí narozených potomků. Narození dítěte a především křest byly vždy vnímány jako významná společenská událost. Prostřednictvím výběru kmotrů legitimoval otec dítěte své postavení ve společnosti. Reprezentoval se jako součást určité sítě přátelských vztahů a vazeb. Formálně tyto zápisy odpovídají dobovým zvyklostem, kdy po jménu dítěte a datu křtu bývají uvedeni kmotrové v pořadí podle jejich společenské důležitosti. Jedinou zvláštností je, že Tobiáš Viktorín neuvádí své dvě dcery z prvního manželství. V zápisech chybí také záznam o jeho prvorozeném synovi z druhého manželství, který pravděpodobně zemřel brzy po porodu. Pravděpodobně až narození druhorozeného syna Tobiáše Antonína považoval za natolik významnou událost, že si začal pořizovat vlastní rodinné zápisy. Mezi další rodinné události se společenským významem patřily v raném novověku sňatky a pohřby členů rodiny. Zajímavé je, že sňatky dětí Tobiáše Viktorína Rumpála narozdíl od křtů na stránkách pramene zaznamenány nejsou. Tobiáš Viktorín ponechal stranou také své vlastní sňatky. Několikrát je zaznamenána smrt nejbližších členů rodiny, ale vlastní průběh pohřební slavnosti nebo přítomnost významných hostů doloženy nejsou.

Rumpálové patřili vždy mezi významné prachatické měšťany. To je patrné také z několika záznamů v prameni, které se dotýkají sporů o jejich pozůstalost, dluhy či dobré rodinné jméno. Je ovšem těžké zodpovědět otázku, zda tyto záznamy pořizovali z čistě praktických důvodů či se měly stát spíše zdrojem poučení pro další generace rodiny.

V interpretaci editovaného pramene však nelze vnímat měšťanskou či městskou povahu textu odděleně. Obojí je spolu úzce propojeno. Pramen sepisovali měšťané, kterých se dění ve městě a jeho nejbližším okolí významně dotýkalo, byli jeho součástí. O tom svědčí už skutečnost, že oni sami nehráli tu nejvýznamnější roli na stránkách pramene. Osoba pisatele je většinou zastřena významem zaznamenané události. Pro interpretaci pramene není primárně důležité, kdo byl autorem zápisu, ale co si zaznamenával. Naše vnímání tehdejší společnosti je usměřováno a determinováno zájmy jednotlivých členů rodiny. Oni vybírali události, které byly „paměťhodné“. Individuální je také způsob podání zprávy. Interpretace pramene by tedy nebyla úplná, pokud bychom nerekonstruovali „příběhy“ údajných pisatelů.

Současný badatelský zájem se výrazně obrací na měšťanstvo raného novověku a měšťanskou mentalitu se pokouší nahlížet optikou osobních pramenů. *Zápisky Zikmunda Turnovského z Turnštejna a jeho zetě Tobiáše Rumpála z Kunratic v Prachaticích, počaté roku 1666* patří mezi prameny, které umožňují nahlédnout na vnímání prachatických měšťanů té doby. Prachatice byly od 14. století nejvýznamnějším solním městem, jehož obyvatelé však byly v 17. století nuceni přijmout skutečnost, že se toto slavné období blíží ke svému konci. Císař výrazně začal prosazovat obchod s vlastní gmundenskou solí, které Prachatice kvůli předepsaným clům nebyly schopny konkurovat. Příslušníci Rumpálovsko-Turnovské rodiny se s touto skutečností vyrovnávali sepisováním rodinných pamětí. Ty se v jejich podání staly jakýmsi ohlédnutím za někdejší slavnou minulostí města i jejich vlastní rodiny. Postupně však záznamy nabyly více soukromého charakteru a zcela zmizely události spojené s děním ve městě. V pořadí první i poslední zápis pramene, které od sebe dělí 51 let, mají stejnou formální i obsahovou výpovědní hodnotu. Jde o záznamy o narození a křtu dětí. Těch, díky nimž bude zachována kontinuita Rumpálsko-Turnovské rodiny.

Ve své diplomové práci jsem se snažila dosáhnout hned dvou cílů. Prvním z nich byla edice pramene, tedy přepsání textu s přihlédnutím k jeho jazykovým a stylistickým zvláštnostem. Samotný text však bylo nutné interpretovat, zamyslet se nad jeho výpovědní hodnotou. *Zápisky* jsem také konfrontovala s dalšími typy pramenů. Především šlo o prameny evidenční povahy, díky nimž bylo možné alespoň částečně rekonstruovat genealogii

pisatelů rukopisu. Zvláštností pramene je jeho silný formální ráz, kdy více než polovinu zápisů tvoří opisy městských privilegií.

Urbánní memoárová literatura raného novověku reflektuje tehdejší měšťanstvo jeho vlastní optikou. Dvěma hlavními tématy na stránkách pamětí tak jsou „soukromá paměť pisatele“ a „kolektivní paměť města“, které se vzájemně prostupují. Rukopisy jsou však silně individuální ve svém zaměření na určitou lokalitu. Teprve vzájemná komparace jednotlivých pramenů nám umožní charakterizovat měšťanstvo raného novověku jako specifickou společenskou skupinu.

Použité prameny a literatura

1. Nevydané prameny:

Archiv Národního muzea v Praze

Fond Sběrka rukopisů

sign. 1308, Zápisky Zikmunda Turnovského z Turnštejna a jeho zetě Tobiáše Rumpála z Kunratic v Prachaticích, počaté roku 1666.

Státní okresní archiv Prachatice

Fond Archiv města Prachatice:

inv. č. 51, sign. II-1, Městská pamětní kniha tzv. malá (1373-1790)

inv. č. 52, sign. II-2, Kniha pamětních přípisů a svobod (1535-1601)

inv. č. 58, sign. II-58, Kopiař městského písaře Víta Zigla I. (1622-1630)

inv. č. 62, sign. II-12, Vejpisy z desk zemských privilegí a obdarování města Prachatic (1639)

inv. č. 63, sign. II-13, Kniha opisů městských privilegí. (1623)

inv. č. 64, sign. II-14, Kniha opisů městských privilegí. (1721)

inv. č. 64, sign. II-14 a, Opisy privilegí, výpisy z desk zemských

inv. č. 65, sign. II-15, Kopiař císařských listin Rudolfa II. vydaných pro říšské kanceláře Passau-Neiderburg (1595-1596)

inv. č. 246, sign. II-196, radní manuál, (1622-1626, 1630-1631)

inv. č. 366, sign. II-316, Rapiář městského písaře Jeronýma Strachotínského I. (1577-1591)

inv. č. 367, sign. II-317, „Manuale listův poselacích a jiných“ (1622-1625)

inv. č. 368, sign. II-318, Kopiař listů odeslaných (1634-1641)

inv. č. 382a, sign. II-332a, Soupis (1612)

inv. č. 400, sign. II-350, Kniha smluv svatebních I. díl (1552-1780)

inv. č. 402, sign. II-352, Kniha posledních pořizení I. díl (1513-1726)

Fond Literátské bratrstvo Prachatice 1554-1949

inv. č. 1, sign. I-A-1, Kniha pamětní.

Státní oblastní archiv Třeboň

Fond Farní úřad římsko-katolické církve: Prachatice

inv. č. 1, Liber baptizatorum (1632-1653), Liber copulatorum (1633-1659)

inv. č. 2, Křestní matrika (1654-1665)

inv. č. 3, Křestní matrika (1666-1720)

inv. č. 12, Oddací matrika (1660-1741), Úmrtní matrika (1679-1683)

inv. č. 15, Úmrtní matrika (1686-1762)

Státní oblastní archiv Třeboň, pracoviště Český Krumlov

Fond Vrchní úřad Český Krumlov

sign. II A 5 AS 1

2. Vydané prameny:

ČELAKOVSKÝ, Jaromír (ed.), *Pichmannovské paměti Pelhřimovské z roku 1691*, Památky archeologické a místopisné 15, 1890, s. 227-242.

DOSTÁL, František (ed.), *Valašské Meziříčí v pamětech třicetileté války*, Ostrava 1962.

EMLER, Josef (ed.), *Paměti Rakovnické od r. 1425-1639*, Věstník Královské české společnosti nauk, 1894, s. 1-43.

HEJNIC, Josef (ed.), *Paměti Jiřího Hanuše Velimského a humanistické doby rudolfínské v Kostelci nad Labem*, Knihy a dějiny 6, 1999, s. 1-35.

HERBEN, Jan (ed.), *Leto a denopis celého královského Starého i Nového měst Pražských léta Páně 1648 patnácte neděl, dnem i nocí trvajícícho obležení Švédského*, Praha 1914.

JANÁČEK, Josef (ed.) *Pavel Skála ze Zhoře, Historie česká*, Praha 1984, s. 286-289.

KAMPER, Zdeněk (ed.), *Kronika mladoboleslavská od Mistra Jiřího Bydžovského sepsaná*, Mladá Boleslav 1935.

KOLDINSKÁ, Marie – MAŤA, Petr (edd.), *Deník rudolfínského dvořana. Adam mladší z Valdštejna 1602-1633*, Praha 1997.

MARTÍNKOVÁ, Lenka (ed.), *Paměti pelhřimovských měšťanů z přelomu 18. a 19. století. Filip Ignác Dremsa a Antonín Štěpán*, Brno-Pelhřimov 2005.

- MILTNER, Jan Bohuslav (ed.), *Paměti Volyňské (1617-1647) Bartoloměje Prokopa*, Památky archeologické a místopisné 13, 1885-1886, s. 49-64, 163-170, 255-262, 315-320.
- PÁNEK, Jaroslav (ed.), *Václav Březan, Životy posledních Rožmberků I-II*, Praha 1985.
- REZEK, Antonín (ed.), *Paměti Mikuláše Dačického z Heslova I-II*, Praha 1878-1880.
- STICH, Alexandr – LUNGA, Radek (edd.), *Jan Kořínek, Paměti kutnohorské*, Praha 2000.
- SVOBODOVÁ, Milada (ed.), *Paměti obyvatel Menšího Města pražského z let 1581-1628 ve Veleslavínově kalendáři historickém*, Miscellanea oddělení rukopisů a starých tisků 7/1 1990, s. 75-105
- ŠIMÁK, Josef Vítězslav (ed.), *Paměti Vodňanských z Uračova*, Časopis Společnosti přátel starožitností 10, 1912, s. 10-15, 53-59.
- ŠIMÁK, Josef Vítězslav (ed.), *Vodňanští z Uračova a jejich zápisky*, Časopis Musea království Českého 68, 1894, s. 135-146, 274-285.
- ŠTINDL, Martin (ed.), *Velká Mezeříč Františka Ignáce Konteka 1401-1723. Městská kronika barokní Moravy*, Tišnov 2004.
- TICHÁ, Zdeňka – BUSINSKÁ, Helena (edd.), *Bohuslav Balbín, Krásy a bohatství země české*, Praha 1986.
- ZEMEK, Petr (ed.), *Bartoškova kronika*, Uherský Brod 2004.

3. Literatura:

- ANDRESKA, Jiří, *Šumavské solné stezky*, Praha 1994.
- ARIÉS, Phillipe, *Dějiny smrti I-II*, Praha 2000
- BARBOROVÁ, Eva, *Funkce hejtmanů (úředníků) na rožmberských panstvích*, JSH 38, 1969, s. 198-201.
- BERNAU, Bedřich, *Studien und Materialien zur Specialgeschichte und Heimatkunde des deutschen Sprachgebiets in Böhmen und Mähren*, Praha 1903, s. 538-576.
- BLÁHOVÁ, Marie, *Historická chronologie*, Praha 2001.
- BLASCHKO, Anton, *Das Schicksal Don Julius de Austria*, Mitteilungen des Vereines für Geschichte der Deutschen in Böhmen, 1932.

- BŮŽEK, Václav, *Zpřístupňování pramenů k dějinám raného novověku*, Archivní časopis 55, 2005, s. 39-43.
- BŮŽEK, Václav – KELLER, Katrin – KOWALSKÁ, Eva – PÁLFY, Géza, *Společnost zemí habsburské monarchie 1526-1740 v české, maďarské, rakouské a slovenské historické vědě posledního desetiletí*, ČČH 104, 2006, s. 485-526.
- CIRONISOVÁ, Eva, *Vývoj správy rožmburských panství ve 13.-17. století*, Sborník archivních prací 13, 1981, s. 105-178.
- ČERNÝ, Václav, *Hospodářské instrukce. Přehled zemědělských dějin v době patrimoniálního velkostatku v XV.-XIX. století*, Praha 1930.
- DOUŠA, Jaroslav, *Seznamy staroměstských konšelů z let 1547-1650*, Pražský sborník historický 14, 1981, s. 65-119.
- EBENHÖHOVÁ, Kateřina, *Křest v myšlení raně novověkého měšťana*, Historický ústav FF JČU v Českých Budějovicích (bakalářská práce), České Budějovice 2006.
- FIALOVÁ, Ludmila - HORSKÁ, Pavla, *Novoměstské matriky pražské očima historika sociálních dějin 17. a 18. století*, in: *Nové město pražské ve 14.-18. století*, Praha 1998, s. 191-204.
- FIALOVÁ, Ludmila - HORSKÁ, Pavla, *Pražské barokní matriky jako pramen pro studium sociálních dějin*, in: *Historik zapomenutých dějin. Sborník příspěvků věnovaných prof. dr. Eduardu Maurovi*, Praha 2003, s. 71-82.
- GABRIEL, František, *Pasovská sůl v jižních Čechách v 17. a 18. století*, JSH 35, 1966, s. 143-157.
- GARČIC, Jindřich, *Paměti – tradice – skutečnost (Memoárová literatura jako jedna z forem přetváření světa)*, <http://dig.vkol.cz/konf>.
- GERSON, Gustav, *Aus der Vergangenheit von Prachatitz*, Deutsche Arbeit, Monatschrift für das geistige Leben der Deutschen in Böhmen VII, Praha 1907, s. 537-567.
- GRULICH, Josef, *"Slavnostní okamžiky" - svatební a křestní obřad v období raného novověku. (Závěry tridentského koncilu a pražské synody ve světle jihočeských matričních zápisů z 2. poloviny 17. století)*, Historická demografie 24, 2000, s. 49-82.

- HANDLOVÁ, Kateřina, (ed.), *Paměti – způsob zobrazení skutečnosti*, Brno 2001 (= Problematika historických a vzácných knižních fondů Čech, Moravy a Slezka 2001).
- HLAVÁČEK, Ivan, *Boj o Zlatou stezku na počátku 15. století*, JSH 31, 1962, s. 76-79.
- HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – JANÁK, Jan – DOBEŠ, Jan, *Dějiny správy od počátků státu po současnost*, Praha 2005.
- HOFFMANN, František, *České město ve středověku*, Praha 1992.
- HOJDA, Zdeněk, *Výtvarná díla v domech staroměstských měšťanů v letech 1627-1740. Příspěvek k dějinám kultury barokní Prahy I*, Pražský sborník historický 26, 1993, s. 38-102.
- HORSKÁ, Pavla – MAUR, Eduard – MUSIL, Jiří, *Zrod velkoměsta – urbanizace českých zemí a Evropa*, Praha-Litomyšl 2002.
- HRUBÁ, Michaela, „Nedávej statku žádnému, dokud duše v těle“, *Pozůstalostní praxe a agenda královských měst v severozápadních Čech v předbělohorské době*, Ústí nad Labem 2002.
- JAKAB, Martin, *Každodenní život v českokrumlovské zámecké rezidenci v letech 1602-1610*, Historický ústav JČU v Českých Budějovicích (diplomová práce), České Budějovice 1994.
- JANÁČEK, Josef, *Rudolf II. a jeho doba*, Praha 2003
- JANÁČEK, Josef, *Řemeslná výroba v českých městech v 16. století*, Praha 1961.
- JANÁČEK, Josef, *Města v českých zemích v 16. století*, Hospodářské dějiny 4, 1979, s. 165-197.
- KAVKA, František, *Zlatý věk růží*, České Budějovice 1966, s. 15.
- KEJŘ, Jaroslav, *Vznik městského zřízení v českých zemích*, Praha 1998.
- KOLÁR, Jaroslav, „Pamětní knížka“ *Jana rakovnického z let 1575-1605 a české paměti 16.-17. století*, Listy filologické 90, 1967, s. 394-403.
- KORYCHOVÁ, Markéta, *Dvůr posledního Eggenberka v Českém Krumlově (Každodenní život českokrumlovské zámecké rezidence v letech 1665-1667)*, in: Václav Bůžek (ed.) *Život na dvorech barokní šlechty (1600-1670)* (= Opera historica 5), 1996, s. 423-441.

- KRÁL, Pavel, *Život v českokrumlovské zámecké rezidenci v letech 1612-1622*, Historický ústav JČU v Českých Budějovicích (diplomová práce), České Budějovice 1996.
- KRBEC, Miloslav, *Paměti jako historický pramen*, <http://dig.vkol.cz/konf>.
- KUBITSCHKEK, Rudolf, *Zur ältesten Geschichte von Pracahtiz*, Waldheimat 10, 1933, s. 150-151.
- KUBÍKOVÁ, Anna, *Císařův vězeň v Českém Krumlově*, Výběr 35, č. 2, 1998, s. 103-105.
- KUBÍKOVÁ, Anna, *Don Julius de Austria - další dodatek*, Výběr 35, č. 3, 1998, s. 193-195.
- KUBÍKOVÁ, Anna, *K prodeji českokrumlovského panství císaři Rudolfovi II.*, JSH 48, 1979, s.308-316.
- KUBÍKOVÁ, Anna, *Pohled na úlohu krajských hejtmanů v české minulosti (se zvláštním zřetelem na raný novověk)*, Výběr 39, č. 1, 2002, s. 8-12.
- KUBÍKOVÁ, Anna, *Prodej českokrumlovské panství císaři Rudolfovi II. a přestěhování rožmberského archivu do Třeboně*, Archivum Trebonense 10, 2002, s. 3-13;
- KUBÍKOVÁ, Anna – MAŠKOVÁ, Věra – VESELÝ, Jiří, *Českokrumlovsko 1620-1850*, s. 9-11.
- MAUR, Eduard, *Matriky a další prameny pro historicko-demografický výzkum v centrálních a církevních knihovnách*, Historická demografie 29, 2005, s. 21-26.
- MAUR, Eduard, *Problémy demografické struktury Čech v polovině 17. století*, ČsČH 19, 1971, s. 839-867.
- MAUR, Eduard, *Populační důsledky třicetileté války*, Historická demografie 12, 1987, s. 137-152.
- MAŠEK, Josef, *Paměti o školách a učitelích na Prachaticku*, Prachatice 1969.
- MELKESOVÁ, Miroslava, *Adhiberi solent, qui compatres vocatur. Kmotrovství ve venkovském prostředí raného novověku na základě výzkumu chýnovské farnosti*, Historická demografie 27, 2003, s. 63-122.
- MESSNER, Josef, *Ein Städtebild*, České Budějovice 1885.
- MILLER, Jaroslav – Petr ČERNIKOVSKÝ, Petr, *Urbánní historie (raného novověku) ve středovýchodní Evropě: Stručná úvaha o minulosti, současném stavu a perspektivách oboru*, ČCH 103, 2005, s. 861-884.

- NAVRÁTILOVÁ, Alexandra, *Narození a smrt v české lidové kultuře*, Praha 2004.
- NOVOZÁMSKÁ, Martina, *Prachatice roku 1585. Sonda do poměrů v raně novověkém poddanském městě*, Ústav hospodářských a sociálních dějin FF UK v Praze (diplomová práce), Praha 1999.
- Ottův slovník naučný* I-XXVII, Praha 1888-1908.
- PÁNEK, Jaroslav, *Města v politickém systému předbělohorského státu*, in: *Česká města v 16.-18. století*, Praha 1991, s. 15-35.
- PÁNEK, Jaroslav, *Poslední Rožmberkové. Velmoži české renesance*, Praha 1989.
- PEKAŘ, Josef, *M. Jiřík Kezelius Bydžovský*, Památky archeologické a místopisné, 1888, s. 401-404; 1889, s. 452-456, 500-504.
- PEŠEK, Jiří, *Měšťanská vzdělanost a kultura v předbělohorských Čechách 1547-1620*, Praha 1993.
- PLACHT, Otto, *Lidnatost a společenská skladba českého státu v 16.-18. století*, Praha 1957.
- PRAXL, Paul, *Zur Namensgeschichte des Goldegen Steiges*, Zlatá stezka 1, 1994, s. 27-35.
- POLATA, Václav, *Domácnosti Prachatických měšťanů obchodujících se solí koncem 16. století*, Historický ústav JČU v Českých Budějovicích (diplomová práce), České Budějovice 1992.
- POLATA, Václav, *Držba měšťanských domů na Prachatickém náměstí koncem 16. století*, in: Václav Bůžek (ed.), *Život na dvoře a v rezidenčních městech posledních Rožmberků*, České Budějovice 1993 (= Opera Historica 3), s. 335-342.
- RATAJ, Tomáš, *České země ve stínu pŕlměsíce: Obraz Turka v raně novověké literatuře z českých zemí*, Praha 2002.
- ROUBÍK, František, *Spory jihočeských měst o směr obchodních cest ve 14. až 17. století*, JSH 40, 1971, s. 1-18.
- SEDLÁČEK, August, *Místopisný slovník historický království českého*, Praha 1998.
- SEDLÁČEK, August, *Hrady, zámky a tvrze království českého VII*, Praha 1890, s. 219-227.

- SLÁMA-BOJENICKÝ, František Josef, *Obraz minulosti starožitného města Prachatic*, Praha 1838.
- STARÝ, Václav, *Cesta Prachatických v roce 1594 za penězi*, JSH 49, 1980, s. 269-271.
- STARÝ, Václav, *Co všechno Prachatičtí zabírali na cestách I.*, Zlatá stezka 4, 1997, s. 213-217.
- STARÝ, Václav, *Co všechno Prachatičtí zabírali na cestách II.*, Zlatá stezka 5, 1998, s. 265-284.
- STARÝ, Václav, *K názvu Zlaté stezky*, Zlatá stezka 2, 1995, s. 202-204.
- STARÝ, Václav, *Literátská škola v Prachaticích. Mýtus a skutečnost*, Zlatá stezka 11, 2004, s. 16-26.
- STARÝ, Václav, *Majetkové poměry obyvatel města Prachatic v polovině 16. století*, JSH 56, 1987, s. 138-139.
- STARÝ, Václav, *Městská radnice v Prachaticích*, JSH 59, 1990, s. 198-207.
- STARÝ, Václav, *Personální bibliografie prací Václava Starého 1961-2003*, Prachatic 2004.
- STARÝ, Václav, *Počátky města Prachatic*, JSH 47, 1978, s. 1-12.
- STARÝ, Václav, *Prachatic a Vilém z Rožmberka*, in: Václav Bůžek (ed.), *Život na dvoře a v rezidenčních městech posledních Rožmberků*, České Budějovice 1993 (= Opera Historica 3), s. 329-333.
- STARÝ, Václav, *Prameny k dějinám Zlaté stezky I*, Zlatá stezka 4, 1997, s. 91-98.
- STARÝ, Václav, *Prameny k dějinám Zlaté stezky II*, Zlatá stezka 5, 1998, s. 133-140.
- STARÝ, Václav, *Rekatolizace Prachatic v letech 1625-1626*, in: *Rekatolizace v Českých zemích (Sborník příspěvků z konference v Jičíně dne 10. září 1993)*, Pardubice 1995, s. 125-130.
- STARÝ, Václav, *Soupis obyvatel města Prachatic z roku 1585*, Archivum Trebonense 6, 1986, s. 70-110.
- STARÝ, Václav, *Ze života v Prachaticích v 16. století*, Zlatá stezka 5, 1998, s. 293-296.
- STEJSKAL, Aleš, *„Vesnice se stanou Prachaticemi a Prachatice zpustlou vesnicí“*. *Studie k hustotě provozu na Zlaté stezce za třicetileté války*, Zlatá stezka 7, 2000, s. 23-42.

- ŠOFFERLE, Vincenc, *Obraz minulosti starožitného města Prachatic*, Prachatice 1891.
- ŠTOVÍČEK, Ivan a kol., *Zásady vydávání raně novověkých historických pramenů z období od počátku 16. století do současnosti*, Praha 2002.
- TRUHLÁŘ, Antonín – HRDINA, Karel – HEJNIC, Martin – Martínek, Jan, *Rukověť humanistického básnictví 5*, Praha 1982, s. 413-414.
- VALÁŠEK, Martin, *Jindy a nyní. (K historii vydávání raně novověkých česky psaných textů)*, Listy filologické 123, 2000, s. 341-346.
- VENCOVSKÝ, Eugen, *Duševní choroba dona Julia Cesara d'Austria*, in: Eugen Vencovský (ed.), *Čtení o psychiatrii*, Praha 1983, s. 172-174.
- VOLF, Miloslav, *Boj o solný monopol v Čechách v 16. a na počátku 17. století*, ČČH 39, 1933, s. 297-536.
- WINTER, Zikmund, *Český průmysl a obchod v XVI. věku*, Praha 1913.
- WINTER, Zikmund, *Dějiny řemesel a obchodu v Čechách v XIV. a v XV. století*, Praha 1906
- WINTER, Zikmund, *Kulturní obraz českých měst: život veřejný v XV. a XVI. věku I-II*, Praha 1890-1892..
- WINTER, Zikmund, *Popis Prachatic r. 1585*, Zvon 7, 1907, s. 64.
- ZÁLOHA, Jiří, *Přehled vývoje eggenberské državy v jižních Čechách*, JSH 27, 1958, s. 27-29.
- ZÁLOHA, Jiří, *Eggenberské dědictví v Čechách*, JSH 38, 1969, s. 10-14.

Seznam příloh

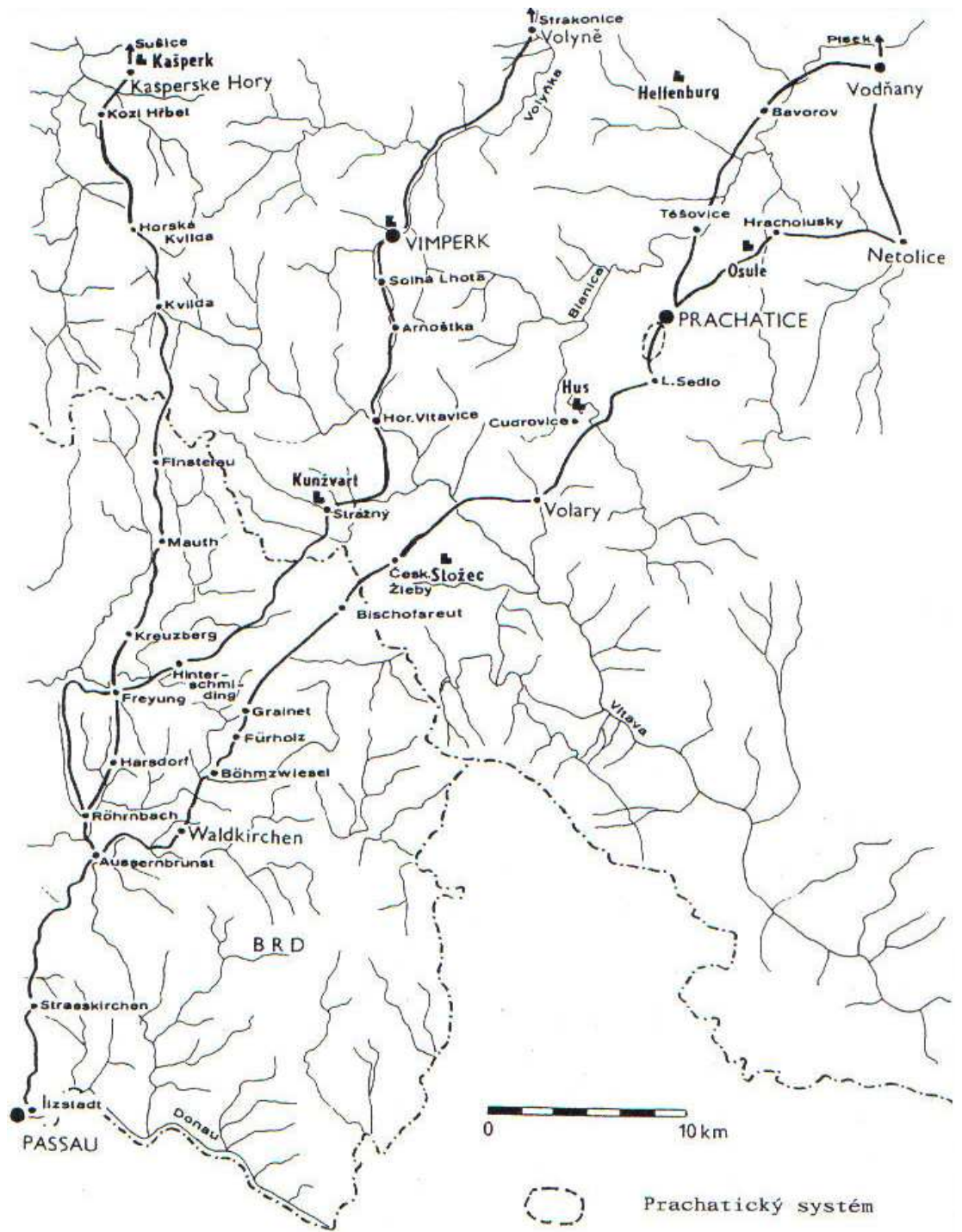
Příloha č. 1: Mapa Zlaté stezky – Prachatický systém

Příloha č. 2: Místopis měšťanských domů na prachatickém náměstí roku 1585

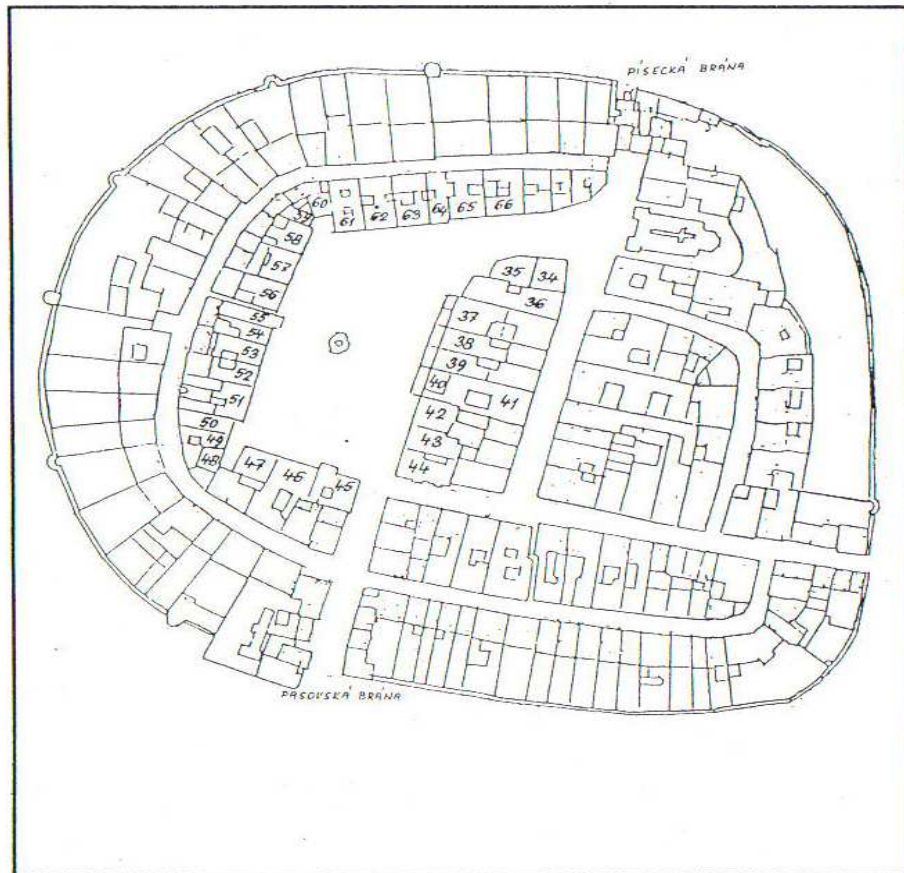
Příloha č. 3: Genealogie Rumpálsko-Turnovské rodiny

Příloha č. 4: Edice rukopisu

Příloha č. 1: Mapa Zlaté stezky – Prachatický systém

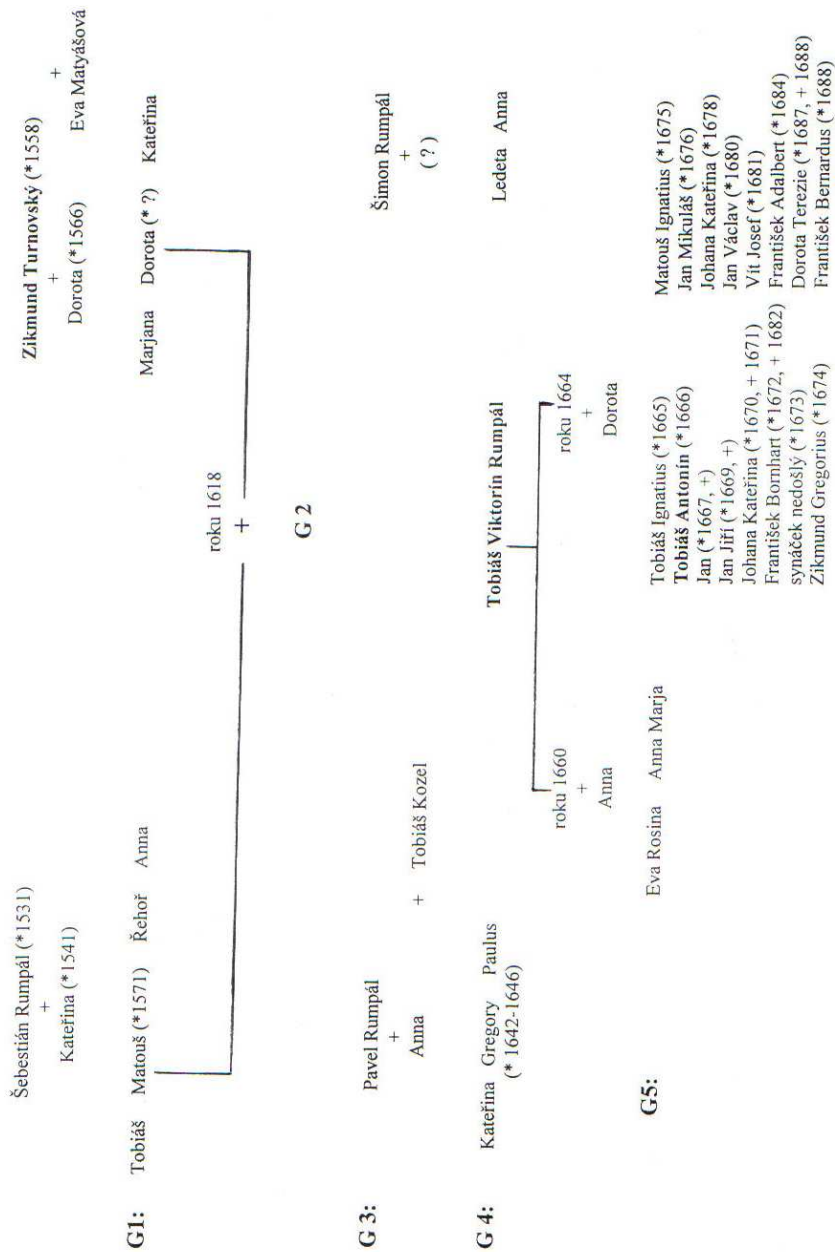

Příloha č. 2: Místopis měšťanských domů na prachatickém náměstí roku 1585

Dům č. 34: Vít Regál	č. 51: radnice
č. 35: Jiří Kotník	č. 52: Jiří Pelhřimovský
č. 36: Ludmila Šartlová	č. 53: Matěj Hájek
č. 37: Matěj Jádł	č. 54: Linhart Bakalář
č. 38: Šebestián Zábłatský	č. 55: Jan Pihon
č. 39: Martin Krejčí	č. 56: Samuel Zábłatský
č. 40: Marta Hrdličková	č. 57: Václav Strakonický
č. 41: Šebestián Rumpál	č. 58: Tomáš Hamlíř
č. 42: Jan Hiers	č. 59: Martin Havlátko
č. 43: Šebestián Sochor	č. 60: Anna Tokynarová
č. 44: Jeroným Strachotínský	č. 61: Knížecí dům
č. 45: Jiří Boskovský	č. 62: Zikmund Turnovský
č. 46: Pavel Smetánka	č. 63: Jan Khern
č. 47: Martin Wintřberský	č. 64: dům Holoubkovský
č. 48: Jiří Kutil	č. 65: Tomáš Sitter
č. 49: Pavel Voráček	č. 66: Voršila Plánská
č. 50: Tomáš Kutil	

Příloha č. 3. Genealogie Rumpálsko-Turnovské rodiny

Příloha č. 4: Edice rukopisu

Rukopis *Zápisky Zikmunda Turnovského z Turnštejna a jeho zetě Tobiáše Rumpála z Kunratic v Prachaticích, počaté roku 1666* je uložen ve Sbírce rukopisů Archivu Národního muzea v Praze pod signaturou 1308. Rukopis archivu věnoval Josef Kučera prostřednictvím Dr. Josefa Kalouska. Do přírůstkové knihy jej ale pod výše uvedeným názvem zapsal 13. července roku 1880 tamější archivář Antonín Vrt'átko.

Ediční zásady

Cílem edice je zpřístupnit text rukopisu širší veřejnosti a umožnit tak jeho další využití v rámci badatelských projektů i neoborné činnosti. Tomuto záměru byl také podřízen výběr edičních zásad pro modernizaci textu při zachování co největší míry jeho autenticity. Vlastní text rukopisu je v edici transkribován a doplněn diakritickými znaménky.

V edici byly do hranatých závorek rozepsány zkratky (p[an], J[eho] M[ilosti] C[ísařské]). Hranaté závorky s třemi tečkami označují chybějící text [...]. Hranaté závorky se slovem sic [sic] upozorňují na neobvyklý tvar příslušného výrazu (našehý [sic]). Hranaté závorky s otazníkem upozorňují na nejisté čtení slova [?]. Špičaté závorky označují přeškrtnutý text. Pokud se stal text přeškrtnutím nečitelný, je v edici označen špičatými závorkami s třemi tečkami <...>.

Počáteční písmeno *c* ve jménech zůstalo zachováno (*Constantin, Carel*). Důsledně bylo zachováno psaní souhlásek *t, d* (*kmotdrové, kmotrové*) nebo *g, k* (*grundt, krunt*). Zdvojená písmena byla transkribována jedním (*kmotra* proti původní *kmottra*). Dvojhláska *au* byla přepsána na *ou* (*milou*). Diagrafy jako například *cz* byly transkribovány na *c* (*Kotcomeková*). Podobně *rz* bylo transkribováno na *ř* (*Jiří*), *ss* na *š* (*všemohoucí*). Současným pravidlům pravopisu bylo podřízeno psaní předpon *s, z* (*spolčiti*), grafika *i, y* nebo psaní velkých písmen. Modernizovány proti originálu byly hranice jednotlivých slov i interpukce. Naopak slova cizího původu byla ponechána v původní formě (*capitán lajtenot*).

Jazyková úprava textu přihlíží k dobovým a lokálním zvyklostem. To se uplatňuje například při skloňování a časování („*nic méně žádajíce já toho přípisu, dostanouc za odpověď*“).

Data uvedená v jednotlivých zápisech odkazuje na příslušnou událost. Datum je zpravidla vyjádřeno arabskými číslicemi a latinskými názvy měsíců (3. *Octobris*). Z těchto dat byly v poznámkách rukopisu komentovány pouze ty, které se týkají rodinných zápisů Tobiáše Viktorína Rumpála. Většinou se jedná o zápis o narození, křtu či úmrtí dítěte, kdy příslušný svátek mohl hrát roli ve výběru jména novorozence. Dále byla v textových poznámkách převedena data, která byla v rukopise vyjádřena prostřednictvím odkazu na nejbližší významný církevní svátek (v *středu po památce s[vatého] Valentina léta tisícého pětistého devadesátého štvrtého* tj. středa 16. února 1594).

Edice si neklade za cíl uchovat všechny formální znaky originálu. Pro snadnější orientaci v textu jsem důsledně zachovávala původní paginaci rukopisu. Obsahově se neslučující zápisy jsou v edici odděleny mezerníkem. Naopak v edici zůstala zachována původní dělicí čára mezi zápisy i původní podtržení jednotlivých částí textu. V rukopise nalezneme několik přípisů na okrajích stránek. Jedná se zpravidla o přípisy pisatelů. Rukopis ale také obsahuje několik pozdějších přípisů, které pravděpodobně pořídili archiváři.

Textové a faktografické poznámky byly umístěny do poznámek pod čarou na příslušné stránce. K vypracování biogramů jsem nejvíce využívala *Ottův slovník naučný*.³⁹³ Převody datace, uvedené v rukopise prostřednictvím odkazu na církevní svátky, jsem vypracovala za použití *Historické chronologie* Marie Bláhové.³⁹⁴ K dohledání místních jmen jsem pak nejvíce využívala fotoreprint práce Augusta Sedláčka *Místopisný slovník historický království českého*.³⁹⁵

---

³⁹³ *Ottův slovník naučný* I-XXVII, Praha 1888-1908.

³⁹⁴ Marie BLÁHOVÁ, *Historická chronologie*, Praha 2001.

³⁹⁵ August SEDLÁČEK, *Místopisný slovník historický království českého*, Praha 1998².

Zápisky Sigm[unda] Turnovského z Turnštejna a jeho zetě Tobiáše Rumpála z Kunratic v Prachaticích, počaté roku 1666.

Podrobný obsah tohoto rukopisu viz na konci zápisků za str. 240.

Museu Českému daruje pan Josef Kučera, chemik a spisovatel český. 1880. Odevzdal Dr. J[osef] Kalousek.

p. 1

Den 7. Septembris 1666, to jest na den s[vaté] Panny Rekiny,³⁹⁶ 1 hodinu s půlnoci na znamení vodnáře Pán Bůh všemohoucí ráčil mej manželce Dorotě pomocníkem bejti a synáčka nám na svět poslati druhého. A jest pokřtěn skrze titul pana Carla Ferdinanda Borgmo[na]³⁹⁷ a na křtu jest mu jméno dáno Tobijáš Antonín. Kmotrové jeho sou tito byli. Předně urozený pan Jan Krazner,³⁹⁸ J[eho] M[ilosti] C[ísařské] pod slavným reg[imentem] shmidovkým při kumpánij[i] J[eho] M[ilosti] C[ísařské] rettze ustanovený capitán lajtenont, též titul pan Matěj Constantin Rajka,³⁹⁹ J[eho] M[ilosti] k[rálovské] titul panství volarského správci, též slovutné v poctivosti pan Matěj Šiponskej.⁴⁰⁰ Kmotra paní Anna Kotcomeková aneb Bježková.⁴⁰¹

Dne 14. Julii 1668 Pán Bůh všemohoucí ráčil jest z tohoto plačtivého oudolí k oné neskončené slávě povolati časnou smrtí Dorotu Alžbětu, ceru mou milou, z nebožky Any manželky mé milé,⁴⁰² kterážto na neštovice umřel[a]. Pán Bůh všemohoucí rač jí dáti slávu věčnou. Amen.

p. 2

Dne 25. Aprilis <dne> 1667⁴⁰³ Pán Bůh všemohoucí ráčil nám z lože manželskýho dáti synáčka. Že pak náramně mdlý byl, znajíce to baba, tehdy

---

³⁹⁶ Úterý 7. září 1666, svátek Reginy Panny Marie.

³⁹⁷ Carl Ferdinand Borgmon, prachatický děkan.

³⁹⁸ Jan Krazner, císařský důstojník.

³⁹⁹ Matěj Constantin Rajka, správce volarského panství.

⁴⁰⁰ Matěj Šiponský, prachatický měšťan.

⁴⁰¹ Anna Kotcomeková-Bježková, prachatická měšťanka.

⁴⁰² „Z nebožky Any manželky mé milé“, jedná se o přípis pisatele na levém okraji rukopisu.

⁴⁰³ Pondělí 25. dubna 1667, svátek Marka evangelisty.

jest ho okřtila skrze <Ducha Svatého> Boha Otce, Boha Syna, Boha Ducha Svatého. Jakožto taky táž baba jménem Vítková⁴⁰⁴ u pana děkana⁴⁰⁵ vysvěčiti mušela, že jesti živý byl. I povolil jest, aby na krchově <zakopán> pochov[án] <jest> byl. <Což mu> Jméno mu dáno Jan.

Dne 15. Aprilis 1669⁴⁰⁶ Pán Bůh všemohoucí ráčil jest okem svého milosrdenství na nás vzhlédnouti a nám z lože manželského synáčka poslati, kterýžto jesti pokřtěný skrze titul pana děkana Carla Ferdina[n]da Borgmona. Jméno jest mu na křtu s[vatém] dáno Jan Jiří. Kmotrové jeho pan Matěj Constantin Rajka,⁴⁰⁷ J[eho] M[ilosti] k[rálovské] titul panství volarskýho správci, též p[an] Matěj Shipon[ský].⁴⁰⁸ Kmotra paní Anna Bježková.⁴⁰⁹

Dne 22. Aprilis 1669⁴¹⁰ Pán Bůh všemohoucí ráčil jest zaseji k sobě povolati Jana Jiřího, syna mého, což mu vinšuji neskončeného blahoslavenství. Amen.

p. 3

1670 dne 24. Maji⁴¹¹ Pan Bůh všemohoucí ráčil jest nám z lože manželského dáti cerušku. Jest pokřtěna skrze kněze Carla Borgmona, děkana zdejšího, a na křtu s[vatém] jest jí jméno dáno Johana Cateřina. Kmotr jest byl pan Matěj Rajka, kmotra paní Kateřina Šiponská.⁴¹²

Dne 18. Marty 1671⁴¹³ Pán Bůh ráčil jest Johanu Kateřinu z tohoto světa zaseji povolati.

1672 dne 2. Augusty⁴¹⁴ ráno v půl sedmý hodiny Pán Bůh všemohoucí ráčil jest nám z lože manželského poslati synáčka, kterýž jest pokřtěn od dvo[jí] cti hodného pana Carla Ferdinanda Borgmona z Lebenfeldu, děkana zdejšího,

---

⁴⁰⁴ Vítková, prachatická měšťanka, porodní bába.

⁴⁰⁵ Carl Ferdinand Borgmon.

⁴⁰⁶ Pondělí 15. dubna 1669, svátek Heleny vdovy.

⁴⁰⁷ Matěj Constantin Rajka, správce volarského panství.

⁴⁰⁸ Matěj Shiponský, také Šiponský, prachatický měšťan.

⁴⁰⁹ Anna Bježková-Kotcomeková, prachatická měšťanka.

⁴¹⁰ Pondělí 22. dubna 1669.

⁴¹¹ Sobota 24. května 1670.

⁴¹² Kateřina Šiponská, manželka Matěje Šiponského.

⁴¹³ Středa 18. března 1671.

⁴¹⁴ Úterý 2. srpna 1672, svátek Štěpána papeže.

a na křtu s[vatém] mu jméno dáno František Bornhart, neb se narodil na Portinculi,⁴¹⁵ a znamení nebeské bylo toho dne na střelci. Kmotrové jeho byli pan Matěj Šiponský a kmotra paní Kateřina Šiponská. Bůh všemohoucí rač mu dáti zrostu a štěstí k všemu dobrému a my rodičov[é] abychom z něho měli potěšení. Amen.

Umřel 15. Marty 1682.⁴¹⁶

1673 N[ota] B[ene] z dopuštění Božího narodil se synáček nedošlý, danej do krabcu a m[ezi?] nemluvnátka pochován. P[án] Bůh rač milostiv [býti].

p. 4

1674 dne 2. Majus,⁴¹⁷ to jest den s[vatého] Zikmunda krále, Pán Bůh všemohoucí ráčil jest nám manželům z lože manželského poslati synáčka, bujdiž jméno Páně pochváleno, a na znamení skopce, dva dny před novým měsícem v hodinu 2. z poledne. A jesti pokřtěn od dvojí cti hodného a vysoce učeného p[ana] děkana Jakuba Čecha,⁴¹⁸ toho času děkana prachatického. Jméno Zikmund. Kmotrové předně oznámený p[an] Jakub Čech, děkan, 2. pan Matyjáš Kremtenogl,⁴¹⁹ primátor, kmotra paní Kateřina Šiponská.⁴²⁰

p. 5

1675 dne 31. Julii na den s[vatého] Jonatia Lo[yoly] narodil se nám syn z lože manželského jménem Matouš Ignatius na znamení blížence mezi 10. a 11. hodinou ráno orloje polovičného. Pokřtěn jest skrze dvojí cti hodného a vysoce učeného pana Jakuba Čecha, toho času děkana zdejšího. Kmotrové p[an] Matyjáš Kremdtenogl a kmotra p[aní] Kateřina Shiponská.

1676 dne 27. Novembris,⁴²¹ to jest den pamatný Valerijána, narodil se nám syn z lože manželského mezi dvanáctou a jednou hodinou s poledne hodin

---

⁴¹⁵ Portiuncula (František) 2 srpna.

⁴¹⁶ Neděle 15. března 1682, Judica (5. neděle postní).

⁴¹⁷ Sobota 2. května 1674, svátek Zikmunda krále.

⁴¹⁸ Jakub Čech, prachatický děkan.

⁴¹⁹ Matyjáš Kremtenogl, také Krimtenogl, prachatický měšťan a primas.

⁴²⁰ Kateřina Šiponská, manželka Matěje Šiponského.

⁴²¹ Pátek 27. listopadu 1676.

německejch. A druhého dne jesti pokřtěn, to jest 28. Novem[ris],⁴²² skrze děkana prachatického Jakuba Čecha. Jméno na křtu s[vatém] mu dáno Jan Mikuláš. Bůh všemohoucí rač mu zdraví a s'astného zrostu popřítí, aby předně Bůh a my rodičové a přáteli z něho zalíbení míti mohli. Amen. N[ota] B[ene] na znamení Iva. Kmotrové jeho p[an] Matyjáš Krimtenogl, paní kmotra Kateřina Šiponská.

Dne 14. Augusti 1684⁴²³ mezi 2. a 3. hodinou Jan Mikuláš umřel. P[án] Bůh rač.

p. 6

na znamení panny

Dne 3. Aprilis 1678⁴²⁴ v hodinu po 6. německejch od vyčera Pán Bůh všemohoucí ráčil nám z lože manželského, z Doroty manželky mý, <syna> cerušku poslati, budiž Bohu čest a chvála, kterejžto na křtu s[vatém] dne 4. Aprilis⁴²⁵ <dáno> jméno dáno Johana Kateřina. A pokřtěna skrze patera Hucutina,⁴²⁶ řádu menšího svatého Františka z kláštera krumlovského. Kmotr p[an] Matyjáš Krimtenogl,⁴²⁷ primas, kmotra paní Kateřina Šiponská.⁴²⁸

1680 dne 20. Junii,⁴²⁹ to jest na den Božího těla, ráno před druhou hodinou německou, narodil se nám syn, jméno jeho jest Jan Václav. Pokřtěn od p[ana] děkana Jakuba Čecha prachatického.⁴³⁰ Kmotr p[an] děkan Jakub Čech, p[an] Matyjáš Krimtenogl, primas, kmotra paní Kateřina Šiponská. Budiž Bohu chvála.

1681 dne 2. Octob[ris]⁴³¹ mezi 8. a 9. hodinou narodil se nám syn jménem Vít Josef. Pán Bůh rač bejt pochv[á]len. Kmotr p[an] Matyjáš Krimtenogl

---

⁴²² Sobota 28. listopadu 1676.

⁴²³ Pondělí 14. srpna 1684.

⁴²⁴ Neděle 3. dubna 1678, Květná neděle.

⁴²⁵ Pondělí 4. dubna 1678, svátek Ambrože biskupa.

⁴²⁶ Hucutina, františkánský mnich při kongregaci v Českém Krumlově.

⁴²⁷ Matyjáš Krimtenogl, také Kremtenogl, prachatický měšťan a primas.

⁴²⁸ Kateřina Šiponská, manželka Matěje Šiponského.

⁴²⁹ Čtvrtek 20. června 1680, svátek Božího těla.

⁴³⁰ Jakub Čech, prachatický děkan.

⁴³¹ Čtvrtek 2. října 1681, svátek Leodegaria.

a kmotra paní Kateřina Šiponská. Pokřtě[n] skrze p[ana] děkana Jakuba Čecha dne 3. Octob[ris]⁴³² na znameních blížencích. Zaseji dne 13. Octobris⁴³³ umřel. Pán Bůh rač mu milostiv býti.

p. 7

1678 dne 5. Decembris⁴³⁴ Jan Krejtus⁴³⁵ jesti arestem stižen v rathauzi do třetího dne pro příčinu tuto. Předně, že peskovaní Rumpalovského počtu a mezi obcí, když se z obouch stran kvitovati mělo. Chtíce Jan Krej[us] ještě nějakých 13 z[latých] při Rumpalovskej pozůstalosti pretendovat. <Který se> Však jich že sme mu je dlužný neproved, nýbrž se před pány p. p. pány radními a staršíma obecníma protestíroval, že s námi na nový soud začne. Rukou dání v míst[ě] radním mně splniti se zakázal, a na to jako pošetilý z rady bez licenci z rathauzu domů odešel. Z té tehdy příčiny pány starší obecní a pana purk[mistra] Matěj[e] Soudečka⁴³⁶ toho času dožádaní po dobrém. Já taky [...] Rumpál⁴³⁷ chtíce tu [...]

p. 8

pro dešpekt <ne osobě mé jako panu purk[mistrovi] a starším obecním> J[eh]o o[svícené] k[nížecí] M[ilosti] z Eggenperku⁴³⁸ titul učiněnej vzněsti. I majíce renovaci podle prošlého od J[eho] M[ilosti] k[nížecí] dekretu, bychom se k renovaci chystali, poručení. Jsouce napomenuti od p. p. p[ánů], kdo naproti komu co má, aby to hleděl podomácku vyjeviti, a to se ráčí porovnat. I jsouc Jan Krog od magistrátu napomenut, i také za odpověď dal, že jak živ, žádné věci při mně ani budoucích mích dokud živ nic pretendovat ani jeho ději [sic!] i budoucí nemají, že prej předešle již ta věc u přítomnosti pocti

---

⁴³² Pátek 3. října 1681.

⁴³³ Pondělí 13. října 1681, svátek Kolmana.

⁴³⁴ Pondělí 5. prosince 1678.

⁴³⁵ Jan Krejtus, dále také Krej či Krog, prachatický měšťan.

⁴³⁶ Matěj Soudeček, prachatický měšťan a purkmistr.

⁴³⁷ Tobiáš Viktorín Rumpál.

⁴³⁸ Kníže Jan Kristián z Eggenberku (1641-1710), držitel českokrumlovského panství.

p. 9

vých lidí jest na [...] uvedena a srovnána. Nic méně žádajíce já toho přípisu <jeho pro> toho přednášení, dostanouc za odpověď, že dost na tom, když prvotní <toho už> kontrakt mezi nápadníky sekryty stvrzený máme. Nechtíce pak já na tom dosti míti, jest mu nařízeno toho dne svrchu psaného od p. p. p[ánů], toho času p[ana] Jana Shvirtconra⁴³⁹ při odevzdání arzi purk[mistru] panu Matějovi Vodičkovi,⁴⁴⁰ předně pro dešpekt, který se všechněm panu stal, aby hleděl rukou dání připovědíti, že toho víceji činiti nebude, k tomu arest do třetího dne. Mně pak obzvláště rukou dání přede ouřadem odprosil a že dokud živ, při mně ani budoucí k manželky nic pretentírovati nemá. Stalo se dne

p. 10

5. Decembris 1678,⁴⁴¹ toho dne, když sme k renovaci hlasy spisovali, u přítomnosti pana primasa Matyáše Krimtenogle, p[ana] Jana Schvorzonra, p[ana] Matěje Vodičky, Martina Knopa, Jiříka Klozera, Jakuba Bognera, Řehoře Vagmona, Jana Michálka a Lukáše Fišera, vše radních v místě radním.⁴⁴² Ano et die ut supra.

1692 28. Februarii⁴⁴³ ráno ve 4 hodiny Pán Bůh všemohoucí ráčil z tohoto plačtivého audolí k sobě povolati Anu Kotkovou⁴⁴⁴ a sestrou mou od paní mámy jednobříšnou. Pán Bůh rač jí milostiv bejti a mezi své vyvolené přijíti. Am[en].

p. 11

Dne 28. Aprilis 1684⁴⁴⁵ narodil se nám synáček, pokřtěn skrze p[ana] děkana aneb vikariusu Alexandra Sperata,⁴⁴⁶ jméno jeho Frantishek Adalbert. Kmotr p[an] Matyjáš Kremdtenogl,⁴⁴⁷ kmotra p[aní] Kateřina Šiponská.⁴⁴⁸

---

⁴³⁹ Jan Shvirtconr, dále také Schvorzonr nebo Švorcour, prachatický měšťan.

⁴⁴⁰ Matěj Vodička, prachatický měšťan a purkmistr.

⁴⁴¹ Pondělí 5. prosince 1678.

⁴⁴² Matyáš Krimtenogl (primas), Jan Schvorzonr, Martin Knop, Jiří Klozer, Jakub Borner, Řehor Vagmon, Jan Michálek a Lukaš Fišer, prachaticí měšťané a radní.

⁴⁴³ Čtvrtek 28. února 1692.

⁴⁴⁴ Ana Kotková, sestra Tobiáše Viktorína Rumpála.

⁴⁴⁵ Pátek 28. dubna 1684, svátek Vitališe mučedníka.

Dne 28. <Aprilis> Majus⁴⁴⁹ umřel synáček Frantisek Adalbertus. Pán Bůh všemohoucí rač mu milostiv býti.

Dne 9. Augusty 1684⁴⁵⁰ umřela moje milá paní matka⁴⁵¹ ráno před jedenáctou hodinou. Pán Bůh rač jí milostiv býti a mezi své vyvolené přijíti. Amen.

Byla vjeku svého stáří N:

Dne 14. Augusti 1684⁴⁵² mezi 2. a 3. hodinou Jan Mikuláš, syn můj milý, stáří 7 let a 9 měsícův umřel na ouplavitci. Pán Bůh rač mu milostiv býti a mezi své vyvolené přijíti. Amen.

p. 12

1687 28. Marty⁴⁵³ mezi 11. a 12. hodinou narodila se ceruška Dorota Terezie. Kmotrové p[an] Ondřej Balášek⁴⁵⁴ a p[aní] Salomena Balášková.⁴⁵⁵

na střelci

1688 dne 27. Octob[ris]⁴⁵⁶ narodil se nám syn jménem Frandtišek Xaverius Bohuslav <kmotro> Bernhart. Kmotrové jeho [jsou] p[an] Ondřej Baloušek, p[aní] kmotra Salomena Baloušková. Pokřtěn skrze důstojného kněze pana Václava Presky,⁴⁵⁷ děkana a vikariusu.

1691 dne 24. Aprilis u přítomnosti p[ana] Floriána Pavota,⁴⁵⁸ švakra mého, ráčil sem na námluvou Jana Příkopským,⁴⁵⁹ aby syna mého Matouše Jonatia

---

⁴⁴⁶ Alexandr Sperata, prachatický děkan.

⁴⁴⁷ Matyáš Krimtenogl.

⁴⁴⁸ Kateřina Šiponská, manželka Matěje Šiponská.

⁴⁴⁹ Neděle 28. května 1684, svátek Svaté Trojice.

⁴⁵⁰ Středa 9. srpna 1684, svátek Romana mučedníka.

⁴⁵¹ Matka Tobiáše Viktorína Rumpála. Jméno nelze dohledat v matrikách.

⁴⁵² Pondělí 14. srpna 1684.

⁴⁵³ Pátek 28. března 1687, Velký pátek.

⁴⁵⁴ Ondřej Balášek, dále také Baloušek, prachatický měšťan.

⁴⁵⁵ Salomena Balášková dále také Baloušková, manželka Ondřeje Balouška.

⁴⁵⁶ Středa 27. října 1688.

⁴⁵⁷ Václav Preska, prachatický děkan.

⁴⁵⁸ Floriána Pavot, prachatický měšťan, švagr Tobiáše Viktorína Rumpála. Údaje v matrikách ale blíže neuvádí jejich příbuznost.

řemeslu rudo koželuhouským učil a vyučil. Mám mu dáti < [...] žita v nový 7 strychů tohoto [...] po 1 věrteli hrachu, 2 věrtele pšenice [...] všecho 2 strychy žita a 2 věrtele hrachu a pšenice 2 věrtele>

1692 dne 7. Novembris dáno Iknáciusovu lernmistru 1 vě[rtel] hrachu. Item dáno 1 st[rych] žita. Item 1692 6 Novem[bris] dáno 2 v[ěrtele] pšenice. Dne 16. Decemb[ris] 1 v[ěrtele] hrachu. Dne 4. Marty 1693 dodáno 2 v[ěrtele] žita, a tak má zaplace[no].

p. 13

<Přípis z rejster z rathauz Prachatických> léta

1636 dne 17. Octobris usnešení od p. p. p[ánů], též starších obecních <i námi[?]> a celé obce, kdo přes deset kop k záduší s[vatého] Jakuba v městě Prachaticích aneb k s[vatých] Petra a Pavla za městem odkaz učiní, má za to buď v kostele aneb na krchově pochovaný býti, k tomu od velkého zvonu nemá žádnéj z těch osob platu obecního platiti, nýbrž mají i budoucí, těch kdeří ten odkaz učinili, toho užívati.

1610

Jiná pamět 1610 <dne 14. Novemb[ris]> dne 5. Junii nachází se v knihách městských zelených trhových <...> Havla Konstantina⁴⁶⁰ s Ondřejem Vohlařem⁴⁶¹ trh o dům folio I 183. Jest toto folio jmenovaný v knihách nahoře jmenovaných i s listem, jenom toliko kus ho zůstává, vytržený, nic méně však v tej knize, pozadu hledej, jest rejstřík všechněch zápisův. Z tý knihy najde se to folio trch Havla Konstantina s Ondřejem Vohlařem folio I 183. Aby se tomu rozuměti mohlo, <od> o kderý dům jest tu činiti neb dluh, jest dům v hořejší ulici, na kderým kovář nyní bydlí, podle Václava sládky⁴⁶² z jedné a z Boženy⁴⁶³ štítem obecním strany druhé, a dluhu jest 250 kop. <...>

---

⁴⁵⁹ Jiří Příkopský, prachatický měšťan a řemeslník.

⁴⁶⁰ Havel Konstantin, prachatický měšťan.

⁴⁶¹ Ondřej Vohlař, prachatický měšťan.

⁴⁶² Václav sládek, prachatický měšťan.

⁴⁶³ Božena, prachatická měšťanka, blíže neurčená.

p. 14

Tirkischer Kaißers Titul zu Constant[inopel] oder Schloß Adrianopel
Machomet, Sohn des Sohn der Kaißer Sohn des bekannten und berühmten
Gottes Kaißer der Türken, König in Griechenland, Von Macedonien, Von der
Moldau, in Samarien und Heglio, Köng Von Groß u[n]d Klein Egipten, König
aller Einwohner des Erdbodens, gehultigter Printz des Jüdischen Paradeißes,
und Sohn des Machomets, Besitzer der Städte in Hungarn, Besitzer des Grabes
der Christen Gottes, Herr über alle Kaißer der Welt, Von aufgang bis zum
Niedergang, König aller Könige, Herr des Baums des Lebens, überwinder Von
Babylonien, Hegli, und der Stadt Proßlenipi, groß Verfolger der Christen, und
aller Bösten eine freide der bliehenden Welt, obrister und Qvardian des
geweitigten Gottes und Herr der Hoffnung der Heyden,

p. 15.

Datum aus lindtz Extra ordinari

1683: den 28 Decembris Tyrkischer Aid schwer, wie daß er die Christen alle
ausrothen wöll,

Ich Soldtan Achmeth Von der Gnadt Gottes Vnüberwindlichster Kayser gegen
Aufgang e[t cetera] schwere bey dem almechtigen Gott bey der schepfung und
Pey Gott Krafft, bey dem fürmament Und gestein, bey sohn Vnd Mon, auch
bey dem klaren schainendten Schternen, bey allen Qwalliteten der weldt, Pey
meinen leben, bey der milch, die ich gesogen hab so die erste Speys meines
lebenß war, Pey meinen haubt Vndt Porth, vndt Pey dem allmechtigen
Mahometh, bey meinen Vor eltern, Groß ffater vndt Groß Muetter, vndt bey
ihren Peschnagdung Musman Sub Agarener, Vndt bey meiner Theil nach der
Selikheit, daß ich dem Khönig Vndt alle Teutschen sambt allen ihren Anhang
wertilgen will, vndt alle ihre landen verwuesten, ihre fraindt Vndt Khinder in
die dienstparkhait führen, Vndt ferner die Göntze Christenhait Vnter meiner
Gewalot Zu Pringen, Von welchem Vor haben, ich nun mehr nit ablaßen will,
soldte auch alle meine macht, Statt Vndt Rath Zu Krundt Gehen, auch mein
ferschtandt Zeritet werden

p. 16.

Vndt auch mehr ein Geschlecht Von bescheitenten So nuhr 2. oder 3. Persohnen allein in leben Verbleiben, so sich hernach disen Aid schwere nicht nachkhomen, ihn nicht Wohlfüren, oder dem selben im wenigisten brechen, vndt nicht fest halten werden, daß so dan selben in wenigister Prechen, vndt nicht fest haldten werde, daß so dan der Zorn Gotets auf main haubt falle, Vnß Göntz verderben vndt verdilgen, auch alles das genige, was mein handt angrafen soll, belieben dem hehsten Gott in einem harten shtain in Verendern, Vndt mich soll der Grundt der Erdten nit gedulden, sondern sainen schlundt auf thuen und mein Sell und laichnam Verschlücken vndt Verzehren. Amen.

Es ist das Menschen thun, ein solcher Arbeit Wandel,
das keiner leben kann, ardnebs, beruef undhandel,
der bauer schaft die Speiß, d[er] handwerksmann das kleid,
und was das land nicht trägt, das bringen Kaufmannsläuth?
[...]

A[nn]o 1692, den 12. Juni

p. 17

Rudolf druhý z Boží milosti volený římský císař, uherský a český král etc. (titul).

Poručení od téhož J[eho] M[ilosti] C[ísařské] Rudolfa,⁴⁶⁴ v kderémž se prachatičtí od platu z vína, piva a pálení kotlův osvobozují.

Opatrný věrný náš milý, máš o tom dobrou vědomost, že jest nám vysoce urozený Petr Vok z Rožumberka, na Třeboni,⁴⁶⁵ vladař domu rožumberského, rada naše, věrný náš milý, když sme panství Český Krumlov s jeho příslušenstvím, tak, jakž smlouva trhová to sebou přináší, milostivě od něho koupiti ráčili, mezi jinými platy stálejmi do urbáře na témž panství svědčícího a pečetí jeho vlastní upečetěného, také za plat stálej a dědičnej položil, že měšťané a obyvatelé města našeho Prachatic do důchodův téhož panství

---

⁴⁶⁴ Císař Rudolf II. (1576-1612), uherský a český král, římský císař.

⁴⁶⁵ Petr Vok z Rožumberka (1539-1611), v letech 1592-1611 dvanáctý rožumberský vladař.

krumlovského platiti jsou povinni každoročně totiž z každého vědra vína vyšenkovaného po patnácti groších a z každého kotla, na kterémž se palení palí, do téhodne po dvanácti kroších míš[enšských], z větele piva bílého aneb ječného po třiceti groších. Naproti tomu pak jsou tíž prachatičtí téhož platu hned od toho času, jakž nám též panství od něho Petra z Rožumberka postoupeno bylo a až dosavad vždyckny dávati a odvozovati poddaně spečují. Za tou příčinou, že by se na onen čas k žádosti někdy Viléma z Rožumberka,⁴⁶⁶ tehdáž vrchnosti jich, do jistých let toliko a na obzvláštní jistý způsob takový plat odvozovati podvolili.

p. 18

Kderážto léta již jmínivše aneb po jiný vůli a takové jich podvole[ní] přistavše, týž Petr Vok z Rožumberka takového platu za stálý do urbáře že jest klásti dáti neměl. Při nás toho prachatičtí v poníženosti vyhledávajíc, abychom se z takového platu a z omylu do urbáře dostaveného milostivě propustiti ráčili. Uvolující se nicméně přitom do[t]čení prachatičtí poníženě, že nám za takový plat jinou slušnou odměnu učiniti, a předně, pokudž by se nám to ujíti nevidělo, mlejn slove Těšovský urozenému Volfovi Novohradskému z Kolovrat, na Lnářích a Vintorbortce,⁴⁶⁷ radě naší a nejvyššímu sudímu království našeho českého, věrnému našemu milému, náležející, o kderežž sou s ním za tou příčinou na jinou proti tomu směru v jednání byli, poddaně postoupiti. A pak li by se nám toho od nich ujíti nevidělo, tehdy za týž plat na hotově patnácte set kop a ourokův od času postoupení nám panství krumlovsk[ého] z té sumy příšlých, čehož pět set čtyřiceti kop učiní, a tak v jedné summě dva tisíce čtyřiceti kop vše míšeňských dáti a odvésti chtějí. Jichž to poníženě jedno i druhé podání měvši my v svém milostivém povážení a chtíc však nic méně také tomu prve milostivě s krundtem vyrozuměti, což by nám panství našemu krumlovskému

---

⁴⁶⁶ Vilém z Rožumberka (1535-1592), v letech 1551-1592 jedenáctý rožmberský vladař.

⁴⁶⁷ Volf Novohradský z Kolovrat, v letech 1603-1608 nejvyšší sudí Českého království, v letech 1608-1609 nejvyšší komorník. Jeho dcera Marie Magdaléna se roku 1600 provdala za Jana Zrinského, syna Evy Rožmberské a Mikuláše Zrinského.

p. 19

na témž mlejně Těšovském, kdybychom jej od nich prachatických k rukám našim ujíti poručiti ráčili, náleželo, a kderá by cesta s lepším a užitečnějším našim byla, zda li ta, kdyby nám týž mlejn od nich postoupen byl, aneb místo toho peníze hotové dané byly. Neráčili sme pominouti k spatření téhož mlejna a té naší věci povážení jisté osoby za comisaře naříditi, z jichžto ponížené a podané relaci, ano i také zprávy, nám od tebe na komoru naši českou učiněné, to nacházeti ráčíme, že z příčin jistých a jako od týchž komisařův našich, tak i od tebe předložených nám mnohem lépe a užitečněji jest a bude, když od nich prachatických za týž plat takových dva tisíce čtyřiceti kop peněz hotových přijíti ráčíme. Což oblíbivše mi sobě milostivě k tomu jsme přistoupiti ráčili. Tobě přitom poroučíme, aby přijmouce od dotčených již nejednou jmenovaných prachatických nám k ruce takový dva tisíce čtyřiceti kop peněz hotových, proti tomu v přípisu urbáře panství krumlovského, kderýž na zámku našem Krumlově zůstává, dadouce předně toto milostivé psaní povolení našeho do téhož urbáře slovo od slova vepsati, takový plat v něm zcela a zauplna vymazal a jich prachatických z něho vítece a dále nenapomínal. Nebo oni prachatictí nynější tak ani budoucí a věčně nám, našim dědicům a budoucím králům českým, ano i držitelům budoucím panství krumlovského, takového platu našeho ani na díle do kontce dávati a odvozovati povinni nebudou a ovšem

p. 20

býti nemají. Jakož pak pro budoucí pamět toho a jich prachatických další bezpečnost a opatření při puchalteriji komory naší české to milostivé nařízení sme učiniti ráčili, že již vymenovaném a nám od Petra Voka z Rožumberka na komoru naši českou se nachází takový plat, tolikéž vymazal a překancelován býti má, čehož sme tebe milostivě tajna učiniti chtěti neráčili a na tou milostivou a jistou vůli naši císařskou naplníš. Dán na Hradě našem pra[ž]ském ve čtvrtek po památce obřezání Pana Krista,⁴⁶⁸ jinak třetího dne

---

⁴⁶⁸ Svátek Obřezání Páně se slavil v úterý 1. ledna 1608.

měsíce ledna léta 1608,⁴⁶⁹ a království našeho římského 33., uherského 36. a českého též 33.

Rudolf etc.

Kašpar Kaplic⁴⁷⁰

Ad mandatum im electi

Imperatoris proprium

Zikmund Měsíček⁴⁷¹

J. Peldřimovskej⁴⁷²

Opatrnému Janovi Nygrýnovi z Švorcperku,⁴⁷³ hejtmanu panství našeho krumlovského, věrnému našemu milému.

Téhož léta 1608 den s[vatého] Michala⁴⁷⁴ p[an] Turnovský⁴⁷⁵ za hejtmana po tomto.

p. 21

Privilegia města Prachatic od pánův z Rožumberka nejprvnější.

My Oldřich z Rožumberka⁴⁷⁶ vyznáváme tímto listem přede všemi, kdož jej čísti nebo čtoucí slyšeti bude, jakož jsme koupili město Prachatice od slovatných panoší Msacha a Mikoláše,⁴⁷⁷ od nich vlastních bratří z Sedlce. Sa jich dobrou volí a radou přátelskou a také s dobrou volí měšťan i vší obcí města svrchu psaného, kderýžto měšťané i vseckna obec slíbili jsou a slibují nám jakožto panu svému věrnost a poslušenství, a my zase <jemu> slibujeme

---

⁴⁶⁹ Čtvrtek 3. ledna 1608.

⁴⁷⁰ Kašpar Kaplír ze Sulevic, vrchní hejtman komorních panství v Čechách, v letech 1615-1619 purkrabí Hradeckého kraje, v letech 1611, 1618-1619 stavovský direktor, v letech 1619-1620 nejvyšší písař Českého království, popraven 21. června 1621.

⁴⁷¹ Zikmund Měsíček, od roku 1602 hejtman na Brandýse, od roku 1604 truksas a vrchní hejtman císařských panství v Čechách.

⁴⁷² Jiří Viktorín Pelhřimovský, prachatický měšťan a radní.

⁴⁷³ Jan Nygrýn z Švorcperku, v letech 1602-1604 buchalter, písař důchodní a truhelní, později hejtman českokrumlovského panství.

⁴⁷⁴ Pondělí 29. září 1608.

⁴⁷⁵ Zikmund Turnovský.

⁴⁷⁶ Oldřich II. z Rožumberka (1401-1462), v letech 1418-1451 první rožmberský vladař.

⁴⁷⁷ Msach a Mikoláš, synové Jana ze Sedlce, držitelé Prachatic.

všem přebývajícím městu Prachaticům, abychom jich od pravdy boží a od přijímání těla a krve Pana Ježíše Krista netiskli a přitisknouti nedopustili, ani od jich artikulův, o něž se jest země tato slíbila. Ale slibujeme a chceme je při tom zachovati a držeti, jakožto compactata svědčí a ukazují, aby kněží řádné, ježto bychom v tom rozdávání těla a krve boží přísluhovali, chovali a chovati mezi sebou mohli, buďto jednoho neb jich více, k tomu sme jim svolili a svolujeme tímto listem. Tak slibujeme, abychom je zachovali při jich právích a svobodách, v kder[ý]chž sme jich zastali a jich do dneška požívají a požívati mají v městě svrchu psaném a při platu. A při tom je slibujem zanechati, kderéž sou neb[božtíkovi] Janovi z Sedlce⁴⁷⁸ platili i synům jeho, toliko 10 k[op] krošův o s[vatém] Jiří⁴⁷⁹ a tolikéž o s[vatém] Havle,⁴⁸⁰ a desátek pravý dáti mají.

p. 22

A také slibujeme od oumrťi nebráti z nich, ale při právích těch je slibujeme zachovati my i svými budoucími. Také slibujeme toho nedopuštěti, aby měšťané staří tiskli nové, kderýmkoliv obyčejem, buďto od domův neb jiných držení, a nechceme kderého z starých přijíti, ani kderému trhu připustiti bez nových a mladých vůle a obecního svolení. Také slibujeme všem přebývajícím v městě Prachaticích vůbec i každému zvláště, kdož by kolivěk proti nám těchto časův co činil a provinil, buď mnoho nebo málo, že takovému každému to odpouštíme a slibujem zdržeti, ctně a věrně a křesťansky. K tomu na svědomí i pro lepší jistotu pečeť naši vlastní kázali jsme s naší dobrou volí přivěsiti k tomuto listu, jenž jest dán léta od narození Syna Božího 1444, v ten pátek den apoštolův Božích Filipa a Jakuba.⁴⁸¹

---

⁴⁷⁸ Jan ze Sedlce, držitel Prachatic.

⁴⁷⁹ Svátek svatého Jiří připadal na 23. dubna.

⁴⁸⁰ Svátek svatého Havla připadá na 16. října.

⁴⁸¹ Pátek 1. května 1444.

p. 23

My Ferdinand⁴⁸² z Boží milosti arci kníže rakouské etc. oznamujeme tímto listem všem, jakož Jeho Milosti etc. královská, pan otec náš nejmilejší, ráčil jest mandátem svým při pomezních clech naříditi, jakým způsobem cla a mejta ze všelijakých věcí brány býti mají, tak jakž týž mandát to šířeji v sobě obsahuje a zavírá.

I spraveni býti ráčíme, že mnozí lidé jinýma neobyčejnejma a novýma cestami a steskami se ven [z] země prokrádají a tudy ta cla a mejta projíždějí, i také téhož cla a mejta dávati na odpor se stavějí. Protož sme purkmistrům a konšelům a celným J[eho] M[ilosti] královský v městě Prachaticích ustanoveným poroučeti ráčili, aby na to podle jiných zvláštní péči a pozor měli, předkem cesty a stesky nesvobodné zasekali, a jestli že by kdo postižen byl, že by se bez vozky a mejta dání prokrsti se chtěl, a nebo tomu dávání na odpor byl, tomu každému aby ten statek a zboží nevyklené pobrali a do komory J[eho] M[ilosti] královské polovici dali a druhou polovici sobě skovali.

p. 24

Protož jeden každý vědouc o tom jim se spraviti a před škodou se varuj. Dán na Hradě pražském v auterej po neděli, jenž slove Oculi,⁴⁸³ léta Páně etc. čtyřicátého osmého.⁴⁸⁴

Ferdinand

Jan mladší z Lobkovic⁴⁸⁵ rukou vlastní

Florian Chriesperk⁴⁸⁶

Kašpar z Zranova⁴⁸⁷

---

⁴⁸² Ferdinand II. Tyrolský, rakouský arcikníže, v letech 1547-1567 habsburský místopřítel v Čechách.

⁴⁸³ Oculi, 3. neděle postní.

⁴⁸⁴ Úterý 6. března 1548.

⁴⁸⁵ Jan mladší Popel z Lobkovic, (†1570), v letech 1554-1570 nejvyšší purkrabí Českého království. Roku 1556 se oženil s Bohunkou z Rožmberka.

⁴⁸⁶ Florian Griespek z Griespachu, zakladatelem české větve Griespachů. Od roku 1532 sekretář Ferdinanda I. a také sekretář české komory, roku 1538 se stal královským a komorním radou, roku 1542 se stal vojenským radou.

⁴⁸⁷ Kašpar z Zranova, císařský úředník.

Poznamenání rodiny, kderau jest J[ejí] M[ilost] paní, paní Anna z Rožumberka,⁴⁸⁸ rodilá panní z Rogensdorfu, s J[eho] M[ilostí] vysoce urozeným panem, panem Jobštem z Rožumberkem⁴⁸⁹ byvši s ním v slavném a milém manželství devět let, splodila, jakž níže.

Léta 1531 ve středu po s[vatém] Jiří⁴⁹⁰ ráno ve třech hodinách na půl orloje porodila prvního syna, p[ana] Ferdinanda Voka,⁴⁹¹ kderýž to před dojitím roku den s[vatého] Jana umřel.⁴⁹²

p. 25

Léta 1531 ve štvrtek v auterej přede všemi s[vatými]⁴⁹³ u večer v 7 hodin porodila ceru Alžbětu⁴⁹⁴ na znamení kozorožce, kderáž potom vdána byla za p[ana] Hendricha z Švamberka⁴⁹⁵ a toho léta 1554, a tak byla <por> toho času 21 let stáří.⁴⁹⁶

Léta 1534 v outerej masopustní⁴⁹⁷ v hodinu na noc porodila syna druhého Voldřicha,⁴⁹⁸ kderýž v rotce v druhou neděli v postě umřel.⁴⁹⁹

Léta 1535 o středosposti den s[vatého] Řehoře, to jest 10. dne měs[íce] března,⁵⁰⁰ v 4 hodiny po poledních na znamení blížencův porodila třetího syna

---

⁴⁸⁸ Anna Rožmberská z Rogendorfu, druhá manželka Jošta III. z Rožmberka.

⁴⁸⁹ Jošt III. z Rožmberka (1488-1539), v letech 1532-1539 devátý rožmberský vladař.

⁴⁹⁰ Středa 26. dubna 1531.

⁴⁹¹ Ferdinand Vok z Rožmbeka (duben 1531 – prosinec 1531), syn Jošta III. z Rožmberka a Anny z Rogendorfu.

⁴⁹² Svátek Jana evangelisty připadá na 27. prosince.

⁴⁹³ Čtvrtek 26. října 1531.

⁴⁹⁴ Alžběta z Rožmberka (1532-1576), dcera Jošta III. z Rožmberka a Anny z Rogendorfu.

⁴⁹⁵ Dne 4. února 1554 byla Alžběta z Rožmberka provdána za Jindřicha staršího ze Švamberka.

⁴⁹⁶ Roky vypočítány chybně. Alžběta z Rožmberka se narodila roku 1531.

⁴⁹⁷ Úterý 17. února 1534.

⁴⁹⁸ Oldřich IV. z Rožmberka (únor 1534-únor 1535), syn Jošta III. z Rožmberka a Anny z Rogendorfu.

⁴⁹⁹ Někdele 21. února 1535.

⁵⁰⁰ Svátek Řehoře papeže ale připadá na 12. března.

Vilíma,⁵⁰¹ kderýžto léta 1557 stav svůj proměnil, J[ej] M[ilost] pannu Kateřinu, kněžnu praunšvajskou jest pojal,⁵⁰² druhou kněžnu pannu Žofiji z Perlinu,⁵⁰³ třetí panu Annu Mariji markraběnku z Padu,⁵⁰⁴ štvrtou pannu Poxínu z Pernštejna,⁵⁰⁵ a tak maje 4 ženy. 1592 dne měsíce <Maje> Augusty v Praze v domě svém život dokonal.⁵⁰⁶ Amen.

Léta 1536 dne 17. března mezi 7. a 8. hodinou na znamení vodnáře porodila dceru Bohunku,⁵⁰⁷ kteráž na Krumlově

p. 26

k stavu s[vatého] manželství odána byla urozenému panu, panu Janovi Popelovi z Lobkovic, tehdaž nejvyššímu purkrabímu království českého léta 1556, a umřela na Krumlově 1557.⁵⁰⁸

Léta 1537 dne 12. měsíce dubna ráno ve 3 hodiny na půl orloje porodila šestý dítě, Evu,⁵⁰⁹ kderáž sobě za manžela pojala urozeného pana, pana hrabě Mikoláše z Serynu,⁵¹⁰ do Uher. A potomně se dostala za vlaské hrabě z Kasaldu⁵¹¹ do Vlach a tam umřela.⁵¹²

Léta 1539 dne 1. měsíce října ráno v 6 hodin na znamení blížencův narodil se p[an], p[an] Petr Vok z Rožumberka,⁵¹³ toho rodu poslední, a pojal sobě za

---

⁵⁰¹ Vilém z Rožmberka (1535-1592), v letech 1551-1592 jedenáctý rožmberský vladař.

⁵⁰² Kateřina z Brunšviku, první manželka Viléma z Rožmberka.

⁵⁰³ Žofie, dcera kurfiřta Jáchyma II. Braniborského, druhá manželka Viléma z Rožmberka.

⁵⁰⁴ Anna Marie Bádenská, třetí manželka Viléma z Rožmberka.

⁵⁰⁵ Polyxena z Pernštejna, čtvrtá manželka Viléma z Rožmberka.

⁵⁰⁶ Vilém z Rožmberka zemřel v srpnu 1592.

⁵⁰⁷ Bohunka z Rožmberka, dcera Jošta III. z Rožmberka a Anny z Rogendorfu.

⁵⁰⁸ Bohunka z Rožmberka zemřela 16. 11. 1611.

⁵⁰⁹ Eva z Rožmberka, dcera Jošta III. z Rožmberka a Anny z Rogendorfu.

⁵¹⁰ Mikuláš Zrinský ze Serynu, chorvatský hrabě, známý obranou pevnosti Sigetu proti Turkům v roce 1566.

⁵¹¹ Roku 1598 se Eva z Rožmberka provdala za Pavla hraběte z Gasoldu.

⁵¹² Eva z Rožmberka zemřela v srpnu 1591 v Itálii.

⁵¹³ Petr Vok z Rožmberka (1539-1611), v letech 1592-1611 dvanáctý rožmberský vladař.

manželku urozenou paní, paní Kateřinu z Ludanic,⁵¹⁴ kteráž umřela léta 1601 dne 20. Junii.

p. 27

Téhož léta 1539 dne 4. měsíce října, to jest na den s[vatého] Havla,⁵¹⁵ umřel nadepsaný pan Jošt z Rožumberka,⁵¹⁶ vlastních dítek pozname[na]ných pan otec.

1592 v pondělí ochtab s[vatého] Bartoloměje⁵¹⁷ J[eho] M[ilost] p[an], pan Vilím z Rožumberka život svůj v Praze mezi 16. a 17. hodinou v domě svém dokonal. Téhož léta 1592 ve čtvrtek a v pátek po s[vatém] Mikoláši slavný pohřeb konán byl na Krumlově J[eho] M[ilosti] panu Vilímovi z Rožumberka, jehožto tělo s markrabinkou, p[an]í, paní Její Milostí manželkou,⁵¹⁸ v kostele krumlovským v kůru v sklípku, k tomu naschválně udělaném, jest pohřbeno. K tomu pochování vysláno bylo z Prachatic ouřadních a obecních osob 24 osoby a já Zikmund Turnovský podle nich, toho času správce panství volarského a drslavského.

Nahoře jmenovaný p[an], p[an] Vilím narodil se 1535 10. Marty, a tak byl stáří 43 57 léta.⁵¹⁹

p. 28

Nejvyššího komorníka království českého (titul).

My Vilím z Rožmberka,⁵²⁰ správce a vladař domu rožmberského, jménem naším i na místě pana Petra Voka,⁵²¹ bratra našeho, i všech dědicův a budoucích našich, známo činíme tímto věčné paměti této věci všechněm vůbec nynějším i budoucím lidem, kdež čten nebo čtoucí slyšán bude, že sou předstoupili před

---

⁵¹⁴ Kateřina z Ludanic, manželka Petra Voka z Rožmberka.

⁵¹⁵ Svátek Havla opata připadá na 16. října.

⁵¹⁶ Jošt III. z Rožmberka (1488-1539), v letech 1532-1539 devátý rožmberský vladař.

⁵¹⁷ Pondělí 31. srpna 1592.

⁵¹⁸ Polyxena z Pernštejna, čtvrtá manželka Viléma z Rožmberka.

⁵¹⁹ Bylo mu 57 let.

⁵²⁰ Vilém z Rožmberka (1535-1592), v letech 1551-1592 jedenáctý rožmberský vladař.

⁵²¹ Petr Vok z Rožmberka (1539-1611), v letech 1592-1611 dvanáctý rožmberský vladař.

nás moudří a opatrní purkmistr a rada města našeho Prachatic, podání naši věrní jmilí, prosíce nás i na místě vši obce s velikou pokorou a ponížeností, abychom z milosti naší, kderouž k nim máme, jim a jich budoucí<ch>m všech jich práv privilejí a obdarování a vejsad, kderéž předkové jich od proboštův vyšohradských jakožto někdy pánův jich, a od slavné paměti císařův římských a českých králův a pánův předkův našich jsou sobě a tomuto městu Prachatickému objednali. Toho všeho milostivě jako jejich vrchní a dědiční páni konformovali a tímto listem potvrdili. I prohlídajíce my k jejich poddanosti, poslušenství a věrnosti, kderouž sou k nám i předkům našim vždyckny zachovali a ještě zachovávají, na budoucí věčné časy aby zachovali, i také po rozmnožení té obce a vzdělání města našeho Prachatic a aby lidé vědouce o takových jich vejsadách a svobodách, kderýmiž to město naše je vysazeno.

p. 29

K témuž městu našemu výše dočenému tím raději a chtivěji se hrnuli a v něm se osazovali, tak aby tudy město mohlo se rozmnožiti, z čehož by nám užitkové níže psaní tím hojněji šly. Protož na takovou jich poníženou žádost a pro dobré obyvatelův téhož města Prachatic všech výš do[t]čených práv, privilejí, obdarování a vejsad, kderéž sou až posavad v užívání byly, jako by v tento list náš slovo od slova vepsány a položeny byly, při též váze jakož sama v sobě jsou artikulích, punktech, klausulích tímto listem zůstavujem, confirmujem a potvrzujem. Chtíce tomu, aby dědicové a budoucí potomci naši i ten každý, kdož by město naše Prachatic v držení měl, tak je drželi, chovali a žádných překážek jim v jich vejsadách a živnostech nečinili a činiti nemohli, tak jakž sme i my to činili, že při těch svobodách jejich jsme je zachovali a při živnostech, kderéž tu v skladu soli v společnost zvyklý od starodávna užívati jim nepřekázeli, ani jiném dopouštěti. A jakož sou nám oni purkmistr a rada a vseckna obec a obyvatelé města našeho Prachatic povinovati každého roku ouroky peněžité a desátky obilný z domův a z krundtův z města i z předměstí, jakž od starodávna bylo platiti a spravovati, za kderéžto auroky dávali a spravovali sou pánům předkům našim i nám do komory naší každého

roku při času s[vaté] paní Kateřiny⁵²² 47 kop grošů míš[eňských] a za desátky obilný také toliko 60[kop]. Kdež pak nemohlo se toho vyhledati, kudy a jak jest to obyčej přišlo, že sou toliko v sumě peněžité to do komory naší tak ročitě platili, ježto kdyby se desátky k naší ruce v mandelích, jak sou to povini byli učiniti na poli vytejkali, tak jakž do[t]čení měšťané to k sobě přijímali. Vidělo se nám, že bychom toho mnohem výše užívati mohli, i nechtíce my jim toho odjímati, ale pro zlepšení toho města uhodili a srovnali sme se s nadepsanými purkmistrem a radou i vsí obcí téhož města Prachatic, aby nám, dědicům a budoucím našim, za takové auroky a desátky, kderěž z tohož města Prachatic vycházejí a nám povini jsou, každého roku z obecní komory do komory naší dědicům a budoucím našim vždy času s[vaté] panny

p. 30

Kateřiny tři sta kop míš[eňských], jedna kopa za 60 krejcarů, vydávali a oni purkmistr a rada města Prachatic aby sobě k užitku a k obecnímu dobru takové desátky obraceli a úroky také do komory obecné vybírali. A my ani dědicové a budoucí naši více na a aurok ani na žádný desátky nad ty tři sta kop míš[eňských] se z téhož města žádným vymyšleným způsobem nyní [a] na časy budoucí a věčné <poh> potahovati nemáme. Co se pak piv v témž městě vaření dotýče, abychom my ani dědicové a budoucí naši v témž městě Prachaticích, v předměstí ani jinde a blížtce mimo naše pevný putování již ustanovené jim měšťanům ku překážce jich živností jich živnosti piva bílého ani ječného nedali vařiti na časy budoucné a věčné. Podvolili se nám i dědicům našim tíž měšťané města našeho Prachatic, kdeříž koli piva vaří a vařiti budou, z každého větele piva dávati čtyry kroše míš[eňské], též na časy věčné, však tak, aby to bedlivě opatrovali, aby <ježto> jednostejnou míru sladu na várky brali a jednostejný počet větelův vystavovali, tak aby rovnost v tom zachována byla a jedno mimo druhého více nevystavovali. A tak jakéž bychom my aneb dědicové a budoucí naši, kderak by se v tom chovati jměli, aby se nám v tom spravedlivě dalo, vyměřiti, aby se tak chovali. Byl li by pak kdo svývolný [sic] v tom postižen a shledán, že jest víceji větelův piva vystavil, nežli by nařízeno bylo, ten aby byl trestán podle vůle naší, dědicův a budoucích našich, jakž

---

⁵²² Svátek svaté Kateřiny připadá na 25. listopadu.

bychom jim o tom vyměřili. A poněvadž časté svolení na sněmích o dávání posudnýho a berně J[e]ho M[ilosti] C[ísařské] jakožto králi českému ode všech tří stavův království tohoto bývá, když by J[e]ho M[ilosti] k[rálovské] vyšel koliv čas uložený daváním takového posudnýho i berně královské dáváním prázdni býti mají, jako i jiní stavové přitom je milostivě zachovati chceme. A na to se mimo čas vyšlý a výše na podvolení jich svrchu psané<my>, my ani dědicové a budoucí naši o posudný ani berně královské potahovati nemají. A kdež za císaře

p. 31

Ferdinanda⁵²³ slavné paměti, i také za nynějšího císaře Maximiliána,⁵²⁴ J[e]jich M[ilostí], usilovali prachatičtí měšťani o sklad solní, ten handl a silnici připraviti a my sme s velikou pilností, s nemalým nákladem a outratami našimi na místě jich a spolu s nimi toho hájili. I taky s pomocí P[ána] Boha obránili, tak že sou oni při silnici, skladu i handlu podle jich starodávných privilejí a výsad zůstaveni. A jestliže by na též město a obyvatele téhož města Prachatic kdy co takového, že by je kdo o to strojiti chtěl, přišlo, abychom my, dědicové a budoucí naši nad nimi ruku ochrandlivou držeti mohli, ani sami abychom jim my, dědicové a budoucí naši, držitelé města Prachatic, žádné překážky v s[k]ladu solním ani v jich handlích a živnostech téhož města nečinili a činiti nemohli. Týž purkmistr a rada i všeckna obec téhož města podvolili se nám, dědicům a budoucím našim na časy budoucí a věčné z každé prostice soli, což se z města prodá, do komory naší, kdeř v soli handlují aneb handlovati budou, po 1 g[roši] míš[eňském] neboliž to sedmi malých pěnězích dávati. A to tak má opatřeno býti, aby se nám i budoucím dědicům našim za spravedlivě dalo, jak bychom jim toliko buď nyní aneb v časích budoucích při vybírání těch důchodův našich zachovati měli, vyměřili a nařídili. A poněvadž jsme to od často psaných měšťanův a obyvatelův města Prachatic vskut[k]u poznali, že sou se vždycky s pánům předkům našim i k nám až posavád poslušně a věrně, jakž je sou nám a pánům předkům našim v držení vešli, jakž na věrné poddané náleží, chovali. Z náchylnosti, té kterouž k nim máme a pro jich dobré

⁵²³ Ferdinand I. Habsburský (1503-1564), český a uherský král, římský císař.

⁵²⁴ Maxmilián II. Habsburský (1527-1576), český a uherský král, římský císař.

a užitečné dáváme jim vrch neboližto horu Proboštovitci řečenou a druhý, který se Vesvostci jmenuje, počna hned od krundtův vsi staroprachatickejch,⁵²⁵ též od luk a krundtův husineckých⁵²⁶ a tak až do krundtův grejlovských,⁵²⁷ kdež někdeří Pegenkora menují, a dolů, kdež potouček od káhovskejch⁵²⁸ a krejlovských dělí, až do Osekhperku,⁵²⁹ jim Prachatickým od starodávna náležitého, s lesem, krundtem, s kopaninami a s tím se vším, což v tom okrsku obsazeno jest, s těmi dědinami, kderěž sou sobě tu lidi rozdělali, i s lány a honěmi zvíři a zajítcemi [sic], se vši zvolí, nic ovšem

p. 32

nevynímajíc, též řeku, kderáž okolo těch vrchů jde, u vrchu od místa, jenž slově pod Šelnovým mlejnem, krom prostřední pana Chinského k březí náležité, až dolů pod horu Proboštovici, [z] čehož se prve do Husince k ouřadu rychternímu od Prachatických 6 kop míš[eňských] se platilo a do komory naší spravovalo, ze třech kusův, totižto z vobecního, Bartoše Planského⁵³⁰ a Jiříka Bozkovského,⁵³¹ aby v ní svobodně k potřebě své i pro příjezdy naše do Prachatic ryby lapati dali, a toho všeho, což se svrchu píše, kdyby se jim vidělo a zdálo, svobodně užívati mohli, to všeckno často psaným poddaným našim <Prachatic dáváme> měšťanům a obyvatelům města našeho Prachatic dáváme, by oni také rozdělané kopaniny, i co by se ještě v těch lesích vykopati aneb jak koliv vyplnění mohlo, prodávali, peníze za ně brali a na stavení buďto nového rathauzu a jinou opravu města nebo potřebu obecní budoucně neb obracovati mohli, úroky na ně ukládali a desátky z nich k obci k obci brali. A jak by se jim nejlépe vidělo a zdálo, toho i prodaje lesův užívali a jedni druhým ty kopaniny prodávali, do knih městských sobě kladli. A nad to nade všeckno dáváme jim měšťěnímům a obyvatelům města Prachatic zámek náš v městě Prachatic ležící,

---

⁵²⁵ Staré Prachatic, založeny asi 1088, obec cca 2 km od Prachatic, bývalé panství Volary.

⁵²⁶ Husinec, obec cca 7 km od Prachatic.

⁵²⁷ Grejlovský nebo Krejlovský vrch.

⁵²⁸ Kahov, obec cca 4 km od Prachatic.

⁵²⁹ Osek, obec cca 45 km od Prachatic.

⁵³⁰ Bartoš Plánský, prachatický měšťan.

⁵³¹ Jiří Boskovský, prachatický měšťan a radní.

s těmi se všemi grundty a lukami, kderýchž to měšťané někdeří v držení přišli, a s tím se vším příslušenstvím, což k tomu zámku někdy příslušelo, aby oni toho všeho k šosu měst[s]kému podle zapsání užívali, bez překážky naší <všelikderaké a my ab> a dědicův a budoucích našich všelikderaké, a my ani dědicové a budoucí naši v ty výš dočené vrchy Proboštovice, Hvozdec a kdež někderý Pěnkov jmenují, počna od krundtův staroprachatických, husineckých, kuhovských⁵³² a krejlovských až do Osekperku jim prve náležitého, ani v lesy, grundty a platy, kterýž by své oni tu aneb kde koli jinde nařídili a přivedli, a řeku a v lovení

p. 33

NB neb notantum

v ní, též ani v zámek a což k němu příslušelo vkládati se a jim v to sahati nemáme. Než oni měšťané prachatictí, nynější i budoucí, toho všeho k obecnému dobrému užívati a obracetí mají, nyní na časy i budoucí věčné. Avšak to se ještě znamenitě vyměňuje, kdež sou husinečtí, kohouští, krejlovští pastvami, kopaninami od nás těch vrchův, dřívím z těch hor užívali. Při takovém užíváním pastev a kopanin oni svrchu psaní lidé bez překážky zůstaveni býti mají. Však což jsou buď za pastvy neboližto dříví nám platili, tím také prachatickým povinni platiti budou. Přitom se i to vyměňuje, že prachatictí budou mocti v těch vrších a horách svrchu psaných sobě grundty a dědiny dělati, a na kderýchž to krundtech jim nahoře psaní lidé pastvami a nebo jináče škody činiti nemají a moci nebudou. A kdež také byli mezi sebou purkmistr a rada i obec města Prachatic nařídili, že toliko někderé osoby handl solní vedly, a někderým osobám <dos> do jistého počtu prostic soli prohandlovati dopustili. I poněvadž jejich privilegija na vseckny měšťany města Prachatic se vztahují, takto o tom dopuštíme, aby jeden každý měšténin, kderý se dobře a slušně chová v městě a ohradě osedlý, chudý i bohatý, mohl handlovati a každý handl a živnost vésti, jak by se mu nejlépe vidělo a zdálo, též i piva vařiti a jich soumarům aneb šenkům vybejvati, toho aby se jim nehájilo, však tak, aby hvozdy a domy k tomu příhodné měli a před ohněm bezpečné. A pokudž by sobě toho nedali spraviti, dotad aby handle solního

---

⁵³² Kahov, obec cca 4 km od Prachatic.

i várky prázdní byli, tak aby jeden každý svého domu požíval a ne u jiného sobě skladu soli pod přikrytím jakouž koliv zarazil anebo formany a soumary po přízni rozdávatí a komu doházeti měl.

p. 34

Uznal li by purkmistr a rada města Prachatic, nynější i budoucí, nebezpečnost v kderémž koli domu, aneb že by někdeří více domův nežli svých, buď v handlích aneb várkách užívati chtěli, aneb soumaři a formani na škodu jich rozdávali takový ponapomenutí, jestli by se nenapravili, aby od nich trestání byli podle uznání a přinejmenším handl, aby takovému aneb takovým osobám složen byl do slušného času. Avšak tento nynější pořádek v skládání soli a piva vaření, jak se nahoře píše, dotud a tak dlouho trvati má, dokudž bychom my aneb dědicové a budoucí naši v tom dobré a užitečné naše a města našeho a obyvatelův v něm poznávali. A jestli že bychom v časích budoucích strany těch živností provozování nětco lepšího pro rozmnožení města tohoto i užitečnějšího býti uznali, to budeme moci každého času tak naříditi. A to všeckno, což se nahoře v tomto listu píše, připověděli sme jim za nás i dědice a budoucí naše zdržeti a zachovati bez přerušení všelikderakého na časy budoucí a věčné. Na potvrzení a zdržení toho všeho, což se svrchu píše, rozkázali sme naši vlastní pečeť větší k tomuto listu přivěsiti a svou vlastní rukou jsme se podepsali. Stalo se v sobotu na den památky proměny P[ána] Krista na hoře Tábor léta Páně 1569.⁵³³

Vilém z Rožmberka.

p. 35

My Rudolf druhý⁵³⁴ z boží milosti volený římský císař, po všeckny časy rozmnožitel říše a uherský a český, dalmatský, charvatský král, arcikníže rakouský, markrabě moravský. Oznamujeme tímto listem všem, jakož jsem na poníženou žádost a prosbu opatrných purkmistra a konšelův města našeho Prachatic, věrných milých, ve čtvrtek po Hromnicích léta jminulého tisícíťho

---

⁵³³ Sobota 6. srpna 1569, svátek Proměnění Krista pána.

⁵³⁴ Císař Rudolf II. (1576-1612), uherský a český král, římský císař.

pětistýho sedumdesátého sedmého,⁵³⁵ toho času podaných někdy vysoce urozeného Viléma z Rožmberka na Českém Krumlově, správce a vladaře domu rožumberského, nejvyššího purkrabí pražského, někderé privilegia a obdarování jim prachatickým od někdy slavné paměti předkův našich, římských a českých králův, pana Jana,⁵³⁶ pana Václava,⁵³⁷ pana Zikmunda,⁵³⁸ p[ana] Ladislava,⁵³⁹ p[ana] Jiřího,⁵⁴⁰ p[ana] Vladislava,⁵⁴¹ p[ana] Ludníka⁵⁴² i také proboštův vyšehradských dané, a jak od slavné paměti někdy císaře Ferdinanda,⁵⁴³ také i císaře Maximiliána,⁵⁴⁴ pana děda a p[ana] otce našeho nejmilejšího, stvrzené, tolikéž milostivě schváliti a potvrditi ráčili. I prošení sme dále od t[ý]chž purkmistra a konšelův i vší obce do[t]čeného města Prachatic v poníženosti, poněvadž by sobě také svou poslušnou věností <zasloužili> na někdy páních z Rožumberka jakožto na onen čas vrchnosti jich někderých <jich> privilegií a milostí zasloužili, a ty jim až posavad od nás potvrzené nejsou, abychom jim netoliko t[ý]chž od pánův z Rožumberka jim udělené milosti, ale i nicméně vedle toho také jednoho listu někdy krále Vladislava,⁵⁴⁵

p. 36

jehož jest datum na Budíně v pondělí den s[vatého] Řehoře léta 1492,⁵⁴⁶ milostivě potvrditi ráčili. Kdež souce my týmž prachatickým milostivě nakloněni a poznavši takový listy, kderéž jsou v komoře naší české in org[i]nali předložili a ukázali celá a neporušená býti. Též chtějí tam, poněvadž jsou se nyní již nám jakožto králi českému do rukou našich dostali, aby

---

⁵³⁵ Čtvrtek 7. února 1577.

⁵³⁶ Jan Lucemburský (1296-1346), český král.

⁵³⁷ Václav IV. (1378-1419), římský a český král.

⁵³⁸ Zikmund Lucemburský (1368-1437), český a uherský král, římský císař.

⁵³⁹ Ladislav Pohrobek (1440-1457), uherský a český král.

⁵⁴⁰ Jiří z Poděbrad (1420-1471), český král.

⁵⁴¹ Vladislav Jagellonský (1456-1516), český a uherský král.

⁵⁴² Ludvík Jagellonský (1506-1526), uherský a český král.

⁵⁴³ Ferdinand I. Habsburský (1503-1564), český a uherský král, římský císař.

⁵⁴⁴ Maxmilián II. Habsburský (1527-1576), český a uherský král, římský císař.

⁵⁴⁵ Privilegium krále Vladislava Jagellonského z roku 1492.

⁵⁴⁶ Pondělí 12. března 1492.

zůstávají pod milostivou ochranu naši, tím lepší zrost míti, a též město k většímu zvelebení, lidé pak podání naši v témž městě přebývajíc v známosti jich náležité opatření míti mohli. Protož s dobrým rozmyslem naším, jistým vědomím, mocí královskou v Čechách, s radou věrných našich milých, předně týž list krále Vladislava, o němž příc zmínka učiněna, i také datum jeho položeno jest. A vedle toho také list někdy Oldřicha z Rožumberka, jehož datum 1444 v ten pátek den s[vatých] apoštolův božích Filipa a Jakuba.⁵⁴⁷ Item jiný list Petra staršího z Rožumberka,⁵⁴⁸ jehož datum na Krumlově v pátek po s[vatém] Linhartu 1544.⁵⁴⁹ Item list Vilíma z Rožumberka, jehož jest datum na den proměnění P[ána] Krista na hoře Tábor léta 1569.⁵⁵⁰ Naposledy list Petra Voka z Rožumberka a Kateřiny Rožumberské z Ludanic, kderéhož jest datum na zámku v Krumlově ve středu po s[vatém] Valentinu

p. 37

léta 1594,⁵⁵¹ vše let již minulých, ve všech artikulích, punktech i klausulích a znění, nic nevymíňujíc, tak jako by do tohoto listu našeho slovo od slova vepsané byli, milostivě jsme schváliti a obnoviti a stvrditi ráčili, a tímto listem naším vědomě jakožto král český potvrzujeme, obnovujeme a schvalujeme, tak že týchž purkmistr a konšelé i všeckna obec do[t]čeného města Prachatic, nynější i potomní, přitom při všem, což ti listové a každý z nich obzvláště v sobě obsahují a zavírají, a čehož sou až posavad podle t[ý]chž listův v držení a užívání zůstávali. Tolikéž od každého člověka držání a zachování býti mají a se zůstávají, a to bez naši<ch> dědicův našich a lidí všelijaké překážky, nyní i na časy budoucí a věčné poroučejíce. Přitom všem ze všech stavův království našeho českého obyvatelům, tolikéž i presidentu a radám našim komory české, věrným našim milým nynějším i budoucím, abyste je prachtické, nynější i potomní, přitom při všem, jak se svrchu píše, jměli, drželi a neporušitelně zachovali, žádné jim v tom překážky nečiníce ani jiným činiti nedopouštějíce

---

⁵⁴⁷ Privilegium Oldřicha z Rožumberka vydané v pátek 1. května 1444.

⁵⁴⁸ Petr V. z Rožumberka, v letech 1539-1549 desátý rožumberský vladař.

⁵⁴⁹ Pátek 7. listopadu 1544.

⁵⁵⁰ Sobota 6. srpna 1569, svátek Proměnění Krista pána.

⁵⁵¹ Středa 16. února 1594.

pod uvarování hněvu a nemilosti naší i budoucích králův českých. A jakož jsou nám také týž prachatictí k milostivé žádosti a zalíbení našemu tu podanou lásku prokázali a mlejna jich obecního a to jim náležejícího a řečeného Bartošovského a přitom kus louky
rationi Praxetoni dominii

p. 38

k vysazení chmelnice darem postoupili, při kderýmžto mlejně teď nyní vnově pivovar jsme vystavěti poručili, v kderýmžto téhož pi[vo]varu vystavěním a takového mlejna a louky nám od nich postoupením nemalé zlepšení důchodu našeho pivovarního jsme poznali a poznáváme, a od nich prachatických to milostivě a vděčně přijavše, proti tomu zase je i jich potomky <za> sami za sebe, dědice naše i budoucí krále české takto opatrovati ráčíme. Poněvadž oni pracht[ičtí] majestáty a obdarování svými v tom tak dalece opatření sou, že jak v městě Prachaticích, tak na předměstí ani jinde na blízce na škodu a újmu jich pivovarům městských žádný pivovar tu vnově staven býti nemá. My pak tu při témž městě pivovar vnově proto toliko jsme vyz[d]vyhnouti dáti ráčili, aby z něho do městečka Volar⁵⁵² a někderých vesnic nám nyní [k] Krumlovu,⁵⁵³ též i také předešle k hradu prachatickému náležitých pivo vystavovati mohli, že nám k ruce takový vnově při městě Prachaticích vystavený pivovar a mlejn nám od nich <ke mlejnu> ke mlení sladův našich i tak od lidí z někderých těch nadepsaných vesnic do téhož

p. 39

mlejna <nám od nich ke mlejnu> obilí jich k zdělání a semlení přinášejících i s tím kusem louky postoupený není a býti nemá k žádné újmě a škodě a překážce v živnostech jich městských, jak při vaření piv, tak i jiných, však obchodech handlovních v svobodách a starobylých živnostech v témž městě na časy budoucí a věčné. S tím při tom doložením, že my ani naši dědicové a budoucí králové čeští aneb držitelé panství krumlovského na to nastupovati ani toho žádati, chtěti neráčíme, ani moci nebudeme žádným způsobem, aby

---

⁵⁵² Volary, město cca 18 km od Prachatic.

⁵⁵³ Český Krumlov, město v jižních Čechách, cca 36 km od Prachatic.

obyvatelé v témž městě piva našeho z téhož vnově vystaveného pivovaru našeho s vyšenkovaným ani také k obzvláštnímu a domácímú trunku jich bráti a ty vybejvati měli aneb povinni byli, nýbrž tak jako předešle v pivovařích svých každého času piva volně a svobodně vařiti, i ty také sami v obci své vybejvati a šenkovati aneb do krčem jich dědičných a k městu náležitých, kderěž nyní mají aneb potom míti by mohli. I také soumarům i jiným lidem přes pomezí tudy tou silnicí skrze město Prachatice pracujícím vystavovati mají a budou moci, tak jak sou to předešle činívali a činiti mohli, a svobodu měli bez naši<ch> dědicův našich a budoucích králův českých, též i také potomních držitelův panství krumlovského i jiných všech lidí všelijaké překážky, a to vše na časy budoucí a věčné. Tomu na vědomí pečeť naši menší k tomuto listu jsme přitisknouti rozkázali, jehož jest datum na Hradě pražském 9. dne listopadu léta 1604.

Rudolf⁵⁵⁴

Kašpar Kaplír⁵⁵⁵

Ad mandatum Im

Electi imperatoris pro[pria]

Jan Menšík⁵⁵⁶

J. Pelhřimovský⁵⁵⁷

p. 40

Nos Joannes dei gratia Sacro=Sanctae Vissegradensis, ecclesiae praepositus, ad Romanam Ecclesiam nullo medio pertinentis et regni Boëmiae cancellarius ad perpetuam rei memoriam ad universorum tam praesentium quam futurorum praesentibus volumus notitium pervenire, quod capientis pro, ut tenemur conditionem praepositurae nostrae Vissegradensis facere meliorem, civitatem nostram Prachatiz civibus ipsius et hominibus in eadem civitate ac in praeurbio ipsius residentibus seu residere volentibus haeredibus et successoribus ipsorum iure emphiteotico, quod vulgarter purkhrecht, diutius posiumus [sic] et

---

⁵⁵⁴ Císař Rudolf II. (1576-1612), uherský a český král, římský císař.

⁵⁵⁵ Kašpar Kaplír ze Sulevic, poznámka č. 75.

⁵⁵⁶ Jan Menšík z Menštejna, císařský úředník.

⁵⁵⁷ Jiří Viktorín Pelhřimovský, prachatický měšťan a radní.

locavimus et tenore praesentium exponimus et locamus. Primo quidem, quod praedicti cives et suburbi civitatis nostrae praedictae in eodem iure, quo civitas et cives Piscen utuntur, et resident sicut ex privilegiis a regibus Boëmia ipsi a retro actis temporibus concessis habent uti, debeant gaudere et in eodem iure perpetue ac liberaliter residere. Ita tamen quod

p. 41

quilibet laneus praedictae nostrae civitatis Prachatiz debet eandem mensuram seu tot jugera continere, quam et quod civitas Piscen praedicta in suis laneis habet et continet ab antiquo. Et quilibet civis seu suburbanus civitatis nostrae praedictae de quolibet iugere dictorum laneorum [sic] ad praedictam nostram civitatem Prachaticz pertinentibus [sic] nobis, nostris successoribus solvere tenebuntur annis singulis quatuor denarios Pataviensis, duos in festo s. Galli proxime nunc venturo et duos in festo s. Georgii deinde secuturo. Quodlibet etiam molendinum ad dictam civitatem nostram spectans rotans cum duobus rotis tantundem solvere debet et tenebitur quantum unum laneum de laneis supra dictis. Uno molendino superiori duntaxat excepto, quod solvet tantum annis singulis quantum medium laneum de laneis memoratis. Praeterea quaelibet domus sita in praefata civitate seu in praeurbio ipsis carens agris dare et solvere

p. 42

tebebitur annis singulis sex denarios Patavienses medietatem in festo s. Galii et medietatem in festo s. Georgii. Unum quoque etiam macellum carniarum civitatis nostrae praedictae solvere tenebitur annis singulis quatuor grossos denarios Pragenses, duos in festo s. Galli et duos in festo s. Georgii. Quolibet etiam mensa panum quisdem [sic] civitatis nostrae debent solvere annis singulis duos grossos Pragenses praedictos, unum in festo s. Galli et alium in festo s. Georgii. Praedicti etiam cives et suburbani civitatis nostrae praedictae de omnibus agris eorum et pomeriis seu hortibus debent dare veras decimas nobis et successoribus nostris duos partes et plebano eiusdem civitatis tertia[m] partem earundem. Eo tamen modo quo eadem dare hactenus consueverunt exceptis pomeriis antiquis nec nobis nec successoribus nostris solvere, sunt adstricti [sic] in subsidium vero utilitatis ac libertatis seu etiam promotionis

eiusdem in civitatis nostrae incoralum [sic] ipsius de speciali nostra gratia addimus

p. 43

et donamus montem cum silvis et nemoribus ac rubetis ipsorum videlicet Libiechorzperk, Osekperk, an Binizperk cum omnibus eorum pertinentiis ac metis quo ad communitatem praefatae nostrae civitatis et incolis ipsius per ipsos perpetue possidendos. Demum omnia ligna pro aedifitiis dictae civitatis ac villarum ad ipsam pertinentium cives et incolae ipsorum de sylvis praepositurae nostrae et successorum nostrorum sine quovis praetio habere debebant et debebunt. Sic tamen qua non debeant dicta ligna per se eligere sed ubi ipsis per iudicem nostrum vi [sic] officialem demonstrata fuerint succedere et recipere pro omnium ipsorum necessitate. Antiquam etiam Prachaticz et [...]⁵⁵⁸ villas volumus ad dictam nostram civitatem et cives ipsius perpetuis temporibus pertinere hoc etiam expresso, si quod praedicti cives et suburbani civitatis nos

p. 44

trae praedictae ac villarum praedictarum incolae necnon quilibet eorum poterunt licite et libere testamenta facere et bona ipsorum mobilia et immobilia cuniungibus ipsis placuerit tam in vita quam in morte donare seu legare ac ordinare de ipsis pro suilibet voluntatis non obstante quavis consuetudine devolutionum quam quo ad civitatem nostram et cives ac suburbanos ipsius et incolas villarum praedictarum penitus volumus esse nulla iuditio dictae civitatis nostrae ac iure domini et proprietatis nobis et nostris successoribus semper salvis in cuius rei testimonium et robur perpetue firmitatis praesentis fieri et sygilli nostri munimine iussimus consignari. Datum in Wissegrado in domo habitationis nostrae Anno D[omi]ni millesimo trecentesimo septuagessimo tertio julii.⁵⁵⁹

---

⁵⁵⁸ Nečitelné, pravděpodobně nějaké jméno či název obce.

⁵⁵⁹ Český překlad: (p.40) My Jan, z Boží milosti probošt Vyšehradské kapituly církve římské a kancléř Království českého prostřednictvím této listiny, nijak dvojsmyslně, chceme na věčnou paměť oznámit všem – jak současníkům, tak budoucím osobám,

---

abychom vylepšili podmínky a postavení naší Vyšehradské kapituly, co vydáváme a pronajímáme pro naše město Prachatice, jejím občanům a lidem v témže městě a v jeho předměstí bydlícím nebo hodlajícím tam pobývat, jejich dědicům a nástupcům, podle práva emfyteutického, které se lidově nazývá purkrechtní. Za prvé to, že dříve zmiňovaní měšťané a obyvatelé předměstí našeho dříve řečeného města mají totéž právo, které požívají měšťané a město Piscen, jak vyplývá z dříve vydaných privilegií, užívat, musí se radovat a v témže právu navěky a svobodně bydlet. (p.41) Proto jakýkoliv lán, který vlastní naše dříve zmiňované město Prachatice, musí mít tutéž míru nebo tolik jiter půdy, kolik má a drží dříve zmiňovaná obec Piscen od pradávna. A kterýkoliv měšťan nebo obyvatel předměstí našeho dříve zmiňovaného města z každého jitra řečených lánů, jež se rozkládají na území našeho dříve zmiňovaného města Prachatice, které nám patří, bude muset zaplatit našim nástupcům každý rok 4 denáry patavské, 2 o nejbližším svátku sv. Havla a 2 o následujícím svátku sv. Jiří. Také každý mlýn, který patří k našemu zmiňovanému městu a používá ke mletí 2 kola, musí a bude muset platit pouze jeden lán z výše zmiňovaných lánů, kromě jednoho vyššího mlýna, který každoročně zaplatí půl lán z výše vzpomínaných lánů. Kromě toho každý dům postavený v uvedeném městě či na předměstí, který nevlastní žádná pole, (p.42) bude muset každoročně zaplatit 6 denárů patavských; polovinu o svátku sv. Havla, druhou o svátku sv. Jiří. Také každý řezník našeho dříve zmiňovaného města bude muset zaplatit každoročně 4 groše pražské, 2 o svátku sv. Havla a 2 o svátku sv. Jiří. Také každý pekař téhož našeho města musí každoročně zaplatit dříve zmiňované 2 groše pražské, jeden o svátku sv. Havla, druhý o svátku sv. Jiří. Také dříve zmiňovaní měšťané a obyvatelé předměstí našeho dříve zmiňovaného města musí, jak měli doposud ve zvyku, platit ze všech svých polí, půdy uvnitř městských hradeb a zahrad desátky. Nám a našim nástupcům musí dát 2 části desátku, faráři téhož města třetí část desátku. Poté, co jsou oproti dávným dobám placeny v našem městě nám a našim nástupcům pomeria, z naší zvláštní milosti propůjčujeme a darujeme kvůli užitku a polepšení si obyvatelům našeho dříve zmiňovaného města a rolníkům (p. 43) horu/kopec s lesy a vinicemi a ostružiním, tj. Liběchořskou horu/kopec, Oseckou horu/kopec a Binizskou horu/kopec se všemi jejich náležitostmi a hranicemi a ustanovujeme je držiteli na věčné časy. Nadto veškeré dřevo na domy řečeného města a vesnic, které k němu náležejí, musí a budou muset mít měšťané a vesničané zadarmo z lesů našeho probošství. Zmiňované dřevo si však nemohou vybírat sami, ale bude se tak dít pouze za účasti našeho úředního posuzovatele. Také chceme pro starobylé Prachatice a obce, které patří k našemu zmiňovanému městu, a jeho obyvatele na věčné časy ustanovit: Kdokoliv z dříve

p. 45

My Petr Vok z Rožmberka,⁵⁶⁰ vladař domu rožmberského, a Kateřina Rožmberská z Ludanic,⁵⁶¹ manželé společně.

Známo činíme tímto listem našim otevřeným obecně přede všemi, kdež koliv čten a nebo čtoucí slyšán bude, že sou předstoupili před nás moudří a opatrní purkmistr a rada i všeckna obec města našeho Prachatic, věrní naši milí, s ponížeností prosíce, abychem jim všech majestátův, privilejů, milostí a obdarování, výsad a chvalitebných dobrých zvyklostí a svobod, kderé sobě od J[ejich] M[ilostí] slavných pamětích římských a českých králův našich i jiných vrchností svých od starodávna nadané a propůjčené mají, schváliti, obnoviti a potvrditi, i také pro vzdělání a hojnější rozšíření jich někderými zvláštními milostmi je obdařiti ráčili. Kderážto obdarování a privilegia celá a neporušená jsme spatřili a skrze rady naše věrné milé s pilností přehlídnouti poroučeli. I znajíce, že sou se tíž obyvatelé města našeho Prachatic ku pánům předkům našim dobré paměti, též k nám jakožto vrchnosti své, vždy ctně, poslušně, jakž na dobré a věrné poddané sluší, zachovali

p. 46

i zachovati na potomní časy mají a připovídají. Protož majíce také k sobě mnohé přímluvy, s dobrým rozmyslem a vědomím celou a dospělou radou svou, těch všech listův, majestátův, vejsad, svobod, obdarování témuž městu našemu Prachaticům od Jich Milostí předešlý vrchností svých slavně daných

---

zmiňovaných měšťanů a obyvatel předměstí našeho dříve zmiňovaného města a rolníků dříve uvedených obcí mohl svobodně a volně činit poslední vůle a svůj hmotný i nehmotný majetek darovat a odkázat za života i po smrti svým manželkám a komukoliv na základě vlastní svobodné vůle, bez jakýchkoliv překážek, to rozkazujeme touto listinou a přivěšením naší pečeti našemu městu, obyvatelům města, předměstí i řečených vesnic z hloubi duše navěky potvrdit, aby žádným rozhodnutím našeho zmiňovaného města a právem pána, bez vlastnictví, nešlo ono právo zrušit. Dáno na Vyšehradě, v našem domě, v červenci Léta Páně 1373.

⁵⁶⁰ Petr Vok z Rožmberka (1539-1611), v letech 1592-1611 dvanáctý rožmberský vladař.

⁵⁶¹ Kateřina Rožmberská z Ludanic, manželka Petra Voka z Rožmberka.

jsme schválili, obnovili a potvrdili, a tímto listem ve všech jejich znění, položení, punktech, klausulích, artikulích, jako by v tento list náš slovo od slova vepsané byli, schvalujeme, obnovujeme a potvrzujeme. Obzvláště pak, poněvadž se to z majestátův jejich našlo, že oni prachatictí práva královského městského, jakž i jiní obyvatelé měst královských v této koruně české jsou užívali a z nich se radovali. Z těch příčin usilujeme snažně o dobré užitečné a rozšíření jich do[t]čeného města Prachatic pro uvarování všelijakých budoucích vejkładův tomuto artikuly z strany svobod, osvobození, propuštění a přijímání lidu takové světlo přidáváme, aby oni purkmistr a rada i všeckna obec města Prachatic moc měli a mohli, nechtěl by kdo v městě obývati, toho každého, mužského i ženského pohlaví, i se všemi dítkami,

p. 47

statečky a spravedlnostmi jich sami od sebe propouštěti a jiné mezi sebe v bytnost a sousedství přijímati, s tou při tom vejminkou, aby ten, kdož by koli se odebrati chtěl, prodaje svůj dům a neboližto krundt, zaseji jiným hodným a dobře zachovalým člověkem osadil, což učinivše, bude mocti se stěhovati, kdy a kde se jemu zdáti a líbiti bude bez naší, dědicův a budoucích potomkův našich, držitelův města Prachatic, překážky všelikderé. A jakž od starodávna předeepsaní purkmistr, rada i všeckna obec města Prachatic od slavných paměti císařův římských a králův českých i jiných vrchností svých mají svobody, privileji a majestáty na stezku neboližto cestu svobodnou od města Pasova⁵⁶² k městu Prachaticům a zaseji od města Prachatic k městu Pasovu, též na sklad solní a kupectví ve všech a všelijakých koupí, kderéž se za peníze kupují, buď v cizí zemi aneb odkuž koli ta byla a kderá kupectví sou, kderá přinášejí aneb přivozují přes hory a lesy z Pasova do Království českého, s těmi že mají lidé hnáti a jeti k městu Prachaticům. Protož co se hájení týž stezky a proti formanům vyjždění dotýče, tomu chceme, aby se v užívání takových svobod a práv na tuž cestu vysazenou, osvobozenou, se vztahujících, jakž od starodávna, tak i na časy budoucí zachovali.

Wertatur

---

⁵⁶² Pasov, město v Bavorsku.

p. 48

A jakož maje list a obdarování od někdy Jana, probošta vyšehradského, na hory Libišperk,⁵⁶³ Osekperk,⁵⁶⁴ Zdenicperk,⁵⁶⁵ též od dobré paměti pana Vilíma z Rožmberka, pana bratra našeho nejmilejšího, na Proboštovice a Hvozdec, kderýmižto listmi a obdarováními hory jmenované k svobodnému týchž podaných našich prachatických užívání, držení, k stavení, palivu, lovení, pastvami i jiným příslušenstvím, též i řekami, k témuž městu Prachaticům se připisuje a vystavují. A protož my je při tom také milostivě pozůstavujeme, aby v svobodném toho všeho držení a užívání podle znění majestátův, kderáž na to mají, zůstávali a při tom na časy a budoucí a věčné a neporušitelné zachování byli, beze vší překážky našich dědicův a budoucích potomkův našich, držitelův města Prachatic, i jednoho každého člověka. Nicméně i toho jsme v svém považování jměli, že se teď v pomi[n]ulých časův od jednoho každého sáhu dřev, kderěž se do města k palivu vezlo, mejta po 2 g[roších] míš[eňských] dávalo, protož aby podání naši věrně jindy i v tom milostivou naši náchylnost skutečně poznati mohli, k tomu společně povolujeme, aby již od datum

p. 49

listu tohoto všelijaké dříví, kderé se tak k palivu do města dodává, svobodně přivezeno a bez toho i jiného všelijakého mejta prodáváno a kupováno bylo. A poněvadž se to poznalo, že pro nedostatek prken mnohé potřebné opravy na stavení hynou, protož pro vzdělání města dvě pily, jmenovitě Dobyšovský a Paulovský, často psaným měšťanům a obyvatelům prachatickým k vlastnímu a dědičnému jich jejich [j]mění, držení a užívání pouštíme a osvobozujeme, tak aby jich k obecnému dobrému užívání mohli, jakž by se jim nejlépe zdálo a vidělo. A protož pro čest a chválu Pána Boha všemohoucího i také pro vzdělání i také pro vzdělání často psaného města našeho Prachatic, zvláště nechtíc jich proseb pokorných a podaných oslyšeti, tomu chceme a tímto listem naším konečně ustavujeme, aby oni purkmistr a rada<y naše> i všeckna obec města Prachatic našeho, od nás, dědicův a budoucích potomkův našich,

---

⁵⁶³ Libišperk, hora Libín u Prachatic.

⁵⁶⁴ Osek, obec cca 45 km od Prachatic.

⁵⁶⁵ Zdenice u Nebahov, obec cca 3 km od Prachatic.

držitelův téhož města, i sice jednoho každého člověka, na časy budoucí a věčné při tomto milostivém schválení, obnovení a potvrzení našem svobod a privilegií jim od předešlých vrchností i také

p. 50

od nás vnově daných a propůjčených jmění a držání a neporušitelně zachováni byli, a žádná budoucí vrchnost aby jim v tom překážky nečinila a činiti nedopuštěla beze vše dalšího výkladu, jak by to litským [sic] rozumem vymyšleno a vykládáno býti mohlo. Tomu na potvrzení pečeti naši vlastní větší jistým naším vědomím a celým přiznáním rozkázali sme k tomuto listu přivěsiti a v něm sme se vlastními rukami podepsali. A pro lepší toho jistotu dožádali sme se urozených vladyk Joachyma Metrycha z Čečova na Vízni a Puchlsdorfu,⁵⁶⁶ maršálka dvora našeho, item Jiříka Homuta z Harasova na Pezinovci a Bělý,⁵⁶⁷ a Jiříka Volbrama z Štěkře⁵⁶⁸ služebníkův našich, že sou také pečeti své, jim beze škody, na svědomí vedle našich k tomuto listu přivěsiti dali. Jenž jest dán [a] psán na zámku našem krumlovském v středu po památce s[vatého] Valentina léta tisícého pětistýho devadesátého štvrtého.⁵⁶⁹

1594

Petr Vok z Rožumberka

Kateřina Rožumberská z Ludanic

p. 51

Tato privilegia a obdarování městu Prachaticím od slavných pamětí králův českých, též i držitelův téhož města daná, a od J[ich] M[ilostí] slavných a svaté paměti císařův římských jakožto králův českých, potvrzena a schválena s povolením nejjasnějšího knížete a pana, pana Rudolfa druhého⁵⁷⁰ z boží milosti voleného římského císaře, uherského a českého krále, jakž o tom relaci J[eho] M[ilosti] C[ísařské] v qvaternu selací [sic] stříbrném léta 1608 v pondělí

---

⁵⁶⁶ Jáchym Metych z Čečova, rožmberský dvořan.

⁵⁶⁷ Jiří Homut z Harasova, rožmberský úředník a stavovský direktor (1609).

⁵⁶⁸ Jiří Olbram ze Štěkře, rožmberský úředník.

⁵⁶⁹ Středa 16. února 1594.

⁵⁷⁰ Císař Rudolf II. (1576-1612), uherský a český král, římský císař.

po neděli Reminiscence E 20 zapsána plněji svědčí. Ve dsky zemské do kvaternu tohoto vložena a slovo od slova vepsána jsou. Tito vejpisové privilejí dány jsou z desk zemských s povolením urozeného a statečného rytíře, p[ana] Jana z Klenového a z Janovic na Zinkovech, Novém Hradě, Roupově a Březně, J[eho] M[ilosti] C[ísařské] rady komorníka a nejvyššího písaře Království českého,⁵⁷¹ pod pečetmi Václava Fleructirisa z Bliživa, rytíře na Zvíkovci, místosudího Království českého,⁵⁷² a Jiříka mladšího Mitrovského z Nemyšle na Záběhlitích a Manětíně, místopísaře téhož Království českého,⁵⁷³ v sobotu po neděli Cantate léta 1623.⁵⁷⁴

p. 52 – prázdná stránka

p. 53

V kněžách starých zamčených s pakličemi tento níže psaný zápis folio 19 se nachází, kterýmž se k kostelu s[vatého] Jakuba odevzdává a připisuje z lauky jedné mlynáře pod Rohanovem⁵⁷⁵ vosku dvě libry ročního platu.

Otík Mlynář, Anno Domini 1462 Dominica ante Jacobi apostoli.⁵⁷⁶ Nám purkmistru a radě města Prachatic známo jest, že z rozkázání důstojného a urozeného pana, pana Jana z Rabštejna,⁵⁷⁷ stolice papežské protonotáře a referendáře, probošta vyšohradského [sic], kancléře Království českého, nejvyššího doctora etc., pána našeho <nejmilejšího> milostivého, skrze urozeného panoši Jana Slovickeho z Vraného, hejtmana Jeho Milosti a města našeho Prachatic.⁵⁷⁸ Stala se vejповeď mezi Otíkem mlynářem pode vsí Rohanovem sedícím z jedné a Příbcovou⁵⁷⁹ z Prachatic z strany druhé o louku

---

⁵⁷¹ Jan Klenovský z Klenového a z Janovic, v letech 1597-1619 a 1620-1624 nejvyšší písař Českého království.

⁵⁷² Václav Flucturis z Bliživa, místosudí Českého království.

⁵⁷³ Jiříka mladší Mitrovský z Nemyšle, místopísař Českého království.

⁵⁷⁴ Sobota 20. května 1623.

⁵⁷⁵ Rohanov, obec cca 37 km od Prachatic.

⁵⁷⁶ Neděle 18. července 1462.

⁵⁷⁷ Jan z Rabštejna, vyšehradský probošt.

⁵⁷⁸ Jan Slovickeý z Vraného, hejtman v Prachaticích.

⁵⁷⁹ Příbcová také Přípcová, prachatická měšťanka.

tudíž u toho mlejna ležící tak, jak Otík provedl lidmi starými, že ta louka k tomu jeho mlejnu sluší. Ale že libra vosku z též louky má placena bejtí k kostelu s[vatého] Jakuba do Prachatic, a že Otík jí v držení

p. 54

nebyl. A Přípcová toliko že v držením dávným pravíc odpírala, že k tomu právo má, a že otec její, sedíc v tom mlejně, tu libru osku [sic] platiti a darovati z té louky odkázal. Takto jest vypověděno.

Aby již jmenovaná Přípcová, protože žena stará a chudá jest, tu louku držela a jí požívala a tu libru vosku platila a dávala kostelu s[vatého] Jakuba do Prachatic do svého života bez Otíkovy překážky, a pak po její <p> smrti ta louka, aby prostá a svobodná Otíkovi aneb jeho budoucím k tomu mlejnu byla, a to beze všech zmatkův a nesnází. A on Otík i jeho potomci a budoucí v tom mlejně bydlející aby z té věčně toho neobmeškávajíce dvě libry vosku každé léto kostelu svatého Jakuba do Prachatic dávali a platili beze vší vejmluvy a všelijaké odpornosti. A to proto libra vosku jemu se přirazí, že on Otík v držení nebyl a že ona Příbcová dobrou vůlí a přichylností k náboženství a držení té louky majíc,

p. 55

byla, jí tu louka všeckna, ačkoli práva neměla, k řečenému kostelu oddala a odkázala.

An[n]o et die ut supra.

Vejpověď konšelská v městě Prachaticích.

Vedle toho, jakož sou někderé přípovědi na statek pozůstalý po Martě Alšové,⁵⁸⁰ někdy sousedě zdejší, při právě tomto staly.

Předně Marjána Niadlová⁵⁸¹ nerozdílně spolu synem Tomášem Vajmonem⁵⁸² a Barborou dcerou,⁵⁸³ dítkami jejími vlastními, pravíce se též Marjána

---

⁵⁸⁰ Marta Alšová, prachatická měšťanka.

⁵⁸¹ Mariana Niadlová, prachatická měšťanka.

⁵⁸² Tomáš Vajmon, syn Mariany Niadlové.

⁵⁸³ Barbora Niadlová, dcera Mariany Niadlové.

s do[t]čenými dítkami svými, po též Martě Alšové k statku jejímu prostředkem manželství a krevností právo a spravedlnost míti.

Druhé. Starší obecní na místě a k ruce obce města tohoto Prachatic, kdež sou podobně k nadepsanému statku jakožto odoumrtnímu a nekšaftovanému, pokudž se žádných přátel po též Martě Alšové s městem trpících, kderýž by z rodu, kmene a krve její byli, nenachází

p. 56

a najíti nemůže, nejlepší právo a spravedlnost podle privilegium a obdarování města tohoto ze všech a nade všeckny jmíti se pravili. Též Petra Zemana⁵⁸⁴ pro dluh jistý, jakž acta této rozepře to v sobě šířeji obsahují a zavírají.

Tu my purgkmistr a rada města Prachatic, majíc v bedlivým povážení jednu každou přípověď, vedená na ně svědomí práva městská, zřízení zemská, zápisy knih městských, artikule vytažené z majestátův města tohoto o na nápadích, náleží práva města Tejna nad Vltavou⁵⁸⁵ a města <Prachatic> Netolic i jiná přelícená k tomu náležitá alegata, takto o tom z práva našeho vypovídáme.

Poněvadž se to z act tuto přenajíti nemohlo a nemůže, aby Marjána Niadlová s Tomášem Bajmonem,⁵⁸⁶ synem svým, a Barborou, cerou, podle přátelství práva jaké krevní, kterými by s Martou Alšovou spojeni byli, prokázati měli, naproti pak tomu Matěj Hájek⁵⁸⁷ a Vít Puštrměřický⁵⁸⁸ jakožto plnomocní<k>ci starších obecních, na místě a k ruce a k ruce obce města Prachatic, to sou dostatečně podle práva ukázali a provedli, že Marta Alšová bez kšaftu z tohoto světa sešla, žádných krevních přátel s tímto s tímto městem trpících po sobě jest nezanechala. Privilegia pak a obdarování města tohoto sebou přinášejí, že takoví nekšaftovaní

p. 57

a oumrťi statkové na obec připadnouti mají, což jest se již nejednou stalo.

---

⁵⁸⁴ Petr Zeman, prachatický měšťan.

⁵⁸⁵ Týn nad Vltavou, obec cca 45 km od Prachatic.

⁵⁸⁶ Tomáš Vajmon, syn Mariany Niadlové.

⁵⁸⁷ Matěj Hájek, prachatický měšťan.

⁵⁸⁸ Vít Puštrměřický, prachatický měšťan.

Protož z těch příčin táž Mariana Niadlová s Tomášem synem a Barborou dcerou nápadu po do[t]čené<m> Martě v statku jejím užití nemohou a nemají, nýbrž nadepsaným plnomocníkům na místě a k ruce obce zdejší týž statek, na čem by ten koliv byl a vynajítí se mohl, k záduší na opravu chrámu božho i také městu Prachatic dobře zouplna se přisuzuje a přivlastňuje podle práva. Však co jest spravedlivě na pohřeb nebožky Marty Alšové naloženo, to se má od týchž plnomocníkův ve dvouh nedělích pořád zběhlých od uvedení jim v moc téhož statku zaplatiti.

A co se dotýče přípovědi Petra Zemana, poněvadž táž přípověď podle práva nejni provedena, slušně z té příčiny k zdvižení přicházeti má a se zdvíhá podle práva. Právo vyšší se vyhrazuje.

Actum této vejповědi v pátek po památce obrácení s[vatého] Pavla. <Tomáš Bajmon složil důkladný peníze v příbytku pana Lorence Ambrože, toho času purkmistra. A předtím ráno na rathauze ohlášení v radě učinil, že nemohouc na vejповědi domácího práva přestáti, odvolání své k vyššímu právu vzítí ch[ce].>

Léta 1612 Consule D. Laurentcio Ambrosida, imperatentia, primatis Sebastiano Sohor, Vencislai Andres, Joseph Milpeger, Venceslai Marek a Bavorov, Jacobi Khern, Nicodemy Neitis, Andreas Haydl, senatorum.⁵⁸⁹

p. 58

Plnomocníci vejповědi poděkovali.

1612 v pondělí po památce na obrácení s[vatého] Pavla⁵⁹⁰ Tomáš Vajmon složil důkladný peníze v příbytku p[ana] Lorence Ambrože, toho času purkmistra. A předtím ráno na rathauze ohlášení v radě učinil, že nemohouc na vejповědi domácího práva přestati, odvolání své k vyššímu právu vzítí chce.

---

⁵⁸⁹ Lorenc Ambrož (purkmistr), Šebestián Sochor, Václav Andrés, Josef Milpeger, Václav marek z Bavorova, Jakub Khern, Nikodém Neitis, Andreas Hajdl, prachatictí měšťané a radní.

⁵⁹⁰ Pondělí 30. ledna 1612.

V pondělí po s[vatém] Matěji⁵⁹¹ Tomáš Vajmon přednášel příčiny odvolání svého, skládaje je na právo. Dáno mu za odpověď, když se podle práva zachová, čeho žádati bude, že mu toho odeřeno býti nemá.

p. 59

Prachatičtí s Fefrovskými⁵⁹² [a] Rohanovskými⁵⁹³ o horu Libišperk⁵⁹⁴ smlouva. Léta 1552 ve čtvrtek před svatým Vítem⁵⁹⁵ stala se jest smlouva dobrovolná, celá a dokonalá skrze nás Jana Častolara z Dlouhé Vsi a na Chlumě⁵⁹⁶ z dožádání urozeného pana, pana Vilíma z Rožumberka,⁵⁹⁷ <Jiřka> Jindřicha Vojíře z Protivce⁵⁹⁸ a Mikuláše Humpolce z Tuhorace,⁵⁹⁹ z poručení vejš Jeho Milosti pana, pana Vilíma z Rožumberka, pána našeho. A to mezi opatrnými panem purkmistrem a radou i vši obcí města Prachatic z jedné, a rychtářem a konšely i vši obce ze vsi Fefru, též i ze vsi Rohanova, z strany druhé, a to taková smlouva. A jakož prachatičtí před námi svrchu psanými vinili již psané z Fefru, že sou jim les a vrch jejich řečený Libišperk proti jich vejsadám sáhli, v něm luk a kopanin sobě nadělali, a též lesův drahně pondali [?], přitom že i v pastvách újmu mají, tak jakž v obširních slovích žaloba a stížnost jich prachatických to v sobě zavírala. Ta obec z Fefru odpírajíc pravila, že sou od mno[ž]ství let a starodávna oni i předkové jich v témž vrchu Libišperku v tu stranu k Fefrům planili,

p. 60

kopaniny a louky dělali bez překážky jejich prachatických, tak jakž jejich odpor v širokých slovích jest se stal. I tu my často psaní Jan Častolar, Jindřich

---

⁵⁹¹ Pondělí 27. února 1612.

⁵⁹² Fefry, Pfefferschlag, dnes Libínské sedlo, obec cca 7 km od Prachatic.

⁵⁹³ Rohanov, obec cca 37 km od Prachatic.

⁵⁹⁴ Libišperk, hora Libín u Prachatic.

⁵⁹⁵ Čtvrtek 9. června 1552.

⁵⁹⁶ Jan Častolar Dlouhoveský z Dlouhé Vsi, rožmberský úředník.

⁵⁹⁷ Vilém z Rožumberka (1535-1592), v letech 1551-1592 jedenáctý rožmberský vladař.

⁵⁹⁸ Jindřich Vojíř z Protivce a na Římově, rožmberský úředník.

⁵⁹⁹ Mikuláš Humpolec z Tuhoraze, rožmberský úředník, od roku 1561 komorníční starosta u zemského soudu Českého království.

Vojír a Mikoláš Humpolec vyslysevši je prachatický a fefrovské, též rohanovské, a nahledvše v jich prachatické obdarování, kteréž před nás neporušitelně složili, někdy důstojného v Boha Otci pana, pana Vilíma z Landtštejna a probošta vyšehradského blíž Prahy, jehož datum jest léta 1381 20. dne měsíce října, kterýmžto majestátem obci prachat[ické] budoucně a věčně dávati ráčí vrch řečený Libišperk s lesy, háji, chrastinami i s potoky, tak jakž týž obdarování to v sobě šířeji obsahují a zavírá. Oni fefrovští proti tomu, aby k témuž vrchu neb k lesům v něm neb jakému téhož vrchu užívání jakou spravedlnost měli, nic sou neukázali. I tak tom sme mezi stranami s jich obou dvouch dobrou volí a na nás mocném přestání vejповěď učinili, že při nich prachatických řečený vrch a les Libišperk zůstati má, tak jakž sou sobě to ihned obmezili. A co sou oni fefrovští v témž vrchu luk vyplanili a vykopali, to má při nich zůstati budoucně.

p. 61

A oni fefrovští, aniž budoucí je jejich pod dnešní den více v témž vrchu ani v tu stranu k jich vsi více planiti ani žádných kopanin bez vůle jich prachatických žádným způsobům dělati nemají. A co se velkých lesův v tu těch místech a mezi lukami dotýče, ty se při prachatických zůstávají. A kdyby je koli posekali a odvezli, tehdy krundt při nich prachatických zůstávají na časy budoucí a věčné. Přitom se jim prachatickým znamenitě vymíňuje, aby z tohož vrchu Libišperku lesy voziti přes již psané kopaniny a louky i krundty a ves jich fefrovských svobodně mohli, bez překážky jednoho každého všelijaké. A by[li] li by v témž vrchu a planinách a jich lukách kámen tesací anebo jakýž koliv jiný, toho budou moci prachatických svobodně dobývati a též jako i lesy přes krundty již psaných fefro[v]ských bez překážky pryč voziti nyní i na časy věčné. A jakož mezi týmiž o pastviště odpor byl mezi Černou horou a Libišperkem, taktom sme je smluvili, že od božích muk kamenných z té strany Černé hory až k studánci [sic] pod Lysou z druhé strany, má to pastviště fefrovským zůstati a hned je ohraditi mají. Od té pak studánky a při nich božích mukách dopustili prachatických fefrovským

p. 62

pruhou dolův pod ploty, co by dva vozy šíři podle sebe jíti mohly, sobě ohraditi, aby dobytek k svým <doby> lukám lukám a planinám honiti budoucně mohli. A jakož dvě lauky do Fefru drželi, jsou tu mezi těmi pastvištěmi, od těch sou fefrovští pustili a jim prachatickým je budoucně přivlastnili. Však plat, který se z nich k svatému Petru v Prachaticích od týchž <luk> lidí dával, ten oni prachatičtí vydávati mají. Užitek pak týchž luk, seno i votavu, tohoto léta oni fefrovští pobrati mají. A jakož jest drahně lesů v týmž vrchu Libišperku vyplaněno, v tu stranu k Rohanovu i k Fefrům proti panskému lesu, v tom fefro[v]ští ani rohanovští bez vůle prachatických pásti nemají. Dále kdež jsou prachatičtí před námi obvinili obec ze vsi Rohanova z toho, že jim vkračují v týž vrch Libišperk a planý louky sobě dělají, nemajíce toho činiti. Tak tom sme je z obouch stran dobrou volí smluvili a na místo konci připravili tak, že páni prachatický týmž lidem a obci rohanovské na přimluvu nás smluvují těch luk a kopanin, což sou toho tak vykonali, budoucně zanáčávají. A jestliže by pak fefrovští nebo rohanovští z této smlouvy vykročili a bez vůle prachatických více planiti a lesu sekati nemají.

p. 63

Přesto jestliže by pak v těch místech, jakož se svrchu píše, sekali neb planili, tehdy kdož by koli tak z nich v tom postižen byl, aby prachatickým deset kop grošův českých propadl a dal, a Jeho Milost panu do komory druhých deset kop grošův českých k tomu trestání. A co se tuto píše, to sou sobě strany před námi slíbily věrně a právě zdržeti. Na potvrzení toho a toho všeho pevnost i zdržení my svrchu psaní smlouvci dali sme dvě smlouvy sepsati a jedné každé straně pečetmi našimi je utvrditi v moc sme vydali. Stalo se léta a dne nahoře psaného.

p. 64

Majestát o přijetí prachatických mezi třetí stav, na výjimku v něm obsaženou do desk zemských do kvaternu trhového stříbrného léta 1609 v sobotu po

památce s[vatéh]o Matouše⁶⁰⁰ pod literou O 23 vložen a slovo od slovo vepsán jest.

Adam Skála ze Zhoře,⁶⁰¹ registrátor desk zemských Království českého.

My Rudolf druhý⁶⁰² z boží milosti volený římský císař, po všeckny časy rozmnožitel říše a uherský, český, dalmacký, charvatský etc. král etc., arcikníže rakouské, markrabě moravské, lucemburské, slezské kníže a lužické markrabě etc.

Oznamujeme tímto listem všem, jakož sou opatrní purkmistr a konšelé, starší obecní i všeckna obec města našeho Prachatic, věrní naši milí, při nás toho nejednou skrze suplicaci své ve vší ponížené poddanosti pokorně vyhledávali, abychom jim tu milost učiniti a též město Prachatice s nynějšími i budoucími obyvateli jich milostivě osvoboditi a k jiným městům našim

p. 65

v království našem českém, kterýž třetího a svobodného stavu užívají, připojiti ráčili. Kdež jsouce my k takovým jich prachatických poníženým prosbám milostivě nakloněni, zvláště pak vědouce o tom, že sou předkové jich prachatických předešle od někdy slavné paměti císaře Zikmunda,⁶⁰³ předka našeho, majestátem, jehož jest datum v Praze osumnáctého dne měsíce prosince léta tisíctýho [sic] čtyrstého třicátého šestého, náležejíc tehdáž k proboštví vyšohradskému [sic], od téhož císaře Zikmunda k vlastnosti <stolu> k stolu Jich Milostí králův českých připojeni byli, a tak k proboštví vyšohradskému [sic], že již více a dále nenáležejí. Ano i také proto, že sou nám nyní z podané lásky čtyry tisíce a pět set kop míš[eňských] za touž milost jim od nás učiněnou do komory naší české na hotově odvedli, což sme také od nich milostivě přijíti ráčili. Protož s dobrým rozmyslem našim jistým vědomím mocí královskou v Čechách a s radou věrných našich milých jim prachatickým, nynějším i budoucím, tuto milost činiti a týž město Prachatice, měšťany

---

⁶⁰⁰ Sobota 26. září 1609.

⁶⁰¹ Adam Skála ze Zhoře, měšťan na Novém Městě pražském, písař zemských desk v Praze.

⁶⁰² Císař Rudolf II. (1576-1612), uherský a český král, římský císař.

⁶⁰³ Zikmund Lucemburský (1368-1437), český a uherský král, římský císař.

a obyvatele jeho všeckny, nynější i budoucí, k třetímu stavu městskému v království našem českém tolikéž za svobodné připojovati ráčíme, tak aby již [...].

p. 66 – prázdná stránka

p. 67

1614 17. Junii relati urozeného pana Zikmunda Turnovského někderým tehdejším pánům svěřená a oznámená.

V outerej den s[vatého] Jana⁶⁰⁴ v Praze k J[eho] M[ilosti] panu arcibiskupu pražskému na jisté poručení sem se dostavil, a to strany colatury prachatické, že by vlastně J[eho] M[ilost] C[ísařská] býti měla slyšeti, musel s tím doložením, že sem k tomu raditi <měl> neměl, aby prachatičtí J[eho] M[ilost] C[ísařskou] pomíjeli jakožto kolatora, a jiného kalvínckého kněze Brmicvíka⁶⁰⁵ voliti měli. Jakou sem v té příčině obranu měl, někderým pánům prachatickým sem to oznámil.

p. 68

Léta Páně 1442, jakž kronika česká ukazuje folio 416, hrad Hus⁶⁰⁶ zbořen, při němž byl Jan Sedlecký z Prachatic. Podle německýho času by se souditi mohlo, že by to ten hrad býti měl, kderý úvozy Křišťanovice,⁶⁰⁷ až posavad ho díl stojí a jest veliký pstruhový rybník, a to spolu se menují Na Husi a k panství vinterberskému⁶⁰⁸ náleží.

p. 69

My Vladislav⁶⁰⁹ z boží milosti uherský, český, dalmatský, charvatský král etc., markrabě moravský, lucemburské a slezské kníže a lužické markrabě etc.

---

⁶⁰⁴ Pravděpodobně jde o svátek Jana Křtitele, který připadá na 24. června.

⁶⁰⁵ Brumcvík, kalvínský kněz působící v Prachaticích.

⁶⁰⁶ Hrad Husa u Husince, cca 7 km od Prachatic.

⁶⁰⁷ Křišťanovice u Záblatí, obec cca 10 km od Prachatic.

⁶⁰⁸ Vimperské panství.

⁶⁰⁹ Vladislav Jagellonský (1456-1516), český a uherský král.

Oznamujeme tímto listem všem, že sou nám ukázáni listové na pergameni [...] pečetmi celý a neporušený, nejjasnějších někdy římských, uherských a českých kralův, předkův našich, šťastné paměti, jakožto pana, pana pana Václava,⁶¹⁰ pana Zikmunda,⁶¹¹ pana Ladislava⁶¹² a pana Jiřího,⁶¹³ i také listové proboštův vyšehradských, kterýmiž to listy jmenovaní králové a proboštové vyšehradští jisté milosti obdarování, výsady, opatrným purkmistrům a konšelům i vší obci města Prachatic, věrným všem milým, dáti jsou ráčili. Mezi kterýmiž to obdarováními dali jsou jim sklad tu v Prachaticích s koupěmi a soli, a k tomu tu cestu a stezku, kteráž z Pasova s koupěmi k nim na Prachatice od starodávna jde, tak aby oni se všemi koupěmi tou

p. 70

cestou a nebo stezkou jeli nebo šli do města Pasova bez všelijaké překážky, a co se kteráž sou kupectví aneb kupě, kteráž by nošena byla, skrze háje a přes lesy z Pasova do Čech, s těmi aby jeli a šli tou cestou aneb stezkou do města Prachatic, jakž od starodávných časův obyčej jest. Jakož pak i my za kralování a panování našeho jim pasovským létu svrchu dotčeného krále Václava, kterýž jest jim na svobodné užívání té cesty a stezky dal, potvrdili sme. Jakož pak ty všeckny věci svrchu psaní listové v sobě šíře a světlení [sic] ukazují. Přitom prositi jsou nás již [sic] páni purkmistr a konšelé i všeckna obec města Prachatic, abychom jim svrchu dočenyých listův předkův našich potvrdili, a zvláště abychom jim tu milost učiniti ráčili, tak abychom neráčili toho dopouštěti, by které právo cesty aneb silnice mimo svrchu dotčenou cestu neb

p. 71

stezku, zamyslení a zavážení býti měli jim ke škodě. Při kteréžto věci k tomu prohlídajíc, aby nyní i na budoucích časech zmatkové a nesnáze mezi poddanými našimi staveny byly a aby jeden každý z poddaných našich znali i jeho spravedlivě požíva<ti mají>ti mají a mohou. I z té příčiny svrchu

---

⁶¹⁰ Václav IV. (1378-1419), římský a český král.

⁶¹¹ Zikmund Lucemburský (1368-1437), český a uherský král, římský císař.

⁶¹² Ladislav Pohrobek (1440-1457), uherský a český král.

⁶¹³ Jiří z Poděbrad (1420-1471), český král.

dotčené prosbě jsme nakloněni, kdež to s dobrým rozmyslem a radou věrných našich milých, mocí královskou těch všech svrchu dotčených listův jim potvrzujeme a zvláště při užívání skladu a té cesty nebo stezky jmenované, kteráž z Pasova k nim do Prachatic jde, již psané purkmistra a konšely města Prachatic i všecknu obec zůstavujeme, milostivě chtějíce tomu i tímto listem, mocí královskou ustavujíc, aby tu jistou cestu a nebo stezku z Prachatic do Pasova a zase z Pasova do Prachatic a ne jinudy ježděno, ne-

p. 72

šeno a nebo chozeno a vezeno bylo, též tak, jakž obyčej starodávný nyní i v časích budoucích. K tomu také zvláštní milostí naší svolili sme a tímto listem svolujeme, že my ani budoucí naši králové čeští nemáme žádnému toho dopouštěti, ani <budoucí> na to komu kterých nových vejsad a svobod dávat, aby tudy mohla která jiná cesta a nebo silnice, mimo tu svrchu dotčenau cestu a nebo stezku jim prachatickým ke škodě zavřena býti, ni žádným obyčejem. A jestli že bychom kdy, buď z nepaměti, z omylu a nebo kterak kolivěk jinak komu, které vejsady a milosti naše znovu na nové cesty a nebo silnice, kteréž by tudy jíti měly a jim prachatickým ke škodě, a nebo li to té svrchu dotčené cestě a stezce ke újmě a na překážku býti, dali, tehdy takové naše povolení a vejsady nemá žádné moci

p. 73

míti proti tomuto našemu listu, nyní i budoucně. Také příkazujeme všem držitelům města Prachatic i jich úředníkům, nynějším i budoucím, aby svrchu psané purkmistra, konšely a obec města toho Prachatic přijali, všech právích a svobodách bez přerušení nyní i na budoucích časích zachovávali, jinak toho nečiníce pod zachováními milosti naší. Tomu na svědomí pečeť naši královskou přivěsiti jsme kázali k tomuto listu. Dán na Budíně v sobotu před svatou pannou Kateřinou léta tisícého čtyrstého devadesátého druhého,⁶¹⁴ království našich uherského třetího a českého dvacátého druhého, léta 1492.
Ad relationem [...]

---

⁶¹⁴ Sobota 24. listopadu 1492.

p. 74 – prázdná stránka

p. 75

Capita praecipua transactionis.

1. Předně povinni budou obě města, jak Pasov tak Prachatice, tu osvobozenou Zlatou stezku solí, obilím, mlíčným i jinými obchodními věcmi, proti sobě upřímně fedrovati.
2. I aby soumaři tyto obě města následovati příčinu měli, jet za dobrý, aby prachatičtí v soli, a pasovští v obilí, v koupi a trzích mírnosti užívali, soumarův neutiskovali, nýbrž příhodnost času a cenu těch fembert ušetřovali a podle toho potomně trhu těch věcí ustanovili.
3. Poněvadž písečtí s prachatickými od starodávna o to porovnání sou, aby se formani z Moravy, ze Slyska,⁶¹⁵ z Čech, u Písku⁶¹⁶ přes Vltavu k hořejším městům nepropouštěli, i mají prachatičtí s pomocí Jeho Milosti pana o to se zasaditi, aby se témuž porovnání a smlouvě jich dosti stalo a formani aby se jinam mimo Prachatice nikoli

p. 76

nikoli neuhejbali, ale na samé město Prachatice aby se obraceli.

4. Obě města mají Jich Milostí a pány a knížata svý o to starati, aby soumaři a podaní Jich Milos[tí], který tý Zlaté stezky upouštějí a k horním městům se uchylují, jich fedrují, skutečně strestáni, jakž od starodávna bejvalo, byli, a nad to aby se nižším vrchnostem stvrzené a jisté poručení stalo.
5. Jeho Milost knížecí pan, pan Volf Dietrich,⁶¹⁷ arcibiskup salcburský, v tom se milostivě zakázati ráčil, jestli že jmenované dvě města na dostatečný a jistý odbyt solní pomyslí i také to k místu a konci přivedou, což se toliko háje<jím>ním formanův na horní město dobře státi může, tehdy i Jeho Milost knížecí, že solní trh zase v starý plavný šífovní pořádek a dobrý způsob uvéstí chtíti ráčí, v čemž J[e]ho Milost knížecí a to s ponížeností následován býti má.

---

⁶¹⁵ Slezko.

⁶¹⁶ Písek, město v jižních Čechách, cca 40 km od Prachatic.

⁶¹⁷ Volf Dietrich, salcburský arcibiskup.

6. Aby prachatičtí s pasovskými, item domem rožumberským a jinými k tomu puntu

p. 77

připojenými spolčiti a zavázati ráčil a takový obchod solní budoucně v společný jednotu aby uveden byl. Tak kdyby se potomně co toho přit<ř>refilo, že by Babořané⁶¹⁸ nebo kdo koliv jiný překážku v tom solním obchodu, jakž nyní se děje, činili nebo něco, buď po vodě nebo po zemi, proti tomu přece vzítí chtěli, tehdy aby ti všeckni v tom puntu společný při sobě stáli obecnou radou i náklady, jakž by se jim koliv příčina buď při právě neb jináče dala, v tom aby sobě upřímně napomáhali, tak i na to myslili, aby toho porovnání a společný confirmati Jeho Mi[lostí] Císař[skou] potvrzeno a upevněno bylo.

7. Kdyby kerá koli jedna stara [sic] toho jistá správu dosáhla, že by takovému spolčení a jednotě v solním obchodu a tej Zlatej stezce k újmě, ublížení nebo k škodě se něco předsevzítí neb obmejšlyti chtělo, tehdy aby byla povina druhej straně bez prodlévání pro správu o tom hnedkym oznámiti a napsati.

p. 78

8. Žádná strana bez vědomí druhé nemá se s domem bavorským z strany obchodu solního hned <nic> v nic v žádné jednání, spolčení neb porovnání dávatí, ani nad to, co toho skoncovati.

A tyto artikule mají se od obojího města vrchnostem a Jich Milostem knížatům svým k uvážení dalšímu podávati.

Že jest na té silnici okolo Netolic,⁶¹⁹ Směře,⁶²⁰ Chvalšín⁶²¹ Kájového⁶²² a tak dále hájeno a lidé se všelijakými náklady brání, na to jsou tato psaní.

---

⁶¹⁸ Bavorsko, území v Německu.

⁶¹⁹ Netolice, město cca 20 km od Prachatic.

⁶²⁰ Směře, Smědeč, obec cca 16 km od Prachatic.

⁶²¹ Chvalšiny, město cca 26 km od Prachatic.

⁶²² Kájov, město cca 33 km od Prachatic.

1. Sůl pana Petra z Dobrohoště,⁶²³ purkrabí na Krumlově, o pobrání soli u Lichtnperku v Rakousích; nad Drkolnami Kryštanovi z Břetic a Rousovic Zlatic⁶²⁴ a u post Gregorii⁶²⁵ anno 1492.

p. 79

2. Pana Kryštofa,⁶²⁶ biskupa pasovského, o pobraným podaným jeho z Vejšadu koní a zboží v pátek po svatém Šebestiánu 1496.⁶²⁷

3. Pana Jana z Rožumberka o pobrání soli v Chvalšínách poddanému Rachezaura f[eria] v post sentatoris Mariae 1530.⁶²⁸

4. Pana Jošta z Rožumberka⁶²⁹ o pobrání s vozy, koňmi a s solí dvou formanův, 1. p[ana] Valtazara Zďára, 2. doktora Ryniha, J[e]ho M[ilosti] k[rálovské] <formanův> z Nejtýho líkaře. A[nno] post Ursula 1532.⁶³⁰

5. Pana Volfa Zvyrera z Murána a Drslavicích⁶³¹ o pobrání Honzovi Ladshelmovi z Volar pět koní s solí v Netolicích 14. Novembris 1532.⁶³²

6. Pana Jošta z Rožumberka o vzetí 4 vozů a 2 saní s solí u Heric a Švorcpohu. A[nno] feriae post Thoma 1533.⁶³³

7. Tábořských⁶³⁴ o pobrání <7 vozů> s sůl Matoušovi Mydlářovi z Lhenic.⁶³⁵ A[nno] feria 3 Blasii 1534.⁶³⁶

---

⁶²³ Petr z Dobrohoště, krumlovský purkrabí.

⁶²⁴ Křišťan z Břetic a Raušovic z Žlutic.

⁶²⁵ Čtvrtek 15. března 1492.

⁶²⁶ Kryštof, pasovský biskup.

⁶²⁷ Pátek 22. ledna 1496.

⁶²⁸ Čtvrtek po Obětování Panny Marie, 24. listopadu 1530.

⁶²⁹ Jošt III. z Rožmberka (1488-1539), v letech 1532-1539 devátý rožmberský vladař.

⁶³⁰ Po 21. říjnu 1532.

⁶³¹ Volf Wiener z Murau a Drslavivích, rožmberský úředník.

⁶³² Dne 14. listopadu 1532.

⁶³³ Po 21. prosinci 1533.

⁶³⁴ Tábor, město v jižních Čechách cca 88 km od Prachatic.

⁶³⁵ Lhenice, městečko cca 22 km od Prachatic.

⁶³⁶ Úterý 3. února 1534.

8. Budějovickým o pobrání vozů s solí Linhartovi Šatnerovi z Klofaru, podanému opata vyšnobrodského, a to na silnici mezi Kájovým⁶³⁷ a Vyšním.⁶³⁸ A[nno] v neděli den s[vatého] Havla 1547.⁶³⁹
9. Pan Vilím z Rožumberka zapovídá netolickým, aby žádná sůl u nich se neskládala ani nenakládala. A[nno] 1554.
10. Pan Vilím z Rožumberka zapovídá lhenickým, aby u nich žádná sůl skládána ani prodávána nebyla. A[nno] v úterý po svatém Lukáši 1556.⁶⁴⁰
11. Pan Vilím z Rožumberka přimlouvati se ráčí za podaného svého z Aujezce,⁶⁴¹ aby mu pobraná sůl byla navrácena. A[nno] v středu po svatém Tomáši 1557.⁶⁴²

p. 80

12. P[ana] Romingera,⁶⁴³ kanclíře biskupa pasovského, o pobrání soli Petrovi Augustinovi v Kašperku⁶⁴⁴ u vsi Březovíku.⁶⁴⁵ A[nn]o 18. Marty 1558.
13. Pana opata vyšnobrodského o pobrání podanému jeho Matějovi z Bobšic⁶⁴⁶ 10 prostic soli u Netolic.⁶⁴⁷ A[nno] 18. Januarii 1560.
14. Pana kanclíře domu rožumberského o pobrání Douchovi z Oujesce⁶⁴⁸ fůry soli i s koňmi. Přimlouvá se, aby mu toliko koní navráceny byly. A[nno] ve čtvrtek po slavném hodu seslání Ducha svatého 1560.⁶⁴⁹
15. Pana kanclíře domu rožumberského o pobrání švorcpachským tři vozové s solí a koňmi. A[nno] v pátek po s[vaté] Dorotě 1561.⁶⁵⁰

---

⁶³⁷ Kájov, město cca 33 km od Prachatic.

⁶³⁸ Nové Hrady – Vyšné, cca 90 km od Prachatic.

⁶³⁹ Neděle 16. října 1547.

⁶⁴⁰ Úterý 20. října 1556.

⁶⁴¹ Pravděpodobně Újezd u Vodňan, obec cca 27 km od Prachatic.

⁶⁴² Středa 22. prosince 1557.

⁶⁴³ Rominger, kancléř pasovského biskupa.

⁶⁴⁴ Kašperské Hory, město cca 44 km od Prachatic.

⁶⁴⁵ Březovík, obec cca 20 km od Prachatic.

⁶⁴⁶ Matěj z Dobšic. Dobšice u Týna nad Vltavou, obec cca 51 km od Prachatic.

⁶⁴⁷ Netolice, město cca 20 km od Prachatic.

⁶⁴⁸ Doucha z Újezdu u Vodňan. Újezd u Vodňan, obec cca 27 km od Prachatic.

⁶⁴⁹ Čtvrtek 6. června 1560.

16. Pana Zikmunda Káby z Rybňan o vzetí fůry soli Velkým Smětci,⁶⁵¹ Jirkovi rychtáři z Lhenic,⁶⁵² v pátek před svatým Havlem 1561.⁶⁵³
17. Pana Vilíma z Rožumberka o pobrání soli Jakubovi Mydláři z Lhenic,⁶⁵⁴ což J[eho] M[ilost] schváliti ráčil. A[nno] v středu i vigilií Tří králův 1569.⁶⁵⁵
18. Téhož pana o pobrání sůl Janovi Kalfasovi z Lhenic.⁶⁵⁶ A[nno] ve čtvrtek po svatým Marku 1571.⁶⁵⁷
19. Pan Adam z Hradce⁶⁵⁸ ráčil se přimlouvati o navrácení soli poddaným jeho z městys Černovic⁶⁵⁹ ve čtvrtek po svatým Matěji 1573.⁶⁶⁰
20. Týž potom ráčí děkovati z toho v outerej po smrtedlné neděli 1573.⁶⁶¹

p. 81

21. Pana Kotfrýda Salbmekera, hejtmana na zámku Volkenštajně v Rakousích, o pobrání tří for soli. A[nno] 19. Januarii 1573.
22. Partlovi ze vsi Lhoty u Lhenic⁶⁶² k přímluvě pana Krčina⁶⁶³ navracena sůl pod zárukem, že více silnic zdejších pomíjeti a projížděti nechce. A[nno] v pondělí po s[vatém] Marku 1573.⁶⁶⁴

---

⁶⁵⁰ Pátek 7. února 1561.

⁶⁵¹ Směře, Smědeč, obec cca 16 km od Prachatic.

⁶⁵² Jiří ze Lhenic, rychtář. Lhenice, městečko cca 22 km od Prachatic.

⁶⁵³ Pátek 10. října 1561.

⁶⁵⁴ Jakub mydlář ze Lhenic.

⁶⁵⁵ Středa 5. ledna 1569.

⁶⁵⁶ Jan Kalfas ze Lhenic.

⁶⁵⁷ Čtvrtek 26. dubna 1571.

⁶⁵⁸ Adam II. z Hradce (1549-1596), v letech 1585-1593 nejvyšší kancléř, v letech 1593-1596 nejvyšší purkrabí Českého království.

⁶⁵⁹ Černovice, obec cca 125 km od Prachatic.

⁶⁶⁰ Čtvrtek 24. února 1573.

⁶⁶¹ Úterý 10. března 1573.

⁶⁶² Lhoty u Lhenic, obec cca 22 km od Prachatic.

⁶⁶³ Jakub Krčín z Jelčan, rožmberský úředník a v letech 1569-1589 regent rožmberského dominia.

⁶⁶⁴ Pondělí 27. dubna 1573.

23. Janovi Hadovi z Vadkova⁶⁶⁵ též sůl pobrána, o to psaní pana Krčina na jeho suplikaci o správu pana kanclíře domu rožumberského přímluva o navrácení soli Michalovi Šenfelrerovi z Vltavy u vsi Mokry. A[nno] v outerej ochtab Třích králův 1573.⁶⁶⁶

Pana Kryštofa, biskupa pasovského, o pobrání vozův s vobilím dvěma podaným jeho, Longtemlovi a Mandlovi z Meßneršlagu 1492.

Pana Jindřicha Sudtka,⁶⁶⁷ purkrabího na Krumlově, o fůru pobraného jarého žita Jiříkovi z Velkého Smětce⁶⁶⁸ 1544.

Pana Vilíma z Rožumberka o pobrání ječmene a sladu ječného vatkovským na dvouch forách Velkým Směci. A[nno] 1556.

Pana Bartoloměje Salbmejкера⁶⁶⁹, hejtmana na zámku Voklenštajně v Rakousích, o pobranou pšenici v Chvalšínách⁶⁷⁰ Michalovi Šedlpaurovi z Kholeršlogu⁶⁷¹ 1565.

p. 82

Pana Jindřicha Budtkovského o pobrání 2 pracha[tickým] ječmene, 2 prachatický[m] žita a 4 prach[atickým] pšenice soumarům 1565.

Pana kanclíře domu rožumberského o pobrání volarským⁶⁷² žita, pšenice, i s koňmi 1566.

Lhenických⁶⁷³ obstavení kůň s o obilím ve Lhenicích. A[nno] 1587.

Pana Petra Sudtka,⁶⁷⁴ purkrabí na Krumlově, a p[ana] Baltazara Pfašinkara o pobrání vořechu na Boukovských polích před Směcí. A[nno] 1537.

Pana Vilíma z Rožumberka o dvanácte soudkův pobraného másla Kryštofovi Dobryzarovi z Netolic 1564.

---

⁶⁶⁵ Jan Had z Vadlova. Vadkov u Lhenic, obec cca 20 km od Prachatic.

⁶⁶⁶ Úterý 13. ledna 1573.

⁶⁶⁷ Jindřich Sudek, krumlovský purkrabí.

⁶⁶⁸ Smědeč, dále také Směcí, obec cca 16 km od Prachatic.

⁶⁶⁹ Bartoloměj Salburger, hejtman na Volkensteině.

⁶⁷⁰ Chvalšiny, město cca 26 km od Prachatic.

⁶⁷¹ Michal Šedlpaurer z Collerschlagu.

⁶⁷² Volary, město cca 18 km od Prachatic, bývalé panství Volary.

⁶⁷³ Lhenice, městečko cca 22 km od Prachatic.

⁶⁷⁴ Petr Sudek, českokrumlovský purkrabí.

Lhenických obrané máslo jednomu člověku z Vyšňovýho Brodu v Netolicích naládované. A[nno] 1577.

Pana Jana Švamberka na Strakoncích o pobrání třích vozův s náklady formanů z [S]trakonic pod vsí Směci 1492.

Píseckých⁶⁷⁵ o vzetí jednoho souseda s koňmi i s nákladem 1560.

p. 83

Vejpis z registratury komory české v knihách bílí kůží svázaných, v nichž majistátové od [15]95 až do 1608 léta registrovaný jsou, folio 306. Vejpověď mezi krumlovskými o silnice nesvobodné 1608.

Jakož jsou na Jeho Milost Císařskou, uherského a českého krále, pana, pana našeho nejmilostivějšího, opatrní purkmistr a konšelé města J[eho] M[ilosti] C[ísařské] Českého Krumlova skrze poníženou svou suplikaci podaně vznesli a sobě do opatrných purkmistra a konšelův města Prachatic stěžovali, že by oni prachatičtí <h> hájíce jim krumlovským silnice <jim> k nim do města Krumlova,⁶⁷⁶ i od nich z Rakous do Čech a z Čech zase do Rakous, též ke vsi Směci⁶⁷⁷ <tak že by formané> a odtud ke Lhenicům⁶⁷⁸ aneb k Netolicům⁶⁷⁹ a dále odtud do Čech se všelijakými potřebami jdoucí, tak že by formani na té silnici je brali a je k Prachaticům obrátiti chtěli, ješto k nim Prachatickým velmi skalnatá a nepříhodné cesty že sou, a na dvě i tři míle se zajížděti muselo, prosíce J[eho] M[ilosti] Císařský do[t]čení Krumlovští

p. 84

v tom za milostné opatření a při prachatických toho zastavení, tak aby při též silnici pokojně zůstaveni býti mohli. Naproti tomu zase dávajíc purkmistr a konšelé města Prachatic svou odpovědnost a co za vobrání sou přednášeli, takovým stížnostem jich krumlovských v ničemž místa nedávajíc, nýbrž při privilegiích a svobodách jich zůstaveni býti žádajíc, tomu všemu J[eho]

---

⁶⁷⁵ Písek, město v jižních Čechách, cca 40 km od Prachatic.

⁶⁷⁶ Český Krumlov, město v jižních Čechách, cca 36 km od Prachatic.

⁶⁷⁷ Smědeč.

⁶⁷⁸ Lhenice, městečko cca 22 km od Prachatic.

⁶⁷⁹ Netolice, město cca 20 km od Prachatic.

M[ilost] C[ísařská] netoliko z týchž od stran podávaných suplicací, ale i také z ponížené a podané relati comisařův od J[eho] M[ilosti] C[ísařské] k tomu obzvláště nařízených, kterými od J[eho] M[ilosti] C[ísařské] o tom obzvláště poručeno jest bylo, aby tomu oporu mezi stranami mezi kruntovněji a dostatečně vyrozuměli, a pokudž možně bude, na milostivou, však Jeho Milosti Císařské ratifikaci, v tom všelijakých slušných prostředkův požívajících, o to pěkně porovnali. A pak li jich porovnati moci nebudou, o tom J[eho] M[ilost] C[ísařská] zase zprávu a dobré zdání na komoru J[eho] M[ilosti] C[ísařské] českou podaně učinili, milostivě vyrozuměti ráčil. A majíc J[eho] M[ilost] C[ísařská] od týchž komisařův sobě o tom takovou zprávu učiněnou, že sou to věci mezi stranami přátelským způsobem porovnati nemohli, nechtíc však J[eho] M[ilost] C[ísařská] mezi nima jakožto obouma městy J[eho] M[ilosti] C[ísařské] náležejícími skrze právní proces, což by nemohlo než z obouch stran znamenitou škodou a újmou týchž obouch obcí býti, k vyhledávání

p. 85

a rozeznání přicházeti mělo. A vzavši J[eho] M[ilost] C[ísařská] to vše, což tak od jedné i druhé strany před do[t]čenými komisaři, svědtky i jinými právními instrumenty, provozování i také zase odvozována bylo, s radami svými v své milostivé a bedlivé uvážení. Takto o tom J[eho] M[ilost] C[ísařská] jakožto král český z vážnosti královské mezi stranami vypovídati a vyměřovati ráčí. Poněvadž jest se to z průvodův této pře před comisaři J[eho] M[ilosti] C[ísařské] nařízenými vedené vyhledalo a našlo, že prachatičtí mají privilegia, že se jim dává užívati skladu, cesty a nebo stezky, která z Pasova k nim do Prachatic a ne jinudy, se všemi koupěmi, kderěž by nesena byla, skrze háje a nebo přes lesy z Pasova do Čech neseno, chozeno, vezeno bylo. I toho doloženo jest, že J[ich] M[ilosti] králové čeští neráčí chtějí dopuštěti mimo tu svrchu do[t]čenou cestu aneb stezku Prachatickým ku škodě jakou jinou zaraziti. A jestliže by dopuštěno bylo, tedy to žádné moci míti nemá. I také že jim z Čech, z Moravy do Prachatic a zase z Prachatic do Čech a do Moravy silnice svobodná

p. 86

dána a vysazena jest. Netoličtí,⁶⁸⁰ že silnice i skladu od krále Jiřího⁶⁸¹ a vodjanští⁶⁸² od krále Vladislava⁶⁸³ odsouzeni sou, prachatictí že sou tý silnice od Krumlova⁶⁸⁴ k Chvalšinám,⁶⁸⁵ k Smětši⁶⁸⁶ a k Netolicům od starodávna bránili, koně i sůl na ní brali a obstavovali a z toho od krumlovských ani žádného vinění nebyli, nýbrž i jich všech krumlovských, netolických a prachatických vrchnost z Rožumberku o propuštění z lásky takových pobraných na tý silnici koní, zboží, že jsou se k nim přimlouvali. Proti tomu od krumlovských aby jaké nadání a vejsady na tuto silnici před do[t]čenou míti měli, v ničemž ukázáno nejni, toliko od J[eho] M[ilosti] C[ísařské] že mají na jistej počet prostic soli toliko vlastní J[eho] M[ilosti] C[ísařské] a ne z Pasova, aby ji mimo dny trhové u sebe v městě Krumlově skládati a odtud zase do Čech a do Moravy odvozovati mohli. Ro[z]sudek pak krále Vladislava mezi budějovskými a pány bratřimi z Rožumberka to v sobě obsahuje, že táž sůl J[eho] M[ilosti] C[ísařské] 3 míle na Budějice⁶⁸⁷ jíti má. Což i větší počet svědkův jich krumlovských to tvrdí, že sou na Budějovice s náklady jezdili a bez překážky svobodně, od Krumlova k Netolicům

p. 87

že jest se nejezdilo, drahněj počet svědkův nepodezřelých seznávají. Z té příčiny J[eho] M[ilost] C[ísařská] milostivě nacházeti ráčí, že ta silnice od Krumlova k Chvalšinám, k Smětši, ke Lhenicům, Netolicům, a odtud k Vodjanům jíti jíti nemá. A oni prachatictí při svých privilejiích a svobodách, že zůstaveni býti mají a se zůstavují. Což se pak privilegium J[eho] M[ilosti] C[ísařské] na skládání a zase odvozování soli J[eho] M[ilosti] C[ísařské] k městu Krumlovu daného dot[ý]če, přitom oni krumlovští tolikéž že zůstaveni

---

⁶⁸⁰ Netolice, město cca 20 km od Prachatic.

⁶⁸¹ Jiří z Poděbrad (1420-1471), český král.

⁶⁸² Vodňany, město cca 24 km od Prachatic.

⁶⁸³ Vladislav Jagellonský (1456-1516), český a uherský král.

⁶⁸⁴ Český Krumlov, město v jižních Čechách, cca 36 km od Prachatic.

⁶⁸⁵ Chvalšiny, město cca 26 km od Prachatic.

⁶⁸⁶ Smědeč, obec cca 16 km od Prachatic.

⁶⁸⁷ České Budějovice, město v jižních Čechách, cca 45 km od Prachatic.

býti mají a se zůstávají, však tak, aby při odvozování té soli ne této silnice k Chvalšínám, k Smětši, k Lhenicům, Netolicům a k Vodňanům, než jiných svobodných silnic, mají li které, užívali. A v tom jako v trzích, jarmarcích, aby se jim prachatických překážky žádné nečinila. Stalo se v komoře české v outerý po svatým Diviši, jinak 14. dne měsíce října léta 1608. A z poručení Jich Milostí pánův rad zřízené komory Království českém jest to vše, jakož se nadpisuje

p. 88

do registratury komory české slovo od slova vepsáno. Actum ut supra.

Krále Václava majestát pasovským daný na stezku do Prachatic s všelijakými koupěmi, obzvláště solí, aby po ní jeti, honiti a jezdití mohli, a naproti tomu do Pasova s obilím. V outerej na d[e]n Panny Marie narození 1461.⁶⁸⁸

Karel,⁶⁸⁹ římský císař, dává privilegium městu Perkhrejchenšteinu⁶⁹⁰ na silnici z Pasova do Čech, aby, kdož touž silnicí pojedou, v témž městě přes noc zůstatí povinen byl, ale skladu solního se jim tím nedává.

p. 89

Kratičké vyznamenání privilegium od desk zemských v letu 1623 1632 v sobotu po neděli Cantate⁶⁹¹ vyzdvižených, mezi nimiž nejprve vynachází jejich latinských 7.

Krále Jana⁶⁹² českého a polského dává se prachatickým svoboda s všelijakou koupí do Pasova, jako od starodávna bylo, živnosti svou provozovati. Let mají 309. 1393.

Krále Václava⁶⁹³ českého, Vilém z Landštejna,⁶⁹⁴ s přímluvou Jindřicha z Dubí,⁶⁹⁵ obdrželi, že prachatickým všeckny jejich privilegia a první byly zas utvrzeny. Mají let 350. 1393.

---

⁶⁸⁸ Úterý 8. září 1461.

⁶⁸⁹ Karel IV. (1316-1378), český král, římský král a císař.

⁶⁹⁰ Rejštejn, obec cca 49 km od Prachatic.

⁶⁹¹ Sobota 20. května 1623 nebo sobota 15. května 1632.

⁶⁹² Jan Lucemburský (1296-1346), český král.

⁶⁹³ Václav IV. (1378-1419), římský a český král.

⁶⁹⁴ Vilém z Landštejna (1370-1406), držitel Prachatic.

Krále Václava opět na přímluvu duchovního Václava antiochijského⁶⁹⁶ jarmark s[vato]jakubský jest vsazen. Též dává se v něm svoboda prachatickým svobodně do Čech i Moravy soli i s jinou koupí jezdit i prodávati. Let 336.

p. 90

Krále Zikmunda⁶⁹⁷ prachaticí žádali, aby pod ochranou do komory český přijati byli a Zlatá stezka od Pasova jdoucí s všelijakými věcmi nebyla zrušena. Let má 196. <16> 1436.

Ladislav,⁶⁹⁸ král český, stvrdil děda svého Zikmunda prachatickým všeckna privilegia. 228. 1441.

Král Jiří⁶⁹⁹ český též stvrdil privilegium prachatickým, kteréž též stvrzeno bylo od krále Zikmunda a Ladislava, jak přípis ukazuje. Let 224. 1455.

Král Vladislav⁷⁰⁰ český stvrdil prachatickým privilegium prve stvrzená od krále Jana, Václava, Zikmunda a Vladislava a Jiříka. Let 253. 1479

Již český následuje Ladislav, král uherský a český, na ukázání listův s vysutými pečetěma p[ana] Jana, p[ana] Václava, p[ana] Zikmunda, p[ana] Ladislava, p[ana] Jiřího. Stvrdil sklad všelijakých věcí v Prachaticích, ano i stezku zlatou, kteráž z Pasova s koupěmi na Prachatice jde, poněvadž ta poněvadž v českém jazyku jest, odvozuji čtenáře k ní. Má let 140. <1458> 1492 st.69.⁷⁰¹

p. 91

Vladislav, král uherský a český, prachatickým, že sou mu pomoc z piva vaření do roka svolili, zavazuje se s budoucími svými, že ani on ani oni na nich to více žádati nemají. Let 140. 1492.

---

⁶⁹⁵ Jindřich z Dubé (1382-1413), syn Vaňka z Dubé a Freyde, sestry Jana Železného biskupa.

⁶⁹⁶ Václav, patriarcha z Antiochie a pražský biskup.

⁶⁹⁷ Zikmund Lucemburský (1368-1437), český a uherský král, římský císař.

⁶⁹⁸ Ladislav Pohrobek (1440-1457), uherský a český král.

⁶⁹⁹ Jiří z Poděbrad (1420-1471), český král.

⁷⁰⁰ Vladislav Jagellonský (1456-1516), český a uherský král.

⁷⁰¹ <1458> 1492 st.69. Jedná se o pozdější přípis archiváře.

Ludvík,⁷⁰² král český a uherský, Prachatickým všeckny vejsady, privilegia, svobody, práva a milosti, kderěž od císařův a králův českých Jana, Václava, Zikmunda, Vladislava, Jiřího a Vladislava obdrželi, schválil, utvrdil. Let 109. 1523.

Ferdinand,⁷⁰³ král uherský a český, městu Prachaticům a obyvatelům v něm, od předkův římských a českých králův slavné paměti p[ana] Jana, p[ana] Václava, p[ana] Zikmunda, p[ana] Ladislava, p[ana] Jiřího, p[ana] Vladislava, p[ana] Ludvíka i také proboštův vyšehradských, práv chvalitebných, dobrých, starodávných obyčejův milostivě jsou ráčili. Má let 104. 1528.

Král Ferdinand český na privilegium pana Vilíma z Rožumberka⁷⁰⁴ jarmark roční u vilíjí [sic] s[vatého] Jakuba a silnice z Čech do Moravy osvobodil. Má let 72. 1560.

p. 92

Maximilián,⁷⁰⁵ král uherský a český, všeckny majistáty, privilegia, milosti, obdarování, vejsady a chvalitebné dobré zvyklosti, práva, kteréž od slavné paměti císařův římských a králův českých, též proboštův vyšohradských i od J[eho] M[ilosti] C[ísařské] Ferdinanda, pana otce nejmilejšího, konfirmované prve jměli, ráčil prachatickým milostivě schváliti, obnoviti a potvrditi. Má let 60. 1569.

Rudolf druhý,⁷⁰⁶ císař římský, král uherský a český, na ponížené prošení vysoce urozeného Viléma z Rožumberka a na Českém Krumlově všeckny majestáty, privilegia, milosti a obdarování vejsad a chvalitebných dobrých zvyklostí a práv, kteréž sobě od slavné paměti císařův římských a králův českých, též proboštův vyšohradských dané, od J[eho] M[ilosti] císaře Ferdinanda a císaře Maximiliána, pana otce našeho nejmilejšího slavné paměti, stvrzené mají, milostivě schváliti, obnoviti a potvrditi ráčil. Léta Páně 1577, let má 55. <1570>

---

⁷⁰² Ludvík Jagellonský (1506-1526), uherský a český král.

⁷⁰³ Ferdinand I. Habsburský (1503-1564), český a uherský král, římský císař.

⁷⁰⁴ Vilém z Rožmberka (1535-1592), v letech 1551-1592 jedenáctý rožmberský vladař.

⁷⁰⁵ Maxmilián II. Habsburský (1527-1576), český a uherský král, římský císař.

⁷⁰⁶ Císař Rudolf II. (1576-1612), uherský a český král, římský císař.

Rudolf císař druhý volený z boží milosti na poníženou prosbu purkmistra a konšelův města Prachatic, již věrných milých, poněvadž sou se jakožto králi českému do rukou dostali, privilegia a obdarování od někdy slavné paměti předkův svých stvrzené, tolikéž milostivě schváliti a potvrditi ráčil. Léta 1607. 25 let.

Toto privilegium není v knihách pergamenových zapsané.

p. 93

V latinském jazyku Jana,⁷⁰⁷ probošta vyšohradského, Conráda, děkana, 262 léto, Vilhelma z Lanštejna,⁷⁰⁸ probošta též vyšohradského, 251 léto, taková milost prachatickým se učinila, že práva a privilegia od nepřemoženého krále Jana českého a polského zjinačené, zas napravena byly, an před časem že Prachatice toliko městečko měli a nyní pak že jesti město hrazené, což vše k žádosti prachatických se stalo. A jako by platy z lánův a honův vycházeti i od jinud měli, se vyměřuje. Potom sklad kupecký se dotekl, Zlatá stezka přes les podle práv starobylých beze vší překážky aby šla, i víceji někderé svobody v něm dávají se v lesích. A poněvadž na česko přeloženo jest, čtenáře k němu vedu.

Václav, patriarcha antiochenský, na žádost prachatických opět jich všelijaká privilegia confirmoval. Let má 224.

Petr z Rožumberka⁷⁰⁹ starší na žádost prachatických pustil plac a místo k hradu prachatickému náležející, počna od schodu, po kderémž se na týž hrad chodilo, až do domu Kozi Jankova, na kterémž sou již domy a obročníci stavěti počali. A to pod plat roční <po> do komory po 16 g[roších] českých 1544. Let má 88. Oldřich z Rožumberka⁷¹⁰ dal svobodu Prachatickým v náboženství, jak se země usnesla, ano i také kněží, buď jednoho nebo více chovati. Má let 188. Datum 1444.

---

⁷⁰⁷ Jan, vyšehradský probošt a držitel Prachatic.

⁷⁰⁸ Vilém z Lanštejna, vyšehradský probošt a držitel Prachatic.

⁷⁰⁹ Petr V. z Rožumberka, v letech 1539-1549 desátý rožmberský vladař.

⁷¹⁰ Oldřich II. z Rožumberka, první rožmberský vladař (1418-1451).

p. 94

[... bier]⁷¹¹

Pan Vilím z Rožumberka⁷¹² práva a všelijaká obdarování, vejsady, prachatickým ve všech artikulích, punktech, klausulích confirmoval a utvrdil, a za desátky obilní z domů, z krundtů i předměstí a města, co se od starodávna platilo, plat s[vato]kateřinský 300 kop nařídil. O vaření piv vyměření učinil, z každé prostice soli po 7 d[enárech] též uložil, lesy někderé s hontbami zvěři k obci odevzdal, i zámek s krundty, lukami, a to pod plat obecní. Víceji co v něm hodného paměti býti confirmo<vati>váno jest. Stalo se 1569, let 63, od J[eho] M[ilosti] C[ísařské] Rudolfa druhého léta 1607.

Petr Vok z Rožumberka⁷¹³ utvrdil též v létu 1594 všelijaká práva a privilegia, které sobě od Jich Milostí slavných paměti římských a českých králův, i od pánův z Rožumberka prve prachatictí utvrzené měli. A nad to i svobodu dal, nechtěl li by kdo v městě obývati, toho každého mužského i ženského pohlaví i se všemi dítkami, statečky a spravedlnostmi jich sami od sebe propouštěti a jiném mezi sebe v bytnost a sousedství přijímati mají. Však aby nejprve povinen byl hejbující se dům neb krundt hospodářem hodným osaditi. Naposledy stezku zlatou též náležitě opatřiti ráčil. Let 38.

p. 95

Tyto pak všechny privilegia z desk zemských vejписы upečetěna a tuto vyznamenána, a to měsíce Julii léta 1632, do rukou pana Šimona Niadle⁷¹⁴ dodaný jsou.

Tento p[an] Šimon Nijadl byl toho času na zámku krumlovským písařem i pucholdterem sirotčím, a byl vlastní otec nebožky paní Any Marije Vimberský a posléz Šavalírový.⁷¹⁵ Byl sousedem neb měšťanem zdejším Prachatickým.

---

⁷¹¹ Přípis na okraji stránky.

⁷¹² Vilém z Rožumberka (1535-1592), v letech 1551-1592 jedenáctý rožmberský vladař.

⁷¹³ Petr Vok z Rožumberka (1539-1611), v letech 1592-1611 dvanáctý rožmberský vladař.

⁷¹⁴ Šimon Niadl, úředník na českokrumlovském panství.

⁷¹⁵ Anna Marie Vimberská, vdaná Šavlírová, dcera Šimona Niadle.

Město Prachatice připisuje se k panství krumlovskému

Urozený příteli milý, z jisté a milostivé J[eho] M[ilosti] C[ísařské] vůle vám jménem a na místě J[eho] M[ilosti] C[ísařské] podle moci mně v nepřítomnosti J[eho] M[ilosti] C[ísařské] zanechané poroučím, abyste správu a opatrování města Prachatic se vším jeho příslušenstvím až do dalšího nařízení, tak aby týž město bez obzvláštního nařízení správce nezůstalo a obyvatelé jeho měli v svých potřebách komu se utíkat, na sebe přijali,

p. 96

do téhož města Prachatic sjeli, takovou jistou a milostivou J[eho] M[ilosti] C[ísařské] vůli purgkmistru a konšelům přednesli a oznámili jim příležití psaní, kdež se jim prachatickým poroučí, aby vám v tom žádné překážky nečinili, nýbrž se ve všem vámi řídili a spravovali, dodali, a potomně se města se vším k němu příslušenstvím k rutce J[eho] M[ilosti] C[ísařské] ujali, neb na tom milostivá J[eho] M[ilosti] C[ísařské] vůle naplněna bude. Datum v Menším Městě pra[ž]ském 20. Aprilis léta 1622.

Adam z Valdštejna na Hrádku nad Sázavou, Lovosicích, J[eho] M[ilosti] římského císaře tajná rada, komorník a nejvyšší hofmistr království českého.⁷¹⁶
S. Táhlo⁷¹⁷ m

Urozenému Zigkmundovi Turnovskému z Turnštejna, panství J[eho] M[ilosti] C[ísařské] krumlovského hejtmanu, příteli jmilému.

p. 97

Purgkmistru a konšelům města Prachatic.

Opatrní přátelé milí, věřte, že jest podle jisté a milostivé J[eho] M[ilosti] C[ísařské] vůle hejtmanu panství krumlovského správa a opatrování města Prachatic se vším k němu příslušenství do další J[eho] M[ilosti] C[ísařské] zalíbení svěřena a poručena. Protož vám tím jménem a na místě J[eho]

---

⁷¹⁶ Adam mladší z Valdštejna (1570-1638), v letech 1605-1607 královský maršálek, 1608-1611 nejvyšší zemský sudí, 1611-1619 a 1620-1627 nejvyšší hofmistr, 1627-1638 nejvyšší purkrabí.

⁷¹⁷ Severin Táhlo z Hornšteina a Ronšperka, nejdříve učitel, poté působil u české komory. Reformační komisař, za to byl povýšen Ferdinandem II. do rytířského stavu.

M[ilosti] Císařské poroučím, abyste milostivě J[eho] M[ilosti] C[ísařské] vůli obvyknouti, do[t]čeného hejtmána krumlovského za správce vašeho přijíti a k němu své zření míti hleděli, neb na tom milostivů J[eho] M[ilosti] C[ísařské] vůli naplníte. Datum v Menším Městě pra[ž]ském 20. Aprilis léta 1622.

Adam z Valdtštejna na Hrádku nad Sázavou, Lovosicích J[eho] M[ilosti] římského císaře tajná rada, komorník a nejvyšší hofmistr království českého.

Adam z Valštejna

S. Táhlo m[anu propria]

p. 98

Tohoto privilegium jest datum léta 1086, kderéhožto Vratislav,⁷¹⁸ kníže české, prvním králem českým vyhlášen a od Egilberta, arcibiskupa trevírského,⁷¹⁹ jakž o tom v témž privilegium zmínka se činí, na králo[v]ství pomazán jest, kderéhožto také času biskupem pra[ž]ským byl, o němž také zmínka teď jest, Gebhard, jináč Jaromír, bratr Vratislava krále, jakž o tom napsali v svých českých kronikách Aneas Silvius⁷²⁰ cap[itola] 2 a Martin Kuthen,⁷²¹ nebo týž Jaromír biskup potom umřel léta 1091 a král Vratislav po něm v rotce léta 1092.

Soběslava, knížete českého, syna Vratislava krále, privilegium, kderýmž se dává půl cesty prachatické k užívání, totiž mejta braní, proboštovi, a půl bratřím aneb kapitole kostela vyšohradského, vytažené z konfirmati Otacara,⁷²² pátého krále českého, takto zní:

In nomine sancte et in dividua Trinitací. Notum sit cunctis tam modenis quam posteris in wignitate fidei congregatis et congregandi quis.

Ego Sobieslaus, Dei gratia Bohemorum monarcha.

---

⁷¹⁸ Vratislav I. , český kníže a od r. 1058 český král.

⁷¹⁹ Egilbert, trevírský arcibiskup a pražský biskup.

⁷²⁰ Aeneas Silvius Piccolomini, papež Pius II.

⁷²¹ Martin Kuthen ze Šprincberka, český kronikář v 16. století.

⁷²² Přemysl Otakar II., český král.

p. 99

Listové na směnu, kderáž se jest stala mezi proboštem kostela vyšohraského z jedné a děkanem, kuštosem a školastykem i vši kapitolou téhož kostela vyšehradského [sic] z strany druhé, etc., kterýmžto probošt vyšohradský postupuje vši kapitole někderé vesnice jemu náležitě za polovici mejta v Prachaticích kapitole náležitého. A tak se z toho rozumí, jak jest zpředu psaným privilejimy cesta prachatická z Pasova proboštu vyšohradskému a vši kapitole dána byla, totiž mejto, kderěž se od soumarův z koní, z soli a jiných kupectvích po též cestě jdoucích vybíralo, ale cesta vlastně královská zůstávala.

p. 100

Poctivým purkmistru a radě města Pasova našim zvláště jmilým

Poctivý, zvláště jmilí, podle toho, jakž ta silnice od vás z Pasova sem do našehý [sic] koruny do Čech vysazená a šla jest na Prachatice a dále od Prachatic na naše města, jakož snad vám vědomost jest, již jest v těch minulých časích a nepokojných, snad pro obávání a hrůzy, kderýžto na takové silnici jsou dělali, na prvě jmenovaném vysazení na ní nešli ani honili, než zvláště sobě předsevzali novou silnici a na Netolice a na jiná místa hnali a honili jsou, a tak jsou naši <sislnitci> silnici a města zhřeli. Také v tom proti našim a naší koruny svobodám, starodávnímu vysazení, kderěžto sem přišlo, učiněno jest, že jsme i s našimi urozenými radami takové věci předcevozali, ty povážili, také ty listy a privileja na starodávné vysazení té silnice podle potřeby přehlídli a vyslyšeli, také podle toho vzhůru přijíti té nové silnice, nemohli sme spolu s našimi radami nikderak jinak

p. 101

naleznouti ani znáti, mohli jsme než že z Pasova a tu okolo ta stará vysazená silnice sem do naší koruny na Prachatice a na jiná naše města, potom odtud [a]ni žádná jiná nemá hnána a dělána býti na ní. A žádáme proto na vás z pilnosti vašimi spoluobývajícími v Pasově, kderýžto pak sem do naší koruny dělají, přikázati, aby ty tu nahoře jmenovanou naši silnici na Prachatice a odsud na jiná naše města podle starého zřízení a ne jinam hnali a vezli. To jest náš úmysl, kderýž by pak takové zapovědění přejeli, a tak zdržáni byli. Můžete vy

dobře znamenati, že se takovým neslušně neděje. Dám v Praze v outerej po s[vatém] Erhardu,⁷²³ našeho království českého léta LIII.

Ad mandatum
dei regis.

p. 102

Privilegia Budějovských⁷²⁴

Karel, z boží milosti římský král,⁷²⁵ vždy rozmnožitel říše a český král. Znám činíme všechněm, že považující sobě mnoho zasloužených cností nám milých purkmistra, přísežných a vši obce v Budějicích, věrných našich, kterýmž jsou oni naší jasnosti až dosavad hotovou ochotností se zalíbili a na budoucí časy se mají a mohou mnohem hojněji zalíbiti. Jim dědicům a budoucím jejich na věčnost níže psaná práva a poznamenání, svobody a milosti, myslí uváženou a z královské naší dobroty stědře udělujeme. Předně ustanovujeme, aby všickni a jeden každý z kupcův se všemi naprosto koupěmi svejmy, jakéž by koliv ty byly, a se z svobodného města, kderýž obyčejně Fraystat (aned jakž nyní Cáhlov)⁷²⁶ se jmenuje, do Čech jeti chtěli, k žádným do konce jiným jmenovaného království městům aneb měšťčkům uhýbati se nepokoušeli, ale upřímou cestou skrze nadepsané město Budějice jeli a tu kupectví svá, jakáž by tu koliv byla, aneb jakým koliv jménem

p. 103

nazývala, skládali. A tu v tom místě podle zachovávání starobylého práva od předkův našich, někdy králův českých, při prvním založení obdržalého, kderěž obecně niderlag (sklad) se jmenuje, obyčejným způsobem na tři dny zůstati vali [sic]. Dán v Budějovicích léta Páně 1351, římského počtu čtvrtého Máje měsíce dne sedmého, a království našich léta pátého.

Skrze Jeho královskou Milost.

---

⁷²³ V úterý po 8. lednu (1553?)

⁷²⁴ České Budějovice, město v jižních Čechách, cca 45 km od Prachatic.

⁷²⁵ Karel IV. (1316-1378), český král, římský císař.

⁷²⁶ Freistadt, Cáhlov, město v Horních Rakousích.

Ladislav z Rabštejna⁷²⁷ Vilémovi z Pernštejna⁷²⁸ dává odpověď, proč sou prachatičtí podaným jeho z Pasova k Netolicům s vozy a nákladem jedoucím sůl pobrali a ji mezi sebou roztrhali.

Urozemému panu, panu Vilémovi z Pernštejna a na Holfnštejně, nejvyššímu hofmistru království českého, příteli jmilému.

Ladislav z Rabštejna a na Prachaticích.

P[ost] S[criptum]. Také pane milý, byť ta věc byla má, chtěl bych se k vám přátelsky a sousedsky míti než nemi ma [sic] a sůl sou mezi sebou měšťané roztrhli, ježto já jim v té věci tak daleko nemoha rozkázati proti právům jich, pokudž svá práva mají. I věřím vám, že mi v tom tak dalece za zlé nebudete míti. 1492. Z Rabštejna.

p. 104

Ferdinand z boží milosti arcikníže rakouské.

Urozeným a statečným, svobodným a opatrným pánům rytířům, vladykům a měšťanům i jiným všem obyvatelům Království českého a zvláště čelným, pomezným, věrným milým, milost naši a všeckno dobré vzkazujem.

Věrní milí, věděti vám dáváme, že jest Jeho Milost královská, pan otec náš nejmilejší, na poníženou prosbu urozeného Viléma z Rožmberka,⁷²⁹ věrného našeho milého, i jiných mnoha osob purkmistra a konšelův města Prachatic, podle privilejí a obdarování jejich, kderěž mají, k tomu milostivě povoliti ráčil, aby až do dalšího poručení a vůle Jeho Milosti silnicí k Pasovu soumaři, kdeří sůl a jiné kupectví do téhož města nosí, zase obilí a jiné potravu, věci, jako i prve ládujíce, do Pasova ven [z] země nosili, a že tu záповeď na silnicích

p. 105

k Pasovu zase vyzdvyhovati ráčí. Protož na místě J[e]ho M[ilosti] královské Vám poroučeti ráčíme, abyste jako i prve soumarům vobilí, slady, piva a jiné věci k městu Prachaticům ládovati a ven [z] země tou silnicí toliko k Pasovu

---

⁷²⁷ Ladislav z Rabštejna, držitel Prachatic, prodal je v roce 1493.

⁷²⁸ Vilém z Pernštejna (1435-1521), za vlády Vladislava Jagellonského byl nejvyšším hofmistrem a předsedou komorního soudu.

⁷²⁹ Vilém z Rožmberka (1535-1592), v letech 1551-1592 jedenáctý rožmberský vladař.

nositi a voziti dopustili. A clo předešlé ustanovené, co z čeho náleží, zouplna brali a v rejstra s pilností zapisovali, jináč nečiníce. Dán na Hradě praském [sic] ve čtvrtek po s[vatém] Matouši léta 1551.⁷³⁰

Ferdinand⁷³¹

Pěkná paměť.

Psaní Ladislav[a] z Rabštejna⁷³².

Službu svou vzkazuji určený pane a příteli. Jakž mi píšete, že Jan a Martin,⁷³³ lidé vaši z Nového města spravili vás, že by jim vozy s nákladem pro mejto pobrali, a v kderéžto mejto nedávno bych já všel a je bral [etc]. Psaní vašemu dáleji sem vyrozuměl [etc]. Pane jmilý, račte věděti, že lidé vaši sou jeli silnicí, kderá jest odsouzena z Pasova k Netolicům⁷³⁴ a na jiná města do Čech za krále Jiřího⁷³⁵ slavné paměti, i tudížto za toho krále, J[eho] M[ilosti] pána našeho nejmilostivějšího přátelsky smluvena a ve dcky vložena z rozkázání panův Jich Milosti

p. 106

z plného soudu i s povolení pánův z Rožumberkův, že tudy žádná silnice více nemá jíti do Čech, k Netolicům a nikam jinam. Kdežto vaši lidé sou jeli, neb mají měšťané práva svá, ježto já jim v tom nesahám, pokudž jich práva ukazují a svědčí. A k silnici a skladu v městě mém i trhem dali volati po několikrát, aby se tudy uvarovati více jezdit, než aby jeli, pokudž jaké kdo jaké vysazení má na kderou silnici. Také pánův z Rožumberka jest několikráte psáno po té smlouvě, kderá jest se mezi nima stala, aby mi řáčili tu silnici zastaviti, aby skrze to lidé v škodu nepřišli, neb jiným lidem také berou a bráno jest. Také ta věc má nejni než měšťan mých, a já jim v jich práva nesahám, ani sahati [ch]ci, pokudž jich práva ukazují a svědčí. Než, nedej toho

---

⁷³⁰ Čtvrtek 24. září 1551.

⁷³¹ Ferdinand I. Habsburský (1503-1564), český a uherský král, římský císař.

⁷³² Ladislav z Rabštejna, držitel Prachatic, prodal je roku 1493.

⁷³³ Poddaní Viléma z Pernštejna.

⁷³⁴ Netolice, město cca 20 km od Prachatic.

⁷³⁵ Jiří z Poděbrad (1420-1471), český král.

Pán Bůh, bych já nebo moji měšťané měli co počínati, k čemu by spravedlnost neměli, než rádi by svých práv užívali, pokud mají kderé vysazení a užívání.
Datum z Prachatic. 1492.

Ladislav z Rabštejna.

p. 107

Rudolf druhý, z boží milosti volený římský císař a uherský, český etc. král. Opatrní věrní naši milí, jakož jest léta jminulého devadesátého osmého v neděli první adventní vysoce urozený Peter Vok z Rožumberka na Českém Krumlově, vladař domu rožumberského, rada naše, věrný milý, strany soumarův a formanův, kderýž by stezky zlaté na kruntech na onen čas jeho a již nyní našich k městu našemu Prachaticům náležitých pomíjeli, ani hledávající cest a silnic neobyčejných, tudy se clu a mejtu našemu, ano i skladu solnímu v témž městě Prachaticích vysazenému vyhejbalí, nicméně také ládování obilí a jiných všelijakých věcí po městečkách a vesnicích, jak by jim to přitrhováno a zastaveno býti jmělo, jisté nařízení učinil a takových neobyčejných cest vyhledávání, ano i obilí ládování, skutečně zapověděl. I majíce toho zprávu, že by se nyní v té příčině od týchž formanův a soumarův opět znovu velicí neřádové dáli a tíž formané a soumaři, skupující a ládující obilí po vesnicích a městečkách, obzvláště okolo Volar,⁷³⁶

p. 108

nedojíždějící soli k skladu solnímu do města našeho Prachatic, nýbrž po městečkách a vesnicích tuž sůl skládajíc, s takovým obilím a jinými náklady ven [z] země přes pomezí času nočního cestami neobyčejnými projíždějí, a z toho nám jak ungelu, tak i cla a mejta v městě Prachaticích neodvozovali, čehož my jim na škodu a újmu důchodův našich nikoliv přehlídati moci neráčíme. I poněvadž jest takové po vesnicích ládování a měst našich, kdež sou od starodávna cla a ládenky, též i sklady soli bývaly, pomíjejí, jakž někdy od císaře Ferdinanda⁷³⁷ a císaře Maximilijána,⁷³⁸ pana děda a pana otce našeho

---

⁷³⁶ Volary, město cca 18 km od Prachatic.

⁷³⁷ Ferdinand I. Habsburský (1503-1564), český a uherský král, římský císař.

⁷³⁸ Maxmilián II. Habsburský (1527-1576), český a uherský král, římský císař.

nejmilejšího slavných pamětí, tak i nicméně od nás skrze přísný vyšlý mandát, jehož jest datum na Hradě našem pražském v pondělí po s[vatém] Havle léta 1594,⁷³⁹ zapovědíno. A vy nyní pro přetržení takových neřádův, obzvláště pújezdné na groš obecní, podle do[t]čeného od Petra Voka z Rožumberka⁷⁴⁰ učiněného nařízení chováte. Protož Vám milostivě poroučeti ráčíme, abyste podli téhož učiněného nařízení takové neřády, též obilí a jiných věcí

p. 109

ládování města našeho Prachatic a silnic vysazených a svobodných pomíjení skutečně, tím vším způsobem, jakž předešlé bejvalo, a též vyměření v sobě obsahuje, přetrhovali, formany a soumary k městu Prachaticům obráželi. A pokudž kderý by v tom postižený byl, aby vezouce a nesouce sůl, tu jinde nežli kde náleží skládal, a ládujíce proti tomu obilí neb jiné věci, z toho nám v městě Prachaticích mejta, ungeltu a co pak náležitého jest, neodvedl, takovému každému to vše, též i koně s vozem v pokutě bráti poručte. Čehož nám polovici do komory naší české a druhá vám a obci vaší náležeti jmá. A na tom jistou vůli naší císařskou naplňte. Dán na Hradě našem pra[ž]ském v sobotu po svatém Havle léta 1601.⁷⁴¹

Rudolf⁷⁴²

F. H. z Donína⁷⁴³

Ad mamdatum dei electi imperatoris proprium

Kašpar Kaplír.⁷⁴⁴

Kašpar.

---

⁷³⁹ Pondělí 17. října 1594.

⁷⁴⁰ Petr Vok z Rožmberka (1539-1611), v letech 1592-1611 dvanáctý rožmberský vladař.

⁷⁴¹ Sobota 20. října 1601.

⁷⁴² Císař Rudolf II. (1576-1612), uherský a český král, římský císař.

⁷⁴³ Ferdinand H. z Donína, rudolfinský dvořan.

⁷⁴⁴ Kašpar Kaplír ze Sulevic.

p. 110

Titul.

Robotní volaršti⁷⁴⁵ milí, Jeho Milosti Císařská, pán náš nejmilostivější, řáčí toho jistou zprávu míti, když sou purkmistr a konšelé města Prachatic na milostivé J[eho] M[ilosti] Cí[sařské] dovolení a poručení pro obhájení důchodův J[eho] M[ilosti] Cí[sařské] v témž městě Prachaticích na kroš obecní nařídili p[ůj]ezdného nařídili. A týž p[ůj]ezdný k vám do měst[ys] Volar a na krundty toho měst[ys] se dostal, že byste se netoliko takovejmi nařízení na odpor stavěli v projíždění silnic svých předešlých, nespůsobu a neřádův následovali, ale i také témuž p[ůj]ezdnému p[ohr]ůzku činiti měli, jakož se pak dnův nedávno pojminulých témuž p[ůj]ezdnému od soumarův, tak jakž se zpráva činí, spolusousedův vašich ve vsi Sudoměři⁷⁴⁶ na krundtech p[án]ů z Švamberka, nemálo bezpráví skrze opovážlivost týchž soumarův stalo. Tak kdyby jiných lidí tu tehdáž přítomných pomoci nebylo, že sou ho mínili dokonce

p. 111

o hrdlo připraviti a usmrtili. Nad kderýmžto jich i ve všem neslušném předsevzetí J[eho] M[ilosti] Cí[sařská] žádného zalíbení jmíti neráčí. A poněvadž pak městys Volary se vším <sev> jiným k tomu příslušenstvím již J[eho] M[ilosti] Císařskej náleží, a při s[vatém] Jiří⁷⁴⁷ nejprve příštím od J[eho] M[ilost] p[ana] Petra Voka z Rožumberka,⁷⁴⁸ vladaře domu rožumberského, na Českém Krumlově, J[eho] M[ilosti] Císařskej post[up]eno býti má. J[eho] M[ilost] Císařská pak neráčí chtíti vám ani jiným toho tak, jakž jste tomu předešlé navykli, vobilí po vesnicích ládovati, dopuštěti a cla a mejto J[eho] M[ilosti] C[ísařské] ujížděti. Protož jménem a na místě J[eho] M[ilosti] C[ísařské] vám poroučíme, abyste po dnešní den pod skutečným trestáním témuž p[ůj]ezdnému žádné překážky nečinili, vobilí tu, kdež náleží,

---

⁷⁴⁵ Volary, město cca 18 km od Prachatic, bývalé panství Volary.

⁷⁴⁶ Sudoměř, ves u Vodňan, cca 24 km od Prachatic.

⁷⁴⁷ Svátek sv. Jiří připadal na 23. dubna.

⁷⁴⁸ Petr Vok z Rožumberka (1539-1611), v letech 1592-1611 dvanáctý rožumberský vladař.

a nepokoutně a vesnicích ládovali, to, což J[eho] M[ilosti] C[ísařské] a obci prachatické z toho náleží, od sebe zouplna odvozovali. Nebo pokudž kdo po tomto poručení našem z vás a spolu sousedův vašich aneb jiných soumarův čemu tomu na odpor se stavěti a pújezdnému překážku neb pohrůžku činiti bude

p. 112

ten každý má bez milosti na hrdle skutečně ztrestán býti. O čemž vědouc, budete se věděti dále jak chovati a od škody i trestání vyvarovati aneb na tom Jeho Milosti Císařskou jistou vůli naplníte. Dán na Hradě pražském v outerej po Hromnicích léta 1602.⁷⁴⁹

Robotným, rychtáři a konšelům městečka Volar.

p. 113

Jiný mandát aneb poručení od J[eho] M[ilosti] C[ísařské] Rudolfa druhého na zlaté stesky jako i zaporučení po městečkách a vesnicích sůl skládati a zaseji ládovati obilí, jehož jest datum na Hradě pra[ž]ském v pátek den památný svatých <Filipa> Fabiána a Šebestiána léta 1606 a království našeho římského třicátého prvního, uherského třicátého čtvrtého a českého též třicátého prvního.

p. 114

Smlouva o statek helfenburský.⁷⁵⁰

Tato smlouva ve dcky zemské do qvaternu pamětního papouškového léta 1594 ve čtvrtek po neděli Letare⁷⁵¹ K 18 s povolením J[eho] M[ilosti] Císařské jakožto krále českého, tak jakž o tom relaci J[eho] M[ilosti] Cí[sařské] v qvaternu zeleném léta [15]94 ve čtvrtek po neděli Letare, p. u. plněji svědčí, vložena a slovo od slova vepsána.

---

⁷⁴⁹ Úterý 5. února 1602.

⁷⁵⁰ Helfenburk, také Helfnburk, původně hrad u Bavorova založený roku 1355 Petrem, Joštem a Oldřichem z Rožmberka. Roku 1593 prodal Petr Vok z Rožmberka zpustlý zámek i s Bavorovem a částí panství městu Prachatice.

⁷⁵¹ Čtvrtek 24. března 1594.

<Oznamujeme tímto listem všem, že jsme v poníženosti prošení od purkmistra a konšelův i vší obce měst[ys] našeho Volar⁷⁵² k panství našemu>

Léta 1593, den památky s[vatého] Tomáše apoštola Božího,⁷⁵³ stala se jest smlouva trhová dobrovolná, celá a dokonalá mezi námi Joa[c]hymem Mytychem z Čečova, na Vycni a Puchlsdorfu,⁷⁵⁴ a Jiřkem Homutem z Harasova, na Peclinovci a Bělý,⁷⁵⁵ mezi J[eho] M[ilostí] vysoce urozeným

p. 115

panem, panem Petrem Vokem z Rožumberka⁷⁵⁶ a na Českém Krumlově, vladařem domu rožumberského etc., prodávajícím, s jedné, a opatrným purkmistrem a konšely i vší obcí města Prachatic, podanými J[eho] Milostí, kupujícími, strany druhé. A to taková smlouva a trh, že jest již jmenovaný pan Petr Vok z Rožumberka týmž podaným svým prachatickým z dobrotivé náklonnosti dědictví své nezávadné i budoucím potomkův jich dědičně prodati ráčil, totiž zámek pustý Helfnburk, městečko Bavorov⁷⁵⁷ i s domem panským, městečko Strunkovice,⁷⁵⁸ ves Smětce celou,⁷⁵⁹ ves Budí celou,⁷⁶⁰ ves Autěšov celou,⁷⁶¹ ves Javornici <celou> což tu míti ráčí,⁷⁶² ves Kojčín celou,⁷⁶³ ves Měkynec celou,⁷⁶⁴ ves Záluží celou,⁷⁶⁵ ves Kraníčko celou,⁷⁶⁶ ves Hájek

---

⁷⁵² Volary, město cca 18 km od Prachatic, bývalé panství Volary.

⁷⁵³ Úterý 21. prosince 1593.

⁷⁵⁴ Jáchym Mytych z Čečova, na Vycni a Puchlsdorfu.

⁷⁵⁵ Jiří Homut z Harasova, rožmberský úředník a stavovský direktor (1609).

⁷⁵⁶ Petr Vok z Rožumberka (1539-1611), v letech 1592-1611 dvanáctý rožmberský vladař.

⁷⁵⁷ Bavorov, město cca 14 km od Prachatic.

⁷⁵⁸ Strunkovice nad Blanicí, obec cca 10 km od Prachatic.

⁷⁵⁹ Smědeč, obec cca 16 km od Prachatic.

⁷⁶⁰ Budkov u Husince, obec cca 12 km od Prachatic.

⁷⁶¹ Útěšov u Bavorova, obec cca 17 km od Prachatic.

⁷⁶² Javornice u Dubu, obec 16 km od Prachatic.

⁷⁶³ Čepřovice - Kojčín, obec 21 km od Prachatic.

⁷⁶⁴ Měkynec, Měkence, obec cca 21 km od Prachatic.

⁷⁶⁵ Záluží, není jasné o kterou ves se jedná, ale pravděpodobně se nacházela na bývalém panství Netolice.

celou,⁷⁶⁷ ves Blanici Velkou celou,⁷⁶⁸ ves Štětín celou,⁷⁶⁹ ves Zvichovec celou,⁷⁷⁰ ves Leskovec celou,⁷⁷¹ ves Tourovy co tu míti ráčí,⁷⁷² ves Chrasto co tu míti ráčí,⁷⁷³ chalupy pod zámek helfenburském s lidmi osedlými i neosedlými a s těch krundtův zběhlými, sirotkův, vdovami i spravedlnostmi jich, s dědinami, ornými i neornými, lukami, pastvami, pastvištěmi, štěpnicemi, chmelnicemi, s platy stálými i běžnými, se clem neb mejtem v městečku Baborově,

p. 116

senny, ospy, robotami i s jinými všelijakými povinnostmi, s domy šenkovními a krčmami <ves> vejsadními, s pivovarem, sladovnými, s pilkami při domě panském v městečku Bavorově i se vším jeho příslušenstvím, též druhým podacím kostelním v městečku Strunkovicích, s třetím poddacím ve vsi Blanici Velký, s třemi mlejny nachlebními, jedním pod Baborovem, druhým u Strunkovic a třetím pod Blanici Velkou ležícími, s rybníky, řekami počna nade vsí Zvichovcem až do krundtův vodňanských, s potoky, vodotočnami, vápenicí, s lesy, horami, kderěž k tomu zámku, a pastvy tu při týchž vesnicích, jakž jeden každý své obzvláštní jméno má, příslušejí, i s polovicí kusem lesů u vsi Nebahov,⁷⁷⁴ <kdež> kderýž dělejí potouček tekoucí ode vsi Zdenic⁷⁷⁵ a druhý potok tekoucí od Pregnara k Vitřicům, jakž jakž jim vyměřován bude, i se všemi jinými porostlinami, se vší zvolí s plným panstvím i se vším a všelijakým k tomu příslušenstvím, ovšem nic nevypouštějíc v těch mezích a hranicích, v nichž to nadepsané dědictví záleží. A tak, jakž jest toho J[eho] M[ilost] pan po předcích svých v držení a užívání býti ráčil, nic tu již dále

---

⁷⁶⁶ Kranicko, Krajničko (Kranic), obec cca 19 km od Prachatic.

⁷⁶⁷ Hájek u Bavorova, obec cca 13 km od Prachatic.

⁷⁶⁸ Blanice u Bavorova, obec cca 13 km od Prachatic.

⁷⁶⁹ Štětín, pravděpodobně obec na píseckém hejtmanství.

⁷⁷⁰ Žichovec – Strunkovice nad Blanici, obec cca 9 km od Prachatic.

⁷⁷¹ Leskovec, pravděpodobně obec na bývalém píseckém hejtmanství.

⁷⁷² Tourové, Bavorov - Tourov, obec cca 16 km od Prachatic.

⁷⁷³ Chrasto, samota, pravděpodobně na bývalém prachatickém hejtmanství.

⁷⁷⁴ Nebahovy, obec cca 5 km od Prachatic.

⁷⁷⁵ Zdenice u Nebahov, obec cca 3 km od Prachatic.

na tom na všem dědictví sobě ani dědicům a budoucím svým nepozůstávajíc.
A to za sumu

p. 117

trhovou jmenovitě dvaceti tisíc kop grošův českých, kderouž to sumu J[eho] M[ilosti] panu takto zaplatiti mají. Předkem a nejprve při postoupení téhož zámku a panství má se jim poraziti dluh jejich, co za jeho M[ilosti] panem mají jedenácte tisíc a dvě stě kop míšeňských, a oni budou povini jistoty a kvitance na tuž sumu J[eho] M[ilosti] zase proti jistý a dostatečný quitanci odvésti při s[vatém] Jiří⁷⁷⁶ nejprv příštím. Léta 1594 mají položiti hotové summy deset tisíc kop míšeňských při svatým Havle,⁷⁷⁷ potomně konečně toho léta 1594 deset <kop> tisíc kop míš[eňských]. Ostatních pak a posledních osm tisíc osum set při s[vatém] Jiří, když se psáti bude 1595. A z té obojí sumy od s[vatého] Jiří příštího léta [15]94, totiž z osumnácti tisíc osmi set při položení té sumy aby se ouroky obyčejný dály. Pakli by mohli takovou sumu prve nežli se píše svrchu pro spokojení věřitelův J[eho] M[ilosti] páně složiti, aby se k tomu skutečně vynasnažili, což sou i připověděli, že se o to postarati chtějí, jak by nejdřívěji mohli, buď všecknu aneb na díle složiti a zouplna zaplatiti. A J[eho] M[ilost] pan má jim purkmistru a konšelům i vší obci města Prachatic třetinou vejš, jakž země za právo má,

p. 118

jakž země za právo má, takový statek spravovati, s to přitom výminkou znamenitou, co by koliv předešle z těch důchodův panství helfnburského knězi a faráři městečka Bavorova jakého platu vycházelo, tehdy oni prachatictí, nynější i budoucí, budou povini z týchž důchodův helfnburských nynějším i budoucím farářům dávati, aby mimo předešlé nařízení to vše stálosti a míře zůstávalo a tudy J[eho] M[ilost] pan zaneprázdnění míti neráčil. A také J[eho] M[ilost] pan ráčí míti při J[eho] M[ilosti] Cí[sařské] o to jednati, aby takový statek mohl jim do desk zemských na jistou relati o vjíti, a oni purkmistr a konšelé i všeckna obec téhož města Prachatic tomu všemu zadosti učiniti

---

⁷⁷⁶ Svátek sv. Jiří připadal na 23. dubna.

⁷⁷⁷ Svátek sv. Havla připadá na 16. října.

připověděli. A pokudž se pak tomu všemu od nich zadosti nestalo a sumy svrchu psané na též termíny již oznámené zouplna položeny nebyly, tehdy aby se J[eho] M[ilost] pan ráčil moci zase v to ve všeckno panství zase sám o své újmě uvést dáti, to držeti, užívati dotud, dokudž by to všecko i s ouroky a škodami, co by J[eho] M[ilosti] panu skrze to, co při kderém věřiteli svém, kderémuž by měl takovou summu položiti, vzíti ráčil, zase zase zouplna a cela dáno a navraceno nebylo. Nicméně kdeří by lidé poddaní J[eho] M[ilosti] panu na tom panství a statku jakž peněžítými, tak i obilními dluhy povini byli

p. 119

ty oni prachatičtí jsou povini do roka pořád zběhlého skutečně dopomoci. Však přitom i také s tou vejmkou, jestliže by za neb[ožtíka] dobré paměti pana Vilíma z Rožumberka⁷⁷⁸ aneb již teď za držení J[eho] M[ilost] páně komu z podaných a sirotkův na tom statku co spravedlnosti, jich do důchodův panských co vyvzaté bylo, a proti tomu že by zase J[eho] M[ilost] panu Petrovi Vokovi z Rožumberka⁷⁷⁹ na témž statku co kruntovního peněz odoumrťích, jakž se to z rejster sirotčích vyhledá, až do osvobození těch vesnic poodběžných i po zmrhání náleželo. Tehdy má týmž podaným a sirotkům z toho zase aby v spravedlnostech svých nehynuli, z svrchu psaných psaných peněz vydáno býti, aby tudy J[eho] M[ilost] pan z toho budoucně napomínán býti neráčil a oni prachatičtí neb budoucí jich proto na J[eho] M[ilost] pana nastupovati nemohli. Strany pak postoupení téhož statku takto jest J[eho] M[ilost] pan s nimi prachatickými zůstati ráčil, aby jim to mezi novým létem najprve příštím a Třemi králi⁷⁸⁰ postoupeno bylo svršky a nábytky, což by v pivo[va]ře a ve mlejních aneb kde jinde bylo, J[eho] M[ilost] pan jim to všeckno zanechávati ráčí, kromě slady, chmele a obilí seté, to všeckno sobě zanechávati ráčí, vymíňovati, a z toho jim zanechati sladu pšeničného padesáte strychův a ječného 50 strychův, žita 30 st[rychův], ovsa 50 strychův. Tomu všemu na svědomí a jistotu toho ráčil jest J[eho] M[ilost] pan k této smlouvě

---

⁷⁷⁸ Vilém z Rožumberka (1535-1592), v letech 1551-1592 jedenáctý rožmberský vladař.

⁷⁷⁹ Petr Vok z Rožumberka (1539-1611), v letech 1592-1611 dvanáctý rožmberský vladař.

⁷⁸⁰ Svátek Tří králů připadá na 6. ledna.

p. 120

pečet' svou vlastní dáti přitisknouti. A purkmistr a konšelé i všeckna obec města Prachatic dožádali sou se urozeného pana Jiříka Volbrama z Stekře,⁷⁸¹ že jest vedle pečeti J[eho] M[ilosti] páně na místo jejich pečeti svou přitisknouti dal. Též i my svrchu psaní smlouvové pečeti naše též sme k této smlouvě přitisknouti (však dědicům a budoucím svým beze škody) dali. A ty smlouvy dvě v jednostejná slova sepsané, jednu J[eho] M[ilosti] panu a druhou týmž purkmistru a radě i vši obci města Prachatic dali. Stalo léta a den svrchu psaného.

Petr Vok z Rožumberka⁷⁸²

Jiřík Volbram z Tekře⁷⁸³

Jáchym Metich⁷⁸⁴

Jiřík Hornuth z Harasova⁷⁸⁵

p. 121

Vladislav z boží milosti král český a markrabě moravský.⁷⁸⁶

Urození a věrní milí, žádáme od Vás i přikazujem, abyste opatrných purkmistra, konšelův i vši obce města našeho Prachatic, věrných milých, k žádným slibům ani závazkům nenutili ani tiskli ani komu jinému nutiti neb tisknouti dopuštěli. A bude li se komu zdáti k těm spravedlnost k nim míti, nechť takový svou spravedlnost před námi ukáže. Neboť jiný úmysl náš v tom nejni, než že bychom každého chtěli při spravedlnosti zachovati a sami také, pokudž spravedlnost máme, chtěli bychom při ní zůstaveni býti. A také na vás žádáme, abyste je při jich svobodách a právích zachovali, jakož sou prve zachovaní. I znajíc v tom vůli rozkázání naše, nepochybujeme o vás, než v tom tak se míti budete, jakož vám píšem, jinak toho nikoli nečiníce. Dán v Praze

---

⁷⁸¹ Jiří Olbram ze Štětkře, rožmberský úředník.

⁷⁸² Petr Vok z Rožmberka (1539-1611), v letech 1592-1611 dvanáctý rožmberský vladař.

⁷⁸³ Jiří Olbram ze Štětkře.

⁷⁸⁴ Jáchym Metych z Čečova, rožmberský dvořan.

⁷⁸⁵ Jiří Hornut z Harasova, rožmberský úředník a stavovský direktor (1609).

⁷⁸⁶ Vladislav Jagellonský (1456-1516), český a uherský král.

v středu před ochtábem Božího Těla království našeho léta devátého, to jest léta 1479.⁷⁸⁷

Ad relatoini dei Pamuetis de Hradek et Watecoc sua meraci regni Bohemiae.
Wertatur.

p. 122

Urozenému Mikolášovi z Gutnštejna Trpětskýmu⁷⁸⁸ a slovutnému Burianovi z Martic,⁷⁸⁹ věrným našim milým.

Já Burian z Martic, hejtman a poručník nejjasnějšího krále Vladislava, Jeho Milostí učiněný zboží prachatického. Známé činím tímto listem všem vůbec nynějším i budoucím, kdož koli jej umí neb čtauc slyšeti budou, jakož mám postoupi[t] urozené paní, paní Kateřině z Kutštejna⁷⁹⁰ města Prachatic, i postoupil sem již Její Milosti mocně, jakožto mocný poručník s takovýmito znamenitými výmluvami. Nejprv aby Její Milost měšťany a obyvatele města Prachatic, nynější i budoucí, i jich lidi, kdeříž příslušejí k městu, zachovala při jich všech právích, svobodách, kderýmiž sou obdarováni znamenitými privileji, majistáty a listy od starodávna, a nad to Její Milost žádným obyčejem nesahala ani rušila ani jiným dopustila sahati a rušiti. A jmenovitě tito kusové, aby jim byly zachovaný vedle práv jich, aby v jich horách a lesích jim nebylo <sekáno> jim sekáno ani mýceno lesův. Pak li by bylo Její Milosti ku potřebě, tehdy má prve vzneseno býti na

p. 123

ouředníka městského, kderémuž sou ty lesy poroučený, a on má Její Milosti ukázati a odměřiti a nebo ouředníkům Její Milosti a jejím <lidem> a má jim to kázati zaplatiti, jakož sou prvotně prvotně páni platili, i já tudíž platil sem. A také v potocích jich městských aby Její Milost neráčila dopustiti jim loviti ani překážeti těm loviti, kdeří ty potoky od nich najímají. Také co se dotýče

---

⁷⁸⁷ Středa 16. června 1479.

⁷⁸⁸ Mikuláš z Gutenštejna Trpětský, příslušník panského rodu nazývaném po stejnojmenném hradě u Bezdržic na Plzeňsku. Mikuláš byl držitelem Trpist.

⁷⁸⁹ Burian z Martinic, poručník krále Vladislava Jagellonského.

⁷⁹⁰ Kateřina z Gutenštejna, manželka Mikuláše z Gutenštejna.

všelijakých lovův jich vlastních, horách a lesích i v polích, Její Milost nemá jim v tom překážeti ani zbraňovati, ani jiným dopustiti, jiným činiti překážky. Také kderý koli měšťán, chudý, bohatý, nechtěl li by v městě obývati, má moc své prodati a vosaditi člověkem hodným, a to učiní, má moc se stěhovati, kamž se jemu zdáti a viděti bude beze všelijaké překážky J[ejí] M[ilosti] paní i ouředníkův i beze škody statku, jeho umenšení. Tak i ode všelijakých robot vozeb mají od J[ejí] M[ilosti] paní zachování býti, i jich lidé, a Její Milost nemá na nich toho ani požadovati, ani ouředníky svými dopustiti, zvláště pomocí poplatkův, ourokův, daní nespravedlivých. Ale ouroky spravedlivý mají Její Milosti dávati

p. 124

a Její Milost má od nich bráti bílej kroš ve čtrnácti penězích a míšeňský kroš v sedmi penězích. A také J[ejí] M[ilost] paní nemá toho města ani postupovati ani komu poručovati než mně napřed psanému Burijanovi, poručníku, má zase v tu moc postoupiti a města vyzmocniti, i měšťan a nebo kdož by sirotkem panu Mandelanu,⁷⁹¹ J[ejí] Milosti, vládl, a Její Milosti za manželku sobě vzal neb měl. Tomu na svědomí a pro lepší toho jistotu svou vlastní pečeť dal sem přivěsiti k tomuto listu. Pro delší jistotu a svědomí prosil sem urozených panošův Petra z Drslavic a Jindřicha z Třebomyslic a Dubé, aby své pečeti vlastní kázali přitisknouti k tomuto listu, k mé potřebě a sobě beze škody, i svým potomním budoucím. Jenž jest psán a dán na Prachaticích léta od narození Syna Božího počítajíc na den s[vatého] Mikoláše 1481.⁷⁹²

p. 125

Anno 1771 Ware einssolches Wasser und zwahr bey d[er] Taunau, die Eäs haben sich so ersträcket auf 2 Myl[en] und so daß die Leite auf dem Wasser mit vohligen heyssern geschwumen, da ihnen nicht zu helfen war, sein sie bemüssiget worden sich zum tode mit todten liedern zu Dissoniren. Adalbert Schmidt

---

⁷⁹¹ Mandalena, dcera Mikuláše z Gutenštejna.

⁷⁹² Dne 6. prosince 1481.

Prachatice patřili do roku 1492 p[anu] p[anu] Ladislavovi z Rabštejna jak předešlej list zní. V roce 1482 byly odevzdaný paní Kateřině z Gutenštejna. Ale jak odevzdány? Byly dřív královny? <kdy> Co tu měl dělat ten Burijan? A zmoc také Gutenštejku?

(Poznámka F. J. Slámy Bojenického.)⁷⁹³

p. 126

Paměť.

Četl sem v knihách pamětních papouškový barvy dluh dicentovský p[ana] Matouše Rumpálovi. Item v těch knihách folio 91 foi dluh kocourkovský zaplacený a přitom jupta. Žádat jí za přípis.

Anno 1771 ist ein so grosse Theirung gewessen, daß der st[reich] Weitzen per 12 fl.

Der st[reich] Korn per 10 fl. 15 x.

Der st[reich] Gersten a 10

Der st[reich] arbes per 11 fl. 45 x.

Der st[reich] habern 4 fl. 45 x.

Dieses Jahr wahre so großes Wasser (weillen es bis 6 Wochen geregnet) daß sich die Daunau bis 2 Meil auß gegossen, in Prag auf der Bruken, hat man können daß Wasser Mit dem Stab oder Stecken gelangen; in gantzen Böhmen ist das Getreidt durch 2. Jahr auß gefault, die armme leith sein Vor hunger gestorben, weillen sie haben müssen groß unter bleiben leiben oder Meehl esse. Daß getreidt ist Von Vngarn geführt worden.

Adam Schmidt Eig[enhändig]

Präfact

p. 127

1585 dle inventáře knih městských v deskách dřevěných svázaných s řemeny zavázaných, nachází se všichni obyvatelé v městě Prachaticích i na předměstí. In suma <M> kolik mlejnu ke městu náležejí, item vesnic, dvorův, na samotě.

---

⁷⁹³ František Josef Sláma Bojenický, jihočeský rodák a historik (1792-1844). Jedná se o pozdější přípis.

Šebestián Rumpál,⁷⁹⁴ praděd můj, zdejší rodič, stáří 54 let

Kateřina,⁷⁹⁵ manželka jeho, zdejší, stáří 44 let

Dítky

Tobiáš, syn, 14 let⁷⁹⁶

Matouš, 12 let⁷⁹⁷

Řehoř, 7 let⁷⁹⁸

Anna, 5 let⁷⁹⁹

Jakub Štrejtl Dvořák tak se vynachází.⁸⁰⁰

Strachotín,⁸⁰¹ můj dvůr, se nevynachází v těch knihách, ani jinde v těch letech, protože se toho času čekání zemskejma řadil.

p. 128 – prázdná stránka

p. 129

Sigismundus divina favente clementia Romanorum imperator semper Augustus ac Hungariae, Boëmiae, Dalmatiae, Croatiae 21 rex ad perpetuam rei memoriam ad hoc summi et aeterni dispensatione principis sumus in augustalis et Regiae Celsitudinis folio constituti, ut universorum pro viribus utilia pariter et honesta procuremus, quadam tamen praerogativa singulari noster invigilat semper effectus, ut natalis solis ubi geniti et educati sumus regni videlicet Bohemiae haereditatis nostrae carissimae fructuum et honestatis incrementa ipso cooperante Altissimo disponamus. Manus ipsum regnum suarum possessionum felitii dilatet tentoria fumiculosque longiores militae potestatis extendat, ut populus eius nobis peculiaris in pulchritudine pacis in tabernaculis fidutiae reqire [sic] quoque opulenta per fretus tranquille residendo qiescat [sic].

---

⁷⁹⁴ Šebestián Rumpál, prachatický měšťan a radní.

⁷⁹⁵ Kateřina Rumpálová, manželka Šebestiána Rumpála.

⁷⁹⁶ Tobiáš Rumpál, syn Šebestiána Rumpála a prachatický radní.

⁷⁹⁷ Matouš Rumpál, syn Šebestiána Rumpála a prachatický radní.

⁷⁹⁸ Řehoř Rumpál, syn Šebestiána Rumpála a prachatický radní.

⁷⁹⁹ Anna Rumpálová, dcera Šebestiána Rumpála.

⁸⁰⁰ Jakub Štrejtl Dvořák, prachatický měšťan.

⁸⁰¹ Strachotín, Strachotinerhof, samota, obec Prachatice.

p. 130

Sane pro parte civium civitatis Prachatiensis humili narratione est propositum nostrae majestati qualiter ipsi et eorum civitas una cum possessionibus pertinentiis universis per multa annorum voluere domino legitimo gubernatore ac protectore destituti quam plurima damna personarum et rerum ferme <semper> irrecuperabilia pertulerunt et residue perferre non cessant. Et nisi inditionem protectionem et proprietatem nostram regiam subito fuerint gratiose assumpti perpetuo et crudiabili una cum civitate sua asserebant, se defecturos defectu nostraeque majestati acuratus [...] quotenus ipsos erorumque civitatem una universis possessionibus ad ipsam spectantibus minem possessionem et proprietatem nostrae regiae celsitudinis assumere, umbra alarum protecta

p. 131

nostra annis singulis et successorum nostrorum regam Boemiae tribuant, solvant perpetue et cum effectu assignent. Sintque ipsi cives una cum civitate sua sub camerarii regni nostri Boemiae iurisdictioni et administrationi quemadmodum et alii cives et civitates regni Boemiae praeter praefatam civitatem Pragensem humili partitione subjecta fidem illibatam et incisam nostrae et nostrorum successorum majestati in eternam conservans mandamus itaque universis officialibus nostris praesentibus et futuris ac omnibus et singulis aliis nostrae dituni [sic] subsitis quatenus praefatos cives in eorum bonis praedictis iuribus et privilegiis nullatenus impediunt neque impediri permittant, sed potius manuteneunt, protegant et defendant cum effectio sub poëna viginti marcarum auri puri et legalis nostrae regali camerae et ipsi civitati per medium irremisibilitum solvendarum praesentium sub nostrae majestatis sigillo testimonio literatum. Datum Pragae Anno Domini 1436 die 18. novembris regnorum nostrorum anno Hungariae 50, Romanorum 27°, Boemiae 17, Imperii vero quarto.⁸⁰²

---

⁸⁰² Český překlad: (p. 129) My, Zikmund, z Boží milosti římský císař, vždy vznešený a 21. král Uher, Čech, Dalmácie, Chorvatska ustanovujeme tímto nejvyšším nařízením v listě vznešené a královské výsosti na věčnou paměť, abychom učinili zadost všem užtkům a ctnostem a měřili všem stejně. Přesto vedeni jakýmsi upřednostňováním máme na zřeteli blaho našeho nanejvýš milého Království českého, kde jsme se

p. 132

811 Im Jar ist die Stat Prachatiz Verlegt zu Pauen

1333 hadt der Stadt Prachatiz Khenig Johanes aus Pohlen,⁸⁰³ die Privilegien Conffoimirt auf den Kulden Steig. Von Prachatiz auf Posaw Vnd Von dan wieder herain, auf begeren deß Johanes Probst von Wyschohradt Zu Prag. Damahlen Prachatizerschen herrn

1366 hat Kayßer Carll der 4⁸⁰⁴ den Perkhraichen schtainen die Priwilegium geben

---

narodili a byli vychováni, vše co náleží k němu i růst jeho výnosů a užitků. Proto s pomocí Nejvyššího vydáváme tuto listinu. Samotný královský majestát ať šťastně rozšiřuje svůj majetek a zabraňuje válečné vřavě, aby jeho lid našel ve svých domovech během opojného míru jistoty, v klidu odpočíval a užíval bohatství. (p.130) Moudře je navrhováno našemu majestátu poníženou žádostí části prachatických měšťanů, že oni sami, jejich město i majetky jsou již po mnoho roků zbaveny ochrany vladaře a zákonného pána a kvůli tomu byly mnohým osobám způsobeny mnohé nenahraditelné škody, aby jim poskytl svoji ochranu a záštitu. Proto jim ochotně poskytujeme naši královskou ochranu a přijímáme je do ochrany a vlastnictví našeho královského majestátu s tím, že se zcela odevzdají našemu majestátu. Je a jejich město se všemi majetky, které k městu náležejí, navěky my i naši nástupci přijímáme a poskytujeme jim vojenskou ochranu. (p.131) Rozkazujeme, aby měšťané zároveň se svým městem byli podřízeni pravomoci a správě Komoře našeho Království českého a další měšťané i města Království českého vyjma zmiňovaného města Prahy se poníženým narováním podřídila, aby navěky zachovávala naprostou věrnost majestátu a řídila se nařízeními našimi i našich nástupců. Proto přikazujeme všem naším současným i budoucím úředníkům a všem dalším jednotlivým nám podřízeným osobám, aby dříve zmíněnými právy a výsadami nijak nepoškozovali majetek uvedených měšťanů, ale spíše jej pomáhali rozmnožovat, bránit a ochraňovat a řídili se pod trestem 20 hřiven ryzího zlata zákony naší královské komory a samotného města. Dáno v Praze 18. listopadu Léta Páně 1436, padesátého roku kralování v Uhrách, sedmadvacátého roku kralování Římanům, sedmnáctého roku vlády v Čechách a čtvrtého roku vlády v Římsko-německé říši.

⁸⁰³ Jan Lucemburský (1296-1346), český král.

⁸⁰⁴ Karel IV. (1316-1378), český král, římský král a císař.

1381 ist die fraihait Vndt Privilegium geben auf dem waldt libing Perkh der Stat Prachatiz Zu geherig, auch das wildt Gekht

1415 die herrn zu Prag sain auß dem Rathauß auß geworfen worden

1424 ist der Zisska zu Cziaslaw pekroben⁸⁰⁵

1444 H[err] Vlrich Von Roßenberkh⁸⁰⁶ hadt die Stadt Prachatiz khaufft Von denen H[erren] briedern Nicolaus Von Seldez⁸⁰⁷

1493 ist daß Groß Insigl der Stadt Prachatiz durch Kaißer Frederichen⁸⁰⁸ pewilliget.

1496 ist der Rath in der Stadt Prachatiz durch Khenigliche landts Cammerer Von Prag ein gesetzt worden.

p. 133

1481 ist andere frayhait der Statt Prachatiz Geben worden durch den H[errn] Borzita Von Martinitz⁸⁰⁹ wen einer sain hab Vndt Gutt Verkhaufft khan hin wo er bil Vngewerth.

1500 hat H[err] Roupovski⁸¹⁰ die Stadt Prachatiz Verkhaufft.

1504 Khayßer Maximiligan⁸¹¹ hadt die Pehm geschlagen peim Nürnberg

1507 die Stadt Prachatiz durch Faier obgebrendt

1510 Prachaticky o pûhon přišli.

1516 Ist der Johan Hus Zu Kostnitz am Pindn se Verbrandt worden.⁸¹²

1520 Seindt die Taborer pei Baraw erschlagen worden.

1521 ist die große Klogin Von Prag hie her nach Prachatiz pracht worden. ist khaufft Von 310 ss[ock] Czendt[ner] von 10 ss[ock], hat gewogen 31 Czendt[ner]

1527 ist der Ferdinandt⁸¹³ hertzog auß Estereich Kh[ö]nig in Pohm erwolldt.

---

⁸⁰⁵ Smrt Jana Žižky v roce 1424.

⁸⁰⁶ Oldřich II. z Rožmberka (1401-1462), v letech 1418-1451 první rožmberský vladař.

⁸⁰⁷ Mikuláš ze Sedlce, držitel Prachatic.

⁸⁰⁸ Fridrich III., v letech 1440-1493 římský král a císař.

⁸⁰⁹ Burian z Martinic, poručník krále Vladislava Jagellonského, správce královského majetku.

⁸¹⁰ Jan z Roupova, držitel Prachatic.

⁸¹¹ Maxmilián I., římský král a císař.

⁸¹² Upálení Mistra Jana Husa roku 1415. V textu je uvedena chybná datace.

p. 134

1537 Zur straff hadt auf gepanth der allter stainman dem Pranger am Ring der Statt Prachatiz ist der Zaith Richter geweßen Michael Khern,⁸¹⁴ darundter ligen falsche geruchter A[nno] 1788 den 6. 8bris⁸¹⁵ ist der Petr abgewogen worden 1534 ist geborn der H[err] Wylhelm Von Roßenberg Vndt auf Krummaw⁸¹⁶ 1539 ist gebohren H[err] Petter von Roßenberg Vndt auf Krumaw brider, 1560 ist deß Kagßers Carl schlacht geweßen Vndt der Khurfürstliche hertzog Hanß auß Sagsen 1560 ist so ein kroße Kheldten geweßen, daß man hier in der Prachatezarichen Roßmihl[en] in der Kase peim oberdor hatt mollen müßen. 1579 hadt man den 6 Mai hadt man den Holonbke Klukhen in durn Kehenkht

p. 135

1594 ist Petter Wokh V[on] Rosenberkh ins Unharn gezoken, daß mohl hadt man festung Rab Verloren dem Turkhen in die hendt khomen. 1594 In dem Jahr H[err] Petter Wokh⁸¹⁷ hadt die Schttadt Prachatiz seiner Gemähl frawen Kattharina Von Ludanitz⁸¹⁸ Iber geben haben sie an geheben müßen, daßelben mahl ist daß haubt mannschaft da hier auff gehoben. Vndt der Radt verwaigert Primas Sigmundt Turnovský Vndt die herrschaft Helffenburg Baraw ist khauft Vmb 35 000 ss[ock]. 1590 nach ostern haben edtliche herrn Zu Prachatiz den burgern In Ghren Waldern Vndt Raidern daß holdtz buden auß hokhern darauß ist ain großer aufrur geschehen vndt gar für dem H[errn] Rosenberger khommen haben Ihr Knad[igen] Ansspruch gedtan daß einer aber der wider die boß in Raidern hadt genießen soldt nach seinem Willen, das haben die nach geschrieben.

p. 136

---

⁸¹³ Ferdinand I. Habsburský (1503-1564), český a uherský král, římský císař.

⁸¹⁴ Michael Khern, prachatický měšťan a radní.

⁸¹⁵ Dne 6. října 1788.

⁸¹⁶ Vilém z Rožmberka (1535-1592), v letech 1551-1592 jedenáctý rožmberský vladař.

⁸¹⁷ Petr Vok z Rožmberka (1539-1611), v letech 1592-1611 dvanáctý rožmberský vladař.

⁸¹⁸ Kateřina z Ludanic, manželka Petra Voka z Rožmberka.

Vn werschtedig gehandelt haben mit schpodt abzihen müßen sain gewesen
Hauptmann <Turnovský> Sirkmundt Turnovský, Melchieor Fabri, Lienhardt
Bakalarz Sebestigan Perger Vndt Georg Niadl.⁸¹⁹

1591 hat her Wylhelm Von Roßenberg alle milner daß malder verpoten vndt
ein zogen, vndt um ein Mlilgang geben 20 ss[ock] Jahrlich zu 5 ss[ock] auß
zallen hat nicht lang gelebet Poldt hernach gestorben

1580 Sain die Vndterdehn schon auf die 90 Jahr lang Von denen
Roßenbergerischen mit denen schor wochen auf die Teicht Vnd mihler Vndt
Tierkarten Groß Peschwerdt gewesen

1590 ist ein Große Erdtbeeden den Montag nach Vnhar freien tag gewest daß
sich die haißer geschidt haben als wennis auf ein waßer schwebendt,

1590 ist ein solcher Türer Jahr oder Sumer geweßen daß daß Erdtreich vndt die
Walder prennen haben man hadtß mit Kreße eine auß gelescht

1539 hat Joseph Mylperter⁸²⁰ daß Richter Amt Zu der Schttadt Prachatiz
angenohmen

p. 137

1592 in Fingsten fayrtagen ist ein große raif ankommen daß die blie vndt
laubet an baumen verbrent hat

1524 haben die soblodter mit denen Prachatizern Vmb den Kuldinen schtagkh
Recht geffürt do sain die Von Sobloth im landt Recht Zu Prag loß
geschprochen auf ewikhe Zaith daß nichts mehr zu thun ist, haben zu einer
schtroff den <Tuen> Soblodter Rodten Tuen oberhalbß den Obern dar Pawen
mießen laßen, zu ewykher Gedachtnus.

1579 den 18 Februarii had der Joseph hindperger noch ein nichen zum hertzog
Albrecht Von Beiern verraisen müßen auf Pefehl Kays[erlicher] Mai[estät]
Tegen Grofenaner vndt Prachatiz Klatau Schidenhoffen Vndt Casspar Perg der
soldtz in der long holber.

1582 hadt Hanß Tigler Von Khingkhoffen in Krobwoldt 9 Mail von Würtzberg
in Frangen bundt daß wergh der kroßen Orgel Von Neuen Zerlegt vndt

---

⁸¹⁹ Zikmund Turnovský (hejtman), Melichar Fabri, Linhart Bakalář, Šebestián Perger, Jiří Niadl, prachatičtí měšťané.

⁸²⁰ Josef Milpeger, prachatický měšťan a radní.

gestimbt Naie Pfeifen gemacht 500 vndt Bernhardt hadt er hadt von Gott handt die lath gemacht, dar von geben 160 ss[ock] von steinen sonderlich 140 ss[ock] Tringgeldt 6 ss[ock] Mer 2 Pff[und] 36 ss[ock] 2 C[entner] Plei 8 ss[ock] es khost holdt in 300 ss[ock] ist Joseph Milperger pei dageben gewesen undt vermodlet oben daß weeg e[t cetera].

p. 138

1584 her Jakob Miroticzky⁸²¹ Pffarer ist auf genohmen worden

1587 den 13 Januarii hat Wilhelm V[on] Roßenberg mit der Von Bernstein hochzait gehalten in sloß Prag

1596 hadt die fraw Von Roßenberg dein H[err] Petter Von Roßenberg die Schtadt Prachatiz widerum abgeschdtonden.

1594 hadt der Her Von Roßen berg die schtadt Prachatiz mit naien Privilegium auf alle sachen beffragth daß ist daß letze Privilegium Von H[errn] Roßen bergern

1570 Jahr hat ain Scheffl khorn goldtn 2 ss[ock] Vndt habern 44 g[rosch] daß mahl hadt der Joßeff Milperger Prot Von Dekhandorff Pis gen Prachatiz geffireth, Vndt solicher hunger geweßen daß die leith haben heslen zepfen hinder dem habern Mallen lassen Vndt Prodt dorauß gepachen, Auch hadt man harpaln mit kletzen meln laßen und Pachen gefen.

1571 ist Rathauß alhier gepaut worden

p. 139

1586 hadt der H[err] V[on] Roßenwerg auch sain gebirdt von ein einer Wain angelegt 15 g[roschen] auf 10 Jahr, do haben die follen Briedter Von Prachatiz als Sebastigan Sochor⁸²² vndt Sebastigan Zablatzky⁸²³ Verwiligt auff 20 Jahr

1650 hadt her Roupovskei die Statt Prachatiz Verkhaufft

1444 her Von Rabstain⁸²⁴ haben Prachatiz einen gehalt vndt die paurer Von Tischnitz haben Privilegium Von im pekheimen.

---

⁸²¹ Jakub Mirotický, prachatický kněz.

⁸²² Šebestián Sochor, prachatický měšťan a radní.

⁸²³ Šebestián Záblatzky, prachatický měšťan a radní.

⁸²⁴ Jan z Rabštejna, vyšehradský probošt a držitel Prachatic.

1504 Khün[i]g Wenzl hat kroß feldt stukh verkauft Von 20 ss[ock]

1509

1525 ist der Paurkrieg geweßen sindt auch geschlagen worden NB a[nno] 1749 seint des glaich heischrecken geflogen.

1546 seindt die haischrecken geflogen; nocher ist hertzog Hanß aus Sachsen geschlagen worden

1547 ist des Kheißers schlacht gewesen mit dem Carl dem 5 Khurfürsten Hanßen auß Sachsen

p. 140

1552 ist ein Verdrag zwischen der schttadt Prachatiz Vndt deren Feferschleger Vndt domeschleger geschehen, so fern die Feferschleger oder Domeschleger sich Vber die auß gesagten Rain maßen soldt, Vber kreifen, sollen 40 ss[ock] schtraff die helfte in Ihre G[nädige] H[erren] Won Roßen Berg, und die ander helfft der Stadt Prachatiz einhendigen es ist mer do won Zu lesen NB.

1576 ist der H[err] Wilhelm Von Roßenb[erg]⁸²⁵ an stadt Keisers Maximilian⁸²⁶ in Pohlen geraist, hadt die Stadt Prachatiz gelihen 1000 ss[ock]

1578 ober mohlin Pohlen gerayst: haben Prachatizer wyderum gelihen 2089 ss[ock]

p. 141

1579 war in der Stadt Prachatitz ein Reifeuer under der Pergerschaft in Radthaus geschehen, do hadt man inen ollen handl preis geben.

1587 hat man Khürchoffmauer pei S. Petter gemacht.

1586 hadt der Josef Milperker aus Pefehl Ihr. G. Won Rosenberg den 19 Tag Decembrii nach Saltzperkh und Halla verraißen müssen. Der Ursach daß Saltz im Holtz oder Khüeffen weiß nicht her geben wollen.

1586 in Monath Decembrii ist ein große Gefrier gewesen daß man in landt millen denen Milnern zu 15 g. Auch gar zu 30 g. Hat geben missen von ein maß Khor zu mahlen.

---

⁸²⁵ Vilém z Rož mberka (1535-1592), v letech 1551-1592 jedenáctý rožmberský vladař.

⁸²⁶ Maxmilián II. Habsburský (1527-1576), český a uherský král, římský císař.

p. 142

1586 des 13 Januarii hadt H. Wilhelm von rosenberg sein hochzait zu Prag am sloß geholdten mit der von Persnstein 200 hundert tische geschpaist undt 300 eimer wain aus drinkhen auch das mahl in die 5 Person [...]

1564 her Joachim von Neyhaus ist mit im zu Wien tonau Prückhen ein gangen ersoffen oder etrugen.

1579 wardt er H. Josep Milperger von der Stadt Prachatitzer Gemain abgefertiget den 19 Ferbuarii zum hertzog Albrecht gen Minchen, hadt in der Festung gesehen aufgeschieben, das der hertzog hadt wie wolgt in samem hertzogtum 36 stett und 72 klester und 350 Marckh 200 schlesser der pfohr khirchen sain aller 36 000.

1593 den 18 Februarii ist der Smetanka⁸²⁷ Primator worden.

p. 143

1578 hadt Josef Milperger Zu mern berg kaufft 2 Tring geschier mit dekelln daß 3 eingetribene haben gewogen 21 Markg 15 loth 3 g[roschen] sindt Ver erdt werden Von der shtadt Prachatiz der Graffin Von Poden.

1588 ist der Maximiligan <Kh.> durch denn Polinschen Cantzler geffangen worden

1587 ist daß Collegium Zu Krummau angefangen Zum Pauen, ist damahl Rector geweßen in Collegio Pater Dentiartus P[ater] Wenceslaius Sturm ist am tag Joseffi der este Stain in Krundt gelegt worden

1589 ist pey Windterberg ein Wolkenpruch obgebruchen hadt Grundt vndt Pudon weg genohmen auch damahl ein Schatz mit auß gerißen

p. 144

1590 ist ein großer diner Jahr geweßen, daß die walder sain prinnet worden Vndt die walde waßer fließen Pai wolern fast auß gedert auch in Prinen auß gedert daß daß fuch hat kroßen mangl. die ffinff kor Veregt, hadt daß mol in der balde Zu Prag in Waßerfluß ein stain geffundten Im Jahr 1390 say der der zeit ist daß waßer nicht so klein geweßen ist daß Jahr Zohl am stain auß gehanet worden.

---

⁸²⁷ Pavel Smetánka, prachatický měšťan a radní.

1599 Podle poznamenání ctihodného kněze Jakuba Mirotického,⁸²⁸ pana faráře toho času prachatického, zemřelo lidu obojího věku i pohlaví samého města Prachatic 700 osob.

Téhož léta při památce Všech svatých⁸²⁹ týž pan farář na Vintrbek⁸³⁰ se stěhoval a odtud kněz Brikcí Flanderin Velešinský do Prachatic přivezen.

p. 145

1650 dne 4 Decembris ist nachmitag Nach 3. Vhr alhier zu Prachatiz pidtpin der Kewesen

1590 v sobotu po památce povýšení s[vatého] kříže⁸³¹ po 23. hodině bylo země a domův třesení hrozné. Potomně v noci na neděli před 6. hodinou tak strašlivé bylo země a domův i všeho stavení třesení, že mnozí z domův jako zmámení velkou hrůzou a strachem se utíkali, nevěda sobě již jak rady dáti. Netoliko pak takové zázračné třesení zde v městě Prachaticích bylo, ale i v jiných okolních městech, měst[ečkách] i vesnicích.

Toto sem vypsal z manuálu n[ebožtíka] pana Zikmunda Turnovského z Turnštejna, pana strejce mého. Pán Bůh rač mu milostiv bejti.

p. 146

1694 dne 11. Maji⁸³² drahota obilí

pšenice 1 strych za 6 r 30 x

žito 1 strych za 6 r 18 x

hrách za 1 strych za 7 r 12 x

ječmen 1 strych za 5 r 16 x

oves 1 strych za 2 r 12 x

Téhož léta přivezli z Prahy do Husince⁸³³ votruby, prodávali se 1 věrtel za 27 x. Překupníci zaseji 1 žejdlík prodávali po 1 k[rejcaru].

---

⁸²⁸ Jakub Mirotický, prachatický kněz.

⁸²⁹ Památka Všech svatých připadá na 1. listopadu.

⁸³⁰ Vimperk.

⁸³¹ Sobota 15. září 1590.

⁸³² Dne 11. května 1694.

Item téhož léta na dne 14. Maji nosili soumaři otrokárové chleba <do> z Pasova do Prachatic, podobně votrubu prodáv[ali]

Anno 1719 warre abermahl eine aufruhr in Podedh [?] wellen Man Gemien so Titulierten klein hesisslern o[hne] gerechtigkeiten Vnd Nahrungen dispudiret, an nehmen dach von allen obgenisen, auch dem aderen die wohnung weeg ge nohmen.

p. 147

Gelesen [...]

1694 byl sem comisařem již po 6 s vojáky v nově volenými od p. p. p. i na místě celé obce, k Jich Mi[losti] p[anem] p[anem] krajskejm hejtmanem k producírování vyslanej, což jich sem okolo 30 osob odevzdal po 8, po 4 a po 6, žádného sem neviděl zpátkem přijítí. Těžký sou to byli voleni, což se s nima v šatlavách a jináč všelijak zacházelo, v železích se museli dodávati, po domech i v truhlách se přidívovali [?], a někderý přes městkou zeď utíkali. A jeden soused sobě u krajskýho hejtmana pět prstův šavlí do polovic na 6 místech posekal, jen aby zprosti mohli býti. N[ota] B[ene] Franc Vízer⁸³⁴ v létu 1695 na vojnu vzat, jeho manželka, sa těhotná, Dorota Skřivanová ze Štrejtlova, hořem pro něho umřela, a to na Štrejtlově za primaství Lukáše Fišera⁸³⁵ i ložního purkmistra [...]. A ten, kderý sobě ty prsty posekal, 6. dne umřel. A jiný sobě do vočí soli a pepře sypali, aby raději oslepli. V jinačích městech sobě nejschvál u noh palce sekyrou zutínali.

p. 148

Vejtah artikulův někderých z privilejí obce města Prachatic, kderýmž Jich Milosti slavné paměti císařové římské a králové české, též i proboštové vyšohradští, stezku a neboližto cestu svobodnou od Pasova města jdoucí na sklad soli v městě Prachaticích vysazovati ráčí.

---

⁸³³ Husinec, město na bývalém Vimberském panství, dříve patřilo k hradu Hus, cca 6 km od Prachatic.

⁸³⁴ Franc Vízer, prachatický měšťan.

⁸³⁵ Lukáš Fišer, prachatický měšťan a radní.

1. Krále Jana privilegium,⁸³⁶ jehož jest datum v Praze léta 1323 nazejtří blahoslavených apoštolův Šimona a Judy,⁸³⁷ jakož velebný muž, pan Jan,⁸³⁸ probošt kostela vyšohradského, kancléř, král český, kníže náš milý, městu řečenému Prachatice, témuž probošt[st]ví a kostelu vyšohradskému příslušejícímu měšťanům, obyvatelům v témž městě, nynějším i budoucím, právem purkrechtním a městským obdaroval a ustanovil, dav jim i stezku s kupectvím z Pasova, jakž táž od starodávna byla jest.

p. 149

2. Krále Václava privilegium,⁸³⁹ jehož jest datum v Praze léta Páně 1393. Nad to vejše z obzvláštní milosti našimi [sic] dáváme a propouštíme týmž měšťanům a obyvatelům a přebývajícím silnici z Čech a z Moravy spolu i se clem, aby jeli a vezli formané aneb jací koli jiní lidé s vobilím a kupectvím do města Prachatic a zase odtud zpátkem s solí a kupectvím <do města> z Prachatic, aby jeli a vezli bez všelijaké překážky jednoho každého města a nebo městečka odporosti a jiných našich věrných milých, tak jakž od starodávna bylo jest od mnohých dávných jminulých časův, tak i nyní a budoucně, užívati mají věčně.

3. Zikmunda císaře privilegium,⁸⁴⁰ kderéhož datum v Praze léta 1436 osumnáctého dne měsíce prosince.

p. 150

1584 téhož léta ve středu po Hromnicích⁸⁴¹ les nad Strejtlovem k tomuto šosu městskému přináležející, sousedům městským i také předměstským, byl na provazce vyměřován, provazec byl prodáván po 10 gr[oších] míš[eňských]. Vítek z Černětic⁸⁴² utvrzuje nadání předepsaných proboštův Vilíma z Lantštejna⁸⁴³ i Jana z Dubé,⁸⁴⁴ obzvláště právo svobodné, jakož stav město

---

⁸³⁶ Jan Lucemburský (1296-1346), český král.

⁸³⁷ Sobota 29. října 1323.

⁸³⁸ Jan, vyšehradský probošt.

⁸³⁹ Václav IV. (1378-1419), římský a český král.

⁸⁴⁰ Zikmund Lucemburský (1368-1437), český a uherský král, římský císař.

⁸⁴¹ Středa 3. února 1584.

pra[ž]ské a Písek užívají, vysazuje kšaftovati. Datum s[vatého] Řehoře papeže 1387.⁸⁴⁵

Václav antiohenský, kanclíř český, utvrzuje nadání všelikých a potvrzuje předešlé jiné probošt[st]ví jedním německým listem na den s[vatého] Františka léta 1405.⁸⁴⁶

Jan z Rabštejna⁸⁴⁷ potvrzuje předešlých Jana probošta datum v městě Prachaticích 5. dne měs[íce] července 1469.

p. 151

Burijan z Martinic,⁸⁴⁸ hejtman a poručník nejasnějšího krále Vladislava učiněný nad zboží prachatického, postoupil Prachatic[e] město J[ejí] Milost[i] paní, paní Kateřině z Gutštejna,⁸⁴⁹ na ten způsob, aby při svobodách, právích, zvyklostech starých město zůstaveno bylo, v užívání lesu, potokův, lovu svobodně zůstalo, třetí o stěhování a hoštění při svobodě zůstávalo, robot osvobozuje, platy, daně, ouroky neobyčejné zbraňuje. Datum na den s[vatého] Mikuláše 1481.⁸⁵⁰

Ladislav z Rabštejna⁸⁵¹ clo a mejto k obci vysazuje. Datum na den obětování do chrámu Panny Marije 1492.⁸⁵²

---

⁸⁴² Vítek z Černětic. Černětice byl původně statek v Čechách při Volyňce na strakonickém panství.

⁸⁴³ Vilém z Landštejna (1370-1406), držitel Prachatic.

⁸⁴⁴ Jan z Dubé, držitel Prachatic.

⁸⁴⁵ Úterý 12. března 1387.

⁸⁴⁶ Neděle 4. října 1405.

⁸⁴⁷ Jan mladší z Rabštejna, v letech 1448-1454 vyšehradský purkrabí, od roku 1457 vyšehradský probošt, držitel Prachatic.

⁸⁴⁸ Burian z Martinic, poručník krále Vladislava Jagellonského, správce královského majetku.

⁸⁴⁹ Kateřina z Gutenštejna, manželka Mikuláše z Gutenštejna.

⁸⁵⁰ Čtvrtek 6. prosince 1481.

⁸⁵¹ Ladislav z Rabštejna, držitel Prachatic, prodal je v roce 1493.

⁸⁵² Středa 21. listopadu 1492.

Léta 1594 v outerej po památce zvěstování Panny Marije⁸⁵³ p[an] Jiří z Lobkovic⁸⁵⁴ v světnici rytířskej na Hradě pražským s J[eho] M[ilostí] Císařskej byl slyšán. Sám se k takovému vyslyšení pro nemoc svou, níž se vymlouval, nedostavil, nýbrž na místě svým pana Jana Čakle⁸⁵⁵ odeslal. Prokurátorem jeho byl pan z Arhenic. Padl své při těžsce [sic], tak že všeckna zboží podzemská sou odňaty a odtuž z Prahy za vězného na Liškov⁸⁵⁶ dovezen. Já na druhý den z Prahy se vyjel. Zikmund Turnovský.

p. 152

1595 v outerej den Všech s[vatých]⁸⁵⁷ u přítomnosti pana Jiřího Volbrama⁸⁵⁸ a pana Meroda⁸⁵⁹ postoupen je ungeldt panu Mikulášovi Švorcperkarovi a Ondřejovi Lidlovi, comisařům J[eho] M[ilosti] C[ísařské] cel a mejt pomezních, a to k ruce J[eho] M[ilosti] C[ísařské] Rudolfovi⁸⁶⁰ etc., kderýž někdy od pana děda jeho Ferdinanda⁸⁶¹ v 8000 J[eho] M[ilosti] p[anu] p[anu] Vilémovi z Rožumberka⁸⁶² byl zastaven. Stalo se v příbytku mém v hořejší světnici, kdež listové mocní od obojí strany kladeny byly, čteny. Toliko

---

⁸⁵³ Úterý 29. března 1594.

⁸⁵⁴ Jiří z Lobkovic (1551-1607), štolba arciknížete Ferdinanda, 1582-1584 nejvyšší sudí, 1584 nejvyšší komorník, 1585-1594 nejvyšší hofmistr. Ve snaze omezit císařskou moc, přišel o rodinný majetek. V době řízení sněmu naváděl sněmovníky k odporu prostřednictvím stížností. Za uzavření sněmu byl předvolán k soudu. Nakonec se dal císaři na milost a nemilost. Byl zbaven majetku a doživotně ve vězení na Líckově. Pobýval 12 let na Kladsku a poté na Lokti.

⁸⁵⁵ Jiří Čakle, císařský úředník a dvořan.

⁸⁵⁶ Čížkov - Liškov, obec cca 83 km od Prachatic. Nebo Lišov, obec cca 54 km od Prachatic.

⁸⁵⁷ Úterý 1. listopadu 1595.

⁸⁵⁸ Jiří Olbram ze Štěkře, rožmberský úředník.

⁸⁵⁹ Abrahám Meceroď z Meceroďu, rožmberský úředník.

⁸⁶⁰ Císař Rudolf II. (1576-1612), uherský a český král, římský císař.

⁸⁶¹ Ferdinand I. Habsburský (1503-1564), český a uherský král, římský císař.

⁸⁶² Vilém z Rožumberka (1535-1592), v letech 1551-1592 jedenáctý rožmberský vladař.

u p[ana] Zikmunda z Turnštejna, kde nyní p[aní] Longorová a jináč Vaisenreknerová⁸⁶³ v tom domě bydlí.

den 23 febr[uar] 1822 istin die hauser richet beim Teiche auf wart auf dem obern Vorstadt, abgebrant, nur der 1ste haus beim Teuche bleib verschont.

den 22 Junii 1851 seit selbe hauser wider agebrant

p. 153

Roku 1794 den 11. Jul[ii]⁸⁶⁴ byl od slavný cubernii zemský utvrzen zdejší nový magistrát a od knížecího právní rady p[ana] Xuoriana Batisty⁸⁶⁵ uveden, totiž pan Matouš Pinti,⁸⁶⁶ burgmister, p[an] Šebestian Ritter⁸⁶⁷ pracující rada, a p[an] Ignát Rosa.⁸⁶⁸

[...]regulírovaný zdejší obec veliké nátisky a pravomocnosti, které jim skrz nás jmenovaného p[ana] Batisty vyvýžané býti mělo, skrz veliký outraty tu[...]sneobdrželi.

den 13ten auf den 14 April 1832 ist die ganze Stadt Prachatitz abgebrandt bis auf die Gimche, wo selbst dem Thurm oben brante und beim obern Thor rechts wen man von dem Stadt getz blieben auch 8 haus und beim unteren das einzischen das stifteruschen und das schuld was tors gebrüder Verschont.

dieses Pahr hattı auch diese Stadt das Unklück daß die Colera bei 70 Persohnen weggrafte

p. 154

Vejjezd z louky udělán nový tu u samý valchy jirhářský na louku slove Pihonovskou.

1602 téhož léta v pátek po svatým Jiří⁸⁶⁹ udělán jest nový most při louce obecní Bartošovský, téměř pod samou jirhářskou valchou, a to od mistra vodáka Jana

---

⁸⁶³ Paní Longorová, Weisenreknerová, prachatická měšťanka.

⁸⁶⁴ Dne 17. července 1794.

⁸⁶⁵ Severin Batista, knížecí rada.

⁸⁶⁶ Matouš Pinti, prachatický měšťan a radní.

⁸⁶⁷ Šebestián Ritter, prachatický měšťan a radní.

⁸⁶⁸ Ignát Rosa, prachatický měšťan a radní.

⁸⁶⁹ Pátek 26. dubna 1602.

Moravce, Zimandla Alexandra Černýho, Jiříka Mathejzle, za správy hospodáře obecního Matěje N., a to nákladem pana purkmistra [a] pánův za tou příčinou, že sem jim tok vody skrze louku svou pustil a tudy sobě vejvoz z své louky zkazil. Pročež tak jest se mnou a panem purkmis[trem] a pány prachatickejma smluveno, že takový most vždy opravovati povinni budou. Já pak i s budoucíma svýma že přes díl louky obecní přes týž most svobodu míti mám své louky seno, votavu i návoz i což by vejšěji zapotřebý bylo voziti. Stalo se za ouřadu purgkmistrovského Jakuba Volfarta a p[ana] primasa Sebestiána Sochora a k tomu vyslaných Václava Andresa, Josefa Milpegera, Jiříka Pelara a Jakuba Kherna.⁸⁷⁰

Toto jest vypsáno z manuálu n[ebožtíka] urozeného p[ana] Zikmunda Turnovkýho z Turnštejna. Toho času jemu to přináležela louka.

p. 155

Téhož léta 1602 v sobotu ochtáb s[vatého] Víta⁸⁷¹ J[eho] M[ilosti] C[ísařské] pan prokurátor a pan Jakub Menšík z Menštejna⁸⁷² do Prachatic přijeti a vyřízení někderých pilných J[eho] M[ilosti] C[ísařské] věcí o proměnění ouřadu volarského, též k vyhlášení mě za ouředníka před lidma k panství prachatickému náležejícími, ráčil. Jakož pak to jest se vše v pondělí den s[vatého] Jana Křtitele vykonalo.⁸⁷³

V outerý pak mlejn Bartošovský od p. p. pánův na místě plné obce z jistých a znamenitých příčin, kderéž se na rathauze při jiných pamětech najdou poznamenané, darován. Do něhož sem také k ruce J[eho] M[ilosti] C[ísařské] i uveden, a hned druhého <dne> téhodne v něm se se [sic] mlíti začalo.

Ve štvrtek, pak v pátek, při témž mlejně z milostivého J[eho] M[ilosti] C[ísařské] poručení a rozkazu jest nový pivovar vyměřován, však s tím

---

⁸⁷⁰ Jakub Volfart, Šebestián Sochor, Václav Andrés, Josef Milpeger, Jiří Pelar, Jakub Khern, prachatictí měšťané a radní.

⁸⁷¹ Sobota 27. června 1602.

⁸⁷² Jakub Menšík z Menštejna, písař při nejvyšším purkrabství, v letech 1593-1601 místosudí Českého království, 1601-1603 královský prokurátor, 1603-1614 purkrabí pražského hradu 1603-1614.

⁸⁷³ Pondělí 24. června 1602.

znamenitymi do[t]čeného J[eho] M[ilosti] C[ísařské] pana presidenta, pana Jiřího Štefana Šternberka,⁸⁷⁴ komory české

p. 156

zakázáním, že k žádné škodě na časy věčné a budoucí várkám městským v nejmenším puntíku býti nemá. Pročež podle poručení mně učiněného a modele odevzdaného dal sem skálu k témuž pivovaru sbíratí, svozovati, les porážeti, šindele dělati a jiný všelijaký forot hotoviti.

Na toto jesti privilegium od císaře Rudolfa (2),⁸⁷⁵ že jesti beze škody až posavad. Pán Bůh rač dále od nějaké novinky nás chrániti.

p. 157

Léta Páně 1603 v pátek po neděli Letera⁸⁷⁶ [sic] k druhé hodině na noc vyšel oheň velký z domu a hvozdu Martina Železního⁸⁷⁷ (a nyní hospodář Jan Pelikán),⁸⁷⁸ a to jak zpráva učiněna byla z veliké jeho nešetnosti a původem vína páleného. Ale ten jest tu s pomocí samého Pána Boha a na domě Ondřeje Hajndle⁸⁷⁹ (kde neníčkem Cašpar Štekpaur bydlí)⁸⁸⁰ lidskou statečností přetržen. Pročež Svrchovanému buď čest a sláva vzdávána.

p. 158

Ferdinand císař,⁸⁸¹ biskupa pasovského strany soli, aby sou má jim hájeno nebylo pro ni do Halle⁸⁸² hnáti, a to i pod dvakráte do téhodne.

---

⁸⁷⁴ Jan Štefan Šternberk, ve skutečnosti Štěpán Jiří Šternberk, původně pojezdny na královských panstvích, prezident komory a v letech 1603-1623 hejtman německých lén. Roku 1603 také podkomoří. V letech 1609-1612 císařský komorník.

⁸⁷⁵ Císař Rudolf II. (1576-1612), uherský a český král, římský císař.

⁸⁷⁶ Pátek 14. března 1603.

⁸⁷⁷ Martin Železný, prachatický měšťan.

⁸⁷⁸ Jan Pelikán, prachatický měšťan.

⁸⁷⁹ Ondřej Hajndle, prachatický měšťan.

⁸⁸⁰ Kašpar Štekpaur, prachatický měšťan.

⁸⁸¹ Ferdinand I. Habsburský (1503-1564), český a uherský král, římský císař.

⁸⁸² Halle nad Sálou (Halle an der Saale), město v Sasku

Ctihodný kněze a nábožný milý, jistá jest nás zpráva došla, kderak by steska do Prachatic na obrání prachatických, že v čas spokojení války k nim otevřená býti má, obdaření sou, a ta Zlatá steska sluje, na mále soli fedrovati býti měla, což netoliko koruně české a podaným našim, ale i nám ucházením cel a mejt našich, ano i vysazeným silnicím našim obecním k znamenité škodě jest. Protož při tvé náboženství[m] toho milostivě žádáme, že tvá nábožnost

p. 159

podanejme se vši přístností poroučí, aby tu stesku do Prachatic fedrovati hleděli, ačkoliv pak tím by se zastírati chtěli, že soli nemají. Však tvá nábožnost při nich to skutečně nařídí, aby soumarům nehájili mimo Pasov do Halle pro sůl honiti a odtud zase sem dolů nositi, aby tudy coruna naše česká i také země moravská solí mohla býti fedrována. Naproti tomu zakazují se tímto prachatictí, že obilím i jinými potřebami podle své možnosti pasovské tak, jakž sou až posavad neustále rady činiti hleděli, z druhé strany též fedrovati chtějí. A poněvadž tvé náboženství<enství>nosti podaným jako těm, kdež tudy všelijakým potřeby přivozovány a dodávány bejvají, k dobrému a užitečnému to jest. Ale také naproti tomu i důchodové naši komorní,

p. 160

mejta a cla, ano i z obojí strany silnice průchod svůj míti a fedrovati se budou. Protož tvá nábožnost z těch příčin to opatří a nařídí, aby o to více táž steska dodáváním a nošením soli opatřena byla. Neb pokudž by se toho nestalo, tvá nábožnost z toho poslušně by usouditi mohla, že i my naproti tomu ne bez hodné příčiny, aby podání naši podáním svým žádných potřeb nedodávali, slušně bychom zastaviti museli a mohli. Dále také kdež sou někdy předkové <naši> tvé náboženství nařízení učinili, že žádný soumar přes čtyry a tři koně chovati nesmí. Jest ovšem, že takovou záповěď naší komory české nic se nedotýká, však že tudy opět nějaký, jak napřed oznámeno, přivozování všelijakých potřeb

p. 161

i také soli do země české i moravské se zastavuje a naším podáním proti jich prachatických svobodám, což by toho tak více naložili aneb ládovali, pobráno

bývá. Z té příčiny jest opět delší naši žádost, že tvá nábožnost takové nepřijemné nařízení zastaví a chce a tvé nábožnosti poddaným jako i my našim svobodným průhon a pas propustiti, tak aby táž steska a naše oba spolní důchodové komorní tím podstatněji a užitečněji fedrováni bejti mohli. A ačkoliv my při tvé nábožnosti komoře nápravy v tom se nadějeme, však na to poslušná odpovědi s naplně<nou>ním vši milostivé vůle naší od tvé nábožnosti žádáme. Dat[um] v Prach[aticích] 20. dne měsíce června, léta l[éta] LXII.⁸⁸³

p. 162

Zikmund císař město Prachatice pod ochranu přijímá, k komoře království českého a stolu vlastnosti své připojuje, práva svobody k způsobu Starého Města pražského propůjčuje, stesku a cestu z Pasova s solí a kupectvím a sklad do země vlastnosti vysazuje, jiné žádné přes lesy královské zarážeti nedopouští. V Praze 1436 dne 18. měs[íce] prosince.

Král Jiří na jednotejný způsob císaře Zikmunda potvrzuje 1458 v Praze.

Král Václav jarmark s[vato]jakubský Prachaticům dává. Datum v Praze 15. dne měs[íce] března 1439.

Král Ludvík dav jarmark s[vato]matouš[s]ký a trhy svobodný ve čtvrtek. Datum na Budíně 1524, na jiné všelijaké věci i dobytek.

Císař Fridrich erb dává k pečeti městské. Datum v Linci 5. dne měs[íce] července 1493.

Císař Ferdinand <1570> 1570 dává jarmark o Třech králích.

p. 163

Poručení arciknížete Ferdinanda prachatickým na hájení silnic.

Opatrným purgmistru a konšelům města Prachatic, věrným našim milým.

Ferdinand z Boží milosti arcikníže rakouské.

Opatrní věrní naši milí, zprávu míti ráčíme, že se clu pomezímu J[eho] M[ilosti] královské pana otce našeho nejmilejšího, kderé se v Prachaticích i jinde na jistých místech při pomezí v tom kraji vybírají a přehlídáním vašim a tím, že se v městečkách a vesnicích, zvláště pak v Netolicích, skladové dějí

---

⁸⁸³ Dne 20. června 1553.

a neobyčejnými silnicemi země formané se vykrádají, což znamenité ublížení, a na tom důchodu J[eho] M[ilosti] královské schází. I poněvadž vy od J[eho] M[ilosti] královské list otevřený na hájení těch silnic máte a Jeho M[ilost] královská se v tom na vás, že to bedlivě opatrovati budete, ubezpečiti ráčil. Pročež Vám na místě J[eho] M[ilosti] kr[álovské] milostivě poroučeti ráčíme, abyste se podle obdarování a vejsad vašich a od J[eho] M[ilosti] kr[álovské] vám vydaného listu přitom chovali, to tak opatrovali <a těch> a těmi neobyčejnými

p. 164

silnicemi [z] země vyjížděti nedopouštěli, tak aby se na důchodech J[eho] M[ilosti] kr[álovské] v ničemž ubližovati nemohlo. Na tom jistou vůli J[eho] M[ilosti] královské naplníte. Dán na Hradě pražském v pondělí po početí Panny Marije 1548.

Na to poručení dává se od J[eho] M[ilosti] královské list věřící.

My Ferdinand z Boží milosti arcikníže (titulus). Oznamujem tímto listem všem jakož jakož [sic] J[eho] M[ilost] královská, pan otec náš nejmilostivější, ráčil jest mandátem svým při pomezních clech naříditi, jakým způsobem cla a mejta ze všelijakých věcí brány býti mají, tak jakž týž mandát to šír v sobě obsahuje a zavírá. I zpraveni býti ráčíme, že mnozí lidé jinými neobyčejnými a novými cestami a stezkami se ven [ze] země prokrádají a tudy ta cla a mejta dávati na odpor se stavějí. Protož protož [sic] sme purgkmistru a konšelům i také celním J[eho] M[ilosti] královské v městě Prachaticích ustanoveným poroučeti ráčili, aby na to vzláštní pozor [a] péči měli, předkem cesty a stezky nesvobodné zasekali, a jestli že by kdo postižen byl, že by se bez vyclení a mejta dávání prokrásti chtěl aneb tomu dávání na odpor byl, tomu každému aby ten statek a zboží nevyclené p<r>obrali a do komory J[eho] M[ilosti] královské polovici dali a druhou polovici době schránili.

p. 165

Protož jeden každý vědoucí o tom tím se spraviti a před škodami se uvaruj. Dán na Hradě pra[ž]ském v outerej po neděli, jen slově Oculi, 1548. Renovatio senatus 1584.

Eodem anno in Vigilia assumptionis Mariae renovatus est senatus per generosum d. Jacobum Krczin de. Gelcran etc. praefentibus, dno. Mathia de Weverzi, Netolitio capitano, et Johanna Pichal, d. Johanees Pion in primatem electus, prioraem locus obit. Demi. alii senatores hoc ordinae pronunciati erant: Joannes Pion primas, Leonhartutus Bacalaurius, Christomus Beraunensis, Georgius Kutilius, Sebastijanus Sohor, Jacobus Janda, Stephanus Kotzourek, Sebastianus Rumpal patritius, Johanes Hirss, Sebastianus Zablatsky, Ventceslaus Nobilis, Johanes Khern.⁸⁸⁴

p. 166

1585 Mutatio senatus:

V středu po slavné památce narození Pána Krista stala se obnova ouřadu konšelskýho, též proměnění malé rady a rychtáře skrze urozené a statečné rytíře p[ana] Častolara z Dlouhé Vsi a p[ana] N. Vamberskýho, vydané s plnomocenstvím od J[e]ho M[ilost] p[ana] Petra z Rožumberka i paní Kateřiny z Ludanic.

Konšelé

Zikmund Turnovský primas, Šebestián Sochor, Jakob Volfart, Jiřík Pelar, Jakob Rumpál, Josef Milperkr, Václav Strakonický, Ambrož Pachner, Matěj Hájek, Václav ručníkář, Melichar Kazandrlé, Nikodém Tihý.⁸⁸⁵

p. 167

Léta Páně 1602 ve středu po novém létě proměněna jest na milostivý rozkaz a poruč[e]ní Jeho Milosti Císařský ouřad konšelský, a to skrze urozeného a statečného rytíře pana Jakuba Menčíka z Menštejna, na Velkém Vostrově

---

⁸⁸⁴ Jan Pihon (primas), Linhart Bakalář, Chrisostom Berounský, Jiří Kutil, Šebestián Sochor, Jakob Janda, Štěpán Kocourek, Šebestián Rumpál (patricius), Jan Hiers, Šebestián Zablatský, Václav Nobilis, Jan Khern, prachatičtí měšťané a radní.

⁸⁸⁵ Zikmund Turnovský (primas), Šebestián Sochor, Jakob Volfart, Jiří Pelar, Jakob Rumpál, Josef Milpeger, Václav Strakonický, Ambrož Pachner, Matěj Hájek, Václav ručníkář, Melichar Kazandrlé, Nikodém Tichý, prachatičtí měšťané a radní.

a Skřípli, J[eho] M[ilosti] C[ísařské] radě a prokurátoru v Království českém.
A tyto osoby do větší rady zvoleny.

Šebestián Sochor primas, Václav Andres Strakonický, Josef Milpergar, Jiřík Nijadl, Ambrož Pachner, Jakob Volfart, Jiřík Pelar, Jindřich Zvíkovský, Nikodém Mitis, Tobija[s] Rumpál patritius, Joan Svorctzaur, Jakob Khern.⁸⁸⁶

Rychtář Vavřinec Ambrož

Matěj Hájek, Matěj Záblatský, Jan Kulíšek, Václav Královský, Jiřík Kotěk, Havel Frontz, Ondřej Hajadl, Melichar Kazandrl, Melichar koželuh, Petr Zeman, Řehoř Rumpál, Vít Pustiměřický.

p. 168

Léta 1603 obnova rady.

Šebestián Sochor primas

Tobijáš Rumpál rychtář

přední starší obecní Jindřich Zvíkovský, Říha Rumpál

p. 169

Léta Páně 1612.

V outerej po památce narození Panny Marije, jináč 11. dne měs[íce] září, proměněn ouřad konšelský v městě Prachaticích skrze urozeného a statečného rytíře, pana Purgkharta Točníka z Křinic na Prostiboři a Křinicích, J[eho] M[ilosti] C[ísařské] rada a podkomořího Království českého. Níže psaný osoby do přední rady za konšely dosazeny.

Václav Andres primas, Josef Milperkger, Václav Marek, Vavřinec Ambrož, Jakub Khern, Ambrož Pachner, Matouš Rumpál, Jakob Volfart, Voldřich Chrudimský, Jiřík Vagmon, Šimon Rozkovský, Jan Rebokula.⁸⁸⁷

---

⁸⁸⁶ Šebestián Sochor (primas), Václav Andrés Strakonický, Josef Milperger, Jiřík Niadl, Ambrož Pachner, Jakub Volfart, Jiřík Pelar, Jindřich Zvíkovský, Nikodém Mitis, Tobiáš Rumpál (patritius), Jan Švorcour, Jakub Khern, prachatičtí měšťané a radní.

⁸⁸⁷ Václav Andrés (primas), Josef Milperger, Václav Marek, Vavřinec Ambrož, Jakub Khern, Ambrož Pachner, Matouš Rumpál, Jakub Volfart, Oldřich Chrudimský, Jiřík Vagmon, Šimon Rozkovský, Jan Rebokula.

Rychtář Ondřej Hajdl

Přední starší obecní Jan Kulíšek

p. 170

Léta 1614 při památce s[vatého] Jana Křtitele⁸⁸⁸ obnovena rada v městě Prachaticích skrze pana hofrychtýře N. pana Prekle.

Václav Andres primas, Josef Milperker, Václav Marek, Jakub Khern, Matouš Rumpál, Jakub Volfart, Ondřej Hajndl, Jan Rubekula, Jiřík Bajmon, Zilmund Švorzaur, Voldřich Gregor, Šebestián Rumpál.

Jan Kulíšek Řezník, Vít Pustiměřický, Melichar koželuh, Vavřinec Vimberský, Tobiáš Rumpál, Matěj Zikl, Petr zámečník, Linhart Diciento, Jiřík Šer, Bastl Klozr, Tomáš Sochor, Jiřík truhlář.

Rychtář Kašpar Fencl.

1863

1614

239

p. 171

Léta 1615 dne 22. měsíce máje obnoven ouřad konšelský v městě Prachaticích skrze urozeného pana Mathesa Prockle z Prockrsdorfu,⁸⁸⁹ hofrychtýře Království českého. Tyto osoby dosazeny.

Václav Andres primas, Václav Marek, Matouš Rumpál, Ondřej Hajdl, Vavřinec Štiber, Jakub Volfart, Voldřich Gregor, Zikmund Římský, Ludvík Pelřimovský, Kašpar Fencl, Vít Pustiměřický, Tomáš Vagmon.

Rychtář Tobiáš Rumpál.

Linhart Diciento starší obe[ční], Jiřík Bajmon, Jan Kulíšek, Melichar koželuh, Matěj Zikl, Šebestián Klozer, Vít Zeman, Řehoř Rumpál, Jiřík Šer, Tomáš Sochor.

---

⁸⁸⁸ Dne 24. června 1614.

⁸⁸⁹ Mathes Prockle z Prockrsdorfu.

p. 172

Léta 1617 ve čtvrtek den s[vaté] Reginy,⁸⁹⁰ 7. dne měsíce září, Jeho arciknížecí Milosti Maximiliján Rakouský,⁸⁹¹ navracející se z Drážďan⁸⁹² a z Prahy do země tyrolský, níže psaný poručení komoří před příjezdem J[eho] M[ilosti] jest mi od curýra na poště přinešeno.

Slovutné panu Zikmundovi Turnovskému z Turnštejna, J[eho] M[ilosti] C[ísařské] hejtmanu panství krumlovského, příteli milému.

Slovutný pane hejtmane, příteli náš milý, vězte, že J[eho] M[ilost] arcikníže Maximilián Rakouský dne zejtrejšiho do země své tyrolské na cestu se vypraviti a skrze panství pod správu vaši jeti oumyslu býti ráčí. Já, aby J[eho] M[ilost] po témž panství náležitě proveden a jak stravou i s dvorem svým, tak pro koně J[eho] M[ilosti] obrokem opatřen a kostfrej chován býti ráčil, protož jménem a na místě J[eho] M[ilosti] C[ísařské], pana našeho nejmilostivějšího, poroučíme vám, abyste ihned po dodání vám tohoto psaní

p. 173

našeho společně s forštmistrem vstříc J[eho] M[ilosti] pánu do Netolic sjeli, kdekoliv J[eho] M[ilost] viděti se bude, provedli a po témž panství dobře chovati a na službu hleděti nepominuli. Na tom J[eho] M[ilosti] C[ísařské] vůli naplňte. Dán na Hradě pražském v neděli po památce s[vatého] Jiljího léta Páně 1617.⁸⁹³

Prezident a rady zřízený komory v Království českém.

Příjezd J[eho] M[ilosti] arciknížete Maximilijána do Kratochvíle.⁸⁹⁴

A tak Jeho Mi[lost] arcikníže se dvorem svým na den vejš psaný, to jest na den památný s[vaté] panny Roziny,⁸⁹⁵ k desáté hodině orloje polovičného do vobory Kratochvíle šťastně přijeti a před mostem zámeckým ihned, jakž

---

⁸⁹⁰ Čtvrtek 7. září 1617.

⁸⁹¹ Maxmilián, arcivévoda rakouský.

⁸⁹² Drážďany (Dresden), město v Sasku.

⁸⁹³ Neděle 3. září 1617.

⁸⁹⁴ Kratochvíle, obec Petrův Dvůr, bývalé panství Netolice.

⁸⁹⁵ Svátek panny Roziny (Razalie) připadá na 4. září.

z vozíku, v kderémž toliko dva koně zapřežené [sic] měli, sejíti, mně a forštmistru ruky své laskavé podati ráčil, a tu přes noc zůstati, a na ráno v pátek den narození Panny Marije [k] Krumlovu⁸⁹⁶ se obrátiti a předně v Dobročkově⁸⁹⁷ snídati a do zámku okolo

p. 174

páté hodiny německejch přijeti a tu též přes noc zůstati. Na ráno pak k Cáhlovu⁸⁹⁸ obrátiti se ráčil. Dříveji nežli jest z pokojíka do placu vyjíti ráčil, jest mi od J[eho] M[ilosti] pana krásný všecek vnitř i zevnitř pozlacený koflík s přikryvadlem, na něm Cupido střelou postavena z milosti své arciknížecí darovati ráčil, kderýž sobě za přední klenot pokládám. Za to maje, že i od mejch dítek a potomkův mnoho vážen bude, proto že mi se od tak slavného a velikého potentáta za práci mou na památku od J[eho] M[ilosti] daroval.

Léta 1618

Dne 6. měsíce února veselí svadební Dorotě,⁸⁹⁹ dceři mé, usnoubením poctivého mládence, panu Matoušovi Rumpálovi⁹⁰⁰ k manželství konáno, což jinde poznamenáno najdeš.

p. 175

1596 v outerej po s[vatém] Ondřeji⁹⁰¹ byl sem vyslaný do Pasova s Jiříkem Nijadlem,⁹⁰² Ambrožem Pachnerem⁹⁰³ a Janem Švorcourem,⁹⁰⁴ s příčinami těmi nimiž se patrně ukazovalo, proč by obec tato na jich troštování přestávati a jich odporem, kderýž na soudu špaysrském s knížetem bavorským mají, spokojena

---

⁸⁹⁶ Český Krumlov, město v jižních Čechách, cca 36 km od Prachatic.

⁸⁹⁷ Dobročkov, obec cca 17 km od Prachatic.

⁸⁹⁸ Cáhlov, Freistadt, město v Horních Rakousích

⁸⁹⁹ Dorota, dcera Zikmunda Turnovského.

⁹⁰⁰ Matouš Rumpál, syn Šebestiána Rumpála.

⁹⁰¹ Úterý 3. prosince 1596.

⁹⁰² Jiří Niadl, prachatický měšťan a radní.

⁹⁰³ Ambrož Pachner, prachatický měšťan a radní.

⁹⁰⁴ Jan Švorcour, prachatický měšťan a radní.

býti nemohla. A protož toho své při nich vyhledávali, aby interim sůl od kláštera s[vatého] Mikuláše k nám puštěna byla. Když sme tehdy do světnice radní puštění <byli> a vyslyšáni byli, i taky spis náš jim přednesli, dali za odpověď skrze doctora jich, že týž spis náš i promluvení velikého rozmyslu potřebuje, protož, abychom dlouho zdržovaní nebyli, že nám chtějí nejdýleji ve dvouch nedělích odpověď odeslati. Což se i stalo, však v ní nic jiného nebylo nežli to, abychom maličké strpení měli, že jich věci na brzké rezoluci pozůstávají.

p. 176

Matthias⁹⁰⁵

Wohl gebohrne Gestreng[ste] Liebe Getrewe Vns ist Gehorsambist ferbracht worden waß ihr Vber Vnsers hauptmans der herschafft Crumaw, vndt getrawen lieben Sigmunden Turnowsky⁹⁰⁶ Vnderthenigist gebetene werwillig[u]ng Vier Taußendt ss[ock] Mei[sner] gnaden Expektanz Von den negsten fallig khaiten so sich an Vns aufgemelter herschafft Verledigen werden, Von Zwelfften Octobris des negst verschinenen Sechtzehen hundert draizehenden Jahrs mit guetachten gehorsambist beruchtet habt [et cetera]

Wan nur Vnß dann hierauf gnadigist Resolwurdť Vnd gedachten Vnßern hauptman Vmb sainer biß daher ertzeugten flaißigen dienst, Vndt anderer durch Euch anetzogener Vrsachen willen Zu einer gnaden recompens 2000. Toller auß obgeferte bei Vnßern herrschafft Crumaw Khonfftig einkhomenden folligkhaiten Jedoch ohne Interesse erwolgen Zulaßen bewilig

p. 177

Alß bewehlen wur Euch hiemit gnedig[st] daß ihr Ihme Vnßeren hauptman dißer dißeren Vnßern gnadigisten Resolution also errindert Im Vbrigen aber ein gebreichige Expecktantz prif, Vmb solche Zwei Taußent Toller aufrichten laßett, Vndt Vnß Zu vnsern gnedigisten Subscription Vberschikhet, wie ihr gehorsambist Zu thun wiße. Daran beschieht Vnßern gnadigister Will vndt mainung Geben auf vnsern schloß In lintz, den 24 Mai 1614, Vnßerer Reich

---

⁹⁰⁵ Matyáš (1557-1619) český, uherský a římský král.

⁹⁰⁶ Zikmund Turnovský.

deß Römischen in andern, deß hungarischen in Sechsten Vnd des
bohaimbischen in Vierten [et cetera]

Mathias

Ad mandatum Electido Imperatoris proprium

Muschinger Wo[n] Marx.

p. 178

2000 kop.

Od Jeho Milosti Císařské milost na 2000 kop.

My Matyáš z boží milosti volený římský císař, po všeckny časy rozmnožitel
říše a uherský a český, dalmacký, charvacký král, arcikníže rakouské, markrabě
moravské, lucemburské, slezské kníže a lužické markrabě. Oznamujem tímto
listem všem sami za sebe, dědice naše a budoucí krále české, že sme
na poníženou prosbu poctivého Zikmunda Turnovského z Turnštejna, hejtmána
našeho panství krumlovského, věrného milého, prohlídající k věrným a pilným
službám, kderěž jest jak předešle někdy slavné a svaté pamě[ti] Jeho Milosti
císařovi Rudolfovi, panu bratru našemu nejmilejšímu, tak i nám
k obzvláštnímu zalíbení poddaně činil a posavad činiti nepřestává, a na potom
aby tím lépeji činiti mohl, témuž Zikmundovi Turnovskému, dědicům
a budoucím, i tomu každému, kdož by sobě tento list náš z jich aneb jednoho
z nich dobrou a svobodnou vůli odevzdaný a pořádně posto[u]pený

p. 179

měl, k vynahrazení poněkud služeb jeho a zvláštní milosti naší císařské,
jakožto dobře zaslouženou milost povoliti a zapsati ráčili, a tímto listem naším
povolujem a zapisujem jmenovitě dva tisíce kop míš[eňských], každou kopu
po 60 groších a groš po sedmi peněžích malých počítajíc. Tak a na ten způsob,
že jemu neb dědicům a budoucím jeho taková suma ze všelijakých odoumrtí
na panství krumlovském na nás příšlých a případlých dána a zaplacena býti má
přede všemi jinými. A když jemu Zikmundovi Turnovskému, dědicům
a budoucím jeho, na tento list náš co dáno a odve[de]no bude, to se má na tento
list náš <co dáno a od> pořádně poznamenati a po vyplnění vší sumy tento list
naš do komory naší české kasírovaný navrácen býti. Tomu na svědomí pečeť
naší císařskou menší k tomuto listu rozkázali sme přitisknouti. Jenž jest dán na

zámku našem Linci, ve středu po s[vatém] Vítu 1614,⁹⁰⁷ království našich římskýho třetího, uherského <stř> šestého a českého čtvrtého.

Mathias

Vilím Slavata⁹⁰⁸

Ad mandatum dni electi imperatoris proprium

Mikuláš z Gerstorfu⁹⁰⁹

Daniel Škréta⁹¹⁰

p. 180

1615

Léta 1615 v pondělí po s[vatém] Jiří⁹¹¹ přijal sem od Kvířína Fišera,⁹¹² důchodního, těch z milosti darovanejch 2000 kop a ten expektantus list podle znění jeho k počtu i s přiloženým psaním Jich Mi[losti] pana, pana prezidenta a panův rad J[eho] M[ilosti] Císařskej zřízené komory v Království českém sem složil. Datum na zámku krumlovském ut supra.

Co se v pozdvižen[ý]ch letech jako 1618, 1619, 1620, 1621, 1622, 1623 s žalostivou zkázou Království českého i mnohých poctivých lidí záhubou dalo, to se v kalendářích na díle poznamenáno najde.

p. 181

1614 dne 4. Junii⁹¹³ velebný kněz Jan Amenda,⁹¹⁴ dvoru J[eho] M[ilosti] Císařského kazatel, a urozený pan Petr Jöbl,⁹¹⁵ khomerdiener J[eho] M[ilosti]

---

⁹⁰⁷ Středa 18. června 1614.

⁹⁰⁸ Vilém Slavata z Chlumu a Košumberka (1572-1652), po roce 1600 císařský komorník a dvorský maršál, od roku 1611 zemský sudí, roku 1611 dvorský sudí, roku 1612 prezident české komory, roku 1615 nejvyšší zemský sudí, královský místodržící.

⁹⁰⁹ Mikuláš z Gerstorfu, od roku 1640 místokomorník, v letech 1640-1644 místopísař, 1651 podkomoří, nejvyšší písař.

⁹¹⁰ Daniel Škréta, příslušník pražské erbovní rodiny, v letech 1603-1619 sekretář u české komory, 1615 defensor konsistoře a vysokého učení, 1618 direktor z městského stavu.

⁹¹¹ Pondělí 27. dubna 1615.

⁹¹² Kvířín Fišer, důchodní písař na českokrumlovském panství.

⁹¹³ Dne 4. července 1614.

Císařský, na Krumlov,⁹¹⁶ a majíce ke mně od J[eho] M[ilosti] C[ísařské] psaní, přijeli a hrob s[vatého] Kalixty⁹¹⁷ otevřítí dali a reliquias v přítomnosti mé spatřili a po spatření zase týž hrob v kostelíku na zámku zapečetili.

V outerý den památky s[vaté] Lidmily⁹¹⁸ napřed psaný velebný kněz Jan Amenda a urozený pan Peter Köbl⁹¹⁹ ke mně přijeli a netoliko sumu nadepsanou podle znění J[eho] M[ilosti] C[ísařské] milostivého psaní a rozkazu, jako i obzvláštního J[eho] M[ilost] pana Ilezeliusa psaní proti jistému šajnu vyzdvihli. Ale také i reliquias s[vatého] Kalixta a s[vaté] panny Bibijany⁹²⁰ z kaple zámecké a z hrobu vyzdvižené do Lince⁹²¹ vezli, však vše podle poručení. Hrob mramorový, v němž obojí věc v truhličkách s tabulemi psanými volověnými složena byla, jest rozebrána a v stranu skrze na kameni místo pak cihlami zadlážděna.

p. 182

Don o Juliusovi de Austria⁹²²

Léta 1608 v outerej den s[vaté] panny Kateřiny⁹²³ někdejší hofmistr Jiřík Czaki⁹²⁴ J[eho] M[ilost] pana don Julia de Austria přijal s poručením od J[eho] M[ilosti] rad zřízenej komory, v kderýmž psáno bylo, že mi se týž pan Julius k opatrování poroučí a téhož Czakla že sem z rozkazu J[eho] M[ilosti] královské odsílati ráčí, aby k němu dohlídal. Však tehdáž, když bych já k panu šel, jináč abych jemu ani žádnému k němu přicházeti nedopouštěl, ale jakž ho nejprve spatřil, starých lotrův mu nadával, poroučejíce mně, abych ho dal do želez ukovati a oběsiti.

---

⁹¹⁴ Jan Amenda, císařský kazatel.

⁹¹⁵ Petr Jöbl, císařský komorník.

⁹¹⁶ Český Krumlov.

⁹¹⁷ Svátek svatého Kalixta papeže připadá na 14. října.

⁹¹⁸ Úterý 16. září 1614.

⁹¹⁹ Petr Jöbl.

⁹²⁰ Svátek panny Bibiany připadá na 2. prosince.

⁹²¹ Linc (Linz), město v Horním Rakousku.

⁹²² Don Julius de Austria, levoboček Rudolfa II.

⁹²³ Úterý 25. listopadu 1608.

⁹²⁴ Jiří Čakle, také Czajl nebo Czajkl, nejvyšší hofmistr.

Jináče co se od něho přetrpěti a slyšeti muselo, to se v kalendářích zapsáno vynajde.

Léta 1609 o Juliusovi. 13. dne měsíce února J[eho Milost] vysoce urozený p[an], p[an] Peter Vok z Rožmberka a na Třeboni⁹²⁵ ráčil jest mě skrze psaní žádati, abych se k Jeho M[ilosti] vypravi[1], že se mnou o někderé pilné věci promluvení jmíti chíti ráčí. I chtíc v tom služebnou

p. 183

svou volnost k Jeho Milosti prokázati, téhož dne sem tam přijel a na druhý den před J[eho] M[ilostí] volnou audienci měl. Bylo se mnou na větším díle o šmelcovně krumlovskej promlouváno. Naposledy vycházeje J[eho] M[ilost] pan z pokoje, před mnohými panstvem ráčil ráčil [sic] mi řítcti. Na onen čas sou mně osobu vaši zatajili, nyní byste byli, kdybyste mně sloužili v jiným způsobu, a při shledání poroučejíce, abych od voběda neodcházel. A tak sem toho dne s J[eho] M[ilost] panem, panem za tabulí obědval. Stolili také se J[eho] M[ilostí] p[an], pan hrabě Serinu a na Rožumberce,⁹²⁶ paní Kateřina Hradecká,⁹²⁷ p[an] Hanuš z Říčana,⁹²⁸ pan španělský,⁹²⁹ a mladý pan, pana Slavaty syn.⁹³⁰

V sobotu po neděli Devítník⁹³¹ přijeli na Krumlov doctor Tomáš Minconius⁹³² Vlach a při něm Jiřík Czajl [s] služebníkem leibapatykářem J[eho] M[ilosti] Císařskejm, kderýž to od J[eho] M[ilosti] rad komory české psaní mi dodali,

---

⁹²⁵ Petr Vok z Rožmberka (1539-1611), v letech 1592-1611 dvanáctý rožmberský vladař.

⁹²⁶ Jan Zrinský ze Serinu a na Rožmberce, syn Mikuláše Zrinského ze Serinu a Evy Rožmbreské.

⁹²⁷ Kateřina Berková z Hradce, dcera Zachariáše z Hradce, manželka Ladislava Berky z Dubé a na Meziříčí.

⁹²⁸ Jan (Hanuš) z Říčana, rožmberský dvořan a maršálek.

⁹²⁹ Nepodařilo se určit.

⁹³⁰ Adam Pavel Slavata z Chlumu a Košumberka, starší syn Viléma Slavaty. Nebo také Jáchym Oldřich Slavata z Chlumu a Košumberka, mladší syn Viléma Slavaty.

⁹³¹ Sobota 21. února 1609.

⁹³² Tomáš Mingonius, italský lékař.

jehož ten kontent byl, že se vysílají, aby don Julio de Austria léčili, však beze mě aby k němu nechodili a [v] přítomnosti

p. 184

mé německy a ne vlašsky mluvili. Ti oba dva comisaři víceji téhož mladého<...> pána k hněvu a nevolnosti popicovali nežli jaký prospěch při něm učinili, nebo ne ně ani hleděti nechtěl, jim zlořečil a doctorům vlašským kramářův nadával. Naposledy žádného lékařství od nich přijíti nechtěl.

Dne 14. April[is] témuž p[anu] don Julia na jisté poručení J[eho] M[ilosti] Císařské a J[eho] M[ilosti] rad zřízený komory české poručení, dal sem jiný sklep při světlici pelikánové nově spraviti, do něhož potomně s velikou těžkostí a nebezpečenstvím jest ode mě uveden.

Dne 9. Maji a 21. Junii, jakž doctor Minconius i p[an] Jiřík Czajkl, vida an mladého pana svýma divnými pohrůzkami ztrápili, sou odjeli a při svých odjezdích divné chytrosti užívali.

p. 185

Dne 22. Julii červ<ence>na po odjezdu Czajle don Julio de Austria se roznemohl a maje nějaký nežit nebo bolest v hrdle, velmi těžce dejchal, až potomně téhož měsíce 25. k deváté hodině polovičného orloje život svůj dokonal. Kderéhožto Jiříka Hrachovice,⁹³³ jednoho z vartířův jeho, do Prahy na poště sem odeslal a o smrti neboštíka zprávu učinil panu Zikmundovi Měsíčkovi,⁹³⁴ toho času vrchnímu hejtmanu. Posledního dne téhož měsíce do dvouh truhel dán a zasmolen. Dne 5. měsíce června července podle poručení J[eho] M[ilosti] Císař[ské] a Jich Milosti rad v noci po 11. hodině do kláštera donešen. Přítomni toho byli pater quardianus a jiní tři bratři, p[an] purkrabě, p[an] forštmistr, i jiní všickni oficírové. Dal sem ho při zdi obezdíti.

---

⁹³³ Jiřík Hrachovic, rožmberský poddaný.

⁹³⁴ Zikmund Měsíček, od roku 1602 hejtman na Brandýse, od roku 1604 truksas a vrchní hejtman císařských panství v Čechách.

Dne 6. měsíce přijel p[an] Daniel Škréta,⁹³⁵ sekretář, se panem Faltynem Ryrchmarem,⁹³⁶ a věci po témž n[ebožtíkovi] † inventovali a do Prahy vyzdvihli.

p. 186

1. Vor dem Scher daß Er nicht solle auf der Wüsten graben.

Umb daß Waßer wan Ein abgewaschen wird, und besprengte damit die Scherhaufen Er wird nimmer mehr Wiellen

2. Od[er] Nime Sy Krepßen, Steckes in daß Scher Loch, der Scher wird nimmer graben,

3. daß die Peyn od[er] Binen, nicht sollen dar von fliegen, Wan fahrest Ackern so Nimbe Von denen Ersten 3 fuhren Etwelche Erdten. Nach gehents bestehe dem Peim Stock mit dießer Erdten fliegen nicht dar Von.

4. habe in der gewohnheit auf dem osterfeir Tag gehe zur heil[igen] beicht, und wanß du Nach haus gehest, so gehe geschlecht zum Peim Stock und Reihe auch sie so werden sie schwehrmen dießes Ihr, auch von 2 Mahl gefeicht werden.

p. 187

Císař Karel,⁹³⁷ kderý dává silnici purg[mistru] a konšelům města hor Rejchenštejna⁹³⁸ od Pasova [k] Kvildě.⁹³⁹

My Karel z boží milosti římský císař a král český, oznamujeme a na vědomí dáváme tímto listem všem vůbec, jenž ho uzdrí, uslyší a nebo čísti budou, že sme pro obecní dobré a vzdělání našeho Království českého a koruny i obecně všech našich zemí, a tak, aby se naši věrní poddaní odkud zlepšiti mohli, hotovou silnici ustanovili a učinili z Pasova sem do Čech přes Kvildu. Také sme skrze obzvláštní pokoj a nařízení všech kupcův a kupectví, kderáž na napřed psané silnici půjdou a ji pavovati budou. Purgkmistr a rada a měšťanům

---

⁹³⁵ Daniel Škréta, příslušník pražské erbovní rodiny, v letech 1603-1619 sekretář u české komory, 1615 defensor konsistoře a vysokého učení, 1618 direktor z městského stavu.

⁹³⁶ Faltýn Ryrchmarer, úředník.

⁹³⁷ Karel IV. (1316-1378), český král, římský král a císař.

⁹³⁸ Rejštejn, také Rejštajn, obec cca 49 km od Prachatic.

⁹³⁹ Kvilda, obec cca 41 km od Prachatic.

obecné hory Rejchnštejnu, našim věrným milým, pravým vědomím a radou všech knížat a věrných takovou milost učinili a činíme tímto listem. Že každá koupíje [sic], jakž jmenována býti může, na na [sic] té jmenované silnici mimo hory Rejchštajn jíti má, a kderý čas žádné všelijaká koupě tam přijde, má všelijak přes noc tu zůstati s forou což vezou. Protož poroučíme všem knížatům duchovním i světským, hrabatům, svobodným pánům, městům, rytířům i služebníkům, ouředníkům,

p. 188

obcím i všem jiným našim a říši věrným podaným přísně a konečně pod nemilostí, aby nadepsané naše věrné v Rejchnštejnu, na již psaných našich milostech nehydrovali ani zarmucovali, nýbrž je při tom pro nás upřímně hájili, bránili a zůstavili. A kdyby proti tomu zoumyslně učinil, ten buď v nemilosti naší a sto hřiven zlata litýho tolik krát, kolikrát by se stalo, aby těžce propadl, kderéhož polovici do komory naší královské a druhé polovice nadepsaných purgkmistru a radě v Rejchnštejnu beze všeho umenšení má propadnouti. Tomu na svědomí zpeč[e]těn jest tento list naší císařskou pečeti, jenž jest dán a psán v Praze po narození Krista Pána 1366 léta v pondělí v pondělí [sic] před s[vatými] Třimi králi,⁹⁴⁰ našeho království ve 20. létu a v císařství v létu 11.

p. 189

den 13 Junii 1695

Dem löbl[ichen] Magistrat der Kramtz Stadt Prachatitz Rechtmassiges anlangen Vmb billich massieges Communiciren Von mir gemeldten

Wohl Edl hoch und Wohl Waiße Ambts gebiedende Herren [et cetera] Denen selben wurdts bereits annach in frischer Gedechtnus stehen, was maßen bei einen Löbl[ichen] Magistrat mein H[err] Vater Tobias Rit[tter] Rumpal zu Offtern (wie auß dehnen ihne Ex manuali Comunctatem Obschrift Zur gn[ed]iege Zuersehen so wohl wegen der ander Wohlffartischen Mühl Copituirter Real Hipothec als anch Vmb eine Obschrift aus dem Statt buch,

---

⁹⁴⁰ Pondělí 5. ledna 1366.

So knihi miestske smluvni genz slowie registra velka folio: 67. sich nemen) gebihrendt angeholdten Von einem Lobl[ichen] Magistrat ober herauf dem

p. 190

selben erstlich dißes: daß selbter solches Statt buch Zwar suchen laßen, jedoch nicht gefundten seie, Vndt dader selbe wuderum damit Von einen Loblichenn Magistrat ihm hieruber daß solches Stadt.buch nicht Zu findten saie eine Attestation Vndter dem Statt Insygl ertheilet werde, obermohlen angekommen, ihne wuderum di es genug daran, won ihn Von deme so in dem Statt Manuali Zu findten Vndter daß Stattschreibers Handtschrifft eine Obschrifft ertheilet wirdt, Zu andtwordt gegeben [et cetera]. Sindtemohlen aber sich nicht Praesumieren lasset, daß bei einem solichene gericht deme sonsten keine andere Stattbücher endtweder durch eine fewer = brenst, oder durch den faindt nicht Verlohren worden sich ein solches Sttat buch auß weliche ein oder der andere Partheii Zu dorthung sainer darin verschriben habenden Hipothac eine obschrifft zu ertheilen begehret verlohren

p. 191

haben sollten. Als ist an einen Löbl[ichen] Magistrat mein gehorsamb Vndt in steidiges bitten, dar selbe geruhe gehoriger Orthen daß Oben berirthe Statt buch So knihi miestske smluvni genz slowie Regstra velká folio: 67 genandt wirdt ehistsens auß gesucht = Vndt so dann Von der in solicher Sttattbuch eingetrogener = Vndt hier mir in einer schlechten Obschrifft bey gelegter Schuld = Ver Schraibung, wie auch Von dem so neben der selbe per juxtam eingetrogen = Vndt nicht weniger waß sonsten Von allen dem jienigen sondern Manuali des 1636 vndt 37 Jahr in hoc passu bei Geörgen Wictorin Pelrzimowski oder andern burger Maister ambt Zwischen der thoma Fendtzlin Vndt Matheo Rumpall gerichtlich vorgekomen Authentisches Obschrifftten gegen der gewenhelichen gebuhr großginstig ertheillet werde, die genugsambe Verordnung Thuen zu lassen daßen allen gleich wie gegen eines Löbl[ichen] Magistrat nach gantzlichen Versehe Vndt auf keine waiß nicht hoffen

p. 192

will daß der selbe eine anlas geben wurdt nicht wider dem selben gehoriger
Orthen Zu beschwehren also verbleibe eines Löbl[ichen] Magistats
gehorsambter

Antonius Tobias Rumpal

V[on] Cunratix⁹⁴¹

Wan die [...] nicht [...] laßen wollen und Staupfenn so stecke Ihr eine schwartze
Geiß Vnter 23 Aiter, wird sich mohlen laßen.

p. 193

Město Prachatice přejali na sobě 6000 kop míš[eňských], kderěž jim na
rychtářství volarském⁹⁴² od J[eho] M[ilosti] C[ísařské] zjištěno jest, jakž
hodnověrný a níž psané poručení vysvětluje.

J[eho] M[ilosti] císař[s]ké hejtmanu panství krumlovského Zikm[un]dovi
Turnovskému z Turnštejna, příteli našemu milému.

Pane hejtmane, příteli náš milý, jakož jest sobě od J[eho] M[ilosti] Císařské,
pána našeho nejmilostivějšího, p[an] Adam Rýznberský z Janovic,⁹⁴³ ouředník
podkomoř[ský] při dckách zemských těch 6000 kop míš[eňských], kderěž jest
na onen čas J[eho] M[ilost] C[ísařská] z podané volnosti zapůjčil zápisem desk
zemských Království českého na rychtářství volarském s jeho příslušenstvím
k panství krumlovskému přináležitým pojištěních jměl, a nyní purkmistr
a konšelé města Prachatic podle jisté námluvy s týmž p[anem] Adamem
Rýznberským z Janovic učiněné, sobě na témž zápisu všeckno [...] jeho týmiž
dskami zemskými postoupené jmají, tak že již jim z té sumy dotud, dokudž
za J[eho] M[ilostí] C[ísařskou] zůstávati bude, ourok vycházeti má. Jakož pak
dotčení prachatictí při nás toho vyhledávají, aby jim pro uspoření

---

⁹⁴¹ Antonín Tobiáš Rumpál z Kunratic, syn Tobiáše Viktorína Rumpála.

⁹⁴² Volary, město cca 18 km od Prachatic.

⁹⁴³ Adam Rýžmberský z Janovic, rytíř, úředník zemských desek v Praze, roku 1615
místosudí, královský prokurátor 1616-1618.

p. 194

pojezdův a outrat takový ourok z důchodův panství krumlovského vydáván byl. I nemajíce v tom žádného rozmyšlení, poněvadž zápis p[anu] Adamovi Rýznberskému z Janovic tak a na ten způsob světčí, že mu ourok z toho panství má býti vydáván, a jim prachatickým týmž právem jest to postoupeno. Protož na místě J[eho] M[ilosti] C[ísařské] k tomu povolujem a vám <J[eho] M[ilosti] C[ísařské]> jménem J[eho] M[ilosti] C[ísařské] poroučíme, abyste týmž prachatickým jak nyní, tak i budoucně dotud, dokud by té summy od J[eho] M[ilosti] C[ísařské] nedostali, při každém s[vatém] Havle⁹⁴⁴ a s[vatém] Jiří⁹⁴⁵ ourok z t[ý] summy náležitý ne[m]ůže li odjinud býti, aspoň z důchodu pivovaru prachatického, jakž Jeho Milost Císařská v témž městě míti ráčí, spravovali a odvozovali. Taková vydání budou vám při počtu proti tomuto poručení našemu a pořádným kvitancím pasírovány. Na tom J[eho] M[ilosti] C[ísařskou] vůli naplňte. Dán na Hradě pra[ž]ském ve čtvrtek den památky s[vatého] Lukáše, evangelisty Páně, to jest 18. dne října léta 1612.

Císaře Jeho Milosti rady zřízené komory v Království českém.

p. 195

My Rudolf druhý⁹⁴⁶ z boží milosti volený římský císař, po všeckny časy rozmnožitel říše, uherský, český, dalmacký, charvacký král (titul).

Všem podaným našim z krajův Prácheňského, Plzeňského, Chebského, Žateckého a Litoměřického v království našem českém, obyvatelům jakého koliv stavu, řádu neb povolání jsou, zvláště pak kupcům, handlířům, formanům a soumarům, kdeříž vezením do tohoto království soli i všelijakých jiných zboží a věcí a zase vyvožování z téhož králo[vství] ven přes pomezí obilí, sladův, piv, vomastkův a jiných potrav handle, živnosti a obchody své vedou, jichž tento otevřený mandát náš dojde aneb jim v známost uveden bude, milost naši císařskou a všeckno dobré vzkazujem. Věrní jmilí, nepochybujem, že jednomu každému z vás v dobré paměti zůstává, jaké jest někdy předešle

---

⁹⁴⁴ Svátek svatého Havla připadá na 16. října.

⁹⁴⁵ Svátek svatého Jiří připadal na 23. dubna.

⁹⁴⁶ Císař Rudolf II. (1576-1612), uherský a český král, římský císař.

od císaře Ferdinanda⁹⁴⁷ a císaře Maximilijána,⁹⁴⁸ pana děda a pana otce našich nejmilejších slavných pamětí, nicméně potom i od nás při vysazených místech cel našich pomeznic v nadepsaných krajích strany uvozování a zase budování všelijakých zboží, koupí a věcí a daní z nich, unkeltům a cla skrze odevřené listy a man[dáty]

p. 196

mandáty, nařízení a vyměření stalo. I docházejí nás nejedny jisté zprávy, kterak by naproti tomu soumaři a formané, kdeříž sůl do vejš oznámených krajův vozí a nesou, po městečkách i vesnicích svobodně skládají a proti tomu obilí a jiná zboží i všelijaké potraviny ládují. S takovými náklady měst našich Klatov,⁹⁴⁹ Sušice,⁹⁵⁰ perk Rajchnštajna,⁹⁵¹ též Prachatic a Vintřberka⁹⁵² a jiných, v kdeříž sme clo naše pomeznic, ungelt a postryšny naříditi ráčili, pomíjeli, a vzláště maje od berk Rejchštajna k Sušici a Klatovům (kdež sou vždyckny od starodávna cla a láduňky bejvali), buď do tohoto království neb zase z něho ven jeti, té silnici se vyhejbali a jinudy cestami neobyčejnými bez spravování nám cla pomeznic, ungeltu a postryšného vykrádali, skz což na týchž důchodích nemalé zmenšení, újmu a škodu seznávati a pocit'ovati ráčíme. Ačkoliv sme předešle podle vyšlých mandátův našich k tomu milostivě povoliti ráčili, aby jeden každý, kdož sůl aneb jiná zboží do tohoto království poveze aneb ponese, svobodu měl zase obilí proti spravení náležitého cla pomeznic ládova[ti]a nakládati, však se to toliko na ta místa vztahovalo a rozumělo vztahovati a rozuměti má, kderáž sou

p. 197

od starodávna předešlí císařové a králové čeští slavných pamětí k ládování vysadili a nařídili. A poněvadž se pak takoví po městečkách a vesnicích

---

⁹⁴⁷ Ferdinand I. Habsburský (1503-1564), český a uherský král, římský císař.

⁹⁴⁸ Maximilián II. Habsburský (1527-1576), český a uherský král, římský císař.

⁹⁴⁹ Klatovy, město cca 87 km od Prachatic.

⁹⁵⁰ Sušice, město cca 60 km od Prachatic.

⁹⁵¹ Rejštejn, obec cca 49 km od Prachatic.

⁹⁵² Vimperk, město cca 32 km od Prachatic.

nepořádní skladové a láduňkové na zmenšení a újmu důchodův našich i také na škodu a záhubu živností a handlů oznámených měst obyvatelův bejti uznává, čemuž se dále dívati nikoli neráčíme. Protož vám všem vůbec i jednomu každému obzvláště poroučíme, prikazujíc, abyste krom vejš položených měst a jiných vyměřených míst žádné soli ani jiného zboží po vsech, dvořích a krčmách i jinak neskládali, ani proti tomu zase nic neládovali a ven přes pomezí nevozili. Jestliže by se pak kdo přes tuto naši záповěď tak poslušně nezachoval a v tom postižen byl, tomu mají každému koně a vůz se vším nákladem pobrány býti, jakož sme pak již o tom ouředníkům našim nad cly pomezními obzvláštní pořizení učiniti ráčili, aby podle jiných k tomu nařízených osob na to plný pozor měli, tím časněji na silnice vyjížděli a tento náš mandát netoliko v městech přibíti a publikovati, ale také po několik trhových dnů pro ty, jenž čísti neumějí (aby se nevědomostí nevymlouvali) vůbec provolati

p. 198

dali. Vedle toho kdiž nám také na vaření soli v Kmundu,⁹⁵³ kderá sem k tomuto království k dobrému naříditi ráčili, ročně veliký náklad jde, protož pro lepší fedruňk téhož handle solního a zvláštních uznaých slušných příčin ráčili sme unkeltu v výš oznámených městech, však toliko na cizí a přespolní sůl, kderáž do nich vezena a vnášena bude, povýšiti, totiž aby se z každé prostice jako i z té soli, kderáž se ve vozích, pytlích a sudech na vozích uvozuje, z každého strychu proského ungelu devět peněz bílých dávalo. Také se nám zpráva činí, kderak by někdeří šotové, Nýdrlandi,⁹⁵⁴ Vlaši⁹⁵⁵ a jiní národové s nehodným a nevyclen[ý]m zbožím v krajích po městečkách a vesnicích, domích a trzích choditi a tím zbožím lidi chudé a sedlské podvozujíc, prodávati měli, na škodu a zhoubu městským kramářům a handlířům, kdeříž vyclená a hodná zboží prodávají. I nechtíc toho tolikéž dále nikoli snášeti a přehlídati, takové neslušné handle tímto mandátem našim pod vejš jmenovanou pokutou pobrání všeho

---

⁹⁵³ Gmunden, město v Horních Rakousích.

⁹⁵⁴ Nýdrlandi, Holanďané.

⁹⁵⁵ Vlaši, Italové.

toho zboží přístně zapověděti ráčíme. Než kdeří by v městech zboží svá vycleli a ungelt

p. 199

z nich dali, těm a takovým na svobodných trzích v městech [a] městečkách toho zboží se prodávati nezbraňuje. O čemž vědouce, tím se každý spraviti a před škodami a pokutou uvarovati bude moci. A na tom jistou a konečnou vůli naši císařskou naplníte. Dán na Hradě pra[ž]ském v den památný svatých Fabiána a Šebestiána léta 1606,⁹⁵⁶ a království našeho římského třicátého prvního, uherského třicátého čtvrtého a českého též třicátého prvního.

Jeho Milosti Císařský a královské mocný a vysoce dostatečný mandát v příčině soli halenské na vznešení Jich Milosti kurfirsta bavorského a arcibiskupa salcpurského vyšlý.

My Ferdinand druhý⁹⁵⁷ z boží milosti volený římský císař, po všeckny časy rozmnožitel říše (titul).

Všem věrným milým obyvatelům a podaným našim v dědičném království našem českém, jakého býti koliv povolání byli, milost naši císařskou a královskou, též všeckno dobré vzkazujem. Věrní a milí, věděti vám milostivě dává

p. 200

že sou nám Jich Lásky osvícený kníže Maximiliján,⁹⁵⁸ falckrabě při Rejnu, vejvoda Hořejších a Dolních Bavor, Svaté říše římské arcitruksas a volenec, strejc a švagr náš vzláště jmilý, též důstojný kníže Paris, arcibiskup salcpurský, stolice římské lekát, přítel náš milý, skrze vyslaný své poddaně předněsti dali, jaké obtížnosti a překážky soli halenské aneb bavorské, kderá do království našeho dědičného českého vezena bývá, od někderého času sou se dály, kdežto kupci a formané, kdeříž do[t]čenou solí handl a obchod svůj vedou,

---

⁹⁵⁶ Pátek 20. ledna 1606.

⁹⁵⁷ Ferdinand II. Habsburský (1578-1637), český král a římský císař.

⁹⁵⁸ Kníže Maxmilián později Maxmilián II. Habsburský (1527-1576), český a uherský král, římský císař.

všelijakými vymyšlenými pretepy, skutečným odnímáním též soli, koní, nádob a jiným pokutováním, taky dalšími pohrůžkami velmi obtěžováni bývají, a tudy že by jmenovaný soli halské neb bavorské v Čechách odbyt se zbraňovati chtěl. Kdež poněvadž my nad již oznámeným předsevzetím, kderěž nám netoliko s nemalým podivením, ale také k veliké nelibosti přichází, žádného zalíbení nemáme, ráčili sme se Jich Láskám zakázati a jim to

p. 201

za odpověď dáti poručeti, že takové stížnosti k svému skutečnému a náležitému přet[r]žení X přečtení přijíti mohly. Protož všem obyvatelům a podaným našim v témž Království českém společně i rozdílně, vzláště pak cla pomezního vejběřčím a pojezdým našim i těm, kdeříž k vybírání solního ungeldu našeho zřízení a ustanoveni jsou, milostivě a dostatečně poručeti ráčíme, přikazujíc, aby oni budoucně solnáře a formany, kdeříž až posavad tuž sůl halskou neb bavorskou do Království českého vozili neb ještě voziti a dodávati, tolikéž i těch obyvatelův téhož Království českého, jenž předešle s do[t]čenou solí halskou neb bavorskou obchod svůj měli neb jí užívali a ještě s ní handlovati a ji užívatí chtějí budou, s takovou solí na pravých <a cestách> a pořádně vyznamenaných silnicích a cestách dle obyčeje starobylého a smlouvy v létu 1600 mezi někdy císařem Rudolfem, panem strejcem a otcem našim nejmilejším slavné paměti a tehdejším arcibiskupem salcburským v městě našem Plzni učiněné

p. 202

žádným vymyšleným způsobem všecky neb na díle nestavovali, méněji pak táž sůl do země voziti, dodávati, prodávati, kupovati, ní handlovati a ji užívatí nebránili. Po vypravání po vyprání [sic] pak ungeltu, totiž z každé prostice po 1 d[enáru] rej[nském] jim na soli, osobách jejich, koních a vozích ani jiným jakým koliv taj<e>ným pratextem, jménem a fortelem, též pohrůžkami, obstavováním, neb jak koli jináče žádných překážek a protimyslností nečinili, nežli do[t]čené soli od starodávna zachovalýho svodního průchodu a odbytu přijali a propustili. Pokudž by se pak kdo proti tomuto nařízení a této milostivé vůli naší (ač té naděje k žádnému býti nemůžeme X neráčíme) na odpor postavovati a tudy starobylé vození, dodávání a odbejvání v často psaném

království našem českém též soli zbraňovati se opovážil, k takovému každému jakožto přestupníku a rušiteli našeho císařského a královského poručení, též záповědi neprominutelným a přístným trestáním bez odkladu přikračováno býti má. Jakož jsme pak presidentu a radám zříze[né]

p. 203

komory naší české, aby nad tím jakž náleží ruku ochranlivou drželi, i také o tom našim cla hraničného a solního handle ouředlníkům v témž království našem českém jisté obzvláštní poručení učiniti ráčili, čímž se jeden každý spraviti a na tom milostivou a konečnou naši vůli jak naplniti věděti bude. Dán v městě našem Vídni dne 18. máje léta 1630, a království našeho římského 10, uherského 11 a českého 12.

List od Její Milosti kněžny z Eggenperka (titul) jakožto administrátorkyni nejmilejších nezletilých knížat, dítek a synův (titul) plnomocná poručnice kněžna paní, paní Anna Marije,⁹⁵⁹ paní naše milostivá, a to na hájení silnic tomuto městu vydané. Datum na zámku krumlovském dne 17. Novembris anno 1653.

Jeho Mi[losti] Císařské a královské, též knížat z ekenperku titul rada a celého knížetství i přivtělených panství v Čechách a v Rakousích vrchní hejtman.

[...] L[ocus] S[igili] Ditrich z [...]

p. 204

Paměť v knihách parkamenových ručených vlastní ruka urozeného a statečného rytíře, p[ana] Jakuba z Menšína na Velkém Vostrově a Skříplí,⁹⁶⁰ J[e]ho M[ilosti] C[ísařské] radě a purkrabí Hradu pra[ž]ského, tehďáž písáře radního města Prachatic zapsané.

O budějovských.⁹⁶¹

---

⁹⁵⁹ Anna Marie, kněžna z Eggenberka, dcera braniborského markraběte Kristiána z rodu Hohenzollernů, manželka Jana Antonína z Eggenberku.

⁹⁶⁰ Jakub z Menšína, písář při nejvyšším purkrabství, místosudí Českého království 1593-1601, královský prokurátor 1601-1603, purkrabí pražského hradu 1603-1614.

⁹⁶¹ České Budějovice, město v jižních Čechách, cca 45 km od Prachatic.

Léta 1573 v sobotu před s[vatým] Vítem⁹⁶² J[eho] M[ilost] pan z Rožumberka⁹⁶³ v přítomnosti p[ana] Jakuba Krčína⁹⁶⁴ vyslaným Jiříkovi Stejskalovi, Christovovi Berounském, Linhart Bakalář a Jakuby Menšíkovi písaři,⁹⁶⁵ ráčil jest oznámiti, že Jeho Milost s budějovskými o tu silnici z Pasova k Vltavě na žádné smlouvě býti neráčí, ale toliko o tu silnici pod [...]. A poněvadž sme v nich o tuž silnici k Vltavě stavený právo obdrželi, abychom na ní předně vyjížděli, hájili a brali.

Opatrným purkmistru a konšelům města Prachatic, věrným našim milým.

Ferdinand z Boží milosti arcikníže rakouský.⁹⁶⁶

Opatrní věrní naši milí, zprávu míti ráčíme, že se clu pomeznímu J[eho] M[ilosti] královské pana otc[e] našeho nejmilejšího, kderé se v Prachaticích

p. 205

i jinde na jistých místech při pomezí v tom kraji vybírají přehlídáním vaším a tím, že se v městečkách a vesnicích, zvláště pak v Netolicích,⁹⁶⁷ skladové dějí, a neobyčejnými silnicemi [ze] země formané se vykrádajíc, znamenité důchodu J[eho] M[ilosti] Císař[ské] se ubližuje. A vy list otevřený na hájení těch silnic máte, a my se v tom, že to bedlivě opatrovati budete, ubezpečiti ráčili. Protož vám na místě Jeho královské Milosti poroučeti ráčíme, abyste se podle obdarování a vejsad našich a Jeho Mil[osti] královské vám vydaného listu při tom chovali, to tak opatrovali, a těmi neobyčejnými silnicemi z země vyjížděti nedopouštěli, tak aby se na důchodech J[eho] M[ilosti] král[ovské] v ničemž ubližovati nemohlo. Na tom jistou vůli J[eho] M[ilosti] královské

---

⁹⁶² Sobota 13. června 1573.

⁹⁶³ Vilém z Rožmberka (1535-1592), v letech 1551-1592 jedenáctý rožmberský vladař.

⁹⁶⁴ Jakub Krčín z Jelčan, rožmberský úředník, regent rožmberského dominia 1569-1589.

⁹⁶⁵ Jří Stejskal, Kryštof Berounský, Linhart Bakalář, Jakub Menšík, prachatičtí měšťané a radní. Jakub Menšík také nějakou dobu působil jako městský mísař.

⁹⁶⁶ Ferdinand II. Tyrolský, arcikníže rakouský, mezi lety 1547-1567 místodržitel v Čechách.

⁹⁶⁷ Netolice, město cca 20 km od Prachatic.

naplníte. Datum na Hradě pražském v pondělí po početí Panny Marije léta 1548.⁹⁶⁸

Stejný opis na s. 163⁹⁶⁹

p. 206

Léta 1697 ten tejdén o s[vatém] Jakubu⁹⁷⁰ apošt[olu] sníh na lesích k Pasovu jdouc přšel až do Členku [?], a to po tři dny pořád. Lidé na té cestě pomrzno[ut]i na nohy mohli, tak sobě stěžovali.

Opatrným purgkmistru a konšelům města našeho Prachatic, věrným milým.

Matyáš⁹⁷¹ z boží milosti volený římský císař a uherský, český král.

Opatrní věrní milí, věděti vám milostivě dáváme, že sme příležečí na summu na dva tisíce kop míšenckých svě[d]čící jistotu poctivému Janovi Mornorovi z Dekhandorfu, věrnému milému, přihotoviti a vás v ní za rukojmň naše dostaviti poručiti ráčili. A protož vás za to milostivě žádati ráčíme,

p. 207

abyste k takové jistotě vedle naší pečeť vaši městskou přitiskli a za nás se v takovém rukojemství podaně a volně postavili. My vás z takového rukojemství netoliko beze škody vyvaditi, ale i takovou poddanou volnost milostivě [v]zpomínati i nahrazovati ráčíme. Dán v městě našem Vídni ve čtvrtek u viglijí s[vatého] Tomáše apoštola Páně, to jesti dvacátého dne měsíce prosince léta šesnástistého <dvacátého> třináctého, a království našich římského prvního, uherského pátého a českého druhého. <1620> 1613
20. dne Decemb[ris]

Matyáš

Vilím Slavata⁹⁷²

---

⁹⁶⁸ Pondělí 10. prosince 1548.

⁹⁶⁹ Pozdější přípis.

⁹⁷⁰ Od neděle 21. července do soboty 27. července 1697.

⁹⁷¹ Matyáš (1557-1619) český, uherský a římský král.

⁹⁷² Vilém Slavata z Chlumu a Košumberka (1572-1652), po roce 1600 císařský komorník a dvorský maršál, od roku 1611 zemský sudí, roku 1611 dvorský sudí,

Ad mandatum dei electi imperatoris proprium

Mikoláš z Kerštorfu⁹⁷³

J. Peldřimovský⁹⁷⁴

Toto vypsáno z orkinálu [sic], kderý neporušený na rathauze zdejším se vynachází pod pečetí císařskou.

p. 208

[...]

Heft 1757 der hl. pffarer 7 Ducaten Gemeinde

< ... > 29r 4x

die bilshrn .....7 Ducate Solnder

28r 52x 3

< H. Zorbish ..... 1r ..... 1 Ducaten Ge. >

<4r 12>

<61>

h. bihler vor 4x erbeitz 4r 24x

hüte 17r 36x

vrzahlt 13r 12

prüger 4r 48

h. vattr auf gerstu 8r 48

vor oxen ..... 23r ...

<vor oxem ..... 15 15>

shwartz tüshn 30x

<h. Rihter 1 Ducaten ..... 4r 7x>

<p. 209>

Recognition

P. ein Taußent gulden, Weliche in dem Römi[schen] Oberschteier Ambt Von der Stadt Prachatiz per modum depositi auf aigene Gefahr am 2/3

---

roku 1612 prezident české komory, roku 1615 nejvyšší zemský sudí, královský místodržící.

⁹⁷³ Mikuláš z Gersdorfu, úředník.

⁹⁷⁴ Jiří Viktorín Pelhřimovský, prachatický měšťan a radní.

abgewirdigten goldiner stekhen erlegt worden, Im fahl aber sothones Geldt, nicht auß <zugeben> Zubringen were hieanderunden Zurükh zu geben schuldig bin Actum Khonigl[iches] Oberschteir Ambt Prag den 6 Julii 1695.

1000 B 1148

Johan Chrishtoph⁹⁷⁵

Tichi Cassirer

Diße oben benandte 1000 R. Saudt angenommen worden

p. 210

Rozsudek mezi Prachatickými a Záblickými.⁹⁷⁶

V kvaternu menším zápisným červeném 43 v outerej po s[vaté] Kateřině.⁹⁷⁷

Léta Božího 1493 v sobotu o suchých dnech letničních⁹⁷⁸ páni Jich Milosti a vladyky na plném soudu zemském slyševše strany a jich z obouch stran přelíčení a odpory, listy, majestáty a svědomí, kdež oni purgmistr a konšelé města Prachatic, původové, vinili je záblacké, pohnané, z silnice proti právům jich a vejsadám starodávným a sklad sobě učinili, sobě k zisku, jim ke škodě, tak, jakž žaloba pevněji světčí, a na to ukázali listy majistáty králův českých, jakožto krále Jana slavné paměti i jiných potomních králův českých, z nichž se to zřetedlně ukazuje, že ty cesty a stezky, kderý jdou od Pasova a k Prachaticům, zaseji svědomí mnohá jsou při tom ukázaly, že sou ty stezky a cesty od starodávna vždyckny užívali.

p. 211

Proti oni záblatští také ukázali list krále Václava⁹⁷⁹ slavné paměti jim učiněný, záblatským tu milost dává, aby mohli sobě udělati silnici novou do Pasova, na kderýžto list ukázali, v kderémžto aby záblaťtí tu moc měli, aby mohli sobě udělati silnici novou do Pasova, na kderéžto <list> také list ukázali krále

---

⁹⁷⁵ Jan Christof (Kryštof), úředník.

⁹⁷⁶ Záblatí u Prachatic, obec cca 14 km od Prachatic.

⁹⁷⁷ Svátek svaté Kateřiny připadá na 25. listopadu.

⁹⁷⁸ Sobota 1. června 1493.

⁹⁷⁹ Václav IV. (1378-1419), římský a český král.

Jiřího.⁹⁸⁰ Tu páni vladyky na plném soudu váživše pilně jich pře líčení i odpory, listy, majestáty i svědomí, našli za právo, a Jan z Šternbergka,⁹⁸¹ kanclíř Království českého, Jiřík z Ronova a z Kutenšperku z pánův,⁹⁸² a Jan mladší Špetle z Prudic⁹⁸³ z vladyk, panský a vladycký potaz vynesli. Poněvadž oni prachatičtí ukázali sou vejsady své i také užívání tý stezky a cesty mnohem starší a prvnější nežli vejsady a užívání záblackých, i z té příčiny jim prachatickým průvodům dáva se za právo, a oni záblatští té silnici, na kderouž jich záblatských listové světčí, nemají užívati. A jakž sou tak záblatští mluvili, že by oni prachatičtí své právo promlčeli, poněvadž jich věc vědomá, že sou prachatičtí

p. 212

prve o touž věc je záblatské pohaněli do komory královské a potom jest jim k soudu zemskému ukázáno, a oni toho právem zemským hleděli, z té příčiny se nenalézá, by právo své promlčeli. Dali památné vyznání všech ouředníkův. Stalo se léta 1489 k suchým dnům postním, v bílých půhoných.

<Brateuern Stairezagl ..... 8r 30>
 Zechmeister 2
 Milner .....
 A. Ignati 45x

p. 213

1770 30 Maii Maii
 Consignatür was u gezal habe nach zod hl. 4 schweher
 weißen geld 20x 50
 dem h. grotzen 2 30
 h. herbst 2 30
 dem zuhmeistr beim..... 2

---

⁹⁸⁰ Jiří z Poděbrad (1420-1471), český král.

⁹⁸¹ Jan ze Šternberka, kanclíř Českého království.

⁹⁸² Jan z Ronova a Kutenšperku, zástupce panů.

⁹⁸³ Jan mladší Špetle z Prudic, zástupce vladyků.

vor bir	10x	45	
mer brzezinceu		45	
Leder hoffer	11/2	rR	7r
h. pleshurn		3	
A. Ignati	2	15	
Kusuer		2	
srauzal	2	30	
poleukin		38	
bieger		3	
begmbüs	40	15	
zueshizbgeld zalt		72	
graniker		2	
	94	90	210
		70	

p. 214

Dne 23. Septemb[ris] byl sem s panem Šimonem Edlingerem v Krumlově při rezidence magistrátu prachatického vyslaný suplikaci, na kderoužto odpověď následovala, jakž níž dne 30. Septem[bris] 1692 a to za purkmistrovskýho ouřadu mého.

Von das durch leuchtigisten fürst[en] Vndt herrn herrn Johan Christigan⁹⁸⁴ hertzen Zu Crummau und fursten Zu Eggenberg des Hei[ligen] Röm[ischen] Reuchs gefursteten Graffen in Gradiska⁹⁸⁵ Graffen Zu Adelsperg vndt herrn Zu Aquiten [et cetera] der Röm[ischen] Kai[serlichen] Mai[estät] würllichen gehaimen Rath vndt Vndt Cammerern [et cetera] unßeren giedigisten fürsten vndt herrn herrn wegen, Vie Burgermaister vndt Rath dero Statt Prachatiz mit him Zum Bescheidt anzufingen Ihro Hochfürst[liche] Gnad[e] heten ihro des wegen der geldtstraff so die ferkhauffler des waitzen Vndt anderen Getraits erlegen müßen eingerechte Memorial Vndterth[änig]st vortragen laßen Vndt der über g[nä]di[g]st resolvovit daß die <daß die> Vorgesagten fur Ganfler

⁹⁸⁴ Kníže Jan Kristián z Eggenberku (1641-1710), držitel českokrumlovského panství.

⁹⁸⁵ Krodiska, Gradiška, město v Itálii.

abffuhrende gelolß Straffen Vndt Wie fohlene waitze oder anders getraits in wusimitate des Vndter 31 octobr[is] 1689 hierinfohls ergangene decreti in zwai theill getheillet Vndt eine hölffte ihro Hochfürst[liche] Gnad[e] die ander aber der gemaine Statt gebühren Vndt zu gehehörug solle undt obschon in denen export facto expedirten

p. 215

decretis solches mit exprimirt ist so solle es doch auf erst besagte wais Verstanden werden, Zu welicher Gnadt hoher meldte ihre fürst[liche] Gnad[e] absonderlich darumben bewogen worden damit ein Magistrat desto flayßiger auf die furkhaifler acht geben, undt darob sain solle, auf daß denen daß fals hiewor ergangen Werordnung nach gelebet werde. Hievon beschieht ihren Hochfürst[lichen] Gnad[en] g[nä]dig willen undt meinung decretum Schloß Crummau den 30ten Septemb[ris] 1692.

Johan Sebastian Liebhanß Secretarii⁹⁸⁶

Druhej dekret [z] příčiny, že do Vlach, do Krodishky⁹⁸⁷ odjížděti ráčí, poroučí správu na místě sebe doctorovi von Nicolaiji. Kdo co chce v negotis potřebovati, aby do Vídně k nahoře oznámenému doctoru se ohlašoval.

p. 216

Titulus

Vnßern Gnadigist[en] Furste[n] Vndt herrn herrn weggen N. Burgermaister vndt Radt dero Sttat Prachatiz hiemit anzufügen es heten hoch Gedachten ihre Fürst[liche] Gnad[e] resotien eine Reiß in Ittallien ehester tagen Vorzunehmen und eine Zayth aus zu bleiben, Vndt wailen die Sachen ob periculum in mora so pro rerum varietiate imer Zur Vndterlaufen eine schlemige expedition erfordern hin gegen wan sie erst ihrer Hochfürst[liche] Gnad[e] dem Bericht ein schoken minesten eine Ziemliche Zaith undt zwischen Ver strachen würde, dohero haben hoch ehr meldte ihre Hochfürst[liche] G[nade] dohin die sachen angeordnet daß wan der Magistrat in demem Vor fohlenen negotiis einer

---

⁹⁸⁶ Jan Šebestián, sekretář.

⁹⁸⁷ Krodiska, Gradiška, město v Itálii.

belehrn: oder verbscheidung Von Notten hat, selbiger der sachen bishoffenhait den herrn Raichs Hoffrath von Nicollaii

p. 217

nacher Wienn auß fürhrlich Berichten Vndt die Verordnung darauf erwordten solle, Iedoch werden die jenigen sachen in welchen sie bishero bei den H. biershraiben gestoloten dingem nach eines bescheidts sich ehrholet haben in suo esse bleiben undt noch ferners continuoren hieron bescheicht ihrer Hochfürst[lichen] Gnad[e] gnadister willen undt meinung decretum Schloß Crumaw den 2.ten Octobris 1692.

Johan Sebastian Liebhauß Secretarii⁹⁸⁸

Prasente den 6. Octobris 1692 im Burgermaister ambt Tobie V[ictorin] Rumpal.⁹⁸⁹

p. 218

Postoupení od pánův nápadníkův rumpálovských, totiž od klemerovských Petra Jozefa Klemerův a Adama Miníra na místě manželky své, i od Florijána Kheglera⁹⁹⁰ též manželky své, což by na jistotě J[eho] M[ilosti] C[ísařské] pretentírovati měli, jakž to písebně od nich od nich Antonín Tobijáš,⁹⁹¹ syn můj, od nich za sebou má.

Následuje ode mně táž jistota zcela zouplna Antonínovi postoupená, však s vejminkou, že mně 100 d. mně jest povinen dáti, tak jakž od něho zapsání vlastní rukou a sekrytem stvrzeno jest pod datum v městě Prachaticích dne 17. Augusti 1694.

Wur Burgermaister Vndt Ratth der Statt Prachatiz Vrkhendten, vndt bekhenen hiemit daß Vor Vnß erschienen sai der wohl Edl herr Thobias Victorin Rumpal Von Kunratiz burger Vndt Raths Verwandter alda, Vnß Zu Vernehmben

---

⁹⁸⁸ Jan Šebestián, sekretář.

⁹⁸⁹ Tobiáš Viktorín Rumpál.

⁹⁹⁰ Petr Josef Klemer, Adam Minír, Florián Khegler, prachatictí měšťané a příbuzní Rumpálů.

⁹⁹¹ Antonín Tobiáš Rumpál, syn Tobiáše Viktorína Rumpála.

gegeben wie daß er die nach Weil[and] dorothea Rumpalin gebohrne Turnowskin Von Turnschtain, folgendes gesteldt

p. 219

per Successionem. Er Erbet Kai[serliche] praetention 750 ss[ock] im betrefent, seinem lieben sohn H[errn] Antoni Tobia Rumpa⁹⁹² Wonhofften Zu Prag Zu sainen oleinigen dischpozitzigon geschenkht wirt Vndt in originali Vbergeben hat, dabey vnß fraindtlich ersuechet, damit man ihme folgende puncta Vndteren Vnsern gewenlichen Stat Insigel Atestiren wohlen Nemblichen I. daß wailant dorothea Rumpalin⁹⁹³ gebohrne Von Turnstein eine leibliche tochter Vndt erbin nach wail[and] ihrem Vettern Sigmund Turnowski V[on] Turnstain⁹⁹⁴ nebst ihrer Schwester Caterinam⁹⁹⁵ Zu gleich sain, Zum 2. daß die oben berierte dorothea ihren Ehe Mann Matheum Rumpal⁹⁹⁶ Zu ihren Vinwerfal erben in allen ihren hab und Vermogen in waß daß sie bei bestehen khan laut testament buch Sub litera: D: Folio: 3. Ordentlich eingesetzt, 3. daß weil[and] Matheus Rumpal (in deme er khain leibs erben nach sich gelaßen) seinen lieben <erben nach sich> Vettern Paulo Rumpal⁹⁹⁷ Welicher dißes Codenten leiblicher Vetter geweßen Zu sainen erben Testamentlich Verscriben Vndt ein gesetzt welches Testament durch die hoch lebliche Appellation Zu Prag auf dem Schloß Anno 1647. Confirmiret worden. Zum 4 daß noch Weil[and] Paull Rump[al] Vndt allen Vor benendten khain anderer noch lebendiger Rumpalischer Erb Vndt Sohn Verhandten sai. alß der allein anfangs berierter H[err] Tobias V[ictorin] Rumpal⁹⁹⁸ des Cossionarii beiblicher Vatter an welichen wie erwißen der Kai[serlichen] Assecuration Ferdinandi Tertii Mildreichster Gedechnus erblich gedingen, dan sainen H[errn] Sohn Antonio Rumpal⁹⁹⁹ obgetreten worden [et cetera]. Wan dan sein

---

⁹⁹² Antonín Tobiáš Rumpál, syn Tobiáše Viktorína Rumpála.

⁹⁹³ Dorota Rumpálová, rozená Turnovská, manželka Matouše Rumpála.

⁹⁹⁴ Zikmund Turnovský z Turnštejna.

⁹⁹⁵ Kateřina Turnovská, dcera Zikmunda Turnovského.

⁹⁹⁶ Matouš Rumpál, roku 1618 se oženil s Dorotou Turnovskou.

⁹⁹⁷ Pavel Rumpál, příslušník Rumpálsko-Turnovské rodiny.

⁹⁹⁸ Tobiáš Viktorín Rumpál.

⁹⁹⁹ Antonín Tobiáš Rumpál, syn Tobiáše Viktorína Rumpála.

petitum in vor beschriben Puncten Vnß nicht allein wohl wißend, sondern auch in denen Vnßeren Statt bichern Ordentlich befindlich ist haben wür der worhat Zur staine Vndt deß oft perierten Antoni Rumpall alß Cessionarii Zu derselben Rumpalischen Pretention geheriger Ordten glaubwürdiger Lagitimirung Vnßer gewenliches Statt Insigl hier auß drugen laßen so geschehen in der Statt Prachatiz den 18 Monaths Tag Augustii Anno 1694 L:S: In erbetenen herrn Purgermaister Mathisas Wodiczka¹⁰⁰⁰ Vndern Stat Insigl auß folgt worden.

p. 220

1670 in Junio byl sem v Krumlově u p[ana] primasa, toho času Matěj Matlie,¹⁰⁰¹ byl rozenej Vlach. Ten mně pravil, že se nachází na statku po nebožce starej Kiliánce, že by dlužna byla pozůstalosti Rumpálovské přes 600 d., a to na statku jejím. To jesti nařízení dáno v rynku proti markytovi a že se to v knihách městských vynachází u nich v Krumlově. Tu starou Kiliánku sem dobře znal, když sem v Krumlově do školy chodil 1650 a říkávala ke mně, že můj pan otec, když študýroval, u ní na stravě byl. Toto pro paměť sem napsal 1694 dne 24. Octobr[is].

p. 221

Remedium

Pro podakra když je cítit, jest nejlépeji konopných plev vzítí a s nima se pokouřítí. Probatum est.

<Nota Bene v příčině [...] nejedlý její [...] a prošlého psaní pod datum [...] 18. Maii 1688. Souce její dlužejí upomínání [...] pan [...] capitati 5 kop z nich [...] zase déle>

p. 222

Zpráva a tajná rada pana Zigmunda Měsíčka,¹⁰⁰² vrchního hejtmana J[eho] M[ilosti] Císař[ské].

---

¹⁰⁰⁰ Matěj Vodička, prachatický měšťan a purkmistr.

¹⁰⁰¹ Matěj Matlie, českokrumlovský primas, původem z Itálie.

¹⁰⁰² Zikmund Měsíček, od roku 1602 hejtman na Brandýse, od roku 1604 truksas a vrchní hejtman císařských panství v Čechách.

Nejmilostivější císaři a pane, jakož na poručení J[eho] M[ilosti] C[ísařské] strany města Prachatic zprávu poníženou učiniti mám, nachází to, poněvadž za přijetí do třetího stavu V[aší] C[ísařské] M[ilosti] půl páta tisíce tolarův a mimo ten předešlý krumlovský 300 kop plat [a] ještě jedno sto tolarův ročně komorního platu platiti chtějí, k tomu od předešlých králův znamenitou milostí obdařeni sou, a ne jako krumlovští podaně člověčenstvím postoupeni jsou, že Vaše Císařská Milost bezpečně a s lepším užitkem, aby k třetímu stavu připojeni byli, milostivě povoliti moci ráčí. Nebo skrze takové toho města osvobození mocnějším lidem příčina se dá tam obracet a tu se osazovati, odkudž to město vzrost bráti, solní handl příčinou tak velikého skladu

p. 223

i jiných zboží čím dáleji vždy silněji půjde, V[aší] C[ísařské] M[ilosti] clo, mejto i ungeldt, čehož sobě V[aše] C[ísařská] M[ilost] zanechati moci ráčí, netoliko újmy nevezme, ale čím více to město prospívati bude a čím silněji handl solní a jiné živnosti vedeny budou, vě[t]čí V[aší] C[ísařské] M[ilosti] důchod vycházeti bude, však toho při milostivé resoluci V[aší] C[ísařské] M[ilosti] zanechávaje.

Panu Zikmundovi Turnovskému, správci krumlovskému

Slovutný příteli milý, kdež nám toho vyslaní z města Prachatic na místě vsí obce poníženě zprávu dávají, tak jakož sobě silnici od Krumlova k Chvalšínám,¹⁰⁰³ k Smětši,¹⁰⁰⁴ Lhenicům¹⁰⁰⁵ a odtud k Vodjanům¹⁰⁰⁶ jdoucí jistým J[eho] M[ilosti] Císařským vyměřením přisouzenou mají, že tudy mnohá a rozličná kupectví na znamenitou újmu unkeltův a důchodův J[eho] M[ilosti] C[ísařské],

---

¹⁰⁰³ Chvalšiny, město cca 26 km od Prachatic.

¹⁰⁰⁴ Smědeč, obec cca 16 km od Prachatic.

¹⁰⁰⁵ Lhenice, městečko cca 22 km od Prachatic.

¹⁰⁰⁶ Vodňany, město cca 24 km od Prachatic.

p. 224

těž jejich privilegium a spravedlnosti, ku škodě živností jich se provažují. Prosíce za nařízení při rychtářích a konšelích na grundtech J[eho] M[ilosti] C[ísařské] pod správu vaši, aby povini byli stavné právo od pojezdného aneb jiných vyslaných jejich přijímati a jich v tom na jakýž koliv věcech podle nadání a majestátův jich nevyklených dopomožení učiniti. I poněvadž se tu J[eho] M[ilosti] C[ísařské] ungeltův a důchodův, též privilejí i vzdělání do[t]čené obce dotýče, slušně v těch příčinách náležitého fedruňku užítí mají. Jakož také jménem a na místě J[eho] M[ilosti] C[ísařské] vám poroučíme, abyste to při podaných J[eho] M[ilosti] C[ísařské], aby od nich stavné právo přijímali a jim a jim [sic] v tom žádné překážky nečinili ani činiti jiným, což na nich bude, nedopuštěli, nýbrž jim v tom spravedlivě nápomocni byli, nařídili, i to dáleji, kdo by komu a na místě [na]šem contrabanti J[eho] M[ilosti] C[ísařské], poněvadž dokudž ste ouředníkem prachatickým zůstávali, vaše povinnost byla je k ruce J[eho] M[ilosti] C[ísařské]

p. 225

přijímati, totiž na Krumlově za příčinou svého povolání zůstáváte, odvozovati měli, tak aby J[eho] M[ilosti] C[ísařský] interese v tom nehynulo, na další ratificati naši opatřiti nemeškejte na tom. Dán jest na Hradě pra[ž]ském na den památky s[vatého] Benedikta, jináč 21. Marty anno 1609.

p. 226 – prázdná stránka

p. 227

1695 dne 4. Januarii byla znovu kontribuce rozepsána a napravena u přítomnosti všech radních pánův jako i pánův starších obecních se panem rychtářem, též außschus starších sousedův okolo patnácti. Za ouřadu purkmistrovského p[ana] Ondřeje Bernharta Balouška.¹⁰⁰⁷ Bylo nařízeno, aby jeden každý podle dobrého sousedství se přiznal, jak mnoho obilí na krundty svý na zimu a na jaro osívá, neméně jak mnoho na svých lukách

---

¹⁰⁰⁷ Ondřej Bernhart Baloušek, prachatický měšťan a radní, kmotr několika dětí Tobiáše Viktorína Rumpála.

sena nadělá aneb jako i také zahrad, z domův, ze dvorův, z chalup, mlejnuv, i jiná kde co má, aby nic nezatajil. Na kteroužto ode mně danou zprávu, takto sám se přiznal, jakž na druhé straně

p. 228

poznámeno stojí, totiž

Z domu na rynku, na kterém zůstává[m], tak jakž se předešlé měsíce platívalo, to jest 18 x.

Z domu menšího v ulici [...] 6 x.

Co se pak dotýče z domu hrdličkovského na rynku podle pivovaru, o tom mně p[an] purkmistr přednášel u přítomnosti všech toho času pánův a starších obecních außusu z obce, že se na ten domeček žádná contribuce nepsává, aniž od mnoho let se psávala a psáti z jistých hodných a dobře zasloužených skrze přední naše učiněný dobrodiní a činy, kterýžto v knihách městských se vynajde, Bůh dá, budoucně placeno nebude, aby ti [...]

p. 229

Item z kruntu Bukulačovského na kterýžto z jednoho strychu po 1 20 x.

U s[vatého] Petra ze 2 kruntův 18 x.

U Stupenkův z gruntu 4 x.

Z louky u slepého mlejna 9 x.

Z louky U Stupin z přední i zadní ze dvou učíní 10 x.

Ze sadu hořejšího nad městem, též z druhého naproti dvoru slově Trukovského 4 x.

Ze dvoru starýho 3 x.

Z chalupy Řehovský 1 x.

Ze mlejna Rumpálovského 35 x.

A to každého měsíce 2 d 8 x.

p. 230

brah. Den 25 7br[is] 1696¹⁰⁰⁸

Denen Ehrensamben Weißen N. N. Burgermeister vnd Rath der Stat Prachatiz

---

¹⁰⁰⁸ Dne 25. září 1696.

Ehrsambe Weiße [et cetera] Wir haben Vns Ewern Vber des duboischen Mandatorii Ewerhards Glauchowa beschwerden, die ihme Von euch, in puncto debiti wider Nicolas Chevallier abgeschlagene Real[e] Execution betreffend erstoffen bericht sambt des ietz ternanten Chewalliers beigelegten gegen notturfft Vnbeständig Vortragen laßen.

Wan nun Rechtens, des die Real= mit der personal Execution nicht Zuglaich könne gefehret werden.

Alß werdet ihr dißen nach die Parthein Zu bescheidi<ge>n wissen. Geben ob dem König[lichen] Prager Schloß den 10 Septembr[is] 1686. Carl Maximilian Graff Lachansky [manu propria] L:S: J. J. Weingarten

p. 231

Den hoch Edlen gebohrnen herrn Antonio Francisco, edlen Ritten von Nicolai des Heil[igen] Röm[ischen] Reichs Rittern undt Ihro Kai[serliche] Mai[estät] würrcklichen Raichs hoff Roth [et cetera] Ihro Gnaden.

Dne 28. Maji poslala sem já Dorota Rumpálová psaní vysoce urozený paní, paní Anně Mariji,¹⁰⁰⁹ svobodný paní z Andtlav nejvyšší paní vrchnosti pod [...] sestře mé nejmilej[ší] J[ejí] M[ilosti], kderý do S[...] a Piemontu¹⁰¹⁰ do Vlach.

Den 28. Junii 1694.

Den 20 July 1695 ist der H[err] Schawallir so er 10 Monat im Arest gewesen durch dem Kleriis Von Prakh endtlaßen worden.

p. 232

1697 dne 24. Julii přišlo psaní upečetěný od slavného tribunálu apelaci pra[ž]ské k ouřadu prachatickému, a to v něm obsahovalo [v] příčině co by koliv v knihách městlých [sic] se vynajíti mohlo v létu 1636 a 1637, oč tak mezi n[ebožtíkem] † p[anem] Matoušem Rumpálem¹⁰¹¹ a Annou

---

¹⁰⁰⁹ Anna Marie, kněžna z Eggenberka, dcera braniborského markraběte Kristiána z rodu Hohenzollernů, manželka Jana Antonína z Eggenberku.

¹⁰¹⁰ Piemont, město v Itálii.

¹⁰¹¹ Matouš Rumpál, Rumpálsko-Turnovská rodina.

Fenclovou,¹⁰¹² babou, na Doroti Fišerové¹⁰¹³ [v] příčině dluhův a mlejna Bolfartovského činiti bylo. Jest mi odloženo, co ouřad říkati bude, ke dni 31. Julii 1697. N[ota] b[ene].

p. 233

1698 dne 2. Januarii sem se už po 15 kráte ohlašoval v tej příčině nahoře oznámenej.

Hofendscheidung des Statt Prachatitzem brauhaus, strittes zwischen dem Stadtgemeinde und der stättischen brauberechtigten bürgerschaft

Prachatitzem Magistrat

Die hohe Hofcanzlay hat den Hofrekurs dem Prachatitzer brau berechtigten bürgerschaft gegen ihre Schutz Ebrichkeit rükksichtlich das demselben Von dem Unterbehörden zugesprochenen besitzes des Rechtes mit die Nutzen des städtischen brauhaus zu Gunsten der Stadtgemeinde von der bürgerschaft zu Verfüg. Gemäß Hofkanzley Decret v[on] 18 November 1825 Z[ahl] 34581 statt zu geben und die hohe Gubernial entscheidung von 7 März V. I. zahl 16671 zu behöben befunden.

Wovon der Magistrat zu folge hohen Gubernial Verordnung von 12/8 Zahl 61981 so wie unter einen des Kalleren Amt in Kentniß gesetzt wird. Die gehömigen Akten folgen zurück.

Prachinem Kreisamt Pisek am 10 febr 1826

Ritter Kreishauptman

p. 234

Jenen ehrsamben Weisen Vnsern lieben gethraüen N. N. Burgermaister Vndt Rath unserer Statt Prachatiz dißes in Gnaden Zu Zustellen.

Von Gottes Gnaden Johan Christian¹⁰¹⁴ Hörtzog Zu Crumau Vndt Fürst Zu Eggenberg des H[eiligen] Römiiss[en] Raichs gefurster Graff Zu Gradisca Graff Zu Adelßperg vndt herr Zu Aquilea.

---

¹⁰¹² Anna Fenclová, prachatická měšťanka.

¹⁰¹³ Dorota Fišerová, prachatická měšťanka.

¹⁰¹⁴ Kníže Jan Kristián z Eggenberku (1641-1710), držitel českokrumlovského panství.

Ehrsambe waiße liebe gethrewē Wie haben Vns ewren gehorsamsten eingebrochten bericht über daß Von der Ludmilla vndt Salomena Flamiwskische 2 Waißen ein gerichtes Vndterthenigstes Memorial mit mehrer gehorsambist referiren laßen, Vndt saidtemahlen wäre nun dorauß mit genueg sambe Vrsachen ersehen können, warumben benandte 2 Waißen daß auf sie nach der Vergerlichen Rei Vndt Ordnung kommendes bier breien daß so doch bei der Statt eben alle Onera außer etwaß Weinger tragen vndt auß stehen muessen.

p. 235

mit gestattet werden Wolle. Alß ist disem nach hiemit Vnser gnedigster willen vndt befelich daß Ihr besagte 2 Waißen in sonderer betrachtung sie schon alterlebte schwache waibß bersohnen vndt Consequenter Von Hauß mit Zu Vertraiben saien, sothones bier braien domit sie auch ihre Behaußung mit Reparirung des tohs erhalten vndt die mittel Zu Peschtrairung anderer nothwendikhaiten desto laichter erschwungen können wurkhlichen gemessen lassen sollet Vndt diseß anderen Zu keiner Consequenz hieran werdt vollzogen Vnsere<s> gnedigster willen vndt Mainung Vndt Wür Verbleiben etich mit Gnaden wohll gewogen geben auf Vnsern Hörtzoglichen residentz Crumau den 27. Sebtembr[is] A[nno] 1686.

Johan Christian.

p. 236

N[ota] b[ene]

1585 poznamenání, v knihách městkých starých v dřevěných destkách parkamenem bílým obtažený toliko do půl desek, vynacházejí se všeckni sousedí a obyvatelé, kteří toho času v městě i na předměstí dolejší i hořejším odkud sou byli, jak jim říkali, obojího pohlaví i dítek jich, neméněji i taky vesnic, který k městě Prachaticům dědičně přináležejí, též mejny a dvory k šosu městskému.

Šebestián Rumpál rodič zdejší

Kateřina Rumpálová manželka

Bydleli toho času na pivovaře pod loubím

Dítky jich Tobiáš Rumpál, Matouš Rumpál, Řehoř Rumpál, Lidmila Rumpálová

Stejný zápis na str. 127.¹⁰¹⁵

p. 237

Podle reparticí 1695 z jednoho usedlýho po 4 d. 5 x. 5 5/8 d.

Prachatice 66 3/16 330 d. 57 x. 3/4

Vimberk¹⁰¹⁶ panství 133 3/16 665 d. 47 [x.] 5/1

Vimberk město 22 1/16 112 d. 47 [x.] 2 d.

Volary¹⁰¹⁷, panst[ví] 53 3/8 266 [d.] 49 [x.] 1 d.

Vlachova Březí¹⁰¹⁸ 64 1/7 322 [d.] 7 [x.] 1 d.

Kosmopany¹⁰¹⁹ 7/16 2 d. 11 [x.] 1 1/4 [d.]

Kunratice¹⁰²⁰ pana Vilíma Bjěšína¹⁰²¹ 7 3/16 39 d. 3 x. 1/1 [d.]

A to bez potahování <us> podanejh, toliko páni svých vlastních měščův.

Paní Anna Alžběta, dcera po neb[ožtíkovi] p[anu] Antonínovi Rumpálovi, vdaná za Lukáše Lopatu, bednáře panskýho, v nyní věcech na panství [...]burg. Byl milo od Prahy oujezdskou branou na právě psaní se mi že složiti v domu [...] hned [...] na Malej Straně

p. 238

1689 dne 17. Marty dal se Jozef N., tovaryš, na vojnu pod regement Tautonskej za mušketýra. Rekruti za jednoho volenýho podanýho J[eho] M[ilosti] n[ašeho] na Dubě Markvarta.

1689 <...>

1692 dne 10. Novem[ris] jest mi do Rancvaušlajznu v plnosti rady po nebožce Kristýně Štajndlovej připsáno, že mě obec povinna platiti 12 d. 30 x.

---

¹⁰¹⁵ Pozdější přípis.

¹⁰¹⁶ Vimperk, město cca 32 km od Prachatic.

¹⁰¹⁷ Volary, město cca 18 km od Prachatic.

¹⁰¹⁸ Vlachovo Březí, obec cca 11 km od Prachatic.

¹⁰¹⁹ Kosmopany, Kosmo, obec 13 km od Prachatic.

¹⁰²⁰ Kunratice, Kundratice, obec cca 60 km od Prachatic.

¹⁰²¹ Vilím Běšín z Běšína, držitel Kundratic.

p. 239

Druhý majstát po p[anu] Janu proboštu z Dubé,¹⁰²² podobně města Prachatic a těma dvouma vesnicema na kšafty privilegia dává, aby na smrtečné posteli mohli kšaftovati. Chtěl li by pak kdo co faráři aneb kostelu tu [v] Prachaticích odkázati, ten může to učiniti na penězích a ne na dědictví, od nás i našich budoucích beze škody a překážky. Toho na svědomí a vě[t]čí ubezpečení dáváme často psaným měšťanům tento otevřený list pod naší velkou pečeti v dole přivěšenou. Kderýž jest dán, když se jest čtlo Pána narození Ježíše Krista 1387, na d[en] s[vatého] Marka evangelista ten čtvrtek.¹⁰²³

1691 dne 2. Februarii složeno a odvedeno sbírky, totiž z jedný každý hlavy podle proporci, z celého města Prachatic a na předměstí, item sedláci, jako i z čeládky jejich, služeb dohromady ujímali, totiž 565 d. 50 x.

Měšťané v prvnímú klasu dávali, totiž měšťan po 4 d.

Manželky 2 d.

Z dětí po 1 d.

p. 240

V druhý částce po 2 d.

A ženy po 1 d.

Z dětí po 30 x.

1692 dne 8. Novem[ris]¹⁰²⁴ opět dáno [z] hlavy sbírky aneb beystayr [sic] 10 d. 10 x.

1714 dne [...] narodil se Jakub Dominik,¹⁰²⁵ pokřtěn od p[ana] patera Carla Volfa,¹⁰²⁶ administrátora v měst[ečku] Husinci. Kmotrové p[an] Caspar Král,¹⁰²⁷ kmotra p[aní] Apolena,¹⁰²⁸ manželka jeho, druhý kmotr p[an] Pavel ková¹⁰²⁹ř na místě Šimona Haška¹⁰³⁰ v Husinci.

---

¹⁰²² Jan z Dubé, vyšehradský probošt.

¹⁰²³ Čtvrtek 25. dubna 1387.

¹⁰²⁴ Dne 8. listopadu 1692.

¹⁰²⁵ Jakub Dominik Rumpál.

¹⁰²⁶ Carl Volf, administrátor na Husinci.

¹⁰²⁷ Caspar Král, měšťan z Husince.

¹⁰²⁸ Apolena, manželka Caspara Krále.

V sobotu před slavností s[vatého] Ducha.¹⁰³¹

1717 dne 15. Maji¹⁰³² narodila se Žofije¹⁰³³. Kmotr p[an] Josef Fidler,¹⁰³⁴ kmotra p[an]í Žofije,¹⁰³⁵ manželka, druhá kmotra p[an]í Dorota, tetka p[ana] Víta Antonína. [...] pokřtěna skrze p[ana] caplana Tomáše¹⁰³⁶ [...] v městě Prachaticích.

p. 241

K str[aně] 182.¹⁰³⁷

Don Julius v[on] Oesterreich (de Austria) byl přirozený syn Rudolfa II., <jenžto> který mu zadal panství Krumlov okolo 1602-1605.

[...]allers, Topografie Budweiser Kreis, S. 1721

Plnější a lepší zpráva o něm jest u Gindelyho: Kayser Rudolf, Bd. II, S. 338-342.

Rukopis tento obsahuje:¹⁰³⁸

str[ana] 1-12: rodinná paměť Tobiáše Rumpála z l[et] 1666-1693.

13: snešení města Prachatic z l[et] 1610 a 1636.

14-16: zápisky o tureckém sultánovi.

17-23: privilegia a listy města Prachatic z l[et] 1444-1608.

24-27: paměti rodu rožmberského z l[et] 1531-1601.

28-52: privilegia města Prachatic z l[et] 1370, 1569, 1594 a 1607.

53-63: zápisy a smlouvy obyvatelů i města Prachatic z l. 1462-1612.

64-65: privilegium m[ěsta] Prachatic o přijetí do 3. stavu (neúplné).

67-68: relace Z[ikmunda] Turnovského o faře m[ěsta] Prachatic 1614.

68: paměť o hradu „Hus“

---

¹⁰²⁹ Pavel kovář z Husince.

¹⁰³⁰ Šimon Hašek z Husince.

¹⁰³¹ Dne 19. května 1714.

¹⁰³² Dne 15. května 1717.

¹⁰³³ Žofije Rumpálová.

¹⁰³⁴ Josef Fidler, prachatický měšťan.

¹⁰³⁵ Žofie Fidlerová, prachatická měšťanka.

¹⁰³⁶ Kaplan Tomáš, kaplan v Prachaticích.

¹⁰³⁷ Přípis archiváře.

¹⁰³⁸ Přípis archiváře.

- 69-73: privilegium města Prachatic z r. 1492.
 75-88: smlouvy a zápisy obchodu solního se týkající 1366-1608.
 89-95: kratičké vyznamenání privilegií m. Prachatic 1323-1607.
 95-124: různé listy m[ěsta] Prachatic a svobodné silnice se týkající.

p. 242

- str[ana] 125-126: paměti z r[oku] 1771: dražota, velká voda.
 127: rodina Šebestiána Rumpála 1585.
 129-131: privilegium císař[ské] Zikmunda Prachatického z r[oku] 1436.
 132-147: historické paměti hlavně Prachatic se týkající
 z l[et] 811-1694.
 148-151: výtah z privilegií obchodu solního z l[et] 1323-1492.
 151-153: různé paměti z l[et] 1594-1851.
 154-157: paměti Zikmunda Turnovského z l[et] 1602-1603.
 158-164: privilegia a listiny Prachatické o cestách obchodních
 z l[et] 1436-1562.
 165-171: obnova rady městské v Prachaticích z l[et] 1584-1615.
 172-185: paměti Zikmunda Turnovského, hejtmana v Krumlově,
 z l[et] 1596-1623.
 186: čtyři recepty.
 187-188: privilegium císař[ské] Karla na silnici z r. 1366.
 189-192: přípis Antonína Tobiáše Rumpála radě města Prachatic
 z r[oku] 1695.
 193-217: listy královské u Prachatic a obchodu se týkající
 z let 1493-1692.
 218-220: zápisy o rodině Rumpalovské z l[et] 1694.
 221: recept
 222-225: listy Prachatic se týkající z l[et] 1609.
 227-240: zápisy rodiny Rumpalovské z l[et] 1694-1697, mezi nimi
 na 230, 233-5 a 239 zápisy města Prachatic se týkající z l[et]
 1826, 1686 a 1387.

